

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 februari justerades.

§ 2 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 19–20 mars

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 24 mars kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 19–20 mars äga rum.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:388

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:388 Snöskoteråkarnas rättsliga status

av Isak From (S)

Denna interpellation har överlämnats till statsrådet Johan Britz den 17 mars och kommer att besvaras den 13 april.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 17 mars 2026

Klimat- och näringslivsdepartementet

Johan Britz (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:390

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:390 Nationell strategi för sällsynta hälsotillstånd

av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 april 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 17 mars 2026
Socialdepartementet
Elisabet Lann (KD)
Enligt uppdrag
David Oredsson
Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:158, 184 och 203 till näringsutskottet
2025/26:161, 177, 186, 199 och 200 till finansutskottet
2025/26:164 och 176 till konstitutionsutskottet
2025/26:178 och 179 till försvarsutskottet
2025/26:180, 187, 188, 202 och 209 till civilutskottet
2025/26:181, 182 och 185 till justitieutskottet
2025/26:183 och 189 till skatteutskottet
2025/26:190, 201, 204 och 207 till socialutskottet
2025/26:191–198 till utbildningsutskottet

Skrivelser

2025/26:75, 103 och 208 till konstitutionsutskottet
2025/26:90 och 151 till utrikesutskottet
2025/26:162 till försvarsutskottet
2025/26:163 till kulturutskottet

Redogörelser

2025/26:ER1 till utrikesutskottet
2025/26:RR3 till utbildningsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkande
2025/26:TU10 Sjöfartsfrågor

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2025/26:SfU17 Ekonomisk familjepolitik
2025/26:SfU10 Riksrevisionens rapport om socialförsäkringsskyddet vid
internationell rörlighet

Utrikesutskottets betänkande

2025/26:UU14 Folkrätt, inklusive mänskliga rättigheter

Skatteutskottets betänkande

2025/26:SkU33 Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot
svartarbete

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU27
Säkerhetsförvaring – en ny tidsbestämd frihetsberövande påföljd (prop. 2025/26:95)
föredrogs.

*Säkerhetsförvaring –
en ny tidsbestämd
frihetsberövande
påföljd*

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Vi behandlar i dag regeringens förslag om att införa en ny påföljd i svensk rätt: säkerhetsförvaring. Vi socialdemokrater kommer att rösta ja till propositionen.

Förslaget innebär i korthet att en person som döms för mycket allvarlig brottslighet och som bedöms ha hög risk att återfalla i liknande brottslighet ska kunna hållas frihetsberövad även efter att ett fängelsestraff skulle ha tagit slut om det dömts ut på vanligt sätt. Det är således en tidsbestämd påföljd.

Det här är något delvis nytt. Vi har testat lösningar av den här typen tidigare. Det användes inte särskilt mycket, och det försvann. Men det handlar alltså om att frigivning ska ske först när risken för återfall inte längre bedöms vara påtaglig. Man gör en bedömning från fall till fall.

Det här riktar sig mot en mycket begränsad grupp – det rör sig om kanske 40–50 personer årligen. Men det handlar om personer som utgör en påtaglig fara för andra människors liv, hälsa och trygghet.

Fru talman! Det här är också ett av de mest ingripande förslag man kan ta ställning till. Det handlar om balansen mellan två grundläggande värden. Det handlar om människors rätt att leva i trygghet men också om individens skydd mot statens makt.

Det finns fall där människor gång på gång begår mycket grova brott, där frigivning kan innebära en ny chans men också innebär en påtaglig risk för återfall och fara för andra. Vi har sett ett antal uppmärksammade fall. Jag tycker inte om att exemplifiera och tänker inte göra det, för jag tycker i grund och botten inte att lagstiftning ska ske med utgångspunkt från enstaka uppmärksammade fall som kanske har varit stora i medier och liknande. Vi behöver ibland kisa, skönja mönster och se om det finns ett strukturfel. I det här fallet har vi dragit slutsatsen att vi saknar ett verktyg i verktygslådan som kanske ger möjlighet att träffa en viss typ av synnerligen problematiska individer.

I ärlighetens namn kanske en del av de här fallen skulle träffas av rättspsykiatri i stället. Rättspsykiatri har också en ordning som påminner om det vi tittar på här. Nu är vi inne i straffrätten, medan rättspsykiatri är en annan lagstiftning. Men där sitter personer på obestämd tid, beroende på att de helt enkelt inte ska släppas ut om det är olämpligt på grund av deras sjukdom. I rättspsykiatri kan de här personerna ha gjort saker som kanske inte upplevs som särskilt allvarliga. Det behöver inte vara några allvarliga brott, men man gör ändå bedömningen att de inte ska vara ute. Det är ett annat seminarium, men jag tror att vi behöver se över gränssnittet mellan

traditionell kriminalvård och rättspsykiatri. Pendeln har svängt lite för långt åt ena hållet.

Vi ser det som en rimlig avvägning att vi inför ett verktyg för de farligaste återfallsförbrytarna. Men det kräver också att vi har vissa rättssäkerhetsgarantier på plats. Det här är inte en generell lösning för många personer. Det är inte en ersättning för fungerande kriminalvård. Jag återkommer lite grann till det om en stund. Det är ett system som måste bygga på bedömningar som görs på ett seriöst sätt och att varje enskilt fall prövas noggrant, i det här fallet av domstol.

De här riskbedömningarna behöver följas upp, och vi behöver se hur utfallet blir av lagstiftningen. Det är ny mark vi trampar, och då måste vi vara extra noggranna med uppföljning av den här lagen – hängslen och livrem för lagstiftarna, får man väl säga.

Fru talman! Vi socialdemokrater menar att det här förslaget kombinerar ett starkt skydd för samhället med en stark rättsstat. Principerna handlar om att det är en påföljd som ska användas synnerligen restriktivt.

Innehållet i verkställigheten – jag ska gå in lite grann på det – är avgörande för hur utfallet kommer att bli. Att låsa in människor utan tidsbestämning innebär också ett stort ansvar. Löser vi inte situationen i fångelserna skjuter vi på problemet fram till dagen som obevekligen kommer då personen ska släppas ut utanför murarna. Det krävs långsiktiga och uthålliga insatser.

I ljuset av de allvarliga problem som kriminalvården i dag står inför med överbeläggning, med kapacitet som ligger på bristningsgränsen och med att personalen i många fall inte längre vågar jobba ensamma ute bland de intagna ser vi att det kan bli svårt att upprätthålla utbildningsinsatser, programverksamhet och även daglig verksamhet när vi här i denna kammar fattar beslut om lagstiftningsändringar och straffskärpningar utan att hela rättskedjan hänger ihop. Rättskedjan måste hänga ihop, och just nu är kriminalvården oerhört hårt ansatt. Att slänga in dessa personer i den miljön utan att ha rätt upp kriminalvårdens situation vore ansvarslöst. Det är något vi behöver ha med oss i det här sammanhanget.

Fru talman! Det är lätt att vara kategorisk i kriminalpolitiken. Det är svårare att vara tydlig och ansvarsfull på samma gång, men det är en balans vi måste försöka hålla. Ibland omprövar vi. Vi läser propositioner, funderar, kollar på remisserna och tittar på vad Lagrådet säger, och då får vi ibland ändra oss. I det här fallet har vi ändrat oss under resans gång. Ibland är vi redo, givet utmaningarna eller att vi har lagstiftningsprodukten på plats och kan ta ställning, att testa saker som vi inte har övervägt tidigare. Det måste vi alla göra. Ett samhälle måste vara tryggt för alla, punkt slut. Men vi måste påminna oss om att aldrig släppa taget om de rättsstatliga grundprinciperna som finns i vårt samhälle, inte ens när det blåser och det finns stora utmaningar.

(Applåder)

Anf. 2 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Det behövs ett bättre samhällsskydd mot personer som har begått allvarlig brottslighet mot andra och som har en hög återfallsrisk i sådan brottslighet men för vilka det inte är aktuellt med rättspsykiatrisk vård eller livstids fängelse. Det är angeläget att rättsväsendet så snart som

möjligt utrustas med verktyg som kan skydda samhället från dessa individer. Där är vi och regeringen helt överens.

I avsaknad av ett annat befintligt förslag på bordet anser vi därför att regeringens lagförslag ska antas, trots de brister i rättssäkerhet, proportionalitet, likabehandling och ändamålsenlighet som vi också lyfter fram i vår följdmotion.

För att i någon mån lindra dessa brister bör riksdagen samtidigt som man antar lagen ta bort undantagen från kravet på att hämta in särskild riskutredning inför att påföljden bestäms till säkerhetsförvaring. Vi vill att det alltid ska göras en riskutredning, helt enkelt för att ett undantag från detta krav riskerar att leda till en oenhetlig domstolspraxis där tröskeln tillämpas olika.

För att lösa grundproblemet när det gäller de här personerna framöver på ett mer rättssäkert, proportionerligt och träffsäkert sätt behövs dock en annan lösning än just säkerhetsförvaring. Riksdagen bör därför samtidigt som vi fattar beslut om den här lagen rikta ett tillkännagivande till regeringen om detta, i enlighet med reservation 1, som jag yrkar bifall till.

Centerpartiets förslag går ut på en särskild tvångsvårdsform: säkerhetsvård i fängelse. Denna ska kunna inträda efter ett sedvanligt avtjänat fängelsestraff. Det innebär att gärningspersonen ska dömas till fängelse i vanlig ordning, och därefter kan Kriminalvården tillsammans med Rättsmedicinalverket inför frigivning utreda om återfallsrisken i allvarlig brottslighet mot person är så hög att den intagne av säkerhetsskäl inte bör släppas ut och därför blir föremål för säkerhetsvård.

Säkerhetsvården ska beslutas av en domstol på ansökan av Kriminalvården, som såklart kvarstår som verkställande myndighet. De farligaste brottslingarna blir på så sätt kvar i rehabilitering och fängelse, något man med dagens förslag från regeringen inte kan garantera.

När domen ska avkunnas är det svårt att avgöra exakt vilka som kommer att ha hög återfallsrisk. Detta innebär en risk för att domstolar inte kommer att döma till det aktuella straffet i förväg. Då blir de försiktiga i sina bedömningar och riskerar att missa personer. Med vårt förslag bedöms alltid återfallsrisken före frigivning. Det blir mer träffsäkert, och vi kommer inte att missa några personer.

På samma sätt som vid tvångsvård med särskild utskrivningsprövning ska frågan om säkerhetsvårdens fortgång omprövas regelbundet av domstolen.

Fru talman! Sammanfattningsvis bör riksdagen dels anta regeringens lagförslag, med ändringen att undantaget från kravet på att inhämta en riskprövning tas bort, dels rikta ett tillkännagivande om att införa en ny särskild tvångsvårdsform, säkerhetsvård i fängelse, som ska ersätta den säkerhetsförvaring vi nu fattar beslut om.

Vi tycker också att regeringen bör utvärdera och tidsbegränsa lagen innan den permanentas.

Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande *Säkerhetsförvaring – en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd*. När jag valdes in i Sveriges riksdag första gången 2014 var rätt mycket inom kriminalpolitiken väldigt underutvecklat och dysfunktionellt, i alla fall sett ur ett konservativt perspektiv.

Jag kom då från regionpolitiken, som ansvarar för rättspsykiatri. Jag såg ganska snabbt en brist i straffrätten, nämligen att det helt enkelt saknades en möjlighet att för vissa särskilt farliga brottslingar förena ett tidsbestämt straff med en möjlighet till förlängd tid i anstalt om det finns stor risk för återfall i brott.

Inom rättspsykiatri finns något som kallas särskild utskrivningsprövning, vilket betyder att man sitter inne så länge som man anses vara sjuk. Jag ville se samma sak inom Kriminalvårdens regi för brottslingar med hög återfallsrisk. Det var mitt motiv till att under mandatperioden 2014–2018 skriva en av mina första motioner om förvaringsdomar.

Fru talman! Jag lyfte som sagt fram det förslag om förvaringsdomar som sedan blev en del av Tidöavtalet. Det blev också en gedigen utredning, som presenteras här i dag. I propositionen och förslaget talas det om säkerhetsförvaring.

Till historien hör att den här frågan har debatterats under årens lopp. År 2018 debatterade jag frågan här i kammaren, särskilt mot Centerpartiet och Miljöpartiet. Annika Hirvonen från Miljöpartiet sa att hon blev alldeles kall när hon hörde mina argument om att låsa in farliga återfallsförbrytare på obestämd tid och anförde att det varit tydligt att SD inte stod upp för grundläggande principer i en rättsstat.

Centerpartiets Johan Hedin körde en utläggning om nazistpartier i Europa och pekade ut auktoritära krafter som utmanade rättsstaten och menade att det var det Sverigedemokraterna var ute efter.

Det är några exempel på hur det har låtit i debatten. Sverigedemokraterna lyfter upp förslag, och de andra partierna ropar om rasism och demokratins undergång. Politikutvecklingen står sedan helt still, och när problemen som Sverigedemokraterna adresserat till slut blir för svåra att ignorera ger samtliga partier Sverigedemokraterna rätt.

Problemet med den här ordningen, fru talman, är att oskyldiga människor dör medan den politiska vänstern ska hålla på och spela politisk teater. Avsaknaden av en möjlighet att hålla kvar farliga brottslingar i anstalt har genom åren föranlett att farliga brottslingar, ofta som en del av vänsterns omhuldade villkorliga frigivning, har släppts ut och som förväntat mördat, våldtagit och förstört livet för oskyldiga människor helt i onödan.

Frågan jag ställer mig är varför Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte kunde ta en saklig debatt för tio år sedan och inte kunde ta intryck av Sverigedemokraternas kriminalpolitik redan då. Varför var det viktigare för era partier att markera motstånd mot Sverigedemokraterna med svammel om demokratins undergång än att göra vad som krävdes för att skydda samhället från farliga pedofiler, mördare och våldtäktsmän?

Ni får såklart själva leva med hur ni valde att prioritera när ni hade makten. Jag kan bara känna en oerhörd tacksamhet till svenska folket som till slut avsatte Sveriges mest destruktiva regeringar – under Socialdemokraterna – och till slut gav Sverigedemokraterna chansen att få inflytande.

Nu gör vi på riktigt om kriminalpolitiken i grunden. Vi skyddar vanligt folk från farliga brottslingar och prioriterar brottsoffer och deras anhöriga framför brottslingarnas intressen – och när vi gör det, fru talman, vänder ju alla partiers tidigare motstånd till ett unisont stöd i fråga efter fråga. Är inte det helt fantastiskt?

Att vi nu får säkerhetsförvar på plats är en tydlig sverigedemokratisk politisk framgång. Och tänk, när sverigedemokratisk politik som tidigare ansågs hota demokratin väl presenteras här i Sveriges riksdag är den så attraktiv att samtliga partier röstar för den och vill att den ska införas så snabbt som möjligt. Det är såklart ett erkännande av Sverigedemokraternas intention och vår politiska förmåga. Detta kan vi såklart tacka för, även om det aldrig kommer att uttryckas explicit.

Fru talman! Ingen politisk reform är perfekt, men jag vill låta den här reformen verka innan jag är beredd att börja skruva på den eller utvärdera den. Jag är dock till skillnad från många andra partier öppen för samtal om något parti vill diskutera hur vi kan göra politiken mer träffsäker framöver.

Med det sagt vill jag yrka avslag till reservationerna och bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! I likhet med regeringen ser Miljöpartiet en lucka i dagens lagstiftning. I vissa fall finns det ett behov av samhällsskydd mot personer som har hög risk för återfall i allvarlig brottslighet men inte i lagens mening anses vara allvarligt psykiskt störda eller där livstids fängelse inte aktualiseras. Det finns situationer där samhällets skyddsbehov är mycket starkt.

Samtidigt ser vi, liksom ett stort antal remissinstanser och Lagrådet, att en tidsobestämd påföljd utgör ett systemskifte där samhällsskydd ges företräde på ett sätt som är svårt att förena med centrala straffrättsliga principer. Lagrådet ifrågasätter bland annat om förslaget kan leva upp till principer om proportionalitet och likabehandling och om domstolar kan göra tillräckligt tillförlitliga återfallsprognoser.

Även remissinstanser som Civil Rights Defenders, Brå, Domstolsverket, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten samt flera universitet, hovrätter och tingsrätter lyfter flera risker med förslaget, till exempel svårigheten att bedöma risken för återfall i allvarliga brott. Man menar att förslaget därmed inte är tillräckligt träffsäkert och därför kan leda till godtycke, minskad förutsägbarhet och en bredare användning än avsett. Vi noterar också att det är relativt få instanser som entydigt tillstyrker regeringens förslag i dess helhet.

Mot den bakgrunden är Miljöpartiets hållning att samhället måste kunna skydda människor från de värsta återfallsförövarna men att det måste ske på ett sätt som upprätthåller straffrättsliga principer om rättssäkerhet, förutsägbarhet, proportionalitet och likvärdighet. Det här är särskilt viktigt eftersom förslaget innebär ett principiellt skifte där frihetsberövande i praktiken kan motiveras preventivt, utifrån bedömningar av framtida risk, snarare än enbart utifrån gärningens straffvärde.

Fru talman! En central rättssäkerhetsinvändning mot säkerhetsförvaring är att den riskerar att innebära att människor frihetsberövas på obestämd tid i preventivt syfte för brott som ännu inte begåtts och som kanske aldrig skulle ha begåtts. Remissinstanser och Lagrådet pekar som sagt på att återfallsprognoser är osäkra, särskilt på individnivå, och på att fel kan leda till frihetsberövanden som inte motsvarar brottets straffvärde. Till och med själva utredningen bedömer att den nya påföljden kan komma att innebära att personer frihetsberövas utan att de faktiskt skulle ha återfallit.

Mot den bakgrunden bedömer vi att den mest rättssäkra avgränsningen är att säkerhetsförvaring ska kunna dömas ut när en person som tidigare har dömts för en viss typ av allvarlig brottslighet återfaller i samma typ av allvarlig brottslighet. Redan i dag gör domstolarna och Kriminalvården bedömningar av risken för återfall i brott, och här finns alltså en uppbyggd erfarenhet och kompetens hos domstolarna.

Vi i Miljöpartiet föreslår också några andra förändringar av regeringens förslag.

Vi vill se en koncentration av prövningar gällande förlängning till ett fåtal domstolar med möjlighet att bygga särskild kompetens.

Vi vill också se en obligatorisk återfallsriskutredning från Rättsmedicinalverket i varje fall, detta för att säkerställa att beslutsunderlaget är robust och likartat mellan domstolar.

Vi vill se en tydligare brottskatalog över brott där det nya straffet kan komma i fråga, för att säkerställa förutsägbarheten.

Vi vill även se en utredning som ser över utformningen av ramtiden och förlängningen av denna.

Vi menar också att en så här omfattande reform, som innebär ett skifte i svensk straffrätt, borde tidsbegränsas och utvärderas – detta eftersom säkerhetsförvaring alltså innebär att vi går från en ordning där frihetsberövandets längd i huvudsak avgörs av den begångna gärningen och dess straffvärde till en ordning där prognoser om framtida risk, som är svåra att göra, får större betydelse för hur länge en människa kan hållas frihetsberövad.

Fru talman! Säkerhetsförvaring riskerar också att medföra att fokus flyttas från de åtgärder som bevisligen minskar återfall, såsom fungerande kriminalvård, behandlingsinsatser, missbruksvård och stöd vid utslussning, till en ordning där frihetsberövande i sig självt förväntas lösa problemet. Vi i Miljöpartiet delar målet – jag upprepar detta för att det ska vara tydligt – att samhället ska skyddas mot allvarliga återfallsförbrytare, men av goda skäl känner vi en osäkerhet kring om den föreslagna påföljden faktiskt kommer att minska återfall eller om den i stället riskerar att bli en kostsam och rättsosäker lösning som tränger undan mer träffsäkra insatser.

Vi vill också vara tydliga med att säkerhetsförvaringsstraffet måste ses i ett sammanhang där även andra straff för och konsekvenser av begångna brott fortsatt finns. Vi vill till exempel påminna om vårt utskottsinitiativ, som handlade om att göra en bred översyn av kriterierna för den rättspsykiatriska vården. Kanske borde fler personer dömas till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning?

Miljöpartiet är inte heller främmande för att fler personer som gör sig skyldiga till allvarliga brott skulle kunna dömas till livstids fängelse än vad som sker i dag. Vi stod också bakom förslaget att begränsa möjligheten till villkorlig frigivning när det finns risk för återfall i brott. Utredningen konstaterar själv att det är svårt att bedöma behovet av den nya påföljden bland annat eftersom återfall är vanligare bland personer som avtjänat kortare straff än längre. Dessutom har möjligheten till villkorlig frigivning som sagt begränsats.

Regeringen går nu fram med en stor mängd lagförslag, i hög takt men inte samtidigt, och det är svårt att överblicka helheten. Redan framlagda förslag och kommande förslag överlappar varandra. Det förslag vi debatterar här i dag innebär alltså dessutom att vi inför en helt ny typ av straff

som inte bara är en påföljd utan också kopplat till osäkra återfallsprognoser och därmed utmanar grundläggande straffrättsliga principer.

När staten inför en så pass ingripande påföljd borde åtminstone en tidsbegränsning och en utvärdering införas för att säkerställa att reformen fungerar som det är tänkt och inte ger oacceptabla bieffekter innan regleringen har permanentats.

Vi har flera reservationer som jag står bakom, men jag yrkar bifall enbart till reservation 3.

Anf. 5 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten Westerlund för anförandet. Det är positivt att även Miljöpartiet ställer sig bakom förslaget om säkerhetsförvaring i de stora dragen. Jag tycker att det är relevanta synpunkter som tas upp från Miljöpartiet, men jag delar inte alla slutsatser.

Jag skulle vilja lyfta en del av den reservation som Miljöpartiet yrkar bifall till. Miljöpartiet påpekar där att möjligheten att förlänga ramtiden kan leda till ett mycket långvarigt frihetsberövande och att säkerhetsförvaring i praktiken kan bli ett evighetsstraff. Jag skulle vilja säga: Ja, i vissa avseenden är det just det som är poängen.

Den här påföljden är till för personer som begår mycket allvarliga brott och återfaller i likartad allvarlig brottslighet – och dessutom har hög risk att återfalla ytterligare och förstöra människors liv. Det handlar om fall där risken för grova brott är hög, och om den risken kvarstår ska samhället ha möjlighet att skydda andra.

Vid varje förlängning av ramtiden sker en ny säkerhetsbedömning, en ny riskbedömning och en ny domstolsprövning, för att garantera rätts-säkerheten. Där är det också tydligt att samhällsskyddet måste väga tungt och att det behöver bedömas som absolut nödvändigt att förlänga ramtiden.

I och med att det här ska användas väldigt restriktivt, för personer som redan har återfallit i grov brottslighet och där det bedöms vara hög risk – det vill säga inte generellt utan för enstaka, uppenbart farliga, individer – är min fråga till ledamoten Westerlund: Menar Miljöpartiet att vi ska begränsa möjligheten att förlänga ramtiden och därmed släppa ut personer som har bevisat att de kan begå allvarliga brott flera gånger bara för att ramtiden redan har förlängts en gång?

Anf. 6 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan, men jag är lite osäker på om vi förstår varandra rätt.

Vi i Miljöpartiet är helt med på att samhället behöver skydda sig från vissa människor. Det kan alltså vara så att vissa individer kommer att behöva vara inlåsta hela sina liv, därför att samhällsskyddet väger så pass tungt. Det vi tycker är lite otydligt är exakt hur utformningen av förlängningen av ramtiden ska se ut. Vi har därför föreslagit att det ska göras en utredning av det. Vi säger alltså inte nej till att ramtiden skulle kunna förlängas flera gånger, men vi tycker att det behöver utredas exakt hur det ska gå till.

Jag tolkar dessutom regeringens lagförslag som att detta inte gäller endast återfallsförbrytare utan även personer som har begått flera brott men inte återfallit i brott. Det är det vi föreslår i vår följdmotion, det vill

säga att det skulle vara vid just återfall som säkerhetsförvaring skulle kunna komma i fråga. Jag uppfattar det inte som att det är så regeringens lagförslag är utformat, och därför är det med i vårt förslag.

Vi har alltså verkligen försökt läsa förslaget noga, och vi har kommit med olika tillägg som vi upplever skulle innebära förbättringar som möjliggör denna nya typ av straff som ett alternativ i Sverige. Vi försöker skydda samhället mot de allra farligaste personerna men ändå säkerställa rättssäkerhetsprinciper.

Anf. 7 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Ja, grundläggande rättssäkerhetsprinciper är av yttersta vikt även vid den här typen av påföljd och även när vi pratar om människor som upprepade gånger begår grova brott och återfaller i nya brott.

Det som ledamoten Westerlund gav uttryck för är helt korrekt. Den här påföljden är främst avsedd för personer som återfaller i grov brottslighet, men enligt det förslag som ligger på bordet ska den också kunna tillämpas på dem som upprepade gånger har begått grova brott även om de inte blivit dömda mellan varje brott. Det är helt korrekt uppfattat. Där tycker vi olika – så kan det vara.

Min fråga, som jag uppfattade att jag fick svar på, gällde det som står i Miljöpartiets reservation om att man ska begränsa möjligheten att förlänga ramtiden mer än en gång. Det var detta som jag ställde mig frågande till. I och med att vi begränsar när man kan använda denna påföljd och begränsar reglerna för den så att den ska rikta in sig på de absolut farligaste återfallsförbrytarna menar jag att det vore direkt olyckligt att begränsa antalet gånger som ramtiden kan förlängas. Det finns ju redan i det första skedet begränsningar för när man kan använda påföljden.

Anf. 8 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för hans förtydliganden.

Vi har ju skrivit att en utredning skulle kunna titta på olika sätt att utforma ramtiden. Där fanns detta med som ett exempel på något som man skulle kunna göra. Det betyder ju inte att en utredning landar i just detta. Vi är öppna för att den skulle kunna förlängas flera gånger, men hur skulle det i så fall utformas? Det är så detta ska läsas.

Jag vill upprepa det jag sa i mitt anförande: Det finns ju också andra påföljder som kan komma i fråga. Livstidsstraff för fler brott än vad som nu är fallet är ibland kanske ett bättre alternativ för att skydda samhället. Ni har föreslagit att möjligheterna till villkorlig frigivning ska begränsas om man bedömer att återfallsrisken är mycket stor, och vi har gått med på det.

Detta är ett exempel på att flera av regeringens olika lagförslag överlappar varandra, vilket man också själv har konstaterat. Det kommer att bli väldigt svårt att se exakt vilka som kommer att dömas till det nya säkerhetsförvaringsstraffet, vilka som kommer att dömas till livstid, hur den nya möjligheten att begränsa villkorlig frigivning kommer att användas och så vidare.

Allt detta sammantaget är en anledning till att det skulle vara bra med en tidsbegränsning och en utvärdering för att säkerställa att vi träffar rätt när vi inför en ny typ av möjlighet.

Jag vill återigen nämna den föreslagna översynen av den rättspsykiatriska vården med särskild utskrivningsprövning. Antalet personer som döms till just den påföljden har minskat. Ligger vi rätt där, eller finns det anledning att se över detta? Det är någonting som Miljöpartiet skulle vilja se i samma sammanhang som den här diskussionen.

Anf. 9 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Fru talman! De allra flesta människor som avtjänar ett straff i kriminalvården begår aldrig mer något allvarligt brott. Det är viktigt att säga. Det är också något att vara stolt över i ett rättssystem som avser att både straffa brott och ge människor en ny chans att bygga upp sitt liv.

Vi vet dock också att det finns en liten grupp människor för vilka verkligheten ser annorlunda ut. Det här är människor som gång på gång begår mycket grova brott, exempelvis våldtäkter, grova våldsbrott eller övergrepp mot barn, och som efter långa fängelsestraff återfaller i exakt samma typ av brottslighet. I det läget måste samhället ställa frågan: Vem ska bära risken? Är det den som redan har visat att han kan överskrida mänskliga gränser mot en annan människa, eller är det nästa potentiella brottsoffer? Med säkerhetsförvaring ger vi ett tydligt svar på den frågan.

Fru talman! Under lång tid har svensk rätt haft ett problem i de här situationerna. Vi har möjlighet till livstids fängelse för de allra grövsta brotten, och vi har rättspsykiatrisk vård när gärningspersonen lider av en allvarlig psykisk störning. Mellan dessa båda påföljder finns dock situationer där brotten är mycket grova – det kan handla om våldtäkter, brutala våldsbrott eller grova övergrepp mot barn – och där återfallsrisken är mycket hög men där det saknas förutsättningar för att döma personen till livstid eller rättspsykiatrisk vård. Det är just den luckan i lagstiftningen som vi nu täpper till.

Den nya påföljden säkerhetsförvaring ska kunna användas i en mycket tydligt avgränsad typ av fall. Det handlar om personer som har begått allvarliga brott som innebär angrepp mot andra personers liv, hälsa, frihet eller frid. Det ska också finnas en påtaglig risk för återfall i allvarlig brottslighet.

För att påföljden ska kunna dömas ut krävs att brottsligheten är så allvarlig att den motsvarar minst fyra års fängelse. Det krävs också att det finns tidigare brottslighet av liknande slag eller att personen döms för upprepade mycket allvarliga brott vid samma tillfälle. Det krävs dessutom att domstolen, efter att det gjorts en noggrann riskutredning som Rättsmedicinalverket ansvarar för, bedömer att det finns hög risk för att personen återfaller i allvarlig brottslighet mot andra människor.

Det här är alltså inte en ny standardpåföljd – det är viktigt att påpeka, och det ska vi vara medvetna om. Detta är ett särskilt verktyg som ska användas i de fall där samhällets behov av skydd är som allra störst.

Fru talman! När en domstol dömer någon till säkerhetsförvaring ska två tidsramar fastställas.

Den första är minimitiden. Den ska motsvara det fängelsestraff som hade dömts ut om domstolen hade beslutat om ett tidsbegränsat fängelsestraff och kan vara maximalt 18 år.

Den andra är ramtiden, som ska ligga på ytterligare fyra till sex år, beroende på brottets allvar. När ramtiden närmar sig sitt slut ska domstolen pröva frågan på nytt. Om risken för nya grova brott fortfarande bedöms vara hög kan ramtiden förlängas, upp till tre år i taget och så många gånger som det behövs för att säkerställa att farliga individer är inlåsta. Det innebär att farliga människor hålls inlåsta så länge som det behövs för att skydda andra människor från att utsättas för nya allvarliga brott. Varje sådan förlängning kräver en ny prövning i domstol. Detta är alltså inte ett system som systematiskt håller människor inlåsta utan kontroll, utan det görs så länge som risken är hög.

Fru talman! Mitt vanliga värv är i kriminalvården, och jag ska därför vara extra försiktig med exempel. Jag kan dock säga att jag i kriminalvården möter många människor som verkligen försöker förändra sitt liv – människor som vill lämna brottsligheten bakom sig och som vill något annat. Det är det vanliga; det är så det brukar se ut.

Ibland möter man dock personer som får varningsklockor att ringa. För att vara helt ärlig oroar man sig för sådana personer och tänker: Du kommer snart tillbaka. Frågan är bara hur många människors liv som kommer att förstöras innan dess.

I flera fall har jag tyvärr fått rätt. Det är i just de situationerna som samhället måste ha bättre verktyg, inte för att ta hämnd utan för att ta ansvar för att skydda andra människor från att utsättas för nya grova brott.

Fru talman! Det är också viktigt att säga att denna reform inte står i motsats till rehabilitering. Det framställs ibland på det viset, men det är direkt felaktigt. Kriminalvårdens arbete med behandling, rehabilitering och återfallsförebyggande insatser är helt avgörande såväl när denna påföljd utdöms som vid andra påföljder. Där riskerna är som störst ska också insatserna vara som störst.

För dem som döms till säkerhetsstraff kan insatserna innehålla program mot våld och sexualbrott. De ska också innehålla arbete med missbruk, sociala faktorer och återanpassning. Målet är alltid detsamma: att människor ska kunna lämna kriminaliteten bakom sig.

I de situationer där risken för nya grova brott fortfarande är hög, trots intensiva åtgärder, och där personen redan tidigare har återfallit i grov brottslighet måste vi dock kunna säga: Vi kan inte ta den risken igen.

Fru talman! Den som gång på gång begår mycket grova brott mot andra människor – våldtäkter, brutala våldsbrott eller övergrepp mot barn – och där risken för nya brott fortfarande är hög ska inte kunna släppas fri bara för att lagstiftningen saknar rätt verktyg. Samhället måste kunna skydda nästa potentiella brottsoffer, och det är precis därför vi inför detta.

Det är också värt att notera att stödet för denna reform i dag är brett i Sveriges riksdag. Så har det inte alltid varit. För bara några år sedan var förslag som detta mycket kontroversiella. När Moderaterna började driva frågan var den dåvarande socialdemokratiska justitieministern väldigt tydlig med att någon sådan här påföljd inte skulle införas i Sverige.

I dag finns en betydligt bredare insikt om att lagstiftningen måste kunna hantera situationer där återfallsrisken är hög och brotten mycket allvarliga. Detta säger något om hur rättspolitikerna i Sverige har förändrats, och den förändringen har i stor utsträckning drivits både av hur verkligheten har utvecklats och av regeringens paradigmskifte.

Fru talman! Säkerhetsförvaring kommer att användas i ett mycket begränsat antal fall. Det handlar om en liten grupp mycket farliga återfallsförbrytare. Men i just de fallen kan konsekvenserna vara förödande för brottsoffren, för familjerna och för samhället. Därför är denna reform viktig. Den gör vårt straffsystem mer träffsäkert, den stärker samhällsskyddet och den säkerställer att farliga återfallsförbrytare inte längre faller mellan stolarna i lagstiftningen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 10 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! En person som befaras vara farlig för andra människor ska rimligen kunna hållas borta från andra personer, oavsett om den farliga personen har begått brott eller inte. Så tänker vi om det är en person som har en allvarlig psykisk störning. Då kan man bli tvångsomhändertagen enbart på grund av den risken men också om man har begått allvarliga brott. Men när det handlar om en person som inte har en sådan stark störning är fängelsestraffet sådant att man inte kan beakta återfallsrisken i samband med frigivning.

Här finns alltså en reva i svensk rätt, och det har påpekats flera gånger från olika håll att rättssystemet inte skyddar mot upprepad allvarlig brottslighet.

Det jag hör och ser i exemplen från talarstolen och utredningarna är att denna reform är efterlängtd av kvinnorörelsen. Det är många kvinnor som inte får skydd mot de män som tidigare har utsatt dem för allvarliga brott. Dessa män kan sedan gå vidare in i nya relationer och åter åsamka kvinnor otroligt grymt våld utan att samhället kan förhindra det.

Det handlar förstås också om barn som riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp, barnpornografibrott och annat som vi vill värja oss mot och där vi ser en upprepad allvarlig brottslighet.

Jag påstår alltså att detta delvis är en feministisk reform. Men den skyddar också i andra fall av mycket grovt våld, och det som drev på reformen var nog att hejda den organiserade brottsligheten och det allvarliga våld som finns där. Likheter vi kan se är risken för liv och hälsa när det handlar om grov misshandel, mordförsök och så vidare. Även när det gäller brott som mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse och rån borde gärningsmän kunna dömas för återkommande försök.

Revan behöver täckas av relevant lagstiftning, och med den nya påföljden försöker man göra just det. Det finns som sagt starka feministiska argument för detta, men vi ska också vara lite vaksamma när vi återoppar samhällsskydd. Några remissinstanser har markerat att denna grund för straffrätten har förekommit tidigare, på 1920-talet. De menar att vi borde se den politiska kontexten och att det finns risk att man överdriver tillämpningen och åter öppnar för att oskadliggöra så kallade oönskade element. Förra gången blev bland annat tvångssterilisering och rasbiologi en effekt. Vi ska därför vara vaksamma på hur vi använder begreppen, för jag skulle vilja påstå att detta med samhällsskydd kan vara lite lömskt.

Som har påpekats från talarstolen är det givetvis viktigt att vi upprätthåller rättssäkerhetsaspekter och rättsstatens principer. Här finns vissa tveksamheter i reformen. Lagrådet har markerat en del sådana men också markerat att man inte vill bromsa reformen och inte lägga sig i den rätts-

politiska diskussionen. Det är en intressant markering från Lagrådet, och jag tror att den hänger ihop med de påståenden som har kommit från flera håll om att till och med Lagrådet skulle vara aktivistiskt och ta ställning i sådana frågor. Det gör man inte, och inte heller här. Man kommer dock med en del påpekanden om hur lagstiftningsprodukten borde förbättras, och regeringen har i flera fall tagit hänsyn till dessa synpunkter och beaktat kommentarerna.

Det handlar alltså om ett litet antal mycket allvarliga fall. Utredningens prognos är 45 fall per år. Jag menar inte att vi ska vara mindre varsamma med dessa personer, men vi bör ändå se proportionerna på vad vi riskerar om vi inte accepterar detta förslag. Det kan finnas fördelar med detta system som är viktiga att vinna.

Jag tycker att det är en poäng med hur man har konstruerat påföljden. Det fängelsestraff man skulle ha fått ändå utgör minimitiden, och sedan bedömer rättsväsendet återfallsrisken och sätter en ramtid i proportion till denna risk. Detta kan senare omvärderas. Man tar också hänsyn till typen av brott, och alla förstår av mitt och andras anföranden att det rör sig om väldigt allvarliga brott.

Hur bedömer man då risken för återfall och sätter ramtiden? Risken ska vara påtaglig, och den bedöms utifrån olika kriterier. Man säger dock inte exakt hur.

Man nämner bland annat att det är den gärning som kanske redan är aktuell i domstolen som visar på en farlighet och mängden av den typ av gärningar som har skett tidigare eller som är uppe i domstolsprocessen i den aktuella rättegången.

Man kan bedöma vilken typ av uppsåt det var. Var det planerat eller inte? Det får inte handla om tillfälligheter, utan det måste vara verkligt, seriöst allvar bakom brotten.

En annan intressant sak man nämner är att man ska försöka se om det möjligen finns en psykiatrisk problematik, alltså en problematik av psykisk art som inte når upp till att man skulle kunna döma till rättspsykiatrisk vård.

Här finns en problematik som också är angelägen, nämligen: Hur ser den rättspsykiatriska vården ut i dag? När är det möjligt att döma till den påföljden? Har vi för strikta gränser? Vänsterpartiet tror det. Vi har flera gånger argumenterat för och yrkat på att vi borde utvärdera och kanske reformera den rättspsykiatriska vården.

Vår tanke är att vård är bättre och mer professionell inom de ramarna än vad som kan ske inom kriminalvården. Där handlar det nu mer om förvaring, inte minst utifrån de enorma överbeläggningar som hotar där redan nu. Vi har också andra alternativ att gå vidare med för att täppa igen den här revan på lite olika sätt.

Reformer inom rättspsykiatrin tror vi förstås på. Vi tror också på att vi skulle kunna använda teknik för att skydda och bevaka den som är potentiellt farlig på ett bättre sätt än vad som sker i dag, exempelvis med en preventionsboja.

Det här är ytterligare förslag som vi får arbeta vidare med. Med det sagt vill jag förstås också säga att Vänsterpartiet fortsatt markerar starkt för att vi bör arbeta förebyggande så mycket som vi bara kan och att vi bör satsa på en seriös rehabilitering.

Med det ställer jag mig bakom regeringens proposition.

Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens proposition med förslag om att införa en ny frihetsberövande påföljd i svensk rätt: säkerhetsförvaring.

Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, som också debatten visar har ett brett stöd i utskottet och i kammaren. Jag ställer mig bakom propositionen. Det innebär att samtliga reservationer avstyrks.

Fru talman! Sverige har under tidigare år haft en mycket negativ utveckling vad gäller brottslighet. Grova våldsbrott, sexualbrott och organiserad kriminalitet ökade. I många fall gjorde de det i en både råare och mer systematisk form.

Mot den bakgrunden genomför regeringen nu en genomgripande omläggning av kriminalpolitiken. Det är inte fråga om små justeringar i marginalen. Det handlar om ett tydligt och nödvändigt perspektivskifte. Vi flyttar fokus från gärningsmannen till brottsoffret, från förövarens situation till samhällets behov av skydd.

Det innebär inte att rättssäkerheten ska urholkas, tvärtom. Det innebär att vi tydligare väger in att statens främsta uppgift är att skydda laglydiga människor från brott.

En central del i denna omläggning handlar om straffen. Det finns en grundläggande sanning som ibland förnekas i debatten. Den som är frihetsberövad kan inte begå nya brott ute i samhället. Det är inte en ideologisk ståndpunkt; det är ett faktum.

Därför måste vi våga dra slutsatsen att mycket farliga brottslingar ska vara inlåsta så länge de utgör en fara för andra. Det handlar om trygghet för brottsoffer, både nuvarande och potentiella, och det handlar om en trygghet för vårt samhälle.

Fru talman! År 2024 presenterades betänkandet *Ett ändamålsenligt samhällsskydd*. Det innehöll flera viktiga förslag om skyddet mot allvarlig brottslighet. Den här utredningen startades av förra regeringen strax före valet, visserligen efter att vi som nu är i regering drivit frågan under många år.

Direktiverna var från början inte tillräckliga. Det saknades avgörande verktyg. Det gällde bland annat möjligheten att hantera de farligaste individerna på ett sätt som fullt ut tar hänsyn till deras återfallsrisk.

Regeringen valde därför att agera. Genom tilläggsdirektiv gavs ett skarpare och mer ändamålsenligt uppdrag. Sedan dess har reformerna genomförts steg för steg, bland annat genom skärpningar av regelverket för villkorlig frigivning.

När det gäller allvarlig brottslighet ska nu en längre tid av straffet avtjänas innan man frigives villkorligt. Är återfallsrisken hög har utrymmet för villkorlig frigivning minskats rejält.

Fru talman! Detta räcker inte. Det finns som debatten visar här ett tydligt glapp i det svenska påföljdssystemet. Vi har livstids fängelse som straff. Vi har också möjligheten att döma till rättspsykiatrisk vård.

Däremellan finns det en grupp gärningsmän som inte faller inom något av dessa system trots att de är mycket farliga. Det kan handla om personer som begår upprepade vålds- och sexualbrott och där risken för återfall är hög. De döms i dag till tidsbestämda straff. Det innebär att de oavsett risknivå ska släppas ut vid en bestämd tidpunkt. Det är inte rimligt. Samhället

måste ha möjlighet att skydda sig om risken för nya allvarliga brott är påtaglig. Det är just detta som säkerhetsförvaring handlar om och syftar till.

Fru talman! Säkerhetsförvaring är en ny påföljd som innebär att en person kan vara frihetsberövad så länge det är nödvändigt för att skydda samhället. Det är viktigt att understryka att det inte är ett godtyckligt system. Det är tydliga och strikta kriterier.

För att påföljden ska kunna dömas ut krävs i huvudsak tre saker. Det ska röra sig om återfall i eller upprepad allvarlig brottslighet, det ska röra sig om en viss typ av brottslighet och det ska finnas en hög återfallsrisk.

Vad gäller det första kriteriet, att det ska röra sig om återfall i eller upprepad allvarlig brottslighet, innebär det att gärningsmannen antingen tidigare dömts för den typen av allvarlig brottslighet och återfallit i sådan brottslighet eller att gärningsmannen vid ett och samma tillfälle döms för flera brott.

Vad gäller det andra kriteriet handlar det om att det ska röra sig om en viss typ av brottslighet som är av ett visst allvar. Det ska innebära angrepp mot annans liv, hälsa, frihet och frid. Det kan till exempel handla om upprepade vålds- eller sexualbrott men även om människorov, rån och i vissa fall mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse.

Vid upprepad brottslighet, det vill säga att personen kanske tidigare är ostraffad men vid ett och samma tillfälle döms för till exempel flera våldtäkter, handlar det om att det också ska vara allvarliga brott. I det fallet handlar det om att ett fängelsestraff om sex år eller mer skulle ha dömts ut. I det tidigare fallet gällde det fyra år.

Det tredje kriteriet innebär att personen har en hög risk för återfall i brottslighet. Det kommer att fungera på ungefär samma sätt som det fungerar i dag med rättspsykiatrisk vård. Domstolen ska hämta in ett yttrande från Rättsmedicinalverket, som gör en bedömning av gärningsmannens återfallsrisk. Om dessa tre villkor är uppfyllda kan påföljden bestämmas till säkerhetsförvaring.

Fru talman! Den som döms till säkerhetsförvaring kommer först att avtjäna en minimitid motsvarande ett fängelsestraff som annars hade dömts ut. Därefter fortsätter frihetsberövandet inom en fastställd ram. Den avgörande skillnaden är att om risken för återfall kvarstår kan påföljden förlängas. Den kan förlängas igen så länge som det behövs om det är nödvändigt för att skydda samhället. Det är detta som gör påföljden tidsbestämd.

Besluten fattas av domstol och ska alltid bygga på aktuella och noggranna riskbedömningar. Samtidigt är det viktigt att säga att det här inte är en påföljd utan hopp eller riktning. När återfallsrisken minskar, vilket man har inriktningar och förhoppningar om, finns det möjlighet till en kontrollerad och stegvis utslussning. Den dömde kan då efter domstolsprövning få tillstånd till villkorad utslussning med noggrann övervakning med tydliga föreskrifter. Syftet är tydligt: att minska risken för nya brott och möjliggöra för en säker återgång till samhället, men där samhället fortfarande har kontrollen.

Fru talman! Införandet av säkerhetsförvaring är ett avgörande steg i arbetet för att stärka tryggheten i Sverige. Det innebär att vi tar ansvar för att skydda människor i vårt land från de farligaste individerna. Det innebär att vi sätter brottsoffrens trygghet i första rummet. Det är ingen enkel reform. Det är en principiellt viktig förändring, men den är nödvändig.

Fru talman! Politikens uppgift är ytterst att värna människors frihet och trygghet. Den friheten hotas när människor inte vågar gå hem på kvällen, när kvinnor inte känner sig trygga och när barn växer upp i områden där våldet är närvarande. Därför måste vi agera.

Med denna proposition tar vi ett av de viktiga steg som behöver tas för att föra Sverige i rätt riktning. Här visar vi att farliga människor ska sitta inne så att alla andra kan gå fria. Det är en fråga om trygghet, det är en fråga om ansvar och det är en fråga om rättvisa.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 12 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi en ny straffpåföljd – säkerhetsförvaring. Det är ett tidsbestämt frihetsberövande.

Det finns många män som har begått upprepade vidriga brott – Hagemannen, Nytorgs mannen och Södermannen, för att bara nämna några. I vissa fall har straffen varit höga: 10, 12 eller 14 år. Man har dock blivit frisläppt efter halva eller två tredjedelar av tiden.

I vissa fall har straffen varit låga. Nytorgs mannen, till exempel, dömdes för 35 brott mot 19 kvinnor. Det var 7 våldtäkter, 8 sexuella ofredanden plus grov fridskränkning, barnpornografibrott och narkotikabrott. Han fick fem år och blev utsläppt efter tre år.

Jag antar att ingen här inne har pratat med någon av de 19 kvinnor som han utsatte för grova kränkningar, men jag lovar er att ingen av dem tycker att han skulle ha släppts ut efter tre år. Om man går ut på gatan och frågar folk tror jag inte heller att de tycker att han skulle ha släppts ut efter tre år. Jag tycker inte att han skulle ha släppts ut efter tre år.

De här personerna skulle med den nya straffpåföljden säkerhetsförvaring förmodligen ha fått sitta inlåsta under väldigt lång tid. Säkerhetsförvaring handlar om att hålla farliga personer inlåsta. Detta är personer som genom sin grymhet och sina upprepade brott och kränkningar har visat att de inte kan leva bland oss andra; de är helt enkelt för farliga. Staten, vi, och samhället är skyldiga att se till att de här männen inte kan skada personer, och då är inlåsning det enda alternativet.

Fru talman! Samhällsskyddet är viktigt. Brottsofferperspektivet är viktigt. Jag har en känsla av att politiker inte alltid har tyckt så, utan det har kanske varit lite mer fokus på gärningsmannen. Hur ska han tas om hand? Hur ska hans tid i fängelset vara? Hur kan han få hjälp med sin rehabilitering och återanpassning? Det är bra, för vi vill ju helst att en person som har begått ett brott inte ska göra om det.

Men hur blir ett brottsoffer omhändertagen efter att hon har blivit utsatt? Vad har samhället gjort för henne? Förr i tiden var det ganska lite. En kvinna som hade blivit våldtagen blev körd till en gynnottagning där hon undersöktes, och om hon hade tur kunde en polispatrull sedan också köra henne hem. I annat fall var det nattbuss eller taxi som gällde. Det gjordes knappt någon uppföljning. Det var ingen som mötte upp där hemma och ingen som dagen efter åkte och frågade hur hon mådde. Hon var helt utlämnad till sig själv.

*Säkerhetsförvaring –
en ny tidsbestämd
frihetsberövande
påföljd*

I dag fungerar det bättre, delvis för att man inom olika myndigheter har börjat få ett bättre brottsofferperspektiv. Man ser och förstår hur det är att vara ett brottsoffer. Men – och det här är viktigt – också civilsamhället har klivit fram, och det ska vi fortsätta att stötta. Det behövs fler skyddade boenden och kvinnohus.

Jag går nu tillbaka till ämnet säkerhetsförvaring. Jag hör vad Vänsterpartiet säger om att man ska dömas för det brott man har begått och inte utifrån hur farlig man är och hur stor risken för återfall är.

Jag har funderat lite på vad det där betyder och var jag landar i resonemanget. Jag förstår resonemanget, men jag håller nog ändå inte med. Det måste vara så att en domstol tittar på individen och frågar sig: Vad är det här för person? Vad är det för person som nu för tredje gången sitter här åtalad för våldtäkt och har dömts för våldtäkt vid två tidigare tillfällen? Jag tycker att man någonstans ska ta hänsyn till vad den här personen har gjort och till risken för fortsatt brottslighet.

Fru talman! Slutligen: Straffet säkerhetsförvaring är ett hårt straff. Därför krävs det mycket av domstolarna innan de utdömer det, och i förslaget ingår också att det ska göras noggranna riskbedömningar, så kallade riskutredningar.

Jag känner mig personligen trygg med den nya straffpåföljden, som är både nödvändig och i mitt tycke rättssäker.

Jag yrkar därför bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 13 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag ställer mig frågande till påståendet som nyss framfördes från talarstolen av Martin Melin att Vänsterpartiet inte skulle bry sig om återfallsrisken.

Jag tycker att jag nyss argumenterade för precis det motsatta i talarstolen. Vad bygger du ditt påstående på, Martin Melin?

Anf. 14 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! Jag bygger det på en reservation som ni hade till propositionen där det stod att återfallet inte skulle vara det viktigaste, utan vad individen har begått för brott här och nu. Missuppfattade jag i så fall reservationen?

Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Vi har ingen reservation; vi har ett särskilt yttrande.

Där argumenterar vi inte för att man ska bortse från återfallsrisken utan snarare för hur man ska hantera den: Är det här den bästa vägen, eller ska vi också överväga rättspsykiatrisk vård? Borde kanske gränserna mellan fängelse och rättspsykiatrisk vård utredas och ses över för att kunna fungera på ett bättre sätt?

Sedan är det ändå möjligt att förvaringsstraffet skulle behövas, men i så fall kanske i en mindre reva. Vi har absolut inte argumenterat emot att man ska bedöma återfallsrisken.

Anf. 16 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! Då tar jag tillfället att till protokollet få fört att jag hör vad Vänsterpartiet säger. Jag uppfattar det som att Vänsterpartiet och jag delar synen att även återfallet ska vara viktigt och tas hänsyn till vid en domstolsförhandling och ett beslut om dom. Vi är överens om detta.

Jag vill få fört till protokollet att jag alltså reviderar det jag sa i mitt anförande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 Totalförsvaret

Totalförsvaret

Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU10
Totalförsvaret
föredrogs.

Anf. 17 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag försvarsutskottets betänkande om totalförsvaret.

Det är en fråga som ytterst handlar om statens mest grundläggande ansvar, nämligen att skydda nationen och säkerställa att Sverige kan fungera även i krig och svåra kriser. Detta är inte längre en teoretisk diskussion. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har brutalt påmint Europa om att krig mellan stater fortfarande är en realitet. Samtidigt ser vi ökande stormaktsrivalitet, geopolitisk osäkerhet och en värld som blir alltmer instabil.

I ett sådant läge måste varje nation ställa sig en enkel fråga: Är vi redo?

Fru talman! Under stora delar av tiden efter kalla krigets slut har svaret på den frågan tyvärr varit nej. Under många år monterades stora delar av det svenska försvaret ned. Beredskapslager avvecklades. Det civila försvaret försvann i praktiken. Försvarsanslagen sjönk, och det militära försvaret reducerades till en nivå där uthålligheten i vissa avseenden räknades i dagar.

Det var en politik som byggde på förhoppningen att historien hade tagit slut och att fred och stabilitet i Europa var något permanent. Det visade sig vara en mycket farlig illusion.

Sverigedemokraterna har under lång tid varnat för konsekvenserna av denna utveckling. Redan i slutet av 90-talet när jag skrev avsnittet om försvarspolitik i vårt ungdomsförbunds första principprogram varnade jag för att utvecklingen i Ryssland snabbt kunde komma att förändras.

Jag skrev då: ”Att då besluta om nedrustning av svenska försvaret, med hänseende till vad som hände efter försvarsbeslutet 1925, är vansinnigt. Ett nedrustat försvar tar årtal att bygga upp igen – den tiden har man inte vid ett krigshot i modern tid.”

Vi har återkommande lyft behovet av högre försvarsanslag. Vi har varnat för Rysslands aggressiva utveckling. Vi har betonat vikten av att återuppbygga det civila försvaret.

När man i dag läser debatterna från försvarsbesluten 2015 och 2020 är det tydligt att många av de frågor som nu betraktas som självklara då möt-

tes av skepsis eller ointresse. Det är därför viktigt att konstatera: Den omläggning av svensk försvarspolitik som nu sker hade behövt påbörjas långt tidigare.

Fru talman! Samtidigt ska sägas att mycket nu sker. Återuppbyggnaden av totalförsvaret har tagit fart, och försvarsanslagen ökar kraftigt. Det är nödvändigt och välkommet.

Totalförsvaret handlar om hela samhällets förmåga att möta krig och kriser. Det handlar om Försvarsmakten men också om energiförsörjning, transporter, sjukvård, livsmedelsförsörjning och skydd av kritisk infrastruktur. Det handlar om uthållighet. Ytterst handlar det om ett samhälles motståndskraft.

När det gäller det civila försvaret tas i dag många viktiga initiativ runt om i landet. Myndigheter, kommuner, regioner och näringsliv arbetar med att stärka beredskapen. Men samtidigt är bilden tydlig: Arbetet är fortfarande i ett tidigt skede och ofta fragmenterat.

En central utmaning är att det saknas tillräckligt tydliga nationella målbilder. Vad ska det civila försvaret dimensioneras för? Hur länge ska samhället kunna fungera under krig? När ska olika förmågor vara uppbyggda?

Utan tydliga mål riskerar vi att få 290 olika lösningar runt om i landet med varierande förmåga och olika nivåer av beredskap. Det är inte ett hållbart totalförsvaret. Staten måste ta ett tydligare strategiskt ansvar och säkerställa att hela samhället arbetar mot samma mål.

Fru talman! Vi måste också tala om uthålligheten i samhället.

Under decennierna byggdes Sverige upp kring maximal effektivitet. Lager avskaffades, redundans togs bort och många system blev helt beroende av stabila globala leveranskedjor. Det fungerade så länge världen var stabil. Men i en alltmer osäker omvärld behövs något annat: robusthet, redundans och beredskap. Det gäller allt från energiförsörjning och transporter till livsmedelsproduktion och digital infrastruktur.

Det gäller också att samarbetet mellan staten och näringslivet fungerar. En stor del av den samhällsviktiga infrastrukturen finns i dag i privat regi. Därför är ett nära samarbete mellan stat och näringsliv avgörande för totalförsvarets funktion.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill också särskilt lyfta betydelsen av Sveriges försvarsindustriella kompetens. För oss handlar detta om mer än industriell politik. Det handlar om nationell rådighet.

Sverige är ett av få länder i världen som fortfarande kan utveckla avancerade vapensystem, inklusive stridsflyg. Den kompetensen är strategiskt viktig och något vi måste värna. Ett land som kan utveckla och producera avancerade försvarssystem står starkare och har större handlingsfrihet i en osäker värld.

Fru talman! En annan avgörande fråga är personal och kompetens inom det civila försvaret.

Kommuner och regioner spelar en central roll i totalförsvaret, men många saknar i dag tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för att fullt ut möta de krav som ställs. Detta är en fråga som måste tas på största allvar. Om vi inte lyckas stärka kompetensförsörjningen riskerar vi att stå här om fem eller tio år och fortfarande diskutera samma problem.

Fru talman! Totalförsvaret bygger ytterst på en enkel insikt: Ett land som vill vara fritt måste också vara berett att försvara sin frihet. Det gäller militärt, det gäller civilt och det gäller hela samhället. Sveriges säkerhet

kan aldrig tas för given. Den måste byggas upp, steg för steg, med långsiktighet, beslutsamhet och politiskt mod.

Regeringen, men även riksdagen, behöver hitta fler gemensamma nämnare för att återuppbyggnaden av totalförsvaret ska ta fart – särskilt när det gäller den mycket restriktiva miljölagstiftningen, som ligger i uppenbar målkonflikt med försvarets uppbyggnad. Det gäller även plan- och bygglagar som är fördröjande och kräver långa utredningstider.

Sverigedemokraterna kommer att fortsätta vara en drivande kraft för ett starkare svenskt totalförsvaret. Ett land som inte kan försvara sig självt riskerar nämligen i längden också att förlora rätten att bestämma över sin egen framtid.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 18 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först vill jag markera att jag står bakom alla S-reservationer. Jag väljer dock att yrka bifall till reservationerna 5, 17 och 43.

Vi lever nu i en tid av stor osäkerhet. Vi har krig i Ukraina. Vi har krig i Mellanöstern. Vi har olika typer av aktiviteter som ständigt pågår och som hotar svensk säkerhet och svensk suveränitet. Det är i det ljuset denna debatt genomförs.

Vi har också ett pågående arbete i Försvarsberedningen.

Jag vill lyfta fram några viktiga saker som behöver göras. Vi behöver förstärka vår militära närvaro på Gotland. Utöver det regementet som vi tidigare har etablerat behöver vi också etablera en amfibiebataljon. Vi behöver också etablera brigadluftvärn på Gotland.

Gotland är ett strategiskt mål. Gotland kan också vara en ö där främmande makt kan utöva utpressning. Från rysk synpunkt är Gotland en väldigt viktig ö utifrån möjligheten att dominera Östersjön och försvåra för Natos olika typer av operationer och transporter. Om någon har fått fotfäste på Gotland innebär det också stor risk för svenskt fastland, finskt fastland och Baltikum. Det är alltså väldigt viktigt att ha starkare försvarsrepresentation där.

Luftvärnet i Sverige måste också förstärkas. Vi har i dag inte tillräckligt med luftvärn för det basskydd och det befolkningsskydd som är nödvändigt. Visserligen har det presenterats luftvärnssatsningar från regeringens sida, men de täcker inte i det långa loppet upp det som krävs. De klarar en liten del av behovet. Detta är också en viktig punkt vi bör fundera på inför framtiden.

Territorialförsvarfsförband är nödvändiga men finns inte med i de beslut som har fattats här i riksdagen. Ska vi kunna klara att skydda vårt territorium och skydda transporter genom Sverige, framför allt ur ett världsstödsperspektiv och för att Natos planering ska kunna fungera, krävs det territorialförband som kan skydda militära transporter med materiel och med stridande personal.

Vi måste också se över hur vi klarar att skydda fartygstransporter över Östersjön mot Finland och fartygstransporter från svenskt fastland till Baltikum.

Detta är punkter som är nödvändiga för att logistiken ska kunna fungera, vilket är nödvändigt i en kris- eller krigssituation. Ett krav från vår

sida är alltså att inrätta territorialförsvarsförband för att klara skyddet av försörjningslinjer och logistik.

Två nya armébrigader behöver vi redan nu uttala att vi vill fortsätta med, efter att vi har byggt upp de fyra som är planerade i det försvarsbeslut som redan är taget. De ska vara levererade till 2030, men fyra armébrigader räcker inte för att klara skyddet av Sverige och det som är nödvändigt i förhållande till hjälp och stöd i annat Natoterritorium.

Vi har i dag ett åtagande i Lettland, och vi har en stabsposition i norra Finland i Forward Land Forces. Det innebär också att vi i vår planering kommer att avsätta stora resurser för att klara försvaret i norra Finland. Det kräver en större armé, men det kräver också att vi utökar antalet värnpliktiga. Det finns i dag ett beslut om 10 000 till 2030. Det kommer inte att räcka för att klara de behov som vi kommer att ha. Vårt långsiktiga mål måste vara 20 000 för att kunna upprätthålla en rimlig rotation i förbanden som vi skickar till andra delar av vårt närområde, klara att ersätta egna förluster och klara försvaret av svenskt fastland. De mål som vi hittills har byggt upp är inte tillräckliga utan måste utökas, och möjligheten att tidigarelägga en utökad värnplikt måste ses över.

Vi måste ha en starkare motståndskraft och ett starkare totalförsvaret i Sverige. Det vi har gjort sedan försvarsbeslutet 2015, där vi gick från ett försvar baserat på internationella operationer till att börja bygga ett nationellt försvar, har inneburit mycket positiva framflyttningar av positioner och förändringar i svensk försvarsmakt, men det är inte tillräckligt. Motståndskraften måste bli större. Då måste vi se till helheten när det gäller våra framtida resurser för marinen och för stridsflyget.

Vi bör redan nu initiera en process för att beställa ytterligare en svensk ubåt. Östersjön är ett viktigt område där Sverige och Natosidan måste bygga upp en marin styrka så att vi får en dominerande position.

Ubåtsvapnet är i reell mening avskräckande för en eventuell fiende, och det är en strategisk fördel som vi ska använda oss av. Polen har sagt sig vara intresserat av att gå in i ett samarbete med Sverige om att beställa ubåtar. Det kan initiera att vi kan bygga upp en gemensam praktik, en gemensam ubåtsflotta, och det skulle vara en stor fördel när vi ser till helheten när det gäller agerandet i Östersjön.

Ubåtar är viktiga. Då ska vi komma ihåg att ubåtsvapnet är av riksdagen betraktat som ett svenskt säkerhetsintresse. Det gäller också för oss att slå vakt om våra kunskaper på området, våra utvecklingsmöjligheter på området och vår produktionsförmåga på området. Vi ska ha klart för oss att de ubåtar som Sverige producerar är världens bästa ubåtar för att agera under operativa förhållanden i bräckta vatten och i skärgårdsområden i Östersjön. Vi har alltså en resurs som ligger i framkant som vi ska vara rädda om och slå vakt om.

Vi måste också se till att vi har svensk rådighet över nästa generation stridsflyg. Det är mycket viktigt. Vi har under en mycket lång period byggt stridsflyg i ett samarbete mellan Saab och staten, och nu står vi i en situation där det utreds vilket alternativ vi ska välja inför framtiden när det gäller nästa generation stridsflyg efter Gripen E-systemet. Naturligtvis kan vi köpa från eller samarbeta med annat land, men det jag vill slå fast i dag, och som också bör fastställas i ett riksdagsbeslut, är att vi ska ha svensk rådighet över nästa generation stridsflyg. Det innebär i vår mening att

Sverige också måste vara med och utveckla, utforma och producera nästa generation stridsflyg. Det är mycket viktigt.

Vi vill få en översyn av upphandlingen av försvarsmateriel så att vi i större utsträckning öppnar för direktupphandling från svensk industri. Vi måste använda oss av de resurser som en gång byggdes upp för att förse svensk försvarsmakt med försvarsmateriel. Vi måste hitta system för att i ökad utsträckning koppla ihop svenska staten och försvarsindustrin på området.

Det krävs också en nationell försvarsindustri som kan arbeta med frågorna. Hur försörjer vi svensk försvarsmakt med materiel? Hur klarar vi våra ansträngningar att hjälpa Ukraina?

Vi vill återuppta den verksamhet som tyvärr lades ned en gång i tiden, det vill säga inrätta en svensk myndighet för försvarsexport. Försvarsexporten är en viktig verksamhet, där vi bygger samarbeten med andra länder. Det kräver ordentliga och stora resurser för detta ändamål. Det är en bestämd erfarenhet jag har från mina år som försvarsminister.

I logik med det resonemang jag förde tidigare om kopplingen till svensk försvarsindustri vill jag öppna för att ha ett statligt deläggande i olika försvarsindustriföretag. Det handlar inte om övertagande eller om majoritetsäggande, utan det handlar framför allt om våra särskilda säkerhetsintressen, ubåtar och stridsflyg, och att koppla ihop direkt inflytande och ägande i Saab från statens sida.

Det är mycket jag skulle kunna gå igenom i dag, och tiden går. Utmaningarna att hantera det ryska hotet i Sverige innebär att vi måste fatta ordentliga beslut. Det finns ryskt ägande och intressen i näringsliv, i tomtar, i fastigheter och i företag som gör sig gällande i det svenska samhället på olika sätt. Den uppgift jag har är att ryska ägarintressen i Sverige omfattar en omslutning på 12,8 miljarder kronor. Det finns stora deläganden av många personer med rysk bakgrund, och det finns ett nätverk som har intresse av att ha stöddepunkter i form av fastigheter och infrastruktur. Vi måste ha en lagstiftning som i princip innebär att vi stegvis kan avveckla detta. Mycket av detta är positioneringar från rysk underrättelsetjänst och i praktiken infiltration i det svenska samhället.

I Finland har man stärkt lagstiftningen väsentligt för att komma åt problemet. Sverige är inte i samma steglängd som Finland på området, och det är viktigt att åtgärda detta. Det ingår också i vårt förslag att ett sådant arbete ska genomföras.

Jag yrkar bifall till reservationerna 5, 17 och 43, och i övrigt står jag bakom alla S-reservationer.

(Applåder)

Anf. 19 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Även om jag inte står bakom reservationerna – jag står självklart bakom utskottets majoritet – finns det många bra motioner från partierna som innehåller bra förslag. Det ska man vara medveten om. Det betyder inte att förslagen ska genomföras just nu. Många saker pågår redan, men det är viktigt att understryka att det råder en bred enighet om totalförsvaret.

Fru talman! Ibland när vi står här i talarstolen talar vi till oss själva, men det är inte därför vi är här. Vi är här för medborgarnas skull, och det

ska vi inte glömma bort. Jag tänkte därför göra ett kort försök att bidra till folkbildningen om totalförsvaret.

Jag vill påminna alla om vad totalförsvaret är. Jag ska läsa innantill, och jag har hämtat mina uppgifter från Myndigheten för civilt försvar.

Totalförsvaret är Sveriges samlade försvar. Det består av det militära försvaret och det civila försvaret. Tillsammans bildar det totalförsvaret. Det är all verksamhet i hela samhället som ska förbereda Sverige för krig. Att försvara Sverige och våra gemensamma värderingar, säkerhet, frihet och självständighet är ett ansvar för hela samhället och kräver ytterst en personlig insats av alla oss. Grunden för totalförsvaret är alla vi som bor här och vår motståndskraft att möta ett väpnat angrepp. Ju bättre förberedd du själv är, desto mer kraft kan samhället lägga på att hjälpa dem som verkligen behöver hjälp. I Sverige omfattas alla svenska medborgare och alla som är stadigvarande bosatta i Sverige av totalförsvarsplikt från det år de fyller 16 år till det år de fyller 70 år.

Fru talman! Det upprepas ofta att Sverige befinner sig i det kanske allvarligaste säkerhetspolitiska läget i modern tid. Rysslands aggression i Ukraina fortsätter, med ett fruktansvärt lidande för det ukrainska folket. Dessutom växer hybridhoten, stormaktsrivaliteten gör sig ständigt påmind, det är krig i Iran och så vidare. Det innebär att Sveriges samlade försvarsförmåga måste stärkas. Det ska göras målmedvetet och snabbt och vara långsiktigt och uthålligt.

Betänkandet vi behandlar i dag omfattar en hel del som riksdagen redan har fattat beslut om när det gäller ett robust totalförsvaret. Regeringen genomför nu också med riksdagens stöd den största förstärkningen av svensk försvarsförmåga sedan kalla kriget. Det är därför, precis som jag sa inledningsvis, rimligt att vi avstyrker en rad motionsyrkanden. Antingen pågår det arbetet redan, eller så riskerar det att splittra helheten. Ledorden är: Totalförsvaret – helhet före särlösningar.

Jag vill även påminna om det jag sa i inledningen: Det betyder inte att saker är dåliga, utan arbetet kanske redan pågår, eller så riskerar det att splittra helheten.

Totalförsvaret ska vara sammanhållet, samordnat och styrt av den inriktning som riksdagen slog fast här i kammaren i december 2024 om propositionen *Totalförsvaret 2025–2030*. Vi ska inte göra avkall på principen om ett totalförsvaret som är väl balanserat mellan civilt och militärt försvar, där myndigheter, näringsliv och civilsamhälle arbetar mot samma mål och där resurser satsas där de också ger störst effekt.

Hastighet i förmågehöjande insatser är också viktigt. Det betyder att vi ska göra vissa saker först, för att det ger snabbast effekt.

När det gäller den operativa förmågan, som tas upp här, måste fokuset ligga på krigsförband som fungerar. Förmågan i krigsförbanden är det viktigaste.

Krigsorganisationen ska vara personellt och materiellt uppfylld. Förbanden ska vara tränade, samövade och insatsberedda. Försvarsmaktens tillväxt ska ske i hög takt med leveranser av materiel, personal och infrastruktur.

Det tar dock tid på alla tre områdena. Mycket har gjorts för att snabba på det hela, men mer måste göras.

Försvarsmakten och regeringen arbetar redan efter en tydlig, ambitiös och hållbar plan för att bygga operativ effekt, allt i enlighet med vad riksdagen beslutade för knappt ett och ett halvt år sedan.

Fru talman! Stödet till Ukraina ska vara uthålligt, långsiktigt och strategiskt. Sveriges stöd till Ukraina är inte bara moraliskt rätt. Det är även strategiskt nödvändigt. Europas säkerhetspolitiska framtid beror i mångt och mycket på hur kriget i Ukraina slutar.

Ukrainaramen, som vi i utskottsmajoriteten hänvisar till i betänkandet, skapar den förutsägbarhet och långsiktighet som Ukraina behöver. Sverige är ett av de absolut ledande länderna när det gäller militärt stöd, och vårt bidrag gör skillnad på slagfältet och för Ukrainas civilbefolkning. Vi stöder Ukraina inte bara militärt utan också ekonomiskt, humanitärt och diplomatiskt. Och stödet ska fortsätta så länge som det behövs.

I betänkandet tas också det psykologiska försvaret upp. Sverige utsätts trots allt dagligdags för informationspåverkan från Ryssland, Kina, Iran och andra aktörer. Syftet är att försöka splittra vårt samhälle och undergräva tron på våra myndigheter, våra institutioner och ytterst vår försvarsvilja.

Därför är det såklart avgörande att Myndigheten för psykologiskt försvar får fortsätta arbeta, att satsningarna på motståndskraft och demokratiskt skydd fortsätter och att civilsamhällets roll värnas. Men det ska ske utan att bygga några parallella strukturer, som skulle ske vid sidan av redan pågående arbete.

Fru talman! Sverige bygger nu upp den försvarsindustriella kapaciteten i historisk takt. Det handlar om kraftfulla ökningar i materielanslagen, långsiktiga beställningsbemyndiganden och satsningar på innovation, produktion och forskning. Vi ska stärka svensk försvarsindustri ytterligare, men det görs bäst genom strukturerade, långsiktiga strategier, inte genom punktinsatser i form av eventuella enskilda tillkännagivanden.

Fru talman! Till sist: Sverige ska både försvaras och fungera. Det innebär att militär verksamhet måste ges nödvändigt utrymme. Viktiga samhällsresurser, som energi och infrastruktur, ska kunna samexistera med totalförsvaret och samplaneras. Tillståndprocesser ska påskyndas och förenklas, vilket regeringen redan arbetar med. Men jag vill ändå understryka att mer måste göras.

Fru talman! Sveriges totalförsvaret ska stärkas. Sverige försvaras bäst tillsammans med våra allierade. Ukraina ska få ett fortsatt och långsiktigt stöd, för vår och Europas säkerhet. Och svenska folket ska kunna lita på att staten bygger ett robust totalförsvaret som fungerar i fred, i kris och i krig.

(Applåder)

Anf. 20 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Det jag reagerade på i Jörgen Berglunds anförande var det här med att det finns många bra förslag i olika motioner men att de stör helheten eller att det på något sätt redan pågår arbete.

Jag tog upp ett antal exempel från våra motioner. Vi har exempelvis föreslagit en amfibiebataljon på Gotland. Vad jag känner till pågår det inget arbete med detta. Det stör inte heller någon helhet. Däremot förstärker det. Det finns en uppenbar problematik med att vi måste ha ett starkare försvar på Gotland.

Jag pekade även på att vi bör ha två armébrigader efter 2030. Mig verterligen pågår inget sådant arbete. Det stör inte heller någon helhet. Det är nämligen en nödvändig åtgärd för att kunna bygga upp en starkare armé och en starkare försvarsförmåga. Och det är något som vi bör peka ut redan nu, så att Försvarsmakten har möjlighet att börja tänka på det i sitt sätt att agera framöver.

Jag föreslog också inrättande av territorialförsvarsförband. Det är i högsta grad nödvändigt. Det stör absolut ingen helhet, och jag uppfattar inte att det pågår verksamhet där.

Jag pekade på en lång rad luckor. Jag skulle kunna gå igenom det med ett antal exempel till. Jag menar att det är ytterst relevanta förslag. Jag hoppas att de genomförs så småningom. Men det är ingenting som man kan avfärda med pågående arbete eller att det stör en helhet. Däremot stärker de helheten och är nödvändiga.

Anf. 21 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Peter Hultqvist.

När riksdagen i december 2024, för knappt ett och ett halvt år sedan, fattade beslut om nuvarande krigsorganisation fanns det ett brett stöd för det i Sveriges riksdag. Det är jag glad för. Och jag uppfattar ändå att det fortfarande håller.

Vi är fortfarande inte klara med den krigsorganisation som vi då beslutade om. Vi vet, precis som jag tog upp i mitt anförande, att det finns mycket att göra. När försvaret ska växa handlar det inte bara om att besluta om något på pappret. Det handlar om människor – värnpliktiga och officerare – om infrastruktur och om materiel som man ska kunna öva med. Det har vi inte, utan det är det vi håller på med nu.

Låt oss först bygga upp och genomföra det som står i det försvarsbeslut vi har. Vad som sker i framtiden är det svårt att sia om. Men jag kan inte se att det sedan vi fattade det försvarsbeslutet, med en sådan bred enighet, har förändrats så mycket att man nu vill och ska lägga till ytterligare saker. Förutom pengar är personal och materiel också stora begränsningar. Det tar också tid att få fram.

Anf. 22 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om de problem som kan uppstå när det gäller både personal och värnpliktiga. Men problem är till för att lösas.

Den politiska ambitionen måste vara att ta ut steglängden på ett nödvändigt sätt, så att det blir tydligt för organisationen vad vi går mot. Och det försvarsbeslut som vi var överens om senast, vilket jag tycker är bra, är inte slutpunkten på något sätt. Det är liksom inte formeln för att lösa det här. Det är ett steg på vägen.

Vi måste ta nya och fler försvarsbeslut. Med tanke på hur omvärlden utvecklas måste vi kanske också snabba upp vissa saker. Det var därför jag nämnde de tre olika förslagen i förra anförandet.

Nu pågår ett arbete i Försvarsberedningen också, och jag hoppas att jag ska kunna få gehör för detta där. Men de här sakerna är så pass självklara att jag inte tror att ett riksdagsbeslut i frågan skulle störa några ritningar i djupare mening.

Samtidigt tror jag att de flesta som är inblandade i den här typen av processer kan se bägge problematikerna. Det handlar dels om de praktiska problem med materiel och personal som vi måste lösa och som är lösbare, dels om det förmågeökningsbehov som finns och behovet av att tidigt ge den här typen av signaler, så att förberedelseperioderna blir hanterbara.

Om någon skulle ställa sig upp i riksdagen eller Försvarsberedningen och säga att vi inte ska utöka arméns storlek tycker jag att det vore en väldigt märklig ståndpunkt. Då anser jag att man befinner sig i en värld som inte existerar.

Det här kan inte vara svårt, och det går inte att göra på så väldigt många olika sätt. Därför är vi påstridiga.

Anf. 23 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Vi behöver en större armé, och det är det vi arbetar med i enlighet med det riksdagsbeslut som fattats. Detta pågår naturligtvis. Men att lägga på ytterligare saker som ska genomföras nu, när man inte har gjort klart det vi redan har beslutat om, förstår jag inte logiken i. Det finns inte personal, det finns inte officerare, det finns inte infrastruktur och det finns inte materiel att öva med.

Det är bra med ambitioner, men i Socialdemokraternas budget för utgiftsområde 6 finns det ingen avvikelser i pengar från regeringens förslag. Det finns inga medel avsatta för att genomföra en amfibiebataljon, två armébrigader och ett territorialförband. Då blir det ett slag i luften, kan jag tycka. Apropos territorialförband fattade regeringen beslut i januari om bland annat luftvärn som ett steg på vägen. Även den förra Försvarsberedningen kom fram till att territorialförband behövs. Där har nog jag och Peter Hultqvist samma uppfattning.

Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag gör ett litet gästspel i försvarsutskottet i dag. Jag sitter i utrikesutskottet, som får sägas vara försvarsutskottets systerutskott när det gäller frågorna om vårt totalförsvaret. Jag ska framför allt beröra två frågor i mitt anförande: havsbaserad vindkraft och DCA-avtalet med USA.

Fru talman! I dag har vi en situation där Försvarmakten kan stoppa planer på byggande av havs- och landbaserad vindkraft bara genom att bedöma att den riskerar att inkräkta på militära övningsområden. Redan tidigt i processen lämnar Försvarmakten genom så kallade hinderremisser preliminära yttranden om nya projekt. Tidiga besked är helt avgörande för att en vindkraftsaktör ska våga ta steget vidare och investera i dyra och omfattande tillståndsansökningar.

Det här är en av de allra första pusselbitarna i att få fram den förnybara energi som vår industri ropar efter. Senast i fredags besökte jag värmeländsk industri, som inte ville se något annat än det. Men vi ser tydligt att det planeras för vindkraft som sedan inte blir av. Jag tänker inte minst på den vindkraftspark som skulle byggas av Blekinge Offshore i Hanöbukten. Senast på EU-nämndsmötet i morse hörde jag statsministern säga att han vill öka vår energiproduktion i spåren av kriget i Mellanöstern.

Vi i Vänsterpartiet menar att det är fullt möjligt att bygga ut den havsbaserade vindkraften där förutsättningarna är som allra bäst och samtidigt ge Försvarmakten rimliga förutsättningar för dess övningsverksamhet. När det uppstår låsningar därför att en myndighet i praktiken kan stoppa

viktig utbyggnad av förnybar energi måste regeringen ta ansvar. Det behövs en lösning som är framåtsyftande, klok och långsiktig. Därför menar vi att regeringen bör ge Försvarsmakten i uppdrag att ta fram ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att den hindrar utbyggnaden av havsbaserad vindkraft.

Fru talman! För snart två år sedan hade vi här i riksdagen en stor och lång debatt om DCA-avtalet. Debatten var så lång att jag förstörde för Vänsterpartiets sommarfest. Även andra partiers kvällsplaner förstördes. Men så viktigt är och var DCA-avtalet att debattera.

I dag är de argument som användes då lika viktiga – eller kanske till och med ännu lite viktigare. Sedan Donald Trump blev USA:s president har allvaret i effekterna av DCA-avtalet börjat sjunka in och blivit en realitet för många. I går kom en rapport från V-Dem Institutet. Där framgår det att USA sjunker som en sten i indexet för länders demokratiska status.

Efter nyår har det nu brutit ut en ny DCA-debatt där det sagts att det vore klokt för Sverige att bryta DCA-avtalet med USA. Det kanske inte är så konstigt, med tanke på antalet gånger Donald Trump brutit mot folkrätten. Först kidnappade han Venezuelas president. Sedan riktade han militära hot mot Grönland och Danmark. Därefter attackerade han Iran i strid med folkrätten – att Iran svarat på attackerna genom att attackera sina grannländer strider såklart också mot folkrätten. Sverige ska därför inte ha ett DCA-avtal med Donald Trump och USA, tycker jag.

Våra argument mot DCA-avtalet är många. För det första är vårt motstånd principiellt. Vi vill inte ha ett avtal med USA på försvarsområdet där amerikanerna ges så långtgående rättigheter och möjligheter på svensk mark.

För det andra innehåller DCA-avtalet långtgående skattefrihet för både amerikanska soldater och deras anhöriga samt för alla anställda i företag som har koppling till den amerikanska militären. Sådant här gillar inte vi i Vänsterpartiet. Människor ska betala skatt.

För det tredje är det fråga om jurisdiktion – vilket lands lagstiftning ska tillämpas om brott begås? Här är det extra viktigt att svenska brottsoffer alltid har möjlighet att delta och följa rättegångarna, vilket blir svårare om det är amerikansk lagstiftning som gäller och rättegången sker i amerikansk militärdomstol. Jag tror att många utan större problem kan tänka sig vilka situationer som kan uppstå. Vad talar för att Trump kommer att följa något slags god rättsordning? Jag vill påminna om hur det gick till i caset med Asap Rocky för ett antal år sedan. Trump skickade sin chefsförhandlare för kidnappningar och gjorde allt möjligt för att pressa Sverige.

För det fjärde vill vi inte se att USA får tillgång till svenska garnisoner och övningsområden. DCA-avtalet ger USA stor möjlighet att inte bara vistas på utan också bestämma över platser inne på svenska garnisoner, regementen och flottiljer. Så kan vi inte ha det. Den svenska militärens garnisoner ska den svenska Försvarsmakten bestämma över och kunna kontrollera och spärra av när det behövs.

För det femte ger DCA-avtalet Sverige liten möjlighet att veta vad det är som amerikanerna tar med sig och förvarar i Sverige. Det bör alltid vara Sverige som slutligen stänger dörren till ett lager och håller i nyckeln. Inte heller kontroll av amerikanska fordon och fartyg har bedömts vara möjlig utan amerikanskt godkännande. I vår reservation föreslår vi därför ett tillkännagivande om att svenska staten genom en myndighet ska ges möjlig-

het att kontrollera vad som finns i lager som hålls av andra länders militär på svensk mark.

För det sjätte handlar det om kärnvapen. Vi i Vänsterpartiet hör både regeringen och partier utanför regeringen säga att det inte är aktuellt med kärnvapen. Men då borde vi också stifta en lag mot kärnvapen så snart som möjligt. Vi har sett kärnvapendebatten fullkomligt explodera de senaste veckorna. Det är något som sannolikt blir ett hett ämne när riksdagen ska debattera bland annat kärnvapen på nytt den 23 april i vår. Men det är tydligt att vi behöver en lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium, för nu börjar partier glida och kunna tänka sig att kärnvapen används både i vårt namn och på vårt territorium.

DCA-avtalet är ungefär 30 sidor långt och har förhandlats under mycket lång tid. Man har lagt tid på att skriva in regler om bilbesiktning, körkort och till och med frimärken samt behandlat en hel massa skattefrågor, men om något så viktigt som frågan om att ha kärnvapen på svensk mark har inget skrivits. När det gäller hur allvarliga brott ska hanteras har avtalet otydliga skrivningar som ger utrymme för olika tolkningar. Jag tycker att det är att sila mygg och svälja kameler.

Därtill kan svenska baser riskera att användas för att hota våra grannländer, som i fallet med Danmark och Grönland. Trump har varit väldigt tydlig i olika konflikter – han tycker att USA ska ha rätt till allt möjligt. Nu senast utsattes Spanien för tryck när landet framförde att USA inte får använda de amerikanska baserna i Spanien för att attackera Iran i Mellanöstern.

Fru talman! Jag vill också lägga lite fokus på andra saker i den här debatten. Sverige är inne i en mycket stor uppbyggnad av totalförsvaret. Vi är överens om detta här i riksdagen. Vi är överens om utgifterna, men vi är inte överens om finansieringen. Det är uppenbart att Sverige behöver en beredskapsskatt där de rika betalar mest för vårt totalförsvaret.

Uppbyggnaden av det svenska totalförsvaret och specifikt det militära försvaret tar väldigt mycket tid och resurser i anspråk. Antalet värnpliktiga ska öka, fler officerare ska utbildas, fler soldater och civila ska anställas, fler fordon och olika system ska köpas in. Det behöver byggas garage och hallar för förvaring. Dessutom ska hela nya regementen sättas upp, som till exempel hemma i mitt län, Värmland, där A 9 i Kristinehamn nu återetableras.

Utöver detta ska vi alltså upplåta plats till amerikanska soldater. Det kan tyckas som en mindre fråga i sammanhanget, men det är också viktigt att tänka på hur vardagen funkar på våra garnisoner. Om även amerikanska soldater och deras verksamhet och lager ska få plats så kommer någon att behöva fatta beslut och prioritera. Ska det vara sängar till fler värnpliktiga eller sängar till amerikanska soldater? Ska det vara förråd till svenska vapen eller till amerikanska vapen?

Den andra frågan som jag vill ta upp i den här debatten och som ofta inte nämns är också konflikterna kring markanvändning. Vi är stolta över den svenska allemansrätten. Men med det här avtalet vet vi att vi kommer att behöva öva mer, också inom det svenska totalförsvaret. Då finns det mycket stora risker för att det blir fler avspärningar och områden som används för militära områden om också USA ska vara med och bestämma vilka områden man ska öva på.

Att vi inte spärrar av mer än vi behöver är viktigt för den folkliga förankringen av vår egen försvarsmakt. Det blir också svårare för kringboende, företagare, turister, bostadsbyggande och kommunal service om våra garnisoner och övningsfält blir massiva områden som inte kan tas i bruk. Vi pratar om 17 baser, från öster till väster, från norr till söder. Detta har stor påverkan för många i närheten av dessa platser.

Mig veterligen har inga amerikaner anlänt till Sverige under DCA-avtalet. Det beror inte främst på Sverige utan på att amerikanerna fortfarande till stor del är i omprövning av var de ska fokusera sina resurser internationellt. Däremot har svenska myndigheter, som Försvarsmakten, förhandlat med USA om hur implementeringen av DCA-avtalet ska gå till i praktiken. Mycket sker i det dolda under sekretess, men det finns en stor oro för vilka konsekvenser avtalet kommer att få i praktiken i framtiden.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 32 om DCA-avtalet.

Anf. 25 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för ett intressant inlägg!

Jag fastnade först och främst för den reservation Vänsterpartiet har gällande vindkraften. Jag läser innantill ur det ställningstagande som Vänsterpartiet föreslår: "Vänsterpartiet menar att det måste vara fullt möjligt att både bygga ut den havsbaserade vindkraften, där förutsättningarna är som bäst, och att ge Försvarsmakten rimliga förutsättningar för övningsverksamhet."

Det är väl inte så svårt, kan man tycka. Men nu har vi ju inte Försvarsmakten bara för att den ska kunna öva. Vi har en försvarsmakt som vi ska kunna sätta in ifall det värsta händer – om avskräckningen inte lyckas, om vi måste gå upp i höjd beredskap och ytterst hamnar i krig mot en motståndare. Det är detta som är det stora problemet med att etablera havsvindkraft överallt.

Jag tycker att det är fullt rimligt att Försvarsmakten, som ändå får anses vara vår expertmyndighet på området, kan göra bedömningen av var det är lämpligt eller inte. Vänsterpartiet verkar bara ha förstått halva utmaningen. Övningsverksamheten är nog inte det stora problemet, utan frågan är: Vad gör vi om det värsta händer? Menar Vänsterpartiet att vindsnurrorna ska stå där? Det känns som om ni har missat något, men Håkan Svenneling får gärna upplysa mig.

Anf. 26 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Den högerregering vi har nu är väldigt tydligt för kärnkraft och väldigt tydligt emot vindkraft. Om man ska utgå från Jörgen Berglunds verklighet och använda något slags militärstrategiska argument kring detta borde analysen leda till att man också bör vara emot kärnkraft, med tanke på hur Ryssland använder Zaporizjzjas kärnkraftverk i kriget i Ukraina. Det är Europas största kärnkraftverk, och det har använts som en bas för attacker för att påverka den ukrainska krigföringen.

När det gäller vindkraft måste vi självklart ta hänsyn till Försvarsmaktens intressen. Men det beslut som regeringen fattade när man skulle göra avvägningen mellan olika intressen innebar att man lade en död hand över Östersjön. Man lade en död hand över prisområde 3 och 4, som är de områden där priserna är högst, där vi behöver öka vår energiproduktion för

att sänka priserna och stärka svensk industri. Det måste vi ta hänsyn till. Vi kommer inte att ha någon industri att bygga konkurrenskraft på, så att vi kan skaffa försvarsmateriel, om vi inte satsar på detta.

Uppenbarligen går det i andra länder. Om man flyger över Danmark och Nederländerna ser man stora områden med vindkraftparker ute till havs. Storbritannien har en stor satsning på havsbaserad vindkraft. Men i Sverige har vi valt att säga nej.

Det finns en skillnad: Mellan oss och Ryssland ligger just Östersjön. Det är helt klart, och det behöver man ta hänsyn till. Men man ska inte heller överdriva riskerna med den havsbaserade vindkraften. Jag tror att det vore klokt om man kunde peka ut områden där Försvarsmakten kan samsas med vårt viktiga behov av energi och ökad kraftproduktion. Då ska vi bygga den kraftproduktionen där det blåser mest, och det är ute till havs. Den har liten påverkan. Det bor inga människor där. Det finns fiskar och fåglar.

Vi ska göra avvägningar så att vi kan både ha ett försvar och producera energi.

Anf. 27 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Tack för ett visst förtydligande från Håkan Svenneling! Vi ska ju inte ha energidebatt nu, men jag kan väl ändå konstatera att vi står bakom alla kraftslag. Att vi värnar kärnkraften och vill bygga ut den är sant. Det är vi väldigt stolta över. Vi tror att det är den långsiktiga lösningen. Man kommer inte ifrån att även om vindsnurrorna står ute i Östersjön finns det dagar då det inte blåser.

Min kärnkritik handlade om att Försvarsmakten gör bedömningen att det inte är lämpligt med vindkraft på dessa platser utifrån ett försvarsintresse. Jag är glad över att Håkan Svenneling tog upp utbyggnaden i andra länder. Det finns en stor skillnad gentemot Danmarks och Storbritanniens utbyggnad av havsvindkraftverk. De har ett helt annat geografiskt läge. Den svenska sensorkedjan är byggd på ett annat sätt än hos dem. Därför är det inte lämpligt.

Sedan ska det sägas att om det finns platser där det går att bygga havsvindkraft på kommersiell grund utan att det krockar med ett försvarsintresse är det klart att vi ska göra det. Ingen har påstått något annat.

Fru talman! Håkan Svenneling uppehöll sig mycket vid DCA-avtalet. Det är kanske inte så förvånande. Det har väl inte undgått någon att Vänsterpartiet är starkt motståndare till det. Han tog också upp detta med kärnvapen – hur ska det gå? Vänsterpartiet är i grunden Natomotståndare, även om både jag och Håkan tillhör Natos parlamentariska församling och till och med har tagit på oss uppdrag som viceordförande i olika kommittéer. Det är med lite av skräckblandad förtjusning man har en vänsterpartist i den rollen, men jag uppskattar ändå att Håkan Svenneling gör detta. EU-skepsisen finns där också, även om det inte längre är EU-motstånd, som jag har uppfattat det.

Det var ju ganska hård kritik som kom från Håkan Svenneling här. Då blir den nyfikna frågan: Hur ska det gå med Vänsterpartiet i regering? Vilken linje kommer då att gälla? Där ska man ju trots allt vara kollektivt ansvarig som regering i Sverige. Ni är emot DCA-avtalet, men Socialdemokraterna var väldigt positiva till det, vilket jag är väldigt glad över.

Totalförsvar

Anf. 28 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det kanske är tur att jag är ansvarig för civil beredskap och resiliens i Natos parlamentariska församling. Det kanske lugnar Jörgen Berglund något.

Det jag saknar när regeringen går fram och säger att man vill ha ny kärnkraft är just säkerhetsperspektivet. Man lyfter fram det i så många andra aspekter. Jag undrar var man ska få uran ifrån. Det vill man nu börja bryta i Sverige, med stora risker, trots att det är väldigt lite uran som finns i Sverige. Men det gör oss beroende av andra länder för ett viktigt energislag.

Dessutom har vi i kriget i Ukraina sett hur man använder kärnkraftverk som en del i den militära taktiken. Det måste den här regeringen också ta på allvar.

DCA-avtalet har vi varit tydliga om. Riksdagen har också varit tydlig med att man beslutade om DCA-avtalet och gick in i det. Jag var lätt förvånad, men till och med det danska Folketinget sa ja till DCA-avtalet, samtidigt som Danmark stod under visst hot från USA gällande Grönland.

Jag tycker att det är fel väg att gå, och jag kommer att lyfta de argumenten om igen. När vi bildar regering, vilket jag är rätt övertygad om kommer att ske efter den 13 september, kommer såklart DCA-avtalet att finnas. Implementeringen av det kommer att finnas. Men jag kommer hela tiden att argumentera för att det är klokt att inte låta amerikanska soldater få tillträde till Sveriges territorium.

Jörgen Berglunds parti och dess ministrar och förespråkare var väldigt tydliga om den samtyckesklausul som finns i inledningen av DCA-avtalet. Jag tycker att man övervärderar dess betydelse, men det bygger ändå på att den svenska regeringen alltid kan säga ja eller nej till den amerikanska, så att säga, i fråga om vad man gör här i Sverige.

Jag tycker att ett klokt agerande, nu när Donald Trump är president, är att vi signalerar att nej är huvudingången här. Vi är inte intresserade av det militära samarbetet med USA så länge Donald Trump är president och bryter mot internationell rätt. Det tycker jag att vi samlat borde kunna komma överens om, och jag hoppas på Jörgen Berglund och Försvarsberedningen i den delen.

Anf. 29 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Även jag är här tillfälligt. Jag ersätter min kollega Mikael Oscarsson, som har förhinder. Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Vi lever i ett fortsatt oförutsägbart och osäkert omvärldsläge. Rysslands fullskaliga aggressionskrig mot Ukraina gick nyligen in på sitt femte år, och fortfarande syns ingen tydlig fredsupplösning i sikte. Ryssland skyr inga medel i sin krigföring, och man riktar sig konstant och medvetet mot den ukrainska civilbefolkningen samt andra mål som inte anses vara av militärt värde. Den gångna vintern har varit särskilt hård, då den ukrainska energiförsörjningen har varit det explicita målet för ryska missil- och drönanangrepp. Ryssland försöker inte bara vänta ut det ukrainska folkets lidande utan också frysa ut ukrainarna till underkastelse.

Hur detta krig slutar kommer att forma Europas säkerhet i generationer. Därför är stödet till Ukraina såväl en moralisk solidaritetshandling som en investering i vår säkerhet. Sverige står på Ukrainas sida – politiskt, militärt och ekonomiskt – så länge som det krävs. Det är inte bara ord. Sverige har visat, och ska fortsatt visa, detta även i handling.

Herr talman! Längs Natos östra flank, inklusive mot Finland, bygger Ryssland nu upp den infrastruktur som är nödvändig för att man snabbt ska kunna skala upp sin förmåga. Enligt Must råder det ingen tvekan om att Ryssland kommer att flytta en ansevärd mängd soldater från fronten i Ukraina till Natos östra flank i händelse av ett varaktigt vapenstillestånd i Ukraina. Bedömningen är att Ryssland kan vara redo för att föra ett lokalt krig redan ett par år efter ett eventuellt stridsuppehåll.

Enligt Säpos årliga lägesbild, som publicerades i dag, varnar man också för att hoten från Ryssland kan komma att öka.

Det är dessa oönskade och oroväckande scenarier som vi är förpliktade att förbereda vårt land inför. Det är precis vad den här regeringen, med brett stöd, gör. Och det görs med besked.

Herr talman! Jag är stolt över att representera ett parti och en regeringskoalition som tydligt har gått från ord till handling gällande att värna svensk säkerhet. Vi har varit med och tagit in Sverige i Nato. Vi har med brett stöd antagit ett nytt försvarsbeslut som avsevärt höjer ambitionen och förmågan. Men takten i försvarets tillväxt behöver öka. Vi har därför intensifierat upprustningen ytterligare genom att anta Natos mål om att spendera 5 procent på vårt totalförsvaret, varav 3 ½ på det militära.

Totalförsvaret består av två ben – det militära och det civila. De är beroende av och en förutsättning för varandra. Därför sker upprustningen simultant, och stora investeringar görs i båda dessa delar. För det militära försvaret tillförs över 170 miljarder kronor till och med 2030, bland annat till materielsatsningar och anskaffning och modernisering av stridsfordon, fartyg och flygplan. I ljuset av erfarenheterna från kriget i Ukraina görs även särskilda satsningar på ytterligare luftvärn, på mer ammunition och på att fylla förnödenhetslagren. Och krigsorganisationens storlek ska under samma period öka från cirka 88 000 till 115 000.

För att stärka det civila försvaret investeras det över 37 miljarder kronor till och med 2030. Pengar går till att säkerställa tillgång till läkemedel, sjukvårdsmateriel och livsmedel vid en kris eller krigssituation. Investeringar görs för att skydda elförsörjning, dricksvatten och viktiga kommunikationsnät. Det satsas även på att erbjuda stöd till kommuner och regioner för att de ska kunna upprätthålla skola, vård och omsorg under höjd beredskap. Beredskapslager för spannmål i form av omsättningslager i de fyra nordligaste länen har återupprättats, och medel har avsatts för att påbörja etableringen av beredskapslager för spannmål i resten av landet. Regeringen har återinfört och utökat civilplikten generellt samt skyldigheten att fullgöra repetitionsutbildning.

Detta sammantaget är utan konkurrens en upprustning som saknar motstycke efter andra världskriget. En farlig omvärld kräver ett starkt Sverige, och styrka är just vad upprustningen medför. Detta kräver stora investeringar, men detta är helt avgörande. Det är därför vi till och med initialt lånar pengar för att nå våra mål till 2030. Ingen i vår omvärld, vare sig

allierade eller antagonister, kan längre tvivla på den svenska beslutsamheten och vår förmåga och ambition.

Sveriges fred, frihet och oberoende beror på de åtgärder som vi vidtar nu och på de beslut vi fattar nu och på de beslut som fattas de kommande åren. Genom ett starkt nationellt försvar, kombinerat med ett starkt samarbete med våra allierade inom Nato, kan vi gemensamt avskräcka Rysslands imperialistiska ambitioner. Ett starkt totalförsvaret är den yttersta garanten för ett Sverige i fred. Ingenting är i slutändan viktigare än detta.
(Applåder)

Anf. 30 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! I svåra tider krävs det samling och handling och att vi alla arbetar mot samma mål och med idén om att alla behövs. Det är i de starka lokalsamhällena som vi bygger motståndskraft, försvarsvilja och en känsla av att vi ska och vill skydda vår demokrati och de mänskliga rättigheterna och att man ska få älska och leva med den man vill.

När vi nu debatterar totalförsvaret kommer jag att gå in på en hel del olika saker som bygger Sveriges totalförsvaret starkare. Det handlar både om det som görs och om det som Centerpartiet tycker är viktigt i detta.

Herr talman! Just nu byggs Sveriges totalförsvaret starkare. Det byggs ut i hela landet. Det planeras och byggs nya regementen. Det planeras för skyddsrum och omsättningslager för spannmål. Utbildningar hålls på många platser runt om i landet. Hemma vid köksborden och i lunchrummen pratas det kanske om vad som kommer att hända och om man är förberedd om någonting händer.

I mitt anförande kommer jag att gå in på det stora, som vi påverkar här i kammaren, men också på det som verkligen sker vid köksborden och i lunchrummen.

Herr talman! Jag vill börja med det militära försvaret och nämna några punkter som är viktiga för att stärka totalförsvaret och göra Sverige till en ännu säkrare plats.

Det första som jag vill lyfta är Sveriges inträde i Natoalliansen och det samarbete som vi nu har. Sverige har gjort en fantastisk fin och bra resa in i alliansen, och det arbetet ska fortsätta och stärkas alla dagar och alla år framöver. Tillsammans i alliansen är vi tryggare.

På hemmaplan är det viktigt både att den beslutade grundorganisationen byggs ut och blir färdig och att den ständigt utvecklas. Centerpartiet ser alla försvarsgrenar som lika viktiga, och de måste hänga ihop.

Krigsdugligheten ska öka i våra olika krigsförband, vilka vi beslutade om i totalförsvaret. Den kanske allra viktigaste frågan är att personalförsörjningen i det militära försvaret måste hänga ihop med materielanskaffningen och också utbyggnaden av infrastrukturen. Personal, materiel och infrastruktur måste hänga ihop i alla beslut som tas. Det viktiga både för att stärka Sveriges totalförsvaret och för att kunna samverka i Natoalliansen är att bygga ut och fatta de kloka och bra beslut som gör att Sverige kan bidra till att stärka världsstödet i Sverige och till våra grannländer.

Herr talman! Kopplat till totalförsvaret måste jag också nämna det som rör den digitala världen. Just nu, under denna debatt, kanske Sverige utsätts för stora eller små cyberangrepp. Det kan vara saker som vi aldrig kommer

att upptäcka men också sådant som vi kommer att upptäcka. Centerpartiet har föreslagit att ett cyberhemvärn ska instiftas och byggas upp för att sätta ett ännu större fokus på cybersäkerhet och för att kunna stoppa cyberattacker från antagonisterna.

Herr talman! Näringslivet är en oerhört viktig del i att stärka totalförsvaret. Hela näringslivet i Sverige måste vara med i att bygga ett starkare totalförsvaret runt om i hela landet. Jag ska gå in på en del som jag tycker är väldigt viktig att lyfta när vi pratar om totalförsvaret, och det är kopplingen till livsmedelsförsörjningen i händelse av kris och krig.

Sverige är beroende av import av insatsvaror, exempelvis foder, utsäde, fröer, bekämpningsmedel och reservdelar, och när nu kriget rasar i Mellanöstern, där exempelvis handelsgodset tillverkas, blir vi ännu mer sårbara. Försvarsberedningen föreslog omsättningslager för spannmål, och det är jättebra att detta nu har kommit igång i de fyra norra länen. Jag och Centerpartiet kommer att följa frågan för att se hur det kan tas vidare och kanske även kan utvecklas till att omfatta hela landet.

I budgetpropositionen för 2026 finns det också avsatta medel just för att bygga lager för insatsvaror. Det är oerhört viktigt att uppbyggnaden av lager för insatsvaror kommer igång. Nu är det läge att verkligen visa handling – saker och ting behöver inte utredas mer när det gäller lagerhållningen.

Herr talman! Kriget i Ukraina fortsätter med dagliga hemsrheter. Det påverkar Ukraina djupt, men det påverkar också övriga Europa. Sverige och Europa måste fortsätta att stötta Ukraina med materiel, reservdelar, forskning och innovation och verkligen stå på Ukrainas sida framöver. Civilbefolkningen har under åren av krig drabbats oerhört hårt. Det gäller även den gångna vintern. Det är oerhört viktigt att både Sverige och övriga Europa fortsätter att stötta Ukraina och civilbefolkningens behov.

Herr talman! I denna debatt om totalförsvaret vill jag även lyfta fram de frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärnet. Dessa organisationer bidrar genom sin närvaro i hela landet på ett viktigt sätt till folkförankring, försvarsvilja och samlad totalförsvarsförmåga. För att kunna planera och bemanna för krigets krav behöver dock de frivilliga försvarsorganisationerna ha aktuell kunskap och hela tiden bjudas med i planering och övningar i hela samhället.

Hemvärnet har en hög beredskap och mycket god lokalkännedom runt om i hela landet och skapar därmed förutsättningar för krigsförbanden att mobilisera för att skydda och bevaka viktiga områden och anläggningar. Vidare har också hemvärnet en viktig roll i världsstödet. För att kunna utföra sin roll behöver modernare och tyngre materiel anskaffas till hemvärnet så att de ständigt kan utvecklas.

Centerpartiet har länge drivit på att vi vill se en starkare frivillighet både vid fredstida kriser och i ett modernt civilt försvar. Det är viktigt att kommunerna och regionerna tänker frivillighet också i ett scenario av höjd beredskap och att man där utvecklar verksamheten tillsammans. De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet täcker många olika viktiga områden och kan ha en viktig roll inte minst kopplat till befolkningskyddet.

Civilsamhällets aktörer kan också ha en aktiv roll både i den operativa krishantering och det konsekvensförebyggande arbete som behöver ske. Kunskapen om hemberedskap och hur man klarar sig själv behöver bli

bättre på en bred front i hela samhället. Frivilliga behöver komma in i utbildning och planering men också i övningar på ett ännu mer systematiskt sätt. Därtill behöver avtal och överenskommelser regelbundet skrivas och uppdateras.

Herr talman! Jag brukar i alla debatter som rör totalförsvaret nämna två viktiga saker som vi ibland glömmer men som är en viktig del i att stärka Sveriges totalförsvaret och därför aldrig får glömmas. Det är folkbildningen, och det är samlingslokaler med bygdegårdar, Folkets hus och nykterhetsrörelsens Våra Gårdar. Dessa kan tillsammans verkligen stärka uppbyggnaden av totalförsvaret och få med hela svenska folket i att förstå allvaret och att det är tillsammans som vi bygger ett starkare totalförsvaret.

Med detta, herr talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation 15.
(Applåder)

Anf. 31 GULAN AVCI (L):

Herr talman! Vi lever i ett Europa där kriget inte längre är en historisk parentes utan en pågående verklighet. Rysslands brutala angrepp på Ukraina är inte bara ett angrepp på ett enskilt land utan ett angrepp på hela den europeiska säkerhetsordningen. Putin visar med all tydlighet att han är beredd att använda militärt våld, hot och utpressning för att flytta gränser och undergräva demokratier.

Detta, herr talman, är den verklighet som vi måste förhålla oss till. Samtidigt ser vi hur oberäkneligt Donald Trump uppträder. Vi är många som har dragit slutsatsen att Europa måste ta ett mycket större ansvar för vår säkerhet, fördjupa samarbetet mellan Europas länder och skapa oss ett starkt oberoende, och mot den bakgrunden är det helt avgörande att Sverige fortsätter att bygga ett starkt totalförsvaret, både inom det militära och inom det civila området.

För drygt ett år sedan fattade riksdagen ett historiskt försvarsbeslut som markerade en tydlig kursomläggning från nedrustning till upprustning, från naivitet till realism. Det beslutet ligger fast, och det finns en bred politisk enighet om riktningen framåt bland riksdagens åtta partier. Det är en styrka i den mycket osäkra tid vi lever i.

Men ett beslut på papper räcker givetvis inte. Nu handlar det om att genomföra beslutet, att öka tempot och att säkerställa att både det militära och det civila försvaret faktiskt levererar den förmåga som situationen kräver av oss.

Det militära försvaret måste växa snabbt i volym och förmåga. Förband måste fyllas, materiel måste finnas på plats och vi ska kunna agera tillsammans med våra allierade inom Nato.

Det civila försvaret är minst lika avgörande. Ett samhälle som inte fungerar i kris kommer inte heller att fungera i krig. Det innebär bland annat att energiförsörjning, transporter, sjukvård och livsmedelsförsörjning måste hålla även under mycket svåra påfrestningar i samhället.

Herr talman! I Ukraina ser vi hur samhället varje dag fortsätter att fungera trots massiva ryska attacker. Tågen rullar, elnätet repareras, vården håller ihop och barnen går i skolan. Varken forskningen eller försvarsindustrin tar någon paus. Det är imponerande att se vilken uthållighet det ukrainska folket har haft i över fyra år. Det har stärkt försvarsviljan och

motståndskraften i hela samhället. Men detta hade inte varit möjligt utan omvärldens stöd. Därför ligger Sveriges stöd till det ukrainska folket fast så länge som vårt stöd behövs.

Herr talman! Vi vet att krigets natur snabbt förändras. Det finns en tendens att förbereda sig för det senaste kriget snarare än det som kommer. Det är ett misstag vi inte har råd att göra. Därför är innovation och teknologi avgörande för att hantera framtidens konflikter, från drönare och AI till rymdbaserade system och avancerad underrättelseförmåga. Därför välkomnar vi liberaler att forskning och utveckling är en stor del av den upprustning som nu behöver ske.

I veckan kom beskedet att Sverige tar ett viktigt steg framåt på just rymddomänen. Genom avtal mellan FMV och SSC skapas nu möjlighet att från 2028 skjuta upp satelliter från Esrange. Det stärker vår egen förmåga men också vår roll som partner till andra länder och allierade. Det är precis den typen av satsningar som visar att vi tar framtidens försvar på största allvar.

Herr talman! En del av detta, som ibland underskattas i debatten, är den svenska försvarsindustrins betydelse. Sverige har något som många andra länder saknar: en innovativ, tekniskt avancerad och snabbväxande privat försvarsindustri. Det är en strategisk tillgång inte bara för vår egen säkerhet utan även för Europas säkerhet. Vi ser hur svenska system efterfrågas internationellt. Intresset för Jas Gripen från både Ukraina och Kanada är ett tydligt exempel på detta. Det säger något om kvaliteten men också om att Sverige spelar roll för den bredare västliga försvarsförmågan.

För oss liberaler är det självklart att värna om försvarsindustrin och ge dem rätt förutsättningar för att bidra till att det militära försvaret snabbt ska kunna rustas upp genom leverans av materiel. Försvarsföretagen bidrar till säkerhet, innovationer och förmåga till snabb anpassning till en föränderlig hotbild. Men, herr talman, totalförsvaret handlar i grunden om mer än strukturer och resurser. Det handlar om ett samhälle som håller ihop när det verkligen gäller, om tillit mellan människor, om ansvarstagande och om viljan att försvara det som är vårt. Det är också därför det är så viktigt att vi fortsätter att stå enade i stort.

Vi kan och ska ha olika politiska uppfattningar, men i frågor som rör Sveriges säkerhet måste vi klara av att hålla en fortsatt gemensam linje. Hotet mot Europa och Sverige är verkligt och kräver att vi tar ansvar fullt ut och förstår den nya världsordning vi lever i. Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 32 ULF HOLM (MP):

Herr talman! I en debatt om det svenska totalförsvaret går det inte att låta bli att inleda med några ord om det allvarliga säkerhetspolitiska läge som Sverige befinner sig i. I vår absoluta närhet pågår ett fruktansvärt krig, Rysslands anfallskrig mot Ukraina, sedan över fyra år. Det handlar inte bara Ukrainas rätt till självbestämmande och frihet. Det handlar minst lika mycket om vår och Europas frihet.

Ryssland utgör ett reellt hot mot Sverige och andra länder i Europa. Vi behöver stärka vårt totalförsvaret både för att kunna fortsätta stötta Ukraina och för att skydda oss mot Ryssland. Vi måste stå enade om en flerårig, systematisk plan för det ekonomiska, civila och militära stödet till Ukraina.

Herr talman! Nu har vi också ett annat krig att förhålla oss till. USA och Israel har startat krig mot Iran. Även detta krig är folkrättsvidrigt. Miljöpartiet kräver att stridigheterna i regionen omedelbart upphör och att de diplomatiska förhandlingarna återupptas. Enligt medieuppgifter i går framförde en engelsk toppdiplomat som deltagit i förhandlingarna att ett avtal var nära men att USA och Israel ändå startade kriget.

Herr talman! I detta sammanhang måste man fråga sig vad USA:s opålitliga president Trump innebär för världen och för Sverige. Hittills har det mest varit elände och en upptrissad säkerhetspolitisk oro, minst sagt, vilket givetvis även påverkar Sverige. Trumps attack mot Grönland och beslutet att dra tillbaka allt stöd till Ukraina är händelser som påverkar oss i Sverige väldigt mycket.

Man kan också fråga sig om majoriteten i denna kammare, som tyckte att vi skulle ansluta oss till DCA-avtalet, nu tycker att det var en bra idé. Avtalet innebär ju att amerikanska styrkor kan vara på svensk mark. Vem vet vad Trump hittar på? Han är inte mannen som brukar titta på avtal och vad de innebär, utan det handlar snarare om vad han får för sig på kvällskvisten. Jag tycker att det vore rimligt om Sverige hade någon sorts kontroll över de amerikanska militärer som kommer till Sverige, vad de har i bagaget och vad de har i förråden. Det är inte en orimlig uppgift för svenska myndigheter.

Det är dessutom dåligt att Sverige inte krävde ett avtal i samband med Natomedlemskapet som säkerställer att kärnvapen inte får finnas på svenskt territorium i vare sig freds- eller krigstid. Kärnvapen är ett massförstörelsevapen. Världen behöver inte fler kärnvapen utan färre. Miljöpartiet tycker att det ska införas lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen på svenskt territorium.

Herr talman! Det har blivit alltmer uppenbart det senaste året att kampen om naturresurserna blir alltmer avgörande för det säkerhetspolitiska läget. Olja är fortfarande en drivkraft i krig och oro.

En omställning bort från den fossila oljan skulle öka Sveriges motståndskraft här och nu och öka säkerheten för framtida generationer. Trots denna insikt gör regeringen tyvärr tvärtom, pådrivna av Sverigedemokraterna. Man har ökat behovet av fossila bränslen den här mandatperioden samtidigt som man försvårat elektrifieringen av till exempel den svenska fordonsflottan, vilket gör att många människor och också svensk ekonomi allvarligt påverkas av utvecklingen i Mellanöstern.

Herr talman! EU måste sluta göda Putins krigskassa. Det är fullständigt orimligt att med ena handen stötta ukrainarna samtidigt som andra handen i många EU-länder betalar ryska staten för fossila bränslen. EU har infört många sanktionspaket mot Ryssland, vilket är bra, men luckor finns fortfarande. Miljöpartiet vill därför se ett totalstopp för den ryska skuggflottan. Luckorna måste täppas till. Vi vill se ett snabbspår för kraftfulla åtgärder, och vi är glada för att svenska myndigheter nu börjat agera mer resolut.

Herr talman! Klimatfrågan, kampen om naturresurserna och klimatomställningen kommer att beröra Sverige mer och mer. Klimatet är vår tids ödesfråga. Vi kommer att drabbas av fler extrema värmeböljor, skyfallslänkande regn, torka, bränder, översvämningar, ökad risk för skred och erosion, förstörda skördar och kontaminerat dricksvatten. Det är några av de konsekvenser som många svenskar tyvärr kommer att uppleva. Jag anser därför att Sverige måste säkerställa en beredskap som kan möta konsekvenserna av klimatförändringarna. En bred syn på säkerhet tar ju i beaktande militära hot såväl som andra hot, exempelvis klimatförändringar, pandemier och naturkatastrofer.

Genom att stärka vår beredskap och skapa ett robust samhälle skapas förutsättningar för att hantera både samtidens och framtidens utmaningar. Mot denna bakgrund anser jag att det är nödvändigt att klimatanpassa hela samhället, inklusive totalförsvaret, för att möta effekterna av klimatförändringarna.

Miljöpartiet föreslår att arbetet med klimatanpassning även ska knytas till och bli en del av det civila försvaret. Därför tycker Miljöpartiet att Försvarsmakten ska ges i uppdrag att återkomma med en plan för hur utvecklingen av försvaret ska kunna genomföras utan negativ påverkan på klimat och miljö. Det ska även ges ett uppdrag till myndigheten att planera för att även Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av framtidens energisystem som baseras på el och förnybara bränslen.

Miljöpartiet tycker dessutom att regeringen ska ges i uppdrag att utreda möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion.

Herr talman! På samma tema anser Miljöpartiet att Försvarsmakten måste samarbeta med aktörer i energisektorn för att hitta lämpliga lokaliseringar och tekniska lösningar för utbyggnad av främst den havsbaserade vindkraften och för att detta inte ska störa försvarets olika intressen.

Vi föreslår ett särskilt uppdrag till Försvarsmakten så att man verkar för att möjliggöra och underlätta utbyggnaden av just havsbaserad vindkraft. Sverige måste möta ett ökat behov av självförsörjning som del av det civila försvaret, och då kan inte försvaret utgöra ett hinder för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Att regeringen avslag 13 havsbaserade vindkraftsparker i Skåne och Blekinge motverkar behovet av mer elkraft i södra Sverige och vårt mål att bli mer självförsörjande.

Herr talman! Miljöpartiet lägger stor vikt vid den utgångspunkt som Försvarsberedningen har angett om att totalförsvaret ska ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det kan verka krigsavhållande och därmed förebyggande och fredsbevarande. Miljöpartiet vill därför att totalförsvaret ska växa på ett balanserat sätt mellan verkan och stöd i både det militära och det civila försvaret.

Vi tycker i sammanhanget att Sveriges samarbete med de nordiska och baltiska grannländerna måste utvecklas ytterligare inom ramen för det civila försvaret, krisberedskapen samt det militära samarbetet.

Herr talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet men yrkar bifall endast till reservation 2 under punkt 1 om totalförsvaret och reservation 38 under punkt 16 om vindkraft.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Nya regler för arbetskraftsinvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU12
Nya regler för arbetskraftsinvandring (prop. 2025/26:87)
föredrogs.

Anf. 33 VIKTOR WÄRNICK (M):

Herr talman! Sverige är ett land byggt på hårt arbete. Det är människor som gått upp tidigt varje morgon för att ta sig till jobbet som har finansierat vår välfärd, skapat vårt välstånd och gett generationer av svenskar möjligheten att leva ett gott liv. Och det är just arbete som ska fortsätta att göra det.

Arbetskraftsinvandring har en viktig roll i det Sverige vi vill bygga. Framgångsrika svenska företag – världsledande inom teknik, life science, industri och innovation – behöver kunna rekrytera spetskompetens från hela världen om den inte finns att tillgå i Sverige. Det är en självklarhet för oss moderater.

Men – och det här är ett viktigt ”men” – ett system som inte är välreglerat är ett system som missbrukas, och det svenska systemet för arbetskraftsinvandring har under lång tid missbrukats på ett sätt som är oacceptabelt. Det kanske tydligaste exemplet på det är Riksrevisionens svidande kritik av spårbytet, som vi avskaffade förra våren. Men även arbetskraftsinvandringen i stort, som vi debatterar i dag, har missbrukats.

Herr talman! Låt mig vara tydlig med vad vi talar om. Under senare år har en omfattande arbetskraftsinvandring förekommit till arbeten i personalintensiva branscher med lägre krav på utbildning, exempelvis städbranschen, restaurangbranschen och assistansbranschen. Dessa branscher är kraftigt överrepresenterade när det gäller missbruk av systemet och utnyttjande av arbetskraftsinvandrare med falska anställningsavtal, handel med arbetstillstånd, skenanställningar och kriminella nätverk som utnyttjar utsatta människor. Det är inte en marginell företeelse, utan det är ett systemfel som vi nu successivt åtgärdar.

Samtidigt finns cirka 360 000 personer inskrivna på Arbetsförmedlingen i Sverige. Det är inte rimligt att människor hämtas från andra sidan jordklotet för att utföra lågkvalificerade jobb när det finns arbetslösa i Sverige som borde kunna ta dessa arbeten. Det är inte en fråga om att vara sträng eller inte. Det är en fråga om sunt förnuft och rättvis konkurrens.

Herr talman! Det betänkande vi nu behandlar innehåller tre centrala delar som vi moderater helhjärtat stöder.

För det första föreslår vi ett höjt lönekrav för arbetstillstånd. Från den 1 juni i år höjs lönekravet till 90 procent av medianlönen, motsvarande drygt 33 000 kronor i månaden. Det är rätt, och det är en reform som Moderaterna drivit länge. Redan 2021 föreslog vi att arbetskraftsinvandring som huvudregel bara ska tillåtas för arbeten med lön över den svenska medianlönen.

Ett höjt lönekrav är viktigt av flera skäl. Det avskräcker oseriösa arbetsgivare som vill pressa ned löner och utnyttja systemet. Det stärker arbetskraftsinvandrarens ställning. Och det skapar bättre förutsättningar för de arbetslösa som redan befinner sig i Sverige att ta de jobb som annars hade gått till lågavlönad arbetskraft från tredjeländ.

För det andra inför vi en föreskriftsrätt för regeringen att undanta vissa yrken från lönekravet. Även om undantagen lär vara begränsade gör detta arbetskraftsinvandringen mer flexibel. Särskilt vård- och omsorgsyrkena ska prioriteras i detta undantagsarbete. Regeringen kommer även att få göra det motsatta, det vill säga att föreskriva om att vissa yrkesgrupper inte alls ska beviljas tillstånd. Framför allt gäller detta högriskycken där det fuskats oerhört mycket, exempelvis personliga assistenter.

För det tredje kriminaliserar vi handel med arbetstillstånd och exploatering av utländsk arbetskraft, och vi inför tydligare möjligheter att vägra arbetstillstånd när arbetsgivaren har påförts sanktioner. Det är åtgärder som länge saknats. Handel med arbetstillstånd har i praktiken fungerat som en inkomstkälla för gängen. Det blir nu brottsligt.

Herr talman! Från den andra sidan i svensk politik hör vi en klagokör. Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet reserverar sig mot det höjda lönekravet. De menar att det skadar svenska företags konkurrenskraft och att fusket inte kommer att minska. Jag delar inte den analysen.

Centerpartiet säger att höjningen leder till att många som bidrar till svenska företags konkurrenskraft inte kan arbeta i Sverige. Men det är tvärtom precis det som är poängen: Den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen, som verkligen bidrar till konkurrenskraften, är den vi vill fokusera på när vi sätter ett lönekrav på 33 000 kronor. Det är den mer lågkvalificerade och de mer lättmissbrukade tillstånden vi sätter stopp för.

Vänsterpartiet menar att kravet inte bidrar till minskad exploatering, men Migrationsverkets egna analyser visar att det höjda försörjningskravet från 2023 delvis uppnått detta syfte. Antalet ansökningar om arbetstillstånd har minskat och antalet avslag ökat i de branscher där missbruk är vanligast. Det är ett bevis på att verktyget fungerar.

Svaret kan inte vara, så som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet vill, att fortsätta som vi alltid har gjort. Då blir resultatet som det hittills har blivit.

Herr talman! Man kan verkligen fundera på hur Socialdemokraterna och Magdalena Andersson ska få ihop sitt regeringsunderlag i fråga om migrationspolitiken och arbetskraftsinvandringen, eftersom åtminstone Socialdemokraterna själva vill framställa sig som strama i de här frågorna. I allt väsentligt röstar man med oss i den moderatledda regeringens reform av arbetskraftsinvandringen i dag. Men hur gör de när de måste samarbeta med V, MP och C?

En kvalificerad gissning är att allt detta kastas överbord när nycklarna till Rosenbad hägrar, om olyckan skulle vara framme efter valet i höst. Sverige kommer att kastas in i ett farligt vänsterexperiment, inte bara i fråga om den ekonomiska politiken med högre skatter för vanligt folk med vanliga inkomster utan också på det migrationspolitiska området.

Så länge Magdalena Andersson får bli statsminister spelar det mindre roll om Nooshi Dadgostar blir finansminister eller Amanda Lind blir migrationsminister. Det vore dåligt för Sverige.

Herr talman! Det finns en princip som genomsyrar Moderaternas syn på arbetskraftsinvandring – eller all invandring, för den delen – och det är att den ska vara bra för Sverige.

Högkvalificerad arbetskraftsinvandring är bra för Sverige. Den stärker vår konkurrenskraft, fyller luckor i kompetensförsörjningen och bidrar till innovation och tillväxt. Den ska värnas och underlättas.

Men lågkvalificerad arbetskraftsinvandring som används för att pressa löner, kringgå arbetsrätten och berika kriminella nätverk är inte bra för Sverige. Den är inte bra för de svenska arbetstagarna, och den är inte bra för de utländska arbetstagare som utnyttjas.

Herr talman! Sverige ska vara det självklara landet för strävsamma och företagsamma människor från hela världen, men det kräver ett system som är rättvist, välreglerat och fritt från missbruk. Det betänkande vi nu röstar om är ett viktigt steg i rätt riktning. Det skyddar de seriösa arbetsgivarna från osjyst konkurrens. Det skyddar de arbetslösa i Sverige som förtjänar en chans på arbetsmarknaden och de utländska arbetstagare som annars riskerar att utnyttjas. Det är ansvarsfull politik – det är moderat politik.

Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 34 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Ledamoten avslutade med att det är ansvarsfull politik, men jag skulle nog kalla detta väldigt omänskligt. Det sades inte ett ord om dem som drabbas av denna politik. Regeringens politik har ett högt pris för hela Sverige – för de individer som direkt drabbas, för deras familjer och barn, för svensk arbetsmarknad och kompetensförsörjning och för hela lokalsamhällen runt om i Sverige.

Familjen Perez, bestående av mamma, pappa och åttaåriga Gabriella, utvisades från Forsbacka förra månaden, efter avslag på ansökan om förnyat arbetstillstånd. Gabriella föddes här eftersom föräldrarna varit här i nio år. De hade fasta jobb, var medlemmar i facket, jobbade för arbetsgivare med kollektivavtal och hade avtalsenliga löner. Tillsammans tjänade de över 50 000 i månaden, bodde i bostadsrätt och hade god ekonomi.

Gabriella är uppvuxen i Forsbacka, och det var där hon hade vänner, skola och föreningsliv. Hon bröt ihop när hon fick veta att familjen skulle utvisas. I stället för en glad och sprallig åttaåring blev hon ett barn som grät av ångest – ett friskt barn som plötsligt måste tas till akuten när magsmärtor inte velat ge med sig, berättar hennes pappa.

Jag fick ett sms av en vän som berättade om den tryckta stämningen på roller derby-träningen, där Gabriella saknades. Ni skickar ut barn som levt här hela sina liv och föräldrar som etablerat sig här, har löner enligt kollektivavtal och fyller luckor på svensk arbetsmarknad. Just nu saknar barn sin kompis, och arbetskamrater saknar sina kollegor. Detta har också väckt stora protester i Forsbacka och ett stort engagemang hos människor.

Vad blir bättre i lokalsamhällen när ni utvisar människor som dessa? Vad blir över huvud taget bättre i Sverige när ni fortsätter utvisa dessa människor?

Anf. 35 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Jag har den största respekt för enskilda människoöden och enskilda fall. Men det är just enskilda fall som vi inte ska ha några synpunkter på i Sveriges riksdags talarstol. Vi vet inte alla omständigheter

i alla dessa enskilda fall som har figurerat i debatten de senaste veckorna. Vi vet däremot att de omständigheter som inte presenteras i ett antal fall kan vara sådana att människor som har fått de här besluten till exempel har levt i Sverige illegalt under ett flertal år. Det tar man inte upp. Det finns olika omständigheter som vi inte alltid känner till, och vi ska därför inte döma i Sveriges riksdag.

Jag står för principen om reglerad invandring; det gör också Moderaterna. Det gör inte Vänsterpartiet och de partier som nu har blåst upp till debatt i dessa frågor. Det rör sig alltså inte om nya företeelser utan om något som har pågått under flera år, sedan vi ändrade reglerna och gick från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Detta är alltså inget nytt.

Vi tillsatte en utredning för att se om det fanns något vi kunde göra kring detta. Vi har också meddelat att vi nu kommer att återkomma med reformer för att komma till rätta med de problem och avarter som finns när det gäller detta, för att det ska bli mer rätt och rättvist – naturligtvis. Men enskilda fall bör vi inte hantera i Sveriges riksdags talarstolar för att vinna billiga politiska poäng. Det är det jag tycker att Vänsterpartiet håller på med här.

Anf. 36 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Enskilda fall som år efter år lyfts med den här regeringen blir till slut en struktur. Regeringen utvisar ju de här människorna – det handlar inte längre om enskilda fall. Det handlar om människor som levt hela sina liv här, barn vars föräldrar har etablerat sig och har löner enligt kollektivavtal.

Men nu sätter man ett lönegolv som är totalt orimligt. Här handlar det om två föräldrar som tjänar över 50 000 i månaden, men det tycker inte regeringen är tillräckligt. De har etablerat sig här och bott här i nio år.

Jag förstår att ledamoten absolut inte vill prata om enskilda fall. Det har man inte velat göra i medierna heller de senaste månaderna, när regeringen gång på gång fått kritik på grund av de här omständigheterna.

Det är en omänsklig och fruktansvärd politik. Den enda slutsats som går att dra av detta är att det för den här regeringen inte längre handlar om vad människor gör i Sverige. Oavsett om det ska vara ordning och reda och oavsett om dessa människor har gjort allt rätt och riktigt, arbetar och har rätt inkomst och så vidare, ska de inte vara här. Det är den enda signal som har varit väldigt tydlig från den här regeringen. De vill inte att dessa människor är här, och de rullar ut en fruktansvärd utvisningspolitik.

När det sedan protesteras, när människor runt om i landet engagerar sig och höjer sina röster, vill den här regeringen inte längre kommentera enskilda fall. Hittar de ett enskilt fall där en brottsling som är från ett annat land har gjort något i Sverige är Moderaterna snabbast ut och ringer Expressen, Aftonbladet och Dagens Nyheter – kolla, här är en brottsling med en annan bakgrund! Då vill man gärna prata om ett enskilt fall. Men Gabriella, som ni utvisar, som har levt hela sitt åttaåriga liv här, vill ni inte prata om över huvud taget. Det är fruktansvärt cyniskt.

Anf. 37 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Nu ska vi alltså debattera ny lagstiftning som rör arbetskraftsinvandring – Tony Haddou har gjort allt annat än detta i det här replikskiftet. Jag har stor respekt för att den här frågan väcker mycket känslor, och Vänsterpartiet tycker sig nu ha hittat något som fäster, där man kan vinna billiga politiska poäng.

Men i grund och botten, herr talman, handlar detta om rättsstatens principer. Sveriges riksdag stiftar lag, och vi har oberoende myndigheter och domstolar som tillämpar lagstiftningen. Jag skulle säga att vi i Sverige har en av de mest rättssäkra ordningarna på migrationsområdet i hela världen. Trots detta finns det naturligtvis enskilda delar som vi behöver reformera, och där har vi meddelat att vi kommer att återkomma med lagstiftning som innebär att vi ser över de delar där det helt enkelt inte är rätt och rimligt.

Men i grund och botten handlar detta om att Vänsterpartiet står för något helt annat. Man tror inte på principen om reglerad invandring. Man tror på fullständigt öppna dörrar. Man vill gå tillbaka till den lagstiftning som gällde i Sverige när vi fick över 160 000 asylsökande under ett år, utan några som helst konsekvensanalyser. Vad innebär detta för samhället, kommunerna och skolorna? Vänsterpartiet blundar fullständigt för det. Man låtsas som att man är för principen om reglerad invandring men är det inte.

Jag tycker att det är en relevant ordning att vi nu skärper detta så att Sverige inte sticker ut – att vi lägger oss på en nivå som gör att vi har möjlighet att integrera alla dessa människor som har kommit till Sverige och att vi upprätthåller principen om reglerad invandring. Det är inte ett fritt val att komma till Sverige, utan här har vi regler. I grund och botten är det bara Sveriges medborgare som har ovillkorlig rätt att befinna sig i landet. I övrigt är man här på tillstånd. Har man inte tillstånd får man lämna landet. Det är den ordning vi står för. Där det finns felaktigheter och brister ska vi korrigera dem – självklart är det så.

Anf. 38 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag ska vara en del av vänsterns klagokör tillsammans med vänsterbastionen Stockholms Handelskammare. Gå in på deras hemsida och se om det dryper av moderat känsla eller vänsterpartikänsla när ni tittar på bilderna! Företagarna – vänsterpaketet, kanske SD hade kallat dem. Eller vad är det vi ska tänka? Svenskt Näringsliv – vänster, det vet vi alla.

Det är lite problematiskt att Moderaterna påstår att kritiken av regelverket handlar om någon typ av vänsterklagokör när varenda företagarorganisation säger att det här är vanvettigt. De använder värre ord än vanvettigt om den här lagstiftningen. Det är verkligheten.

Ett lönegolv på 33 390 kronor enligt 2024 års regelverk är inte det som hindrar fusk. De andra bitarna av paketet är vi ju för. Vi är med på att strama upp mot företagen som fuskar. Vi är med på allt det, och vi har faktiskt pushat för några av sakerna innan Moderaterna kom på det. Att påstå att det har någonting att göra med att vi vill tillbaka till 2015 eller 2016, när Ulf Kristersson – inte jag – tryckte igenom den lagstiftning som ni nu klagat på, är bara inte korrekt. Och jag är lite trött på att vi i den här kammaren ska ha en debatt som baseras på osanning i stället för på sanning.

Det vi säger är att vi inte vill ha ett lönegolv som straffar ut folk som är här och jobbar, bidrar, betalar skatt, gör Sverige starkare och bidrar till vår tillväxt. Det har en negativ effekt också för familjer. Det handlar inte om andra typer av regelverk; det handlar bara om lönegolvet. Denna regering höjer lönegolvet till en nivå som skadar Sveriges utveckling. Det är det som är frågan.

Vi vill inte tillbaka till det som vi alltid har gjort. Vi vill ha en bra lagstiftning. Frågan är: Varför anser inte Moderaterna att det är bra att det kommer folk hit och bidrar till svensk välfärd och tillväxt?

Anf. 39 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Vi moderater tycker att det är väldigt bra att människor kommer hit och bidrar till svensk tillväxt och svensk innovationskraft. Naturligtvis är det så.

Det är därför vi nu lägger om politiken. Från att tidigare ha fokuserat på den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen med alla samhällsproblem vi sett kopplade till den, med parallellsamhällen och andra strukturer som byggts upp när vi haft för låga krav, för lite kontroll och för lite ordning och reda, fokuserar vi nu på den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Vi lägger om från lågkvalificerad arbetskraftsinvandring och asylinvandring till högkvalificerad arbetskraftsinvandring.

Det är detta som gör att vi nu, som en del i detta paket, landar i att 90 procent av medianlönen är ett bra golv att sätta. Vi ser ju att den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen i allt väsentligt når den lönenivån. Därutöver kommer vi att ha möjlighet att införa undantag, till exempel vad gäller vård- och omsorgsyrkena, om det skulle behövas.

Jag har den största respekt för Centerpartiets syn på detta och även för företagen, som naturligtvis vill hitta arbetskraft när det har varit svårt att göra det i Sverige. Men det är också kopplat till en annan fråga, där vi på vår sida i politiken är överens om att nu genomföra den största bidragsreformen i svensk historia. Vi ser till att det lönar sig bättre att arbeta än att leva på bidrag. Vi ställer högre krav på den som lever på bidrag att ta ett arbete och så vidare och närma sig arbetsmarknaden.

Det är klart att det har varit problematiskt att det funnits människor som inte har tagit arbeten som annars skulle ha kunnat bli tillsatta. Det är därför vi gör det här som en paketlösning med övriga reformer, något som Centerpartiet aldrig skulle kunna genomföra med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna eller ens Miljöpartiet. Det handlar ju om vilka man samarbetar med i politiken för att se till att det här blir en helhetslösning som är rätt och rimlig.

Jag har som sagt full förståelse för att företagen och näringslivet vill ha så stor flexibilitet som möjligt. Men för oss handlar detta om att se till helheten och att minska missbruket och fusket. Det är därför vi gör detta.

Anf. 40 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag noterar att man än en gång drar vänsterpartistkortet. Tidigare handlade det om att Nooshi skulle bli finansminister. Jag tror att Moderaternas största problem är om Jimmie Åkesson ska vara statsminister. Jag tror att det är ett större problem för dem, så att säga.

Vi är med på att stoppa fusket, men man stoppar inte fusket med lönegolvet. Det är ingen som har koll på läget som tror att fusket stoppas med ett lönegolv, särskilt inte ett på 90 procent. Det som händer är inte att vi straffar dem som fuskar. På vilket annat område går vi på alla för att straffa dem som fuskar? Vi gör inte så.

Det är massor av företag som gynnas av det här och som har tillväxt. Återigen: Förra gången vi hade den här debatten var jag tvungen att förklara för Moderaterna hur tillväxt fungerar. Det är sorgligt att ni har förlorat den ekonomiska förmågan. Men det är likväldigt så att även de som tjänar under ett lönegolv på 90 procent kan bidra till svensk tillväxt, för de betalar skatt.

Om man tittar på statistiken över arbetskraftsinvandringen ser man att den tillför 57 miljarder kronor till bnp och 17 miljarder i skatter. Transfereringarna är drygt 30 gånger mindre än vad man får in i skatteintäkter. Det här bidrar till Sverige.

Ja, vi ska ställa krav på den som är arbetslös att komma ut och gå utbildningar och få ett arbete. Men när ett vårdboende i norra Sverige plötsligt säger upp 20 pers och ett hotell i Malmö säger upp 20 pers är det inte så att det plötsligt står en massa arbetslösa som kan ta jobben på boendet i Norrland. De finns inte där, för det finns ingen arbetslöshet där. Ja, det är jättefint om vi kan få Malmöborna att åka dit och ta jobben. Det vill jag också. Men att under tiden säga ”Ni gamlingar får klara er utan hjälp; det är faktiskt det viktigaste för Moderaterna”, det är en absurd politik. Det skadar Sverige.

Anf. 41 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt, apropå det Niels Paarup-Petersen tog upp här sist, att vi bör hålla oss till sanningen.

Vi kan titta på hur många som fick arbetstillstånd i Sverige innan de nya reglerna infördes, det vill säga när vi hade ett krav på 13 000 kronor – i praktiken det som Centerpartiet och Vänsterpartiet vill, alltså öppet för alla att komma hur som helst till Sverige. När vi hade den ordningen var det 87 undersköterskor som fick tillstånd att komma till Sverige 2022. Det var 13 sjuksköterskor det året, innan vi gjorde de här förändringarna.

Att stå och säga att hela den svenska välfärden kollapsar för att vi höjer kraven på arbetskraftsinvandring och har ett lönegolv på 90 procent av medianlönen är att fara med osanning. Det är att blanda ihop migrationspolitiken på alla områden. Att människor har kommit hit och sökt asyl och fått tillstånd att vara här för att de helt enkelt har skyddsskäl och sedan har börjat arbeta i välfärden är naturligtvis väldigt bra. Men man blandar ihop detta med arbetskraftsinvandringen. Det är inte samma sak. Tittar vi på statistiken ser vi att det som förs fram i debatten av till exempel Centerpartiet inte stämmer: att den svenska välfärden skulle gå på knäna om vi gör den här förändringen.

Detta handlar om att vi vill få ordning och reda i svensk migrationspolitik – också på arbetskraftsinvandringens område, där vi har sett fusk, missbruk och utnyttjande av människor som kommit till Sverige och fått mycket låga löner. Det gör att vi nu måste ordna upp detta, ställa högre krav, ha bättre kontroll och införa nya typer av straff för dem som missbrukar systemet.

Mot oss och mot denna politik för ordning och reda står bland annat Centerpartiet, som tycker att det ska finnas noll ordning och reda på detta område. Man vill samarbeta med ett vänsterparti som inte står för principen om reglerad invandring. Hur detta ska gå ihop fasar vi för, om olyckan skulle vara framme efter valet i höst.
(Applåder)

Anf. 42 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Häromveckan redogjorde jag mer principiellt för hur vi socialdemokrater ser på arbetskraftsinvandringen eftersom vi då debatterade betänkandet om motionerna på området. Kontentan av det resonemanget är att Sverige och dess behov ska styra arbetskraftsinvandringen, och den får aldrig någonsin användas som ett sätt att undergräva målet om full sysselsättning. Det är därför en behovsprövad arbetskraftsinvandring är en nyckelfråga för att bibehålla möjligheterna till facklig organisering och därmed också arbetstagarnas möjligheter att begära skäliga löner och villkor.

Nu när regeringen har levererat sin proposition om att höja lönekravet från 80 till 90 procent vill jag peka på några brister i förslaget.

För det första borde vi med dagens proposition införa en behovsprövad arbetskraftsinvandring. En sådan ordning hade vi före Moderaternas omläggning av politiken 2008, då man införde några av världens mest liberala arbetskraftsinvandringsslagar. Dessutom ledde den ordningen inte bara till att reglerna blev väldigt mycket enklare för arbetsgivarna att hantera utan också till dumpade löner, försämrade facklig organisering och ren exploatering av utsatta människor. Då ska man komma ihåg att syftet med den här lagstiftningen faktiskt var att försämlra den fackliga organiseringen, sänka lönerna och försämlra villkoren.

För det andra ser vi att lönekravet som det nu är utformat faktiskt missar målet, dels för att själva utformningen är väldigt stelbent med dessa rigida 90 procent, dels för att det är regeringen som ska avgöra undantagen.

Det som är så genialt med den svenska modellen är att den håller politiker borta från lönebildningen. Att regeringen, som ju visat sig vara väldigt mottaglig för lobbyism och allsköns särintressen framför allt på företagsidan, ska bestämma undantagen är oerhört problematiskt av många skäl.

I stället bör detta såklart överlåtas till parterna, framför allt i ett läge då man inte har behovsprövning. Genom att göra lönekravet dispositivt skulle man decentralisera frågan om arbetskraftsinvandring till de lokala parterna att avgöra, och det är också de som känner den lokala arbetsmarknaden bäst. Detta skulle till exempel hantera frågan om regionala löneskillnader och dessutom stärka kollektivavtalens roll eftersom alla med kollektivavtal då skulle få en fördel.

Herr talman! För det tredje vänder vi oss emot att det inte är arbetsgivaren som ska vara ansvarig för att det i alla lägen ska finnas en heltäckande sjukförsäkring. Detta öppnar såklart upp för osjyst konkurrens, för utnyttjande av arbetstagare och för fusk. Med arbetsgivaransvaret följer ett ansvar för att det som sker på arbetsplatsen i form av skador och sjukdomar ska hanteras som arbetsrelaterade olyckor.

Om man då väljer att hämta arbetskraft från länder utanför EU – det kan ju vara hundratals eller till och med tusentals mil härifrån – bör man som arbetsgivare rimligtvis också se till att det finns en heltäckande sjukförsäkring för hela livet. Det är trots allt för att man tar hit arbetskraft som man agerar som man gör. Annars innebär det en konkurrensnackdel för alla de företag som väljer att ta sitt ansvar och teckna en sjukförsäkring medan andra företag kan skippa det. Vi har också sett att den här typen av intyg och liknande går att fuska med, vilket vi inte vill öppna för.

För det fjärde är det för oss inte önskvärt att förlänga säsongarbetet från sex till nio månaders löptid. En generell förändring där all säsongarbetskraft kan användas under nio månader innebär stora risker för att detta kommer att ses som en mer permanent arbetskraftsreserv. Eftersom förutsättningarna för säsongarbete också ser annorlunda ut skulle det skapa undanträngningseffekter för svenska löntagare, och arbetslösheten skulle till följd av det bli högre i Sverige. Det kan vi inte acceptera.

Herr talman! Jag ska avsluta med att konstatera att propositionen också innehåller delar som faktiskt är bra. Något vi socialdemokrater länge har drivit är att vi ska införa de två brottstyper som i detta förslag läggs på vårt bord att ta ställning till. Det handlar om att dels stoppa handel med arbetskraftstillstånd, dels införa ett nytt brott rörande exploatering av arbetskraft.

Vi tycker att detta är väldigt positivt. Det är såklart lite senkommet att leverera på detta så här sent under mandatperioden, men bättre sent än aldrig.

Vi skulle gärna ha velat se att regeringen också gick fram med tydligare åtgärder för att stärka kontrollen av de arbetsgivare som importerar arbetskraft, framför allt när det gäller dem som tidigare har begått felaktigheter. Riksrevisionen har med all tydlighet pekat på att systemet inte fungerar i dag, när man kan vänta 18 månader och sedan hoppa på arbetskraftsinvandringståget igen. Det tycker vi inte är rimligt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 43 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna talar i dag om behovet av ordning och reda i migrationen, specifikt gällande arbetskraftsinvandringen. Detta är välkommet, och det menar jag verkligen. Det behövs en stark majoritet i riksdagen för en stram migrationspolitik. Det ligger i Sveriges intresse.

Under åtta år i regeringsställning accepterade Socialdemokraterna dock att arbetstillstånd kunde beviljas utifrån löner runt 13 000 kronor. Under dessa år växte missbruket i restaurang- och städbranscherna. Jag tror att Socialdemokraterna är väl medvetna om att ett så lågt försörjningskrav för arbetskraftsinvandring som 13 000 kronor leder till omfattande fusk. Jag tror att många undrar varför Socialdemokraterna under de år man hade regeringsmakten inte höjde försörjningskravet för arbetskraftsinvandring.

Socialdemokraternas proposition om att höja försörjningskravet lämnades in en vecka före valet 2022. I åtta år gjorde man ingenting från Socialdemokraternas håll. Var det så att Socialdemokraternas samarbetspartier hindrade Socialdemokraterna från att införa regler för arbetskraftsinvandring som skulle vara rättvisa och motverka fusk?

Hur kan man ha förtroende för Socialdemokraterna om de under åtta år inte hanterade de problem som fanns kring arbetskraftsinvandringen? Vad är det som har ändrats nu?

Anf. 44 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Det korta svaret är att det inte fanns parlamentariska förutsättningar, alltså majoritet, här inne för att göra de här förändringarna. Vi vet också att Sverigedemokraterna har svajat i denna fråga. Linjen var ju behovsprövning ända fram till dess att man skulle göra sig möjliga för Moderaterna att samarbeta med. Man kunde då slänga ut detta genom fönstret bara för att möjliggöra sig som samarbetspartner, och detta gäller många av Sverigedemokraternas principer.

Det korta svaret är alltså att det inte fanns förutsättningar. Det var Moderaterna som lade om arbetskraftsinvandringspolitiken och tillsammans med sina allianskompisar satte det här lönekravet på 13 000. De hade också stöd av Miljöpartiet. Denna majoritet var beständig under de två föregående mandatperioderna.

Socialdemokraterna gjorde en enorm omläggning av migrationspolitiken 2015–2016 och även efter det genom arbetet i Migrationskommittén, vilket gjorde att vi lade om väldigt mycket av den politik som fördes på migrationspolitikens område.

Det är klart att vi önskade att förutsättningarna hade sett annorlunda ut och att det hade funnits möjligheter att göra denna förändring då, men förutsättningarna fanns helt enkelt inte på grund av att majoriteten här sviktade.

Anf. 45 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattar det som att ledamoten antyder att Socialdemokraterna inte kommer att regera med de partier som i dag motsätter sig detta lagförslag och som kommer att föra en liberal migrationspolitik. Det är enligt mig vad ledamoten antyder.

Regeringen och Sverigedemokraterna kommer nu att införa ett lönekrav som ligger på 90 procent av medianlönen. Detta borde ha gjorts för länge sedan. Det handlar om att skydda de enkla jobben på den svenska arbetsmarknaden så att de som är arbetslösa i Sverige kan ta dessa jobb. Vi ska inte ha människor som lever i utanförskap för att politiker möjliggör en arbetskraftsinvandring som gör det svårt för de mest utsatta på arbetsmarknaden att få sitt första jobb.

Nu har Socialdemokraterna tagit fram ett förslag om att man ska ha arbetsmarknadsprövning och att arbetskraftsinvandring endast ska tillåtas när det inte går att hitta rätt person i Sverige. Okej – men var fanns det här förslaget under de åtta år som Socialdemokraterna satt i Rosenbad?

När Socialdemokraterna hade regeringsmakten höjde de inte ens försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare, men nu är det stora ord om att det ska vara svenska jobb åt svenskarna. Var fanns de orden när Socialdemokraterna hade regeringsmakten? Då var det Miljöpartiet som fick bestämma över migrationspolitiken.

Hur kan Socialdemokraterna garantera att det inte blir Miljöpartiet som bestämmer över migrationspolitiken och arbetskraftsinvandringen nästa gång Socialdemokraterna mot all förmodan får regeringsmakten?

Anf. 46 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Förslagen kring behovsprövning har funnits i socialdemokratins hela tiden – det är bara att läsa våra kongresshandlingar. Det går också att ta del av alla riksdagsmotioner och utskottsdebatter sedan Moderaterna ändrade lagstiftningen 2008.

Vi har hela tiden argumenterat för att vi ska gå tillbaka till den myndighetsbaserade behovsprövningen av arbetskraftsinvandringen. Problemet har varit att det funnits en stark liberal majoritet i riksdagen som har stoppat detta – det vill säga Moderaterna, deras allianskompisar och Miljöpartiet.

Om ledamoten hade ägnat mer tid åt att först och främst lyssna på vad jag säger och läsa vad oppositionspartierna har skrivit – i stället för att läsa färdigskrivna talepunkter – hade han märkt att vi i de partier som inte vill ha Ulf Kristersson eller Jimmie Åkesson som statsminister är helt överens om att det är kollektivavtalen som ska styra.

Skillnaden är att vi tycker att lönekravet på 90 procent ska finnas kvar eftersom det rensar bort på de arbetsplatser där kollektivavtal inte finns, men om det finns kollektivavtal kan vi helt klart vara överens med dessa fyra partier om att det gäller.

Om ledamoten hade fokuserat på detta i stället för att argumentera om att man vill återgå till 13 000 – vilket ingen i den här kammaren vill – skulle han vara helt okej med att vi styr. Ledamoten kan rösta på oss också, nu när han har fått försäkringar om att det kommer att funka även efter höstens val.

(Applåder)

Anf. 47 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att jag tycker att det i grunden är bra att Socialdemokraterna, precis som jag nämnde i mitt anförande, i allt väsentligt stöder den moderatledda regeringens förslag vad gäller nya regler för arbetskraftsinvandringen.

Det finns några undantag, som Ola Möller har redogjort för, men det är bra att det i grunden finns ett brett parlamentariskt stöd för det vi nu genomför. I olika rapporter framställs det ibland till och med som att Socialdemokraterna är det femte Tidöpartiet när det kommer till migrationspolitiken, eftersom man nu vill lägga sig mycket nära de styrande partierna för att inte väcka misstro i väljarkåren inför valet i höst. Och det förstår jag, för väljarkåren står i allt väsentligt bakom det vi nu genomför.

Med tanke på de replikskiften och all annan debatt som har ägt rum och där Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ganska kraftigt har redovisat alternativa ståndpunkter – Vänsterpartiet och Miljöpartiet står i princip för fri invandring och ifrågasätter starkt principer för reglerad invandring – finns det dock anledning för väljarna att fundera över vad konsekvenserna blir när Socialdemokraterna ska förhandla med dessa tre partier.

Det är därför jag vid återkommande tillfällen i den här talarstolen har frågat Ola Möller hur det kommer att se ut efter valet om Socialdemokraterna ska bilda majoritet tillsammans med Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Ska de till och med ingå i regering alla fyra måste de ju enas om varje förslag de lägger fram på riksdagens bord. Det kommer alltså inte att gå att vara överens bara i några delar, utan vill de komma

fram med några förslag på förändringar måste de vara fullt eniga; det är så regelverket ser ut när man sitter i en koalitionsregering tillsammans.

Därför är frågan till Socialdemokraterna kanske något annorlunda formulerad nu än tidigare, men jag skulle vilja veta – och jag hoppas att Ola Möller kan svara på – om det över huvud taget finns några röda linjer för Socialdemokraterna i migrationspolitiken, alltså frågor där man inte kommer att vika sig för Centern, Vänstern och Miljöpartiet.

Anf. 48 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att vara tydlig med att vi i Socialdemokraterna över huvud taget inte är något slags femte Tidöparti i migrationspolitiken.

Vi har sagt nej till det rättsvidriga förslaget att dra tillbaka permanenta uppehållstillstånd, som regeringen fortsätter att driva. Vi har sagt nej till angiverilagen. Vi har sagt nej till att utvisa tonåringar; vi har sagt att det ska frysas. Vi har drivit det som regeringen nu äntligen kom fram till, nämligen att man skulle kunna öka antalet möjligheter att söka arbetstillstånd inifrån landet.

Vi har velat se till att inte privatisera förvarsverksamhet. Vi har inte velat att man på förvaren ska avskilja barn från vuxna med glasskivor. Vi tyckte att Sverige skulle ta emot fler kvotflyktingar innan regeringen monterade ned mottagandeverksamheten. Vi tyckte att man skulle stötta kommunerna i mottagandet av människor från Ukraina. Vi tycker att vi ska ha en behovsprövad arbetskraftsinvandring – och så vidare.

På punkt efter punkt tycker socialdemokratin alltså inte som Tidöpartierna i migrationspolitiken. Vi driver nämligen en stram migrationspolitik, inte en korkad migrationspolitik, vilket de facto är vad Tidöpartierna driver.

Det är också därför man gång på gång faktiskt får backa från sina fina statuter – till exempel frågan om lönekravet. I Tidöavtalet stod det att det skulle vara 100 procent, men där fick man backa till 90 procent. Man har fått backa när det handlar om att kasta ut tonåringar – man fick stå på en presskonferens och konstatera att man haft fel. Man har backat när det gäller spårbytest frågan eftersom man konstaterade att det inte fungerade. Man har backat kring angiverilagen, där man insåg att vi inte kan göra enskilda tjänstemän till angivare i statsförvaltningen – och så vidare.

Bildsättningen att Tidöpartierna minsann har rätt varenda gång – att allt blir perfekt när Tidöpartierna gör något – stämmer alltså inte. Framför allt stämmer det över huvud taget inte att socialdemokratin på något sätt skulle backa upp Tidöpartiernas migrationspolitik fullt ut. Vi driver en stram migrationspolitik, inte en korkad.

(Applåder)

Anf. 49 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Var det någon som över huvud taget hörde svaret på min fråga i det Ola Möller nu sa? Det var inte ett ord om huruvida Socialdemokraterna har några röda linjer gentemot de aktivistiska strömningar som finns i Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det var inte ett ord om var man drar gränsen för de andra partier som man ju kommer att behöva samarbeta med efter valet.

Inget parti i den här kammaren har i närheten av 50 procent av väljarkårens stöd. Därför måste vi samlas och hitta olika koalitioner för att kunna genomföra vår politik. Därför är det också relevant att få svar på frågan var gränsen går för Socialdemokraterna.

Jag förstår att det finns ganska starka grupper i Socialdemokraterna som är rätt frustrerade över den omläggning av migrationspolitiken som vi nu genomför och som har brett stöd i väljarkåren och hos svenska folket. Vi ska inte särskilja oss från övriga europeiska länder. Vi ska se till att i allt väsentligt ligga på EU:s miniminivå för att inte få ytterligare vågor av asylsökande till just Sverige som gör att vi får svårt att integrera de människor som redan befinner sig här.

Vi vet att det är så, och det är därför vi vet att Socialdemokraterna lägger sig så nära att man till och med i olika mediala rapporteringar kallas det femte Tidöpartiet. Det är inte mina ord, utan det handlar om omröstningsresultat – hur ni röstar, Ola Möller. Det handlar om hur det sett ut här i Sveriges riksdags kammare när ni har röstat i voteringarna om de lagförslag som vi har lagt fram.

Det är därför jag återkommande ställer frågan till Ola Möller och Socialdemokraterna: Vad är det som gäller om olyckan skulle vara framme och de rödgröna partierna skulle få majoritet? Var drar Socialdemokraternas gränsen? Är det fri invandring som kommer att få gälla i Sverige – det Miljöpartiet och Vänsterpartiet helst av allt vill – eftersom man är så sugen på statsministerämbetet? Eller vad kommer att gälla efter valet?

Anf. 50 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Vi kommer inte att återinföra EBO – absolut inte. Det är en röd linje. Vi ska inte heller återinföra permanenta uppehållstillstånd som huvudregel, som i den lagstiftning som Moderaterna införde 2011 och som ledde fram till migrationskrisen 2015 – absolut inte. Där har du alltså två tydliga röda linjer, Viktor Wärnick, som vi absolut inte kommer att – som Fälldin sa – dagtinga med.

Dessutom kommer vi givetvis inte att gå med på försörjningskrav under kollektivavtalsnivå. Det är också en oerhört viktig fråga. Vi tänker värna de svenska kollektivavtalen. Där har du alltså tre frågor där socialdemokratin definitivt inte kommer att vika ned sig i regeringförhandlingar, vem de än må hållas med.

Anf. 51 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringen lovat väljarna att införa en stram invandringspolitik. Vi har mandat att genomföra just detta.

I den proposition som behandlas i dag finns många lagförslag som ska se till att vi får denna strama invandringspolitik när det gäller arbetskraftsinvandringen. Ett av de viktigaste förslagen är att ett arbetstillstånd för utlänningar från tredjeland beviljas först när man uppfyllt ett lönekrav som innebär att utlänningens lön uppgår till minst 90 procent av medianlönen i Sverige.

Det är viktigt att påpeka att lönekravet på 90 procent av medianlönen gäller just arbetskraftsinvandrare från tredjeland, alltså länder utanför EU och EES. I debatten får delar av oppositionen det att framstå som att detta gäller all arbetskraftsinvandring, men det stämmer inte. Lönekravet kom-

mer inte att gälla de cirka 220 miljoner människor som ingår i arbetskraften inom EU och EES.

Den här frågan har precis som alla andra invandringsrelaterade frågor förvrängts i debatten. Något som inte har lyfts fram i debatten om arbetskraftsinvandring är att endast cirka 0,5 procent av den totala arbetskraften i Sverige består av arbetskraftsinvandrare från tredjeland. På de flesta arbetsplatser i Sverige finns det inga arbetskraftsinvandrare. Sverige står och faller inte med arbetskraftsinvandringen.

Jag har ju följt den här debatten ett tag nu, och man har hört massor av yrkesgrupper läggas fram som exempel på grupper där arbetskraftsinvandring är av yttersta vikt. Man har hört om läkarna. Förra året kom 87 läkare till Sverige genom arbetskraftsinvandring, och det finns ungefär 46 000 yrkesverksamma och legitimerade läkare i Sverige. Man har hört om undersköterskorna. Förra året kom 30 undersköterskor till Sverige genom arbetskraftsinvandring, och det finns cirka 129 000 undersköterskor i Sverige.

Jag kan gå igenom varje yrke som finns. Det framgår då att endast en bråkdel kommer till Sverige genom arbetskraftsinvandring. Att hela branscher eller verksamheter skulle stå och falla med arbetskraftsinvandringen är en lögn. Siffrorna backar inte upp ett sådant påstående. Denna statistik finns på Migrationsverkets hemsida för alla att läsa.

Sedan jag började engagera mig i politiken, vilket ändå var ett tag sedan, har Sverige haft en arbetsmarknad som dominerats av högkvalificerade yrken. I en internationell jämförelse är de enkla jobben, som inte kräver någon utbildning, rätt få på den svenska arbetsmarknaden. Därför är det märkligt att vi tar hit folk från Mellanöstern för att de ska jobba i ett gatukök i Sverige, när vi har fler än 400 000 arbetslösa människor som står utanför arbetsmarknaden. Det är ju de arbetslösa i Sverige som ska få de här enkla jobben.

Detta är grundtanken bakom en höjning av lönekravet till 90 procent av medianlönen. Det är orättvist och omoraliskt att låta människor som befinner sig i en utsatt situation på den svenska arbetsmarknaden konkurrera med hela världen. Det räcker med att de behöver konkurrera med alla EU-medborgare. Varför ska arbetslösa i Sverige konkurrera med människor i Indien om de få enkla jobb som finns i Sverige? Det är detta som vissa partier i denna kammare behöver förklara när de motsätter sig denna proposition.

En höjning av lönekravet till 90 procent av medianlönen innebär att arbetskraftsinvandrare behöver tjäna cirka 33 000 kronor för att få uppehållstillstånd i Sverige. Det är precis vad det handlar om: ett uppehållstillstånd. Det här handlar inte om att politiker ska bestämma över lönerna, vilket är ännu en förvrängning från oppositionens sida. Det handlar om villkoren för arbetskraftsinvandrares vistelse i Sverige.

Innan Tidöpartierna kom till makten var villkoren för arbetskraftsinvandrares vistelse helt annorlunda. Då räckte det med att en arbetskraftsinvandrare hade en inkomst på 13 000 kronor. Tidöpartierna höjde först gränsen till 80 procent av medianlönen. Nu kommer vi att höja den till 90 procent av medianlönen, vilket motsvarar ungefär 33 000 kronor.

Det här handlar om något så grundläggande som att arbetskraftsinvandringen till Sverige ska tjäna Sveriges intressen och inget annat. Det handlar inte om att förverkliga drömmar för någon i Bangladesh och ge en

utlänning ett bättre liv. Vi tittar på vårt samhälle och vår arbetsmarknad och ser vad Sverige behöver. Utifrån detta formar vi en arbetskraftsinvandring som tjänar Sveriges intressen.

En del av detta är att regeringen genom en förordning ska kunna meddela undantag från lönekravet. Det kan finnas enstaka yrken där arbetskraftsbrist i Sverige i kombination med arbetskraftsbrist i EU och EES kan leda till att det behövs undantag från lönekravet.

Det kommer även att finnas yrkesgrupper där det förekommer så mycket fusk att regeringen får besluta att inte ta emot arbetskraftsinvandrare i just den yrkesgruppen. Det handlar om yrkesgrupper där missbruket är omfattande. Det handlar om arbetskraftsinvandring inom yrkesgrupper som i dag används för kriminella upplägg och där människoexploatering och arbetslivskriminalitet förekommer i stor omfattning. Regeringen måste ha verktyg för att stoppa sådant.

Herr talman! I denna proposition föreslås det även att det ska införas en bestämmelse som förtydligar att en utlänning får nekas arbetstillstånd om arbetsgivaren eller dennes ställföreträdare är skäligen misstänkt eller dömd för brott enligt 20 kap. utlänningslagen eller för människohandel eller människoexploatering enligt brottsbalken.

Det handlar om arbetsgivare som fuskar och anställer illegala migranter. Det kan även handla om arbetsgivare som ägnar sig åt människosmuggling. Dessa arbetsgivare ska självklart hindras från att anställa arbetskraftsinvandrare. Det borde framgå tydligt i lagen att så är fallet, vilket den här propositionen avser att fastställa.

Även den särskilda avgiften för den arbetsgivare som har anställt en illegal migrant ska höjas från ett prisbasbelopp till två. Det innebär att den särskilda avgiften höjs från cirka 59 000 till cirka 118 000 kronor. Arbetsgivare som fuskar och möjliggör illegala invandrades vistelse i Sverige ska få betala för det. För överträdelser som har pågått längre än tre månader ska avgiften höjas från två till fyra prisbasbelopp.

Trots att den särskilda avgiften för arbetsgivare som anställer illegala migranter höjdes 2018 fortsätter man att vid arbetsplatsinspektioner hitta hundratals illegala migranter som arbetar i Sverige. Det här måste stoppas. Det måste framgå att verksamheter som anställer illegala migranter inte kan vara lönsamma. Därför behöver vi lagstiftning som hindrar dessa arbetsgivare från att anställa arbetskraftsinvandrare, och de som använder sig av illegala migranter ska betala ett högt pris.

Det är just de arbetsgivare som anställer illegala migranter som konkurrerar ut de arbetsgivare som följer reglerna. Här är politikens roll att fastställa regler som ser till att arbetsgivare som bryter mot reglerna inte konkurrerar ut de näringsidkare som faktiskt följer reglerna.

Herr talman! Det ska även införas en ny straffbestämmelse i utlänningslagen mot exploatering av utländsk arbetskraft. Den ska träffa arbetsgivare som har en utlänning anställd eller som i övrigt har bestämmande inflytande över utlänningens arbetsförhållanden och exploaterar honom eller henne i arbete under uppenbart orimliga villkor. Straffet för exploatering av utländsk arbetskraft ska vara fängelse i högst två år. Straffet för grov exploatering av utländsk arbetskraft ska vara fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Vi vet att den liberala invandringspolitiken har resulterat i att många utläningar har utnyttjats på den svenska arbetsmarknaden. I Malmö har

man på restauranger på Möllevången som är populära bland vänsterpartister och socialdemokrater hittat utlänningar som arbetat under slavliknande förhållanden.

Vi kan inte ha det så i Sverige. Nu signalerar vi från politikens håll att inga fler människor ska offras på massinvandringens altare. Vi ska ha en reglerad och stram invandring till Sverige, och de som befinner sig här ska behandlas med värdighet.

I denna proposition föreslås att ytterligare en straffbestämmelse ska införas: att handel med arbetstillstånd ska förbjudas. Den som anställer en utlänning eller bistår en utlänning med att ansöka om arbetstillstånd och för detta begär eller tar emot en ersättning av utlänningen som står i uppenbart missförhållande till motprestationen har begått ett brott. Man ska helt enkelt inte kunna sälja arbetstillstånd till utlänningar.

Det här har förekommit – bara ett anställningserbjudande har kostat 30 000 kronor och uppåt. Arbetskraftsinvandraren kan sedan ha fått betala så mycket som en halv miljon kronor för att fullfölja processen för att få arbetstillstånd. Det är vidrigt.

Rödgröna regeringar har varit passiva och accepterat dessa problem. Nu agerar Tidöpartierna. Vi vägrar att acceptera att man kan köpa sig in i Sverige.

Herr talman! I årtal har människor utnyttjats på svensk arbetsmarknad. Arbetstillstånd har sålts. Löner har dumpats. Människor har arbetat och levt under slavliknande villkor i Socialdemokraternas Sverige, men den tiden går mot sitt slut.

Sverige är inte en marknad där man handlar med uppehållstillstånd. Vi sätter stopp för detta här och nu. Vi gör det därför att det är rätt. Vi gör det därför att det är rättvist. Vi gör det därför att Sveriges reglerade invandring ska tjäna Sveriges intressen och därför att de människor som vistas lagligt i Sverige förtjänar ett anständigt liv.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 52 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag får väl börja med att gratulera till regeringsplatsen och till den potentiella statsministerposten.

Utifrån att det i Tidöavtalet står att lönegolvet borde vara 100 procent – min uppfattning är att detta är ett krav från Sverigedemokraterna – skulle jag vilja veta hur det ser ut framgent. Vi börjar ju nära oss ett val. Kommer ni inför valet att kräva att det blir 100 procent så som ni har krävt hittills?

Den politik som förs just nu är verkligen Sverigedemokraternas politik. Moderaterna har inte krävt ett högt lönegolv för arbetskraftsinvandrare, utan man har litat på att företagare har haft förmågan att avgöra behovet. Vi tycker också att det, ihop med kollektivavtal, är den ordning som ska gälla. Men i stället för att företagen ska få avgöra behovet har nu Sverigedemokraterna fått makten över vilken typ av arbetskraft som får komma in till Sverige.

Både Sverigedemokraterna och Moderaterna har nämnt att det finns yrken det kan göras undantag för. Vilka yrken anser Sverigedemokraterna att det borde göras undantag för? Vård- och omsorgsyrken har det sagts, men finns det andra yrken Sverigedemokraterna anser att det bör göras undantag för?

Anf. 53 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! För det första: I de diskussioner jag har deltagit i har det inte varit aktuellt att återkomma till detta ärende under den närmaste tiden, utan den lag vi stiftar nu kommer att gälla rätt länge.

För det andra: Den stora höjningen var när vi höjde från 13 000 kronor till 80 procent av medianlönen. Nu går vi från 80 procent till 90 procent, så det är inte en lika stor höjning. Den stora skillnaden var när Sverige gick från Socialdemokraternas arbetskraftsinvandring, som egentligen tillät vem som helst att komma in, till en arbetskraftsinvandring där vi såg till att de som kom hit var högkvalificerade. Till de lågkvalificerade yrken där det förekom omfattande fusk minskade vi invandringen.

För det tredje: Om ledamoten har läst propositionen vet ledamoten att det inte är partierna som bestämmer vilka yrken som ska undantas. Det är Arbetsförmedlingen och Migrationsverket som tar fram underlag, och sedan får regeringen vissa förslag baserade på detta underlag. Därefter fattar regeringen beslut. Det är alltså inte godtyckliga förslag. Jag tänker att ledamoten tycker att detta är bättre än Socialdemokraternas proposition, där det över huvud taget inte fanns möjlighet till undantag.

Anf. 54 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Det är korrekt att gränsen tidigare var 13 000 kronor. Men det var Ulf Kristersson som fick igenom det, inte Socialdemokraterna. Låt oss ha en faktabaserad diskussion i kammaren.

Men visst, varken Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna, Moderaterna eller Kristdemokraterna har tidigare gjort tillräckligt mycket åt fusket. Det tar jag på mig, även om jag inte har varit här så länge. Fusket borde ha hanterats tidigare, och vi i Centerpartiet stöder förslagen i propositionen om att straffa företag som fuskar. Detta är vi helt med på.

Det vi däremot inte gillar är lönekravet på 90 procent av medianlönen, för det betyder att fler än 10 000 av dem som arbetar i Sverige och som i praktiken tjänar mer än 30 000 kronor i månaden kommer att få nej till att få fortsätta jobba i Sverige. Jag har väldigt svårt att se att det är något som stärker Sverige.

När det gäller yrken är det korrekt att det ska komma underlag, men enligt propositionen är det i slutändan regeringen som ska ta beslutet. Sverigedemokraterna sitter inte i regeringen, och därför vore det intressant att höra vilka yrken Sverigedemokraterna anser att regeringen bör göra undantag för. Enligt vissa företrädare på sociala medier är det nämligen inga. Men samtidigt står företrädare för regeringen och säger att det kan finnas sådana yrken. Hur ser Sverigedemokraterna egentligen på detta med undantag? Ser man att det i dagsläget finns en reell öppning för att göra undantag?

Anf. 55 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Hur ska jag förklara detta för ledamoten? Inget parti skulle godtyckligt ta sådana beslut, utan man utgår från ett underlag som Arbetsförmedlingen och Migrationsverket har tagit fram och som visar att det finns arbetskraftsbrist inom vissa yrken. Det kan variera från år till år, och därför kommer undantagen hela tiden att förnyas. I propositionen står det att man kommer att utgå från ett underlag. Det baseras inte på en politisk åsikt utan på i vilka yrken det råder arbetskraftsbrist.

Jag tror inte att Centerpartiet är emot fusket, för om man var det skulle man stödja detta förslag. Det finns rapporter från Migrationsverket som visar att när högre försörjningskrav och lönekrav har införts minskar arbetskraftsinvandringen till lågkvalificerade yrken. Och det är i lågkvalificerade yrken som fusket är omfattande, så fusket kommer också att minska. Jag hoppas att ledamoten hängde med.

Eftersom det finns rapporter och belägg från Migrationsverket är det märkligt att Centerpartiet motsätter sig detta och menar att man kan minska fusket på något annat sätt. Vi vet att det förekommer omfattande fusk inom vissa yrken och att kriminella organisationer redan har sträckt ut sina tentakler till en del branscher. Om arbetskraftsinvandringen minskar i dessa branscher minskar också fusket, och det är det detta lönekrav kommer att leda till.

Anf. 56 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! 52 miljarder kronor – så mycket bidrog arbetskraftsinvandringen till Sveriges bnp 2024. Arbetskraftsinvandringen bidrog också med 17 miljarder i skatteintäkter, vilket motsvarar lönerna, inklusive skatt och arbetsgivaravgifter, för i princip alla Sveriges poliser. Nima Ghulam Ali Pour hävdade att arbetskraftsinvandringen inte är betydelsefull för Sverige och att vi inte står och faller med den. Nej, det är klart att Sverige inte står och faller med 17 miljarder i skatteintäkter och 52 miljarder till bnp, men vi blir mycket fattigare med Sverigedemokraternas utvisningspolitik.

Det har funnits en tydlig röd tråd i hur Sverigedemokraterna har pratat om invandring, nämligen som roten till alla Sveriges problem. Invandrarernas fantastiska bidrag till vårt samhälle viftas bort som enskilda fall och obetydliga exempel. Men runt om i Sverige ser medarbetare och kollegor, brukare i hemtjänsten med flera varje dag vilken otrolig betydelse invandringen har för lokalsamhället, för äldreboendet och för Sverige och vår ekonomi.

Regeringens politik handlar om en enda sak: att utvisa ännu fler som arbetar och bidrar ur landet. Det handlar inte om något annat.

Anf. 57 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Vi är inte emot arbetskraftsinvandring, även om det lät så på ledamoten. Det handlar om att vi ska ta emot de arbetskraftsinvandrare som den svenska arbetsmarknaden behöver. Sverige behöver människor inom högkvalificerade yrken.

När det gäller enkla jobb inom lågkvalificerade yrken har Sverige redan fler än 400 000 arbetsföra människor som står utanför arbetsmarknaden. De kan inte konkurrera med alla människor i världen för att få dessa enkla jobb, utan här måste det vara sjyst konkurrens så att dessa människor kommer in på arbetsmarknaden och kan bidra till samhället precis som alla andra.

Det vore orättvist mot dem om man lät arbetsgivare till exempel ta hit någon från ett tredjeland, Indien eller någonstans i Mellanöstern, som kunde arbeta på ett gatukök när det är en ungdom i det lokala samhället som kan ta det jobbet. Vi är inte emot arbetskraftsinvandring. Vi vill ha en arbetskraftsinvandring som gynnar det svenska samhället.

Sedan kan man också lägga till att med tanke på den kriminalitet som förekommer inom arbetskraftsinvandringen och de branscher som tog emot många lågkvalificerade arbetskraftsinvandrare kostade det också samhället. Vi kan inte bara räkna in vad det gav samhället. Man måste också se vad kriminaliteten inom de branscherna har kostat samhället.

Till sist vill jag bara lägga till att vi sverigedemokrater inte tycker att invandring är roten till alla problem. Ledamoten påstod att vi tycker det. Det är inte alls sant. Jag står här och säger emot ledamoten, så förmodligen bidrar invandringen till något.

Anf. 58 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Invandringen bidrar inte bara till något utan till fantastiskt mycket i vårt land. Jag ser fram emot att höra ett brandtal från Sverigedemokraterna där man någon gång talar om det.

Jag har till och med stått just här i kammaren och debatterat om hur Sverige dalade i korruptionsindex på grund av att Sverigedemokraterna fifflade med partibidragen. Till och med då talade Richard Jomshof från SD om att det var invandrarnas fel.

Herr talman! Nima Golam Ali Pour sa nyss att han tycker att vi ska ha arbetskraftsinvandrare ”som den svenska arbetsmarknaden behöver”. Det tycker också vi i Miljöpartiet. Det vi skiljer oss i är synen på hur vi bestämmer och kommer fram till vad den svenska arbetsmarknaden behöver.

Sverigedemokraterna och Tidöpartierna tänker sätta sig i Rosenbad och göra listor där de bestämmer vilka anställda som företagen behöver och vilka som inte får komma hit som arbetskraftsinvandrare.

Vi i Miljöpartiet tycker att det måste byggas på vad arbetsgivarna själva ser. Det kan se olika ut. I norra Sverige skriker både offentliga och privata arbetsgivare efter arbetskraft i väldigt många olika yrkesgrupper med en väldigt stor bredd i lön. Situationen ser annorlunda ut i Stockholm eller i Skåne.

Vi tycker att arbetsgivare ska få anställa dem som de behöver så länge de ser till att betala kollektivavtalsenliga löner enligt branschpraxis. Det är enkelt. Så stärker vi Sverige.

Anf. 59 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Herr talman! Det finns mycket att säga om inlägget från ledamoten. Jag kan börja med att säga att om vi bara skulle utgå från kollektivavtal skulle det vara arbetsmarknadens parter som bestämde vilka som skulle få uppehållstillstånd. Det har aldrig varit så.

Innan 2008 hade vi arbetsmarknadsprövning. Där hade staten en ännu större roll än vad Miljöpartiet kanske vill att staten ska ha. Efter 2008 hade vi ett försörjningskrav. Det var på 13 000 kronor, och sedan har det höjts.

Det har aldrig varit så att kollektivavtal har avgjort vem som får uppehållstillstånd i Sverige. Det skulle vara bisarrt. Arbetsmarknadens parter kan inte bestämma vem som får uppehållstillstånd i Sverige.

Samtidigt som regeringen gör detta gör vi mycket annat för att se till att de som befinner sig utanför arbetsmarknaden kommer i jobb. Bland annat ska aktivitetskravet se till att fler människor aktiverar sig och försöker att komma in på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen ska också ta på sig en mer förmedlande roll, något man gav ifrån sig under Socialdemokraterna. Nu ska man se till att man börjar förmedla arbeten.

Undantagen kommer inte att innebära att någon kommer att sitta i Rosenbad och kryssa för vilka jobb eller yrken som ska undantas. Det är som jag berättade för ledamoten från Centerpartiet: Det kommer att tas fram underlag, och man kommer att utgå från de underlagen.

Anledningen till det är att undantagen finns för de yrken där det råder arbetskraftsbrist. Det är inte för vilka yrken som helst. Det kommer inte att vara godtyckligt. Man kommer att se var det råder arbetskraftsbrist, och utifrån det undantar man vissa yrken.

Anf. 60 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Sverige är ett land dit människor kommer för att arbeta. De bygger hus, vårdar våra äldre och arbetar i industrin, inom handeln och inom välfärden. De betalar skatt och fyller verkliga behov på arbetsmarknaden.

Arbetskraftsinvandringen har historiskt varit positiv för Sverige. Om den är väl fungerande kan den tillföra mycket såväl för den enskilde som kommer hit för att arbeta som för svensk ekonomi och arbetsmarknad.

Men om arbetskraftsinvandringen ska kunna bidra positivt till samhället måste det finnas garantier för att de som kommer hit och arbetar inte utnyttjas och inte heller används för att dumpa löne- och arbetsvillkoren på svensk arbetsmarknad.

Det här kräver ett rättvist och hållbart system för arbetskraftsinvandringen, med ett tydligt, överskådligt regelverk och kollektivavtalsenliga löner och villkor, samtidigt som arbetsgivarna ges goda möjligheter att rekrytera arbetskraft som behövs.

Vänsterpartiet har återkommande lagt fram krav på förändringar i lagstiftningen avseende arbetskraftsinvandring. Vårt huvudkrav är att vi behöver återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Frågan om brist och påföljande arbetskraftsbehov ska prövas av Arbetsförmedlingen i samråd med arbetsmarknadens parter.

Vi ställer oss bakom delar av den proposition som regeringen lägger fram i dag, men vi är starkt kritiska till andra delar av lagförslagen. Ser man till hur regeringen hanterat arbetskraftsinvandringen hittills, eller dess oförmåga att hantera frågan, är det inte mycket mer än att försöka lappa och laga i ett trasigt system som regeringen förvärrat med bland annat ökat lönekrav.

Man uppvisar inga seriösa ambitioner att se till att vi får ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen. Det lönekrav som föreslås går till exempel inte att se på något annat sätt än att regeringen vill göra fler personer utvisbara och se till att färre kommer till Sverige.

Förslaget är dessutom ett principiellt avsteg från den svenska arbetsmarknadsmodellen, utan att för den delen lösa exploateringen på arbetsmarknaden. Människor som arbetar, betalar skatt och har kollektivavtalsenliga löner riskerar att få sina arbetstillstånd indragna.

De har byggt sina liv här. Deras barn går i svenska skolor. De är en del av våra lokalsamhällen runt om i landet. Många hotas av utvisning, och många har redan tvingats lämna Sverige. Det är inte för att de har gjort något fel över huvud taget utan för att deras lön inte når upp till en politiskt

fastställd gräns, trots att de har kollektivavtalsenliga löner. Gränsen är satt av politiker som är som besatta av att utvisa människor och splittra familjer, och de tar aldrig ansvar för konsekvenserna.

Fru talman! Det finns i grunden två alternativ framöver. Antingen har vi ett rättvist system som säkerställer att arbetskraftsinvandringen sker under ordnade former och med respekt för svenska kollektivavtal, eller så fortsätter vi på den inslagna vägen där politiken främst används för att göra människor utvisbara.

Vänsterpartiet väljer det första alternativet. Vi vill ha en arbetsmarknad där de som bygger Sverige – undersköterskor, industriarbetare eller byggnadsarbetare – behandlas med respekt, oavsett var de kommer ifrån. Ett samhälle som accepterar exploatering och skapar rädsla bland arbetstagare försvagar hela löntagarkollektivet.

Man skapar inte ordning och reda genom att sätta det här lönekravet. Det gör man genom att stärka arbetstagarnas rättigheter och återställa balansen på arbetsmarknaden. Det är så vi får ett rättvist och hållbart system för arbetskraftsinvandringen.

En grundläggande skillnad mellan Vänsterpartiets och regeringens syn på arbetskraftsinvandringen är att vårt primära fokus är att motverka utnyttjandet och exploateringen av arbetskraftsinvandrare, inte att göra det svårare för dem som har sökt sig till vårt land.

Vi anser att det är arbetsmarknadens behov som ska styra arbetskraftsinvandringen, inte högerregeringens besatthet av att minska invandringen rent generellt. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 61 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är emot förslaget om ett höjt lönekrav för arbetskraftsinvandringen. Det framgår i en reservation som ledamoten har skrivit tillsammans med Miljöpartiet och Centerpartiet.

I en annan reservation menar Vänsterpartiet att de vill gå ännu längre än regeringen. De vill införa myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning, och syftet är att arbetskraftsinvandring bara ska äga rum när man inte hittar arbetskraft i Sverige.

När vi röstade om att höja försörjningskravet för arbetskraftsinvandring i november 2022 var Vänsterpartiet emot förslaget eftersom man ansåg att ett sådant höjt försörjningskrav bara handlade om att minska invandringen. Vänsterpartiet ville då behålla ett försörjningskrav där en arbetskraftsinvandrare från tredjeland bara behövde ha en inkomst på 13 000 kronor för att få arbetstillstånd i Sverige.

Det är jättesvårt att förstå vad Vänsterpartiet egentligen vill i den här frågan. Även en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning skulle ju leda till mindre invandring till Sverige, så konsekvensen blir egentligen densamma.

Om man verkligen vill att staten ska få större kontroll över arbetskraftsinvandringen, vilket Vänsterpartiet säger sig vilja, varför stöder man då inte förslaget om ett höjt lönekrav där regeringen beslutar om undantag om det skulle råda arbetskraftsbrist inom vissa yrken?

Det framstår som att Vänsterpartiet i praktiken vill ha en liberal arbetskraftsinvandring, för förslaget om lönekrav ger myndigheterna och regeringen större kontroll över arbetskraftsinvandringen. Antingen vill man

Anf. 62 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ledamoten frågar varför vi är emot regeringens undantag i de här frågorna. Det är klart att vi inte vill att regeringen ska sitta med listor på vilka människor som ska få komma till Sverige och inte. Det är därför vi motsätter oss den här politiken. Den är oseriös.

Det här kommer att sluta med att Sverigedemokraterna sitter och blockerar människor och bestämmer vilka som ska få komma till Sverige och inte. Förslaget som de lägger fram innebär ett allvarligt problem.

Vi ser vad lönekravet har lett till. Det här är ett otroligt oseriöst förslag, för lönekravet har lett till att människor som jobbar här, som har etablerat sig, som behövs och som fyller luckor på svensk arbetsmarknad utvisas. Det har lett till att man har utvisat människor som jobbar och behövs inom äldreomsorgen. Det är inte lätt att rekrytera någon till äldreomsorgen över huvud taget; det är bristyrken vi pratar om.

Jag får också frågan om varför vi vill ha den behovsprövade arbetskraftsinvandringen. Det är inte konstigare än att vi vill ha ordning och reda på arbetsmarknaden.

Problemet med Sverigedemokraterna är att de inte vill ha någon ordning och reda över huvud taget. De har inte ett enda seriöst förslag om att ordna arbetskraftsinvandringen i Sverige, utan de har bara en enda tanke. Det centrala i Sverigedemokraternas huvuden är att utvisa så många människor som möjligt oavsett hur det skadar individer, svensk ekonomi, svenska lokalsamhällen och svensk arbetsmarknad. Det är otroligt oseriöst av Sverigedemokraterna.

Jag tycker att ledamoten ska se över hur det ser ut på svensk arbetsmarknad. Många i den här gruppen jobbar inom bristyrken, och de behövs i Sverige. Det är vansinnigt att Sverigedemokraterna blockerar människor från att arbeta inom dessa yrken och i stället utvisar dem. Det är en fruktansvärd politik.

Anf. 63 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! En anledning till att Vänsterpartiet vill införa myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning är att man ska hindra lönedumpning genom att färre invandrare kommer till Sverige via arbetskraftsinvandring. Utbudet minskar, vilket gör att lönerna inte sjunker.

Enligt Migrationsverkets februariprognos kommer arbetskraftsinvandringen att minska kraftigt på grund av det höjda lönekravet, som vi debatterar i dag och som vi senare kommer att rösta om.

Utbudet av arbetskraft från tredjeland kommer att minska, och i och med det minskar också risken för lönedumpning, som Vänsterpartiet säger sig vara emot. Men Vänsterpartiet är ju också emot det höjda lönekravet. Hur går den logiken ihop?

Det höjda lönekravet minskar arbetskraftsinvandringen, enligt Migrationsverket, och det kommer i sin tur att minska risken för lönedumpning. Så varför är Vänsterpartiet emot det höjda lönekravet?

Fru talman! Jag önskar att ledamoten inte snackar bort det här. Det höjda lönekravet minskar alltså risken för lönedumpning eftersom utbudet

av arbetskraftsinvandrare minskar. Varför är då Vänsterpartiet emot det höjda lönekravet? Vill ni ha lönedumpning i Sverige?

Socialdemokraterna röstar ju för det höjda lönekravet. Det visar åtminstone att de inte överger de svenska arbetarna. Varför överger Vänsterpartiet de svenska arbetarna?

Anf. 64 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Har ledamoten mage att prata om att överge de svenska löntagarna i Sverige? Är det detta ledamoten står här och ger uttryck för? Man har sänkt a-kassan, sänkt ersättningar och kastat arbetare under bussen under de senaste snart fyra åren. Det är exakt detta Sverigedemokraterna har gjort. Sedan vände man i arbetskraftsinvandringsfrågan för att få styra med Tidöpartierna. Att överge svenska löntagare är nog det sista Sverigedemokraterna ska stå här och prata om.

Jag ska göra en rättelse, fru talman. Kollektivavtalsenliga löner var det jag talade om helt och hållet i mitt anförande. Det är den logiken som får ihop vår politik: Vi måste ha kollektivavtalsenliga löner.

Det Sverigedemokraterna gör tillsammans med regeringen är att strunta i den svenska arbetsmarknadsmodellen. De lägger in egna politiskt satta löner enbart i syfte att utvisa så många människor som möjligt. Det finns i Sverigedemokraternas dna. Sverigedemokraterna är de absolut sista som ska stå här och prata om svenska löntagare och deras villkor och vad som är bra för svensk arbetsmarknad.

Anf. 65 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Vi stod här för några dagar eller kanske några veckor sedan och debatterade arbetskraftsinvandringen, och nu är vi här för att diskutera den igen.

Det gäller en av de viktiga förändringar som den här regeringen genomför för att få ordning på migrationen i vårt land. Det handlar om propositionen om nya regler för arbetskraftsinvandring.

Fru talman! För oss kristdemokrater är det viktigt att hålla i det skifte för migrationen och migrationspolitiken som vi tillsammans påbörjade genomförandet av i och med Tidöavtalet. Det är en helhet av reformer i ett totalt sett komplicerat regelverk som är viktigt för att få ordning och reda i migrationspolitiken och stärka samhällsgemenskapen.

Det är viktigt att minska invandringen till Sverige och att vi anpassar migrationen till den kapacitet för integration som vi har. Det är också viktigt att den som sköter sig, integreras väl, försörjer sig och lever upp till de krav vi ställer för att få stanna kan känna sig hemma. Lika viktigt är att de som inte har skäl att vara i Sverige eller som har förverkat den möjligheten, exempelvis genom att begå brott, inte kan vara kvar.

Invandringen till Sverige förändras. Asylinvandringen är nu den lägsta sedan mitten av 80-talet. Men i den historiska omläggningen av migrationspolitiken är det inte bara nivåerna gällande antalet personer som kommer hit som förändras utan också själva sammansättningen. Sverige går nu från att främst vara ett asylinvandringsland och ett land där arbetskraftsinvandringen handlade om låga löner och låga krav till att bli ett land för högkvalificerad arbetskraftsinvandring och ett land där de som behöver skydd får skydd.

Låt mig vara tydlig: Detta skifte i sammansättningen av invandringen och ökat fokus på talanger och talangattraktion till Sverige är bra för vår konkurrenskraft. Det handlar ytterst om att tala klarspråk om det faktum att invandring ger resurser och kapacitet till vårt land, och det handlar om vårt lands möjligheter till ekonomi och tillväxt.

Fru talman! Den rödgröna regeringen lämnade efter åtta år med en otillräcklig politik efter sig långa handläggningstider och en snårig lagstiftning.

Regeringen har arbetat målinriktat sedan dag ett med att vända detta. Det handlar om att minska byråkratin, att skapa smidigare processer, att korta handläggningstiderna och att ha en lagstiftning som gynnar de sträv-samma men slår hårt mot fusk och missbruk.

När vi tillträdde var försörjningskravet för arbetskraftsinvandring bara 13 000 kronor per månad. Det var en orimligt låg nivå. I november 2023 höjdes nivån till 80 procent av medianlönen. Fortfarande, även efter den nu föreslagna nivåhöjningen till 90 procent, ligger vi lägre än andra jämförbara länder – till exempel Danmark, som ligger betydligt högre.

Fru talman! Vad gäller då för dagens proposition?

Först och främst är regeringen överens om att justera nivån på lönekravet till 90 procent av medianlönen. Vi får med detta en rak och begriplig bestämmelse. Detta är ytterligare ett led i regeringens offensiv där man gör det enklare för dem som gör rätt för sig och samtidigt höjer ribban för missbruk. Det handlar i grund och botten om att vi måste vara nogga med vilka som kommer in i landet och också nogga med vilka krav vi ställer.

Regeringen kommer att ges möjlighet att bestämma undantag från huvudregeln och även att exkludera enskilda yrkesgrupper från möjligheten att beviljas arbetstillstånd. Där pågår processen. En förordning kommer att tas fram, och Migrationsverket och Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att presentera en lista över potentiella bristyrken, vilken kommer att levereras den här veckan.

Ytterligare information gavs för bara någon vecka sedan när våra fyra partiledare sa att samarbetspartierna var överens om att ett begränsat antal yrken ska utgöra bristyrken, och att en lista ska finnas framtagen i samband med att lagen om höjt lönegolv träder i kraft den 1 juni. Prioriteten är att värna en hög kapacitet inom vård och omsorg.

Fru talman! Det är viktigt att påminna om att de justeringar vi presenterar handlar om arbetslinjen och att regeringen ser allvarligt på kompetensbristen inom vissa yrken. Faktum är dock att Sverige under lång tid har haft en stor arbetskraftsinvandring till låglönesektorer. Samtidigt uppvisar vi den tredje största skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda i Europa. En stor lågkvalificerad arbetskraftsinvandring är då inte rimlig. Fler av dem som redan befinner sig i Sverige bör ges möjlighet och stimuleras att ta de lediga jobb som finns.

Jag vill också understryka att alla som kommer till Sverige för att arbeta ska ha goda arbetsvillkor. Högre inkomstkrav bidrar till att säkerställa det. Det har förekommit och förekommer säkert fortfarande missbruk av regelverket, inte minst inom mer lågkvalificerade branscher.

Arbetslinjen behöver byggas ut. Det är därför regeringen går fram med stora reformer för att säkerställa att den som kan arbeta också motiveras att göra det och att skaffa sig egen försörjning.

Det kommer ett bidragstak så att det lönar sig att ta ett jobb i stället för att gå på bidrag. Som nämnts tidigare i debatten kommer det även krav på aktivering för mottagare av försörjningsstöd. Det handlar om att bryta passiviteten bland personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och ge dem stöd och motivation att söka ett jobb. Vi bedömer att de förändringar vi gör kommer att kraftigt öka drivkrafterna att ta de jobb som finns.

Fru talman! Man kan så här i OS-tider, även om de har passerat, använda lite sportreferenser. Det är tur att det finns ett samspelt lag som leder Sverige framåt, ett lag som kan mötas och enas i diskussioner om taktiken och hitta en väg ut i besvärliga frågor. Det är precis det som sker, och det har också skett i den här frågan.

Men hur ser det då ut på den andra planhalvan? Motståndarsidan verkar inte ens spela på samma plan, och skulle de göra det skjuter de nog mot var sitt mål. Reservationerna i detta avsnitt är inte gemensamma, och i vissa fall går de helt på tvärs mot varandra.

Vänstern väljer gärna att tala om andra frågor i sina replikskiften. Vi vet att man vill ha en mycket lägre kravsättning i migrationspolitiken.

Socialdemokraterna är nog ganska tacksamma över att vi nu genomför mycket av det som de talar om, den strama linje som de faktiskt i hög grad misslyckades med att genomföra under sina åtta regeringsår. Här i debatten har Socialdemokraterna som vanligt hög svansföring. Man visste redan för åtta och ett halvt år sedan hur man skulle göra – konstigt att man inte gjorde det. Man ändrade sig aldrig, trots att man då faktiskt röstade på samma sätt som regeringen exempelvis vad gällde 18-åringarna. Man använder också gärna en lite raljant stil för att beskriva att man alltid har haft rätt. Men sedan är ju frågan: Fick man något gjort?

Vi kan konstatera att det inte finns något realistiskt regeringsalternativ bland dagens oppositionspartier. Den strama migrationspolitik som Socialdemokraterna talar om och säger sig ha fört sedan länge kommer inte att vara möjlig att genomföra. Vi ser vad de andra partierna presenterar, och det här betänkandet utgör ingen skillnad. Man kan med förfäran se potentiella röda linjer och ultimativa krav i en framtida regeringsförhandling.

Jag vill rikta mig till de medborgare som lyssnar på denna debatt. Det finns ett samspelat och realistiskt regeringsunderlag i denna kammare, nämligen vi som har samarbetat och samarbetar i Tidöavtalet och regeringen. Låt inte den brokiga och icke samspelade rödgröna kombinationen skapa kaos under ytterligare en mandatperiod!

Fru talman! Genom dagens proposition skärps villkoren för arbetskraftsinvandring, samtidigt som invandring av högkvalificerad arbetskraft främjas. Det är bra för Sverige och skapar möjlighet till både arbete och integration för invånarna i vårt land. Därför yrkar jag bifall till propositionen och avslag på reservationerna.

Anf. 66 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag gillar referensen till vinter-OS. Vi kan konstatera att Tidöregeringen är ungefär lika duktig som Danmark var där. Det är inte så imponerande.

Ingemar Kihlström var inne på de nordiska länderna i samband med arbetskraftsreglerna och nämnde då Danmark. Men Danmark är det enda land som har de här höga lönenivåerna, ungefär samma som Sverige. Vi

kan konstatera att Norge och Finland inte har samma nivåer. Varför är det bara Danmark man kan titta på? Det är min första fråga.

Sedan vill Kristdemokraterna gärna framstå som ett parti som representerar hela Sverige. Men detta regelverk tar ju inte hänsyn till regionala skillnader, vilket gör att den som jobbar i Stockholm får stanna medan den som gör samma jobb i Jämtland, i Kalmar eller för den delen i Skåne utvisas. Varför är det en rimlig lagstiftning? Jag har fortfarande inte kunnat få svar från någon på regeringssidan om varför det regionala perspektivet inte är viktigt.

Ja, arbetslinjen ska stärkas. Det är självklart att den som är arbetslös ska få krav på sig att jobba. Det har vi alltid tyckt. Men arbetslinjen är inte den enda linje vi partier brukar vara överens om. Vi har också tillväxtlinjen, och den kan jag bara konstatera att Kristdemokraterna och Moderaterna fullständigt har glömt.

Det här skapar ju tillväxt. Den som ökar kakan skapar fler jobb. Det brukade Kristdemokraterna och Moderaterna förstå, och även Liberalerna. Nu är det som att man har blivit socialister och bara ser varje jobb för sig självt – de kan inte bli fler. Det synsättet skadar Sverige.

När 20 anställda på samma boende utvisas på grund av ändringarna i regeringens politik är det klart att det påverkar välfärden i hela landet. Jag hoppas att Kristdemokraterna trots undantaget nu börjar inse att detta flippfloppande fram och tillbaka i migrationspolitiken måste ta slut.

Anf. 67 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Tack så mycket för sportreferenserna, Niels Paarup-Petersen! Sverige tog ju ganska många medaljer i skidåkning i det vanliga OS, betydligt fler än danskarna. Dock kan danskarna spela fotboll bättre än vi.

Om vi lämnar sporten kan vi konstatera att jag och min moderata kollega här blir beskyllda för att vara socialister. I det sammanhang där Centern nu känner sig mest hemma tror jag att det kanske är Niels Paarup-Petersen som borde fundera över vad man blir socialist av och vilken politik som ska genomföras.

Det vore spännande att höra Niels Paarup-Petersens reflektion här: Vilken företagsvänlig politik kommer han att bedriva med exempelvis Nooshi som finansminister? Vilken företagsvänlig politik kommer han att bedriva med Amanda Lind som miljöminister? Vilken företagsvänlig politik kommer han att bedriva med någon annan miljöpartist som transportminister eller infrastrukturminister? Man ska nog fundera över vilken politik man kan genomföra på olika sätt.

Sedan kan vi konstatera att det borde vara bra med fakta. Niels Paarup-Petersen pratar om det. Niels Paarup-Petersen säger att vården kommer att stanna, att industrin kommer att stanna och att allt kommer att stanna därför att vi sätter ett lönegolv. Jo, det har faktiskt Niels Paarup-Petersen sagt. Han säger att vi inte kommer med fakta.

Vi kan konstatera att merparten av de arbetskraftsinvandrare som kom under tiden med det låga lönegolvet var inom branscher och inom yrken där de 400 000 som är arbetslösa skulle kunna göra en insats i stället.

Vi diskuterar undantag just för vård och omsorg. Jag tror att det är viktigt att konstatera att mycket av den arbetskraftsinvandring som finns och

har funnits gäller högkvalificerad arbetskraft. De kommer att komma till Sverige oavsett krav.

Anf. 68 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att industrin och vården kommer att stanna på grund av lönegolv, utan jag säger bara att det har negativa konsekvenser. Det är ändå två olika saker, om vi nu ska prata fakta.

Vi vill inte ha 13 000, utan vi vill ha kollektivavtal som grund – det som tar hänsyn till hur arbetsmarknaden faktiskt ser ut, och som tar hänsyn till regionala skillnader som gör att den som jobbar i Jämtland får en lön som motsvarar löneläget där.

Kristdemokraterna tycker på riktigt att lönen för Jämtland ska definieras på ett kontor i Stockholm. Hur kan det vara ett påstått landsbygdspartis syn på lönesättning? Det är en absurditet. Det är politiken, det vill säga att sätta ett lönetak som ska gälla för hela landet. Det är det vi vänder oss emot eftersom det inte håller.

Skulle jag vilja ha Nooshi som finansminister? Nej! Det kommer inte heller att hända. Det vet alla. Frågan är i stället: Kommer ledamoten att få Jimmie Åkesson som statsminister? Det är den faktiska frågan på bordet, om vi ska prata ministrar. Det är mycket mer sannolikt.

Vi kan också prata infrastruktur. Där kan vi konstatera att infrastrukturen i Skåne undermineras när man tar bort Västkustbanan. Är det vad vi ska prata om? Då kan vi göra det. Men nu är det inte ämnet för dagen.

Vi anser, Stockholms Handelskammare anser, Företagarna anser och Svenskt Näringsliv anser att det här är en ohållbar politik som skadar Sverige. Sedan kan man prata om framtida potentiella regeringsbildningar. Det kan man lägga sin tid i kammaren på, om man vill. Jag vill gärna diskutera den politik som ledamoten Kihlström i dag tänker rösta för, som alla företag och institutioner säger skadar Sverige. De säger att det är idioti. Den som har hört Stockholms Handelskammare prata om borgerlig politik vet att de inte brukar kalla den idiotisk, utan de brukar hylla den. Men just nu kallas den för idioti, och det kanske man ska ta till sig.

Anf. 69 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Med tanke på den höga svansföring som Niels Paarup-Petersen har angående företagarfrågor, kan jag bara säga lycka till i den nya potentiella konstellationen. Jag kan inte se den.

Under de år som Niels Paarup-Petersens parti stödde den tidigare regeringen blev mycket av det som Niels Paarup pratar om inte genomfört. Vi har olika ingångar och kan ha olika värderingar, men vi skapar verkstad. Det är inte bara tomt snack.

Det kanske inte blir negativa konsekvenser. Man ska ta vara på fakta. Vilka är det – och vilka var det – som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare? Den stora merparten är it-arkitekter, systemutvecklare, ingenjörer och civilingenjörer. Ett litet antal kommer för de yrken som nu nämndes inom vård och omsorg, som vi också talar om att ta bort. Det har i stället blivit lättare.

Under den tid som S-regeringen styrde, med stöd av Niels Paarup-Petersens parti, var det extremt långa handläggningstider. Det gällde även för den högkvalificerade arbetskraft som Sverige behövde för att vara ett framgångsland.

Nu har vi ändrat på det. Det handlar om kanske tre veckor för att få ett beslut och för att få den nödvändiga kompetens som behövs för att bygga vårt land starkt. Vi ser till att leverera, och vi ser till att skapa möjligheter för företag att växa. Vi skapar också incitament för att se till att de som går arbetslösa har arbeten att söka och får motivation. Det lovar jag Niels Paarup-Petersen att genomföra.

Good luck med att genomföra något motsvarande i det lag som du kommer att spela i.

Anf. 70 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Ingemar Kihlström inledde sitt anförande med att säga att han vill ha ordning och reda och att han vill stärka samhällsgemenskapen. Regeringens migrationspolitik och regeringens utvisningspolitik bidrar varken till ordning och reda eller till att stärka samhällsgemenskapen.

Hur många människor som kommer att utvisas ur Sverige för att de arbetar här men har en lägre lön än regeringens nya lönekrav vet vi inte i dag. Men vi vet att det 2023 var nästan 15 000 arbetskraftsinvandrare som tjänade mindre än 80 procent av medianlönen. Vi talar om betydligt fler än så, i alla fall innan vi har sett listan på undantag som Sverigedemokraterna ska förhandla ihop med regeringen.

Fru talman! De orimliga kompetensutvisningarna, utvisningar av människor som tjänar i enlighet med kollektivavtal och som försörjer sig själva och sina familjer, slår sönder samhällen och verksamheter runt om i landet – och de är dåliga för svensk ekonomi. Idioti, sa Stockholms Handelskammare, och jag kan bara hålla med.

Vi i Miljöpartiet vill ha ordning och reda, och vi vill stärka samhällsgemenskapen, vilket betyder att stoppa orimliga utvisningar av människor som arbetar, försörjer sig och bidrar till Sverige.

Anf. 71 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att begreppet ordning och reda betyder lite olika saker för mig och ledamoten Hirvonen.

Vi kan konstatera att efter sju års regerande och ett fortsatt stöd för en S-regering har vi en situation i Sverige som är allt annat än ordning och reda. Vi kan konstatera att den migration vi har haft i Sverige har varit på en sådan nivå att detta att säga att det råder ordning och reda i utanförskapssamhällen och att det råder ordning och reda på rättsområdet är att inte se den verkliga situationen.

Vi i Tidöregeringen har konstaterat att vi behöver ta migrationsflödet ned till en nivå så att vi klarar av att integrera dem som kommer hit och även att göra insatser för att integrera dem som redan är här. Den situationen är uppenbar för många i kammaren, en betydande majoritet i kammaren, och även för den tänkta samarbetspartnern Socialdemokraterna.

Vi kan konstatera att det utifrån det perspektivet inte är realistiskt att personer åker från långt-bort-i-stan, från ett annat land, för att utföra enkla jobb på snabbmatsrestauranger, i städfirmor och som distributörer inom olika logistikkedjor. Det är därför vi genomför dessa förändringar för att stärka Sverige och göra Sverige konkurrenskraftigt.

Vi ser till att arbetskraftsinvandringen handlar om personer som för vårt land framåt vad gäller teknik, utveckling och forskning. Där skiljer vi

oss åt. Vi tror på ordning och reda även i migrationspolitiken för att skapa ordning och reda i hela vårt samhälle.

Anf. 72 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! På vilket sätt blir integrationen i Sverige bättre av att mäniskor som är integrerade, arbetar här och tjänar 30 000 i månaden ska utvisas? Sverige blir fattigare om vi går den vägen. Samhällsgemenskapen slås sönder när vi sliter grannar, klasskompisar, vänner och kollegor från det liv som de har byggt upp här.

Ärligt talat undrar jag om Ingemar Kihlström har koll på löneläget i de yrkesgrupper som han räknar upp. Medarbetarna på snabbmatskedjor som han pratar om tjänar väl ändå inte mellan 80 och 90 procent av medianlönen. Det är nämligen det vi pratar om nu. Det vi pratar om i dag är om lönekravet ska höjas från 80 procent av medianlönen, som gäller nu, till 90 procent. Det är inte låglöneyrkena vi pratar om.

Det vi däremot pratar om är en lång rad yrken som kräver någon form av yrkeskompetens. Vi pratar om nyutbildade ingenjörer, vi pratar om medarbetare på verkstadsgolven och vi pratar om dem som tar hand om våra äldre i hemtjänsten. Vi pratar också om personliga assistenter, som det ärligt talat är otroligt svårt att rekrytera i dag. Det vet jag av egen erfarenhet från min familj.

Sverige blir fattigare om den här politiken från regeringen går igenom. Det är inte bara jag som säger det. Det säger också företrädare för näringslivet, Stockholms Handelskammare med flera. De har räknat. Men regeringen har bara lagt sig platt för Sverigedemokraternas ideologiskt motiverade utvisningspolitik.

Anf. 73 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Om Annika Hirvonen hade lyssnat på min företrädare här i socialförsäkringsutskottet, Hans Eklind, hade hon hört att han redan under förra mandatperioden pratade om ett högt lönegolv med relevanta undantag. Just i den här frågan är det alltså inte, trots det Annika Hirvonen påstår, ny politik från oss kristdemokrater.

För oss kristdemokrater är det relevant att se till att vi har den kapacitet, de resurser och den kompetens vi behöver i Sverige, som ingenjörer et cetera. Jag tror inte att särskilt många av de ingenjörer som har kommit hit som arbetskraftsinvandrare är nytexaminerade och ligger under det lönekravet. År 2022 var medianlönen för de ingenjörer som kom hit som arbetskraftsinvandrare 41 150 kronor. Jag tror att det är ett fiktivt problem, en fiktiv modell som Annika Hirvonen skapar. Vi ska naturligtvis se till att de som kommer hit som arbetskraftsinvandrare får relevanta villkor och har relevant kompetens.

Jag kan också konstatera att de arbetskraftsinvandrare som kom hit för att arbeta som snabbmatspersonal, kockar eller städare hade en medianlön på 23 000.

I fråga om den omställning och ordning och reda som vi skapar tror jag ändå att det är viktigare att vi skapar incitament för dem som finns i vårt land att ta de jobb som finns.

Men det är naturligtvis områden där det behövs händer för att hjälpa till, som i vård och omsorg, som ska prioriteras. Det var det vi sa här för någon vecka sedan. Jag ser inte i kristallkulan exakt vilka yrken som kom-

mer att vara omnämnda. Men vård och omsorg har prioritet. Jag är ganska säker på att vi med den prioriteten kommer att möta de behov som finns, både i vården och i vårt land.

Anf. 74 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Sedan kan jag börja med det positiva i regeringens politik här. Det är att kontrollerna av företagen ska skärpas och att fusket ska stoppas. Det ska göras efterkontroller och ges sanktioner mot arbetsgivare som uppgett falska uppgifter. Arbetsgivare ska kunna stängas av från systemet. Människoexploatering etcetera ska straffas. Och om man faktiskt fuskar kan det leda till ersättningskrav.

Allt det är jättebra, och vi stöttar det. Påståenden om att vi inte stöttar regeringens politik på de områdena är således inte korrekta. Det kan vara värt att ta med, när man nu hör vad andra påstår.

Fru talman! Jag och andra har i dag fått frågan: Vad är det som gäller vid ett maktskifte? Det undrade till exempel Moderaterna.

Det är faktiskt inte den väsentligaste frågan i dag. Den är: Vad gäller i dag? Och vad gäller i morgon? Regeringen byter nämligen åsikt om migrationspolitiken varenda vecka nu för tiden. Det är ingen ordning och reda. Man kommer med regler, och sedan inser man hur korkade de är. Man inser att vi har rätt, och då behöver man göra undantag.

När det gäller allt det här med att det ska bli mer likriktat kan jag säga att det verkligen inte blir det. Just nu kommer undantag på undantag och ändring efter ändring. Den som är här i landet med arbetstillstånd enligt reglerna för arbetskraftsinvandring eller med annat tillstånd vet inte vad förutsättningarna kommer att vara dagen efter. Det skapar en helt orimlig oro för den enskilde. Det skapar också jätteproblem för arbetsgivare som behöver lägga otroligt mycket resurser på att hålla reda på vad de ska göra den här veckan för att få lov att behålla sina medarbetare. Det håller inte. Det är oseriös politik.

När Moderaternas ledamot stod i den här talarstolen tidigare kom han med många falska påståenden, bland annat om vår politik, i stället för att ta ansvar för Moderaternas egen politik. Moderaterna har också påstått i talarstolen att den som tjänar mindre än 37 000 är en ekonomisk belastning för Sverige. De påstår också att Sverige blir bättre av att kunna utvisa folk som tjänar 30 000 kronor i månaden.

Jag förstår inte det här. Vad hände med Moderaterna? Moderaterna påstår att Svenskt Näringsliv, Stockholms Handelskammare och Företagarna är vänsterns klagokör på det här området. Det är inte seriöst.

Jag påstår att Moderaterna egentligen vet hur galet det är och att det skadar Sverige att så många människor som bidrar och har bra löner utvisas. Men de är beroende av ett parti som tycker att det viktigaste är att de här människorna åker ut.

Fru talman! Vad vill då Centerpartiet? Centerpartiet vill att kollektivavtal ska vara grunden för svensk arbetsmarknad också på det här området. Det ska vara vad arbetsmarknadens parter – företagen, arbetsgivarna och arbetstagarna – har kommit överens om är rimliga löner som ska ligga till grund för vad som är en rimlig lön också för arbetskraftsinvandrare. SD:s känslor för populism den här veckan ska inte vara det som ska avgöra det.

De 10 000 som i dag arbetar i Sverige och som bidrar och tjänar mer än 30 000 kronor ska kunna få lov att vara kvar om de har kollektivavtalsenliga löner, vilket de absolut flesta har. Och om de inte har det får de se till att få det. Ett nej ska ju vara ett nej, och ett ja ska vara ett ja. Men vi måste också få en seriositet i migrationspolitiken, vilket inte finns just nu. Det är helt avgörande.

Jag förstår fortfarande inte varför borgerliga partier, som Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna, vill utvisa 10 000 personer som tjänar över 30 000 kronor i månaden. Hur gör det Sverige bättre? Jag kan inte förstå det.

Den andra delen som är jätteproblematisk med lönegolvet är att det slår olika. Vi står här i Stockholm, och i Stockholm tjänar man bra. Man tjänar mycket mer än man gör i resten av landet. Medianlönen är baserad på hela landet. Det betyder att om en person som i Stockholm tjänar en lön som man får stanna på skulle ha samma jobb i Jämtland skulle den personen utvisas. Hur kan det vara en rimlig lagstiftning för ett helt land? Det är inte en rimlig lagstiftning.

Är det att man jobbar inom ett yrke i Stockholm som gör att man får stanna? Men ska man utvisas om man jobbar i samma yrke i Jämtland eller i Skåne? Det är en politik som slår sönder Sverige. Hela Sveriges förutsättningar för att växa avgörs utifrån ett kontor i Stockholm och löner som finns i Stockholm. Det är inte rimligt.

Jag undrar en sak och vill jättegärna få svar om det går. Har Moderaterna nu förstått att vi i Centerpartiet vill ha kollektivavtal och inte 13 000 som grund? Jag vill jättegärna veta om man förstår att ytterligare 10 000 människor som tjänar över 30 000 kronor nu kommer att utvisas i och med det nya lönegolvet. Kan man förklara hur det gör Sverige bättre?

Jag vill också jättegärna få veta varför Sverigedemokraterna tycker att kollektivavtal är så dåliga. Varför är de dåliga? Varför kan vi inte bygga Sverige på det, så som vi gör på alla andra områden?

Jag vill också gärna veta vem som gjorde underlaget till presskonferensen där vård och omsorg fick undantag. Här i kammaren får vi nämligen höra att det alltid ska vara myndigheter som kommer med underlag för vilka undantag som ska göras; det är absolut inte regeringen som bara hittar på grejer. Jag vill jättegärna se det underlaget och få veta vem det kom från. Det presenterades nämligen inte på presskonferensen. Var SD med och godkände undantaget, eller var det bara en myndighet som föreslog något som regeringen sedan godkände? Det är en relevant fråga utifrån vad Sverigedemokraterna har påstått här i dag.

Jag hör Kristdemokraterna säga att det blir verkstad med den här regeringen. Ja, det blir det. Det blir jättemycket verkstad – av utvisningarna. Vi ser det med människor över hela landet. Det blir Gabriella Perez och hennes familj gånger 10 000 nu om Kristdemokraterna får bestämma. Ännu fler ska lämna landet, trots att de går till jobbet och bidrar varenda dag. De barn som går i skolan och gör sina läxor ska utvisas för att deras föräldrar inte tjänar en hittepålön som man har suttit här i Stockholm och hittat på. Det är konstigt.

Av Liberalerna vill jag jättegärna veta hur Sverige blir bättre av att ännu fler familjer likt familjen Perez utvisas för att de tjänar lite under det man har hittat på här i kammaren.

Anf. 75 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Centerpartiet har en vana att beskriva arbetskraftsinvandringen på ett sätt som inte stämmer överens med hur verkligheten ser ut. I flera debattartiklar och i den här talarstolen har Centerpartiets ledamöter menat att en höjning av försörjningskravet till 80 procent av medianlönen skulle få hela branscher att falla ihop. Det har ju inte hänt. Sedan har man menat att en höjning av lönekravet till 90 procent av medianlönen skulle få allting att raseras. Man för fram de här dystopiska prognoserna utan att berätta hur stor andel av företagen som anställer arbetskraftsinvandrare från tredjeländer eller hur stor andel av arbetskraften i Sverige som utgörs av arbetskraftsinvandrare från tredjeländer.

En rapport som SCB publicerade förra året visar att de arbetskraftsinvandrare som fick arbetstillstånd 2021, det vill säga på den tid då Sverige hade en liberal arbetskraftsinvandring, arbetade på 2 930 arbetsplatser. Det är 0,5 procent av alla arbetsplatser i Sverige. Mer än 99 procent av alla arbetsplatser har inga arbetskraftsinvandrare från tredjeländer. Det är fakta som Centerpartiet aldrig nämner.

Det som Centerpartiet i stället för fram är att de här 0,5 procenten av alla arbetsplatser i Sverige på något sätt skulle påverka hela branscher eller lönebildningsmodellen i Sverige. Det är märkliga påståenden. Jag undrar om man i Centerpartiet är medveten om att det bara är på 0,5 procent av alla arbetsplatser i Sverige som det arbetar arbetskraftsinvandrare från tredjeländer, som den här lagstiftningen berör. Jag undrar även hur man resonerar i Centerpartiet när man tror att dessa 0,5 procent ska påverka hela den svenska arbetsmarknaden på ett märkbart sätt.

Anf. 76 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag undrar om Sverigedemokraterna vet att de flesta arbetsplatser i Sverige inte har några anställda alls. Det är faktiskt det som är det första steget – de flesta har inga anställda över huvud taget. Sedan finns det företag som har få anställda, och så finns det företag som har många anställda. Då är det klart att det blir lite konstigt när man tittar på andelen.

Frågan är varför Sverigedemokraterna tycker att 3 000 arbetsplatser med arbetare som tjänar över 30 000 kronor ska straffas. Varför tycker Sverigedemokraterna att 10 000 personer som går runt här i Sverige i dag utan att begå några brott, betalar skatt, bidrar till bnp och tjänar över 30 000 kronor i månaden ska utvisas? På vilket sätt gör det Sverige bättre? Det är det här riksdagen ska besluta om i dag. Det som vi ifrågasätter är inte att det ska finnas ett lönegolv. Men det ska vara baserat på kollektivavtal – det är skillnaden.

Varför tror jag då att den svenska modellen är bäst? Ja, vi kan kalla det för den nordiska modellen också. Det här är ju det sätt vi har byggt våra länder på. Vi har en modell som i grunden bygger på att det är arbetsmarknadens parter som skapar strukturen för lönebildning i stället för att det ska sitta politiker och hitta på minimilöner etcetera. Det är fundamentet för hela Norden.

Jag tycker att den modellen är viktig att ha med även på det här området. Det tycker också Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Förr i tiden tyckte Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna det samma. Jag vet inte varför Sverigedemokraterna inte tycker att kollektiv-

avtal är viktiga som grund för lönebildningen på svensk arbetsmarknad. Den frågan får ledamoten gärna svara på.

Anf. 77 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Jag kan ge annan statistik, om vi nu inte ska titta på arbetsplatserna: Ungefär 0,5 procent av den totala arbetskraften utgörs av arbetskraftsinvandrare från tredjeländer. Det är en bråkdel av den totala arbetskraften, och den påverkar inte på ett märkbart sätt.

Att inte få uppehållstillstånd i Sverige är inte ett straff. Det innebär bara att man inte lever upp till villkoren. Om man inte lever upp till villkoren och inte uppfyller lönekravet, som tidigare var ett försörjningskrav, får man inte uppehållstillstånd.

Vi har aldrig haft den ordning som ledamoten nämner: att man skulle få uppehållstillstånd bara på grund av en kollektivavtalad lön. Före 2008 gjordes arbetsmarknadsprövning. Efter 2008 har det funnits ett försörjningskrav. Nu kommer det att bli ett lönekrav. Efter 2008 har det alltid funnits krav på en viss inkomst, och innan dess hade staten en mycket större roll när det gällde arbetskraftsinvandringen.

Den nordiska modell som ledamoten nämner har alltså aldrig funnits, och det är ett faktum att den skulle göra svensk arbetskraftsinvandring mer liberal än någonsin. Om ledamoten tycker något annat och vill berätta om en tid då lön enligt ett visst kollektivavtal räckte för att få uppehållstillstånd och då det inte fanns några försörjningskrav får han väl göra det. Men i själva verket har det aldrig funnits någon sådan ordning.

Anf. 78 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Det är självklart att den som inte har rätt att vara i Sverige ska lämna landet. Det är inget konstigt. Frågan är om regelverken för vem som får vara i landet och varför är korkade eller kloka. Det som regeringen gör just nu är inte särskilt klokt, och det är det som diskussionen handlar om.

Så är det alltid med regelverket – vi ändrar lagstiftningen här i kammaren, och så finns det nya regler att leva upp till. Sedan blir man straffad, utvisad eller vad det nu kan vara om man inte lever upp till dem. Det är inget konstigt.

Men det här regelverket är inte smart. Det skadar Sverige. Nej, man förstör inte hela branscher, men man förstör svensk tillväxt. Det är klart att man gör det. Om 0,5 procent av de anställda tas bort, oavsett vilket område det gäller, är det klart som tusan att det påverkar svensk tillväxt och företagets möjligheter negativt, särskilt när det handlar om arbetskraft som man inte kunnat få tag på i Sverige och som man har saknat så mycket att det varit lönt att göra allt jobb det innebär att hämta den från andra länder.

Nej, vi har aldrig haft ordningen att det ska vara kollektivavtal som ligger som grund. Vi har aldrig heller haft ordningen att man ska sitta på regeringens kammare och fråga SD om lönen är okej, som man gör nu. Aldrig någonsin förut har regeringen haft en hittepåsiffra baserad på medianlön. Det har heller aldrig funnits.

Tidigare var det en minimilön på 13 000 kronor som var grunden. Det var såklart mer liberalt än vad kollektivavtal skulle vara, och det tror jag att Nima Gholam Ali Pour förstår. Det som vi föreslår är alltså inte den

liberalaste lagstiftningen någonsin. Det är däremot den svenskaste lagstiftningen någonsin, där det är arbetsmarknadens parter som definierar vad som är rimliga löner i Sverige.

Sverigedemokraterna tycker i stället att de och regeringen ska sitta som styrelseledamöter över hela Sveriges företag och avgöra om dessa betalar löner som är tillräckligt stora. Det är en absurditet. Att tänka att man ska sitta i toppen av Sverige som någon typ av politbyrå och definiera lönesättning i hela landet är faktiskt lite socialistiskt.

Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Länge har debatten om svensk migrationspolitik reducerats till två begrepp: stram och generös. Alla förslag som olika partier i riksdagen lagt fram har placerats in under dessa förenklade kategorier.

De senaste veckorna har vi sett hur migrationsdebatten har nyanserats och skiftat. När det visade sig att så kallad stram migrationspolitik betyder utvisning av ensamma bebisar eller utvisning av tonåringar som etablerat sig i Sverige och vars familjer får stanna här och till och med ibland är svenska medborgare – ja, då har människor sagt ifrån: Tack, men nej tack till den utvisningspolitiken!

När det visade sig att stram migrationspolitik betyder utvisning av kollegor på Södersjukhuset eller i hemtjänsten och utvisning av en företagare i Norsjö lät protesterna inte vänta på sig. Många människor har känt sig lurade av regeringen. Man har trots att stram migrationspolitik betyder utvisning av våldtäktsmän och andra kriminella. Nu ser vi facit.

I dag debatterar vi ytterligare förslag för att utvisa fler människor som faktiskt inte gjort annat än att arbeta och försörja sig själva och sin familj från första dagen i Sverige: *Nya regler för arbetskraftsinvandring*. Kärnan i förslaget handlar om att alla som tjänar mindre än 34 200 kronor i månaden ska kunna utvisas om de har kommit till Sverige just för att arbeta här.

Är det då en så låg lön att man inte kan överleva om man tjänar 34 200 kronor i månaden? Jag tror att om de som arbetar med till exempel att ta hand om våra äldre i äldreomsorgen fick höra det skulle de ha svårt att hålla sig för skratt. För många är 34 200 kronor i månaden en drömlön. Det är någonting som skulle kunna göra att vardagen äntligen gick ihop och att man i stället för att ta de där extra kvälls- och helgplassen kunde få energi över och kanske göra något roligt med barnen. Det kunde bli lite pengar över till att sätta guldkant på en vardag som de senaste åren alltmer har begränsats till att räkna varenda krona.

Varför väljer regeringen att höja lönekravet från 80 procent, det vill säga lite mindre än 30 000 kronor i månaden, till 90 procent av medianlönen? Ja, det enda svaret är att siffran är helt godtyckligt vald. Siffran blev resultatet när Sverigedemokraterna ville utvisa så många som möjligt och Svenskt Näringsliv protesterade mot den företagsfientliga utvisningspolitiken. Då landade man mitt emellan 80 och 100 procent av medianlönen.

Fru talman! I ett replikskifte med Kristdemokraternas representant här tidigare talade han om att han ville undvika att kockar och snabbmatspersonal skulle få uppehållstillstånd för arbete i Sverige. Men när jag tittar på siffrorna visar det sig att de yrkesgrupperna redan ligger under dagens lönekrav. Man har i snitt 23 000 kronor i lön. Jag blir lite orolig när jag hör företrädare för Kristdemokraterna resonera på det sättet. Det är ju just

företrädare för Kristdemokraterna och de andra Tidöpartierna som nu ska sitta och förhandla om listor på hur mycket pengar olika yrkesgrupper ska få tjäna för att få arbetskraftsinvandra till Sverige. Man verkar inte ha koll på vad som gäller i dag, och man verkar heller inte ha koll på vad som förändras i dag.

Kristdemokraternas representant avfärdade även frågan om nyutexaminerade ingenjörer. Ja, jag tar upp detta för att Teknikföretagen har pekat ut dem som en yrkesgrupp som regeringen borde göra undantag för, eftersom vi är i stort behov av att rekrytera fler.

Fru talman! I grunden tycker vi i Miljöpartiet att det är fel väg att gå att man sitter och förhandlar mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och KD på Regeringskansliet i Stockholm om vilken lön folk ska få ha på olika arbetsplatser i landet. De förhandlingarna tycker vi att arbetsmarknadens parter sköter bäst.

Vi tycker också att det är orimligt att politiker på ideologisk grund ska välja vilka yrken vi har brist på i Sverige. Vi har i dag hört i kammaren att Sverigedemokraterna har bestämt sig för att det inte är brist på personliga assistenter, trots att myndigheterna pekar ut just personlig assistent som ett av de största bristyrkena, ett yrke som borde få undantag från lönekravet. Men enligt politikerna hamnar personlig assistans på den andra undantagslistan. De ska alltså inte ens få komma hit om de tjänar riktigt rejält över lönekraven.

För mig är detta inte bara en fråga av principiell karaktär – att det är fel att göra Sverige fattigare och att det är fel att utvisa människor som är här och bidrar till att ta hand om några av de mest utsatta. Det är också en fråga som är djupt personlig.

I min familj vet vi vad som händer när det inte går att hitta personer att anställa till personlig assistans. Det leder till utbrända familjemedlemmar, långtidssjukskrivningar och livsfara när man måste hitta en nödlösning för att inte en kär familjemedlem som är i behov av personlig assistans ska dö utan omvårdnad. Man slår knut på sig själv för att man måste, för att man inte har ett val. I vår familj vet vi värdet av kompetenta arbetskraftsinvandrare som kommer till Sverige för att jobba bland annat med just personlig assistans. Det betyder frihet. Det betyder liv. Det betyder trygghet.

Den politik som regeringen för nu gällande arbetskraftsinvandring kommer att göra Sverige fattigare. Den kommer också att leda till att det blir färre kollegor där kollegor behövs som bäst: på verkstadsgolven och i äldreomsorgen runt om i Sverige, men mest i de delar där arbetslösheten redan i dag är riktigt låg.

I norra Sverige är det svårt att hitta personal i nästan alla branscher, särskilt i välfärden. Det finns avdelningar i äldreomsorgen där var fjärde medarbetare har drabbats av regeringens utvisningspolitik.

Fru talman! Det var inte länge sedan vi såg en oväntad pressträff. Plötsligt hade regeringen lyssnat till protesterna och backat på flera punkter i sin utvisningspolitik. Tusentals spårbytare som drabbats av regeringens ändrade lagar ska nu få stanna i stället för att utvisas. Tonårsutvisningarna ska tydligen snart – vi vet inte när – också stoppas. Det är mycket välkomna besked.

Ett annat välkommet besked som vi i Miljöpartiet länge krävt är en långsiktig lösning och en trygghet för de ukrainska flyktingar som levt här

på lånad tid ett år i taget, hela tiden oroliga för att snart hamna på listan över dem som ska utvisas ur Sverige.

Jag står, fru talman, bakom alla Miljöpartiets reservationer. Men jag yrkar bifall till Miljöpartiets och Centerpartiets gemensamma reservation 12, som handlar om hur vi vill se till att regleringen av arbetskraftsinvandringen blir rimlig. Det är lönerna i kollektivavtalen som ska sätta kraven även för lönenivåerna för arbetskraftsinvandrare.

Anf. 80 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Miljöpartiet är emot lönekravet avseende arbetskraftsinvandring på 90 procent av medianlönen. Miljöpartiet var också emot ett försörjningskrav på 80 procent av medianlönen. Däremot var Miljöpartiet nöjt med det försörjningskrav som fanns under Socialdemokraternas tid, på 13 000 kronor. Det krävdes bara 13 000 kronor i inkomst för att människor från länder utanför Europeiska unionen skulle kunna ta sig till Sverige för att arbeta.

Man kan titta på vad Miljöpartiet föreslår nu. Det är just samma låga försörjningskrav som fanns förut. Anledningen till att försörjningskravet var så lågt som 13 000 kronor under Socialdemokraternas tid var att kravet var att arbetskraftsinvandrare inte skulle behöva försörjningsstöd, vilket är ett mycket lågt ställt krav. Men detta är precis vad Miljöpartiet vill ha tillbaka.

I en följdmotion till propositionen skriver Miljöpartiet att försörjningskravet ska utgå från vad som krävs för att man faktiskt ska försörja sig. Det var precis så det fungerade förut, när Migrationsverket och Migrationsöverdomstolen kom fram till att det krävdes 13 000 kronor för att försörja sig.

Under Socialdemokraternas och Miljöpartiets tid räckte det alltså med ungefär 13 000 kronor i månaden för att få arbetstillstånd i Sverige. Det var resultatet av ett system där kravet var att man inte skulle behöva försörjningsstöd.

När Miljöpartiet nu skriver i sin följdmotion att försörjningskravet ska utgå från vad som krävs för att försörja sig låter det väldigt mycket som samma system igen.

Min fråga till Miljöpartiet är enkel: Är det verkligen detta ni vill återinföra? Om inte: Vad ska försörjningskravet vara?

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan inte räkna antalet gånger som jag har berättat för Nima Gholam Ali Pour och resten av riksdagen att Miljöpartiet inte alls är nöjt med 13 000 kronor i månaden – absolut inte. Så lite pengar går det inte att klara sig på. Vi tycker att det är alldeles för lågt.

Vi har också påpekat att det är alldeles för lågt även för andra grupper – för studenter och för dem som är för sjuka för att arbeta. Det är ett problem att människor i Sverige har lämnats att klara sig på alldeles för lite. Vi tycker att den gränsen ska höjas, inte bara för arbetskraftsinvandrare utan för alla människor.

Vi har dessutom sedan den här tiden haft en skyhögt inflation. Priserna på allt från mat till hyror har gått upp väldigt mycket.

Det kärnan i vårt krav handlar om är att det är nivåerna som avtalas mellan parterna i kollektivavtal som ska sätta normen för lönekrav för alla,

inte bara svenskar utan också arbetskraftsinvandrare. Det betyder att det blir olika lönekrav beroende på vad det är för yrke. Det ska naturligtvis inte vara samma lönekrav för medarbetare i till exempel restaurangverksamhet som det är för läkare. Det är detta vi föreslår.

Anf. 82 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Det som återkommer i Miljöpartiets reservationer är att det inte ska finnas ett lönekrav som politikerna har bestämt. Men det här lönekravet handlar ju om ett villkor för vilka arbetskraftsinvandrare som ska kunna komma hit från tredjeländ, alltså länder utanför Europeiska unionen.

Det har rätt länge funnits ett sådant lönekrav, även om man tidigare kallat det försörjningskrav. När Miljöpartiet satt i regering gällde ett försörjningskrav, där lagen sa att arbetskraftsinvandraren ska kunna försörja sig. I praxis innebar det ett försörjningskrav på ungefär 13 000 kronor i månaden.

Innan försörjningskravet infördes 2008 hade Sverige en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning. Är det detta Miljöpartiet vill återinföra? Eller menar Miljöpartiet att vi ska ha en ny ordning där arbetsmarknadens parter ska komma överens om vilket försörjningskrav som ska gälla utan att politiken och staten alls ska blanda sig i?

Jag vore tacksam om ledamoten kunde förklara Miljöpartiets ståndpunkt om hur vi kan ha ett lönekrav för arbetskraftsinvandring som politiker inte har inflytande över. Politiker har ju inte inflytande över kollektivavtalen.

Fru talman! Anledningen till att politiken bestämmer över försörjningskravet avseende arbetskraftsinvandring är att arbetskraftsinvandringen är en del av migrationen till Sverige. Politiken kan inte abdikera från sitt ansvar för migrationspolitiken. På samma sätt kan politiken inte abdikera från att hantera konsekvenserna av migrationspolitiken.

Jag vill bara veta om ledamoten föreslår att det är arbetsmarknadens parter som ska besluta om vem som ska få uppehållstillstånd för att komma hit som arbetskraftsinvandrare, för det låter som om det är det som ledamoten föreslår.

Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är märkligt att Nima Gholam Ali Pour frågar när han precis fick svaret. Kanske är det så att han hade skrivit sin följdfråga innan han kom hit och att han inte lyssnade och inte har läst våra förslag.

Det är väldigt tydligt vad Miljöpartiet föreslår. Vi föreslår alltså att lönekraven för olika yrkesgrupper ska vara baserade på de löner som parterna förhandlar fram, det som är praxis i respektive bransch, inte att man ska förhandla om exakt vilken person som ska få komma. Nu pratar vi om vilka lönekraven ska vara, och då är det högre lön för läkare än vad det är för till exempel medarbetare i hotellbranschen eller restaurangbranschen. Det är detta vi föreslår.

Vi är inte med på de förslag som några partier har om att Sverige ska ha en arbetsmarknadsprövning. Vi tycker, precis som Centerpartiet, att Sverige behöver ett system som utgår från vad arbetsgivarna faktiskt behöver. Det är det vi föreslår. Jag tycker att det är jättetydligt i betänkandet.

Vi i Miljöpartiet vet att Sverige blir rikare om företag och arbetsgivare i offentlig sektor kan rekrytera den personal som behövs. Sverige har arbetskraftsbrist i stora delar av landet – i många branscher och i olika lönesegment. Det handlar både om högkvalificerade yrken och om väldigt många yrken som kräver yrkeskompetens.

Den här politiken från regeringen är så illa genomtänkt att man till och med redan från början vet att man måste komma med en lång rad undantag för att det inte ska bli helt ohanterligt.

Anf. 84 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag rycker in för min kollega som tyvärr har förhinder i dag. När jag kom in här och lyssnade till debatten noterade jag att siffran 13 000 väldigt ofta används, och den siffran vore relevant om det var så att människor som skulle jobba för den lönen i Sverige också fick den lönen.

Vad vi har sett med arbetskraftsinvandring till väldigt låga lönenivåer är en omfattande exploatering. Vi har sett ett skuggsamhälle växa fram i Sverige. Människor har kommit hit, ibland lurats hit, och fått skenanställningskontrakt. Personer har levt under boendeförhållanden som vi aldrig skulle acceptera för den vanliga befolkningen i Sverige. Människor har fått jobba uppemot 18 timmar om dygnet utan att vara medvetna om sina rättigheter. De har blivit skuldsatta till arbetsgivaren för boendet och resan till Sverige. Arbetsgivare har lurat dem genom att dra av och dra av så att det bara blir några tusen kvar till arbetstagararen i slutändan.

Det är helt enkelt inte rimligt, fru talman. Sverige har, som kanske det enda landet bland länder som liknar oss, haft en ordning där vi i praktiken inte gör någon skillnad på låg- och högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Resultatet av det ser vi inte minst i denna exploatering. Oseriösa, mindre nogräknade arbetsgivare utnyttjar regelverken för att ta hit så billig arbetskraft som möjligt.

Jag är liberal, fru talman. Jag tycker att arbetskraftsinvandring i grund och botten är någonting väldigt viktigt. Det tycker mitt parti också. Vi vill förenkla så mycket som möjligt för arbetskraftsinvandring, men vi inser att det inte är rimligt att man i rätt stor skala importerar arbetskraft till så låga lönenivåer, med de konsekvenser det får för individen.

Därtill, fru talman, har vi en situation i dag där vi har haft en rätt stor invandring till Sverige. Vi har rätt många utrikesfödda som är arbetslösa och har svårt att komma in på arbetsmarknaden. De jobb och arbetstillfällen som inte kräver lång utbildning och som inte heller nödvändigtvis kräver att man är fullfjädrad i svenska språket måste vi göra möjliga för människor som kommer att vara kvar i Sverige i resten av livet. De måste kunna få de här yrkena.

Jag tycker också att man bör fråga sig om det är rimligt att vi ska ha arbetskraftsinvandring till subventionerade arbeten, till exempel hushållsnära tjänster. I förarbetena till den lagstiftningen är det faktiskt mycket tydligt att den syftar till att nyanlända personer i Sverige ska kunna komma in på arbetsmarknaden, kunna jobba lagligt och så vidare. Det är alltså syftet med reformen, samtidigt som man importerar arbetskraft utifrån. Man kan fundera på om det är rimligt.

Avslutningsvis, fru talman: I de allra flesta fall fungerar arbetskraftsinvandring jättebra, och det är väldigt viktigt för företagen att kunna få sina kompetensbehov tillgodosedda. Det gör att det här inte enbart är en migrationsfråga utan i många fall i praktiken en näringspolitisk fråga som handlar om företagens kompetensförsörjning.

Anf. 85 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i att det är en god liberal position att arbetskraftsinvandring i grunden är bra.

Vi är helt överens om att vi ska öka insatserna mot fusk och det missbruk som har funnits. Det här är förslag som vi röstar för tillsammans i dag. Det handlar om efterkontroll av arbetsgivare, sanktioner mot arbetsgivare som ger falska uppgifter, om att helt kunna stänga av arbetsgivare som har fuskat och att människoexploatering ska leda till uteslutning – alla de här delarna som är jätteviktiga tar vi tag i, och det är jättebra.

När det gäller själva lönegolvsdelen som ledamoten lyfte fram har jag dock inte fått något riktigt bra svar på varför just 90 procent av medianlönen – som slår snett och mycket hårdare i glesbygdsområden än i storstadsområden – är det bästa sättet att reglera lönenivåerna. Varför är det bättre än kollektivavtal? Det får Liberalerna jättegärna svara på.

Anf. 86 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! När jag ramlade in här för att ersätta min kollega slogs jag av att det i flera av inläggen i debatten argumenterades som om arbetskraftsinvandring och arbetstillstånd skulle vara en del av Sveriges humanitära åtaganden. På samma sätt som man har skyddsbehov i Sverige har man liksom något slags arbetsbehov som vi ska tillgodose, och därför kan inte Sverige sätta lönenivåer.

Vi måste ju utgå från vårt land. Vad har Sverige för behov i dag? Har Sverige behov av en omfattande import av arbetskraft till mycket lönenivåer? Nej, det har vårt land inte behov av.

Det räcker med att titta på våra grannländer, fru talman. Vi kan exempelvis gå till Danmark, där man har avsevärt hårdare krav. Jag tror att det är över 40 000 danska kronor i månaden, och den danska kronan är ju starkare än den svenska. I andra länder har man också tuffare regler på detta område. Därtill har vi i Sverige haft regelverk som på olika sätt innebär att vi belastat asylsystemet på ett orimligt sätt genom att människor sökt asyl fast de egentligen vill jobba och därför spårbyter.

Det rimliga är därför att vi sätter en nivå som är relaterad till medianlönen. Det är ingenting konstigt med det, och det är också bra att det blir tydligt för arbetsgivarna vilka regler som gäller. Det här handlar om arbetstillstånd på ett antal år för en viss kompetens som företagen behöver, och då tycker jag att det är rimligt att man sätter denna nivå. En del partier i regeringsunderlaget ville ha en ännu högre nivå, men vi i Liberalerna kämpade för 90 procent av medianlönen. Det tycker jag är rimligt.

Anf. 87 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! När vi pratar om lönenivåer är det inte utifrån någon typ av humanistiskt perspektiv utan utifrån ett tillväxtperspektiv. Det är företag som går miste om kompetens, som får utvisa kompetens som de har lärt upp. Det är det som vi tar vår utgångspunkt i.

Det är inte så att det finns någon typ av rättighet att komma till Sverige och jobba över huvud taget. Däremot har svenska företag behov av fler anställda som kan bidra. När de inte kan hitta dem i Sverige kan de fråga i Europa, och när Europa inte kan leverera kan de fråga i hela världen. Det är det som händer. Men då kommer regeringen och säger att även om den där personen kan komma till er och jobba och tjäna en kollektivavtalsenlig lön sitter vi här på vårt kontor i Stockholm och kommer överens om att det ska personen inte göra. Det är ju så den nya lagstiftningen är.

Vi vänder oss emot att det inte är det lokala arbetslivet och arbetstagnarna som tillsammans ska komma överens om vad som är en rimlig kollektivavtalsenlig lön enligt den svenska modellen. I stället är det regeringen som tillsammans med SD kommer överens om rimliga lönenivåer för alla. Det är det som underminerar grundtanken att den arbetsgivare som verkligen behöver kompetens för att växa, öka kakan och bidra till de 57 miljarder i bnp som arbetskraftsinvandring bidrar med – 17 miljarder i skatteintäkter, vilket ger enorma förutsättningar för tillväxt som annars inte hade funnits i svenska företag – inte kan göra det. Varför kommer man på en sådan här hittepågrej?

Man kan prata om att det är mycket låga löner, men jag tror inte att de flesta tycker att 30 000–33 000 kronor är en jättelåg lön. Våra grannländer har överlag mycket lägre nivåer – det är bara Danmark som har högre, för man tjänar ju mer i Danmark också – och jag tror inte att de tycker att det här är den bästa modellen.

Jag frågar igen: Varför anser Liberalerna att kollektivavtal inte räcker?

Anf. 88 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det centrala i detta är att Sverige har haft en ordning där vi egentligen inte har gjort någon skillnad mellan högkvalificerad och lågkvalificerad arbetskraft eller arbetskraftsinvandring till högre löner respektive lägre löner. Det har lett till mycket omfattande problem och exploatering, rent av social misär, för många människor i Sverige som har lurats hit och exploaterats av oseriösa arbetsgivare.

Jag är socialliberal. Jag tycker att man ska se de människor som lever i den utsattheten också. Det är personer som är rättslösa och som heller inte alltid får hjälp av facket, för de vet inte vart de ska vända sig och så vidare. Det finns även rena hälsorisker på många arbetsplatser till följd av detta. Det här måste vi få bukt med. Det innebär att vi behöver höja lägstanivån för vad man får i lönekuvertet, helt enkelt. Det är det vi nu gör.

Fru talman! I riksdagen sitter åtta partier. Min bild är att fem av de partierna, däribland de tre största – det nuvarande regeringsunderlaget och Socialdemokraterna – i grund och botten har en snarlik uppfattning om att det verkligen behöver göras någonting åt den här problematiken. Sedan är det tre partier – Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – som vill gå en annan väg.

Vi kommer säkert att kunna ha fortsatta debatter om detta, men den förändring som görs nu menar jag är rimlig. Jag ser inte att den är tillväxthämmande i särskilt stor utsträckning. Arbetskraftsinvandrare behövs inte till lönelägen på 15 000, 16 000 eller 17 000 kronor och lågkvalificerade jobb som inte kräver utbildning. Den arbetskraften finns i Sverige, och det går inte ut över tillväxten.

Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I sitt anförande talade Fredrik Malm mycket om de människor som utnyttjas när de kommer till Sverige för att jobba. Det är ett stort problem att människor behandlas på det viset, inte bara för att det såklart är inhumant utan också för att det helt snedvrider konkurrensen och missgynnar seriösa företag som betalar riktiga löner till sina anställda.

Ingen människa ska tvingas sova på en byggarbetsplats, bli av med sitt pass för att arbetsgivaren tar det eller bli skuldsatt på grund av att man vill söka sig hit och arbeta. Problemet är, fru talman, att regeringen inte löser det här problemet med sina förslag. Det blir inte så att de som fuskar åker fast bara för att lönekraven ändras. De som fuskar kan fortsätta att skriva fel lön eller till och med fel yrkeskategori i ansökan.

De som fuskar bryr sig knappast om vilken nivå på lönekrav som gäller i Sverige eller om det är 29 000 eller 34 000 kronor som årliga arbetsgivare ska betala i lön till sina anställda. De kommer att fuska ändå. Det som hade hjälpt mot fusket vore ju om fler fuskare blev upptäckta.

Det är bra med nya brottsrubriceringar, men om man vet att man kommer undan och att ingen kommer att berätta om sin utsatthet är risken ändå låg att man åker fast. Därför har vi i Miljöpartiet föreslagit stärkta rättigheter för dem som utnyttjas, så att fler vågar anmäla brott. Vad säger Liberalerna om det?

Anf. 90 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen säger att ingen ska behöva sova på sin arbetsplats, att ingen ska behöva bli skuldsatt för att ta sig till Sverige för att arbeta och att ingen ska berövas sitt pass. Jag instämmer, men det finns ett litet aber i sammanhanget. Det är många som har drabbats av detta.

Jag uppfattar det som att Miljöpartiet ser problemet och har kommit till slutsatsen att man inte ska göra någonting åt det. Det är ungefär Miljöpartiets hållning. Alla förslag som läggs fram för att få ordning och reda i migrationspolitiken är ju Miljöpartiet emot.

Miljöpartiet är även emot i stort sett alla förslag om att stärka rättsväsendet. Men rättsväsendet behövs om vi ska kunna genomföra kontroller för att få bukt med detta. Vi har en väldigt viktig hemläxa att göra i Sverige för att få ordning på migrationspolitiken.

Vad gäller Annika Hirvonens specifika fråga om rättigheter för individen är de oerhört viktiga. Jag tycker till exempel att det är rimligt att fackföreningarna funderar på hur de på ett bättre sätt kan hjälpa papperslösa personer i Sverige. I praktiken är det ju så att om man arbetar i Sverige men inte har rätt att vara här bryter man mot vår utlänningslag och ska lämna landet. Men personer som är i Sverige utan tillstånd och ändå har en arbetsplats och en chef och får lön har ju en arbetstagarrelation gentemot en arbetsgivare, oavsett vilken status de har i Sverige. Då tycker jag att det är rimligt att fackföreningsrörelsen betraktar dem som arbetstagare och försöker skydda deras rättigheter.

Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Fredrik Malm jobbar inte med de här frågorna till vardags. När man inte har koll kan man välja att antingen erkänna att man inte vet så mycket om Miljöpartiets politik för att stoppa arbetskraftsexploatering

eller hitta på och påstå sådant som inte stämmer. Fredrik Malm valde olyckligtvis det senare.

Miljöpartiet har lagt fram en lång rad förslag för att motverka arbetskraftsexploatering. Vi röstar också för det förslag som regeringen i dag lägger fram i den delen. Liberalerna har däremot röstat nej till alla våra förslag som gör det möjligt att fler som fuskar åker fast och ser till att de människor som blir utsatta för den här fruktansvärda exploateringen faktiskt vågar anmäla.

I dag är situationen den att om du blir utnyttjad av din arbetsgivare riskerar du i många fall ett värre straff än arbetsgivaren. Människor riskerar att utvisas ur Sverige om de berättar om sin utsatthet. Det gör att många inte vågar. Om vi i stället ser till att den som anmäler att den har blivit utsatt för utnyttjande får skadestånd och möjlighet att inom rimlig tid söka ett jobb med sjysta villkor i Sverige är jag övertygad om att det snabbt skulle bli fruktansvärt olönsamt att bedriva arbetskraftsexploatering och utnyttja människor på det här hänsynslösa sättet.

Jag håller med om att det vore toppen om fackföreningarna engagerade sig mer för dessa människors rättigheter. Men det är inte fackföreningarna vi röstar om i riksdagen utan lagarna. Jag tycker att vi ska ha skärpta straff och sanktioner för dem som utnyttjar människor och stärkta rättigheter för de människor som blir utnyttjade, så att fler vågar anmäla.

Anf. 92 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det finns en lösning på allt det Annika Hirvonen rabblar upp. Det är att höja lönegolvet, och det är ju det vi gör med den politik vi för. Den innebär att färre människor kommer att hamna i de situationer många i dag befinner sig i.

Jag läste en bok nyligen som om jag inte minns fel heter *Imperiets barn*. Den handlar om skuggsamhället i Sverige befolkat av personer från postsovjetiska länder och även Ryssland. De har bara en sak gemensamt, och det är att de förstår ryska och kan prata med varandra. Det är en helt egen värld i Sverige, under ytan. Jag skulle vilja uppmana alla att läsa den boken. Författaren har varit inne i de här miljöerna och träffat personer som lever i detta skuggsamhälle. En del har uppehållstillstånd, andra har det inte. En del har arbetstillstånd. Det beskrivs hur personer blir lovade en viss lön men inte får den, och så vidare. Vi är inte snälla mot människor i Sverige om vi för en migrationspolitik som leder till den typen av social misär.

Jag tycker att vi måste ha en social blick och att det vi anser är anständiga levnadsförhållanden för människor födda i Sverige också rimligtvis ska gälla för personer som arbetsgivare tar hit för att de ska arbeta. Jag är socialliberal och tycker att man måste se dem. Men Miljöpartiet uppfattar jag är ett parti som vill ha praktiskt taget oreglerad invandring till Sverige. Det vill varken svenska folket eller jag ha, och det skulle inte heller fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU13
Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård
(prop. 2025/26:41)
föredrogs.

Anf. 93 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Den här debatten är tudelad. Vi debatterar dels förändrade regler för invasiva främmande arter, det vill säga arter som inte naturligt har funnits i Sverige och som skapar stora problem för biologisk mångfald, dels naturvården i vidare mening. De som bara är intresserade av det senare får ty sig en stund, för jag börjar med de invasiva arterna.

Vi sverigedemokrater ställer oss bakom de regelskärpningar som föreslås i regeringens proposition och i utskottsbetänkandet. Det föreslås att det ska bli straffbart att föra in en invasiv främmande art i Sverige. Det är viktigt med tanke på de stora skador som invasiva arter kan orsaka för miljön, jordbruket, vattenbruket, skogsbruket och enskilda medborgare. Straffskalan föreslås vara från böter till två års fängelse. Vi anser att det är väl avvägt eftersom det är i nivå med straffen för liknande redan straffbelagda förseelser.

Vidare föreslås en anmälningsskyldighet om man för in en invasiv främmande art från ett annat EU-land till Sverige. Det föreslås också att Tullverket ska få befogenhet att kontrollera införsel av främmande arter vid inre gräns och vid behov omhänderta sådana arter. Det är också lämpligt för att få regelverket att fungera.

Fru talman! Låt mig gå över till den andra delen av mitt anförande, som handlar om naturvård i bredare mening.

Vi arbetar alla med miljöpolitik för att vi tycker att det är viktigt. Tyvärr driver det politiska spelet på för en polarisering, vilket gör att vi allt som oftast hukar i var sin skyttegrav. Vad vi behöver mest i nuläget är en nyfiken och påläst diskussion utifrån våra olika perspektiv.

Vi sverigedemokrater har en ny syn på miljöpolitiken, där miljöeffektivitet är helt centralt. Vad menar vi med miljöeffektivitet?

För det första: Vi siktar på mest miljönytta per krona. Vi letar efter billiga lösningar, och om man kan åstadkomma samma miljöresultat med två åtgärder väljer vi den billigare av dem. Det är viktigt att hantera folkets pengar ansvarsfullt. Sverige kan i framtiden få sämre ekonomiska förutsättningar, och då kommer miljövårdande insatser som kostar mycket pengar inte att kunna bibehållas.

För det andra: Miljöeffektivitet innebär för oss att åtgärder inte ska orsaka stora inskränkningar av näringar eller förutsättningar för människor att verka i olika delar av landet, så kallade målkonflikter. För varje åtgärd man överväger måste man försöka analysera vilka negativa effekter den får direkt och indirekt och välja åtgärder med så små negativa effekter på näringar och människor som möjligt.

Om man kan möjliggöra samtidigt brukande av artskydd är mycket vunnet. Ett exempel på det är vardagshänsyn vid skogsbruk. Ett annat är

att slopa återbeskningskravet närmast jordbruksmark för att möjliggöra mjuka skogsbryn som kan gynna biologisk mångfald på ett effektivt sätt med en mycket liten inskränkning av brukandet. Detta kan göras frivilligt och ändå ge en positiv effekt för miljön.

För det tredje: Miljö, näringar och människors liv är sammanflätade. Det är därför det finns målkonflikter över huvud taget. Men det finns även möjligheter till positiva synergieffekter på grund av det. Vi letar därför efter positiva synergieffekter mellan miljönytta, näringar och människor. Om miljöåtgärden samtidigt gynnar näringen kan det generera resurser.

Ett exempel är våra tillskott till restaurering av betes- och slättermarker. Rätt utformat är det bra för lantbrukets ekonomi samtidigt som det gynnar biologisk mångfald. Om miljöåtgärden också gynnar människor kan samma krona uppfylla flera syften samtidigt.

För det fjärde: Åtgärder ska ha effekt. Om de inte har det är det symbolpolitik, och symbolpolitik platsar inte i en effektiv miljöpolitik. Tänk tanken fullt ut: Om en åtgärd inte har en direkt effekt utan är beroende av en indirekt effekt behöver man analysera om åtgärden verkligen leder vidare till den indirekta effekten eller inte. När Sverige exempelvis går före och minskar utsläpp måste man ställa sig frågan om det verkligen leder till att andra minskar sina utsläpp eller inte.

För det femte: Man måste tillskapa alternativ. Ett ökat handlingsutrymme är alltid bra. Utvecklingen av teknik och metoder är en naturlig del i den strävan, men man måste också möjliggöra användningen av den nyutvecklade tekniken och de nya metoderna. Man får inte vara inte överdrivet försiktig. Inaktivitet kan vara mer destruktivt än aktivitet.

Genetisk modifiering kan till exempel komma att lösa problem i naturvården som är till synes olösliga i dag. Sverigedemokraterna vill skapa ett centrum för växtförädling i miljösyfte, det vill säga förädlings- och avelsarbete med målet att lösa miljöproblem.

För det sjätte: Det är ofta effektivt att ta fram konkreta, riktade åtgärder för att lösa nyckelproblem. Låt mig återkomma till det lite senare.

Fru talman! Låt oss ta en stund och reflektera över vad som händer om svenska partier fortsätter att strunta i miljöeffektivitet. Jag tror att det blir större effekter på människors liv. Tillväxten minskar, man uppnår mindre med åtgärderna och miljöengagemanget eroderar. Vi får en miljökollaps vid nästa djupa ekonomiska kris.

Vi känner alla till Draghirapporten. Tillväxten i EU måste öka. Om vi inte har god tillväxt kan vi inte bibehålla vår position som en nation i framkant och inte heller skapa produkter som är konkurrenskraftiga. Vi har heller inte de marginaler som krävs för att stå emot yttre hot, vare sig de är militära eller geopolitiska. Då måste vi böja oss för andra länders krav. Detta kan leda till än större problem för vår ekonomiska tillväxt genom tullar, förlorade marknadsandelar och hela industrisektorer som går i konkurs. Vi borrar oss därmed djupare ned i den negativa spiralen.

Nästan alla är därför överens om att EU:s tillväxt måste öka. Låg ekonomisk tillväxt är det största hotet mot miljön. De flesta miljöåtgärder kostar nämligen pengar, och har vi inte gjort hemläxan att effektivisera miljöpolitiken kostar åtgärderna dessutom ännu mer pengar och hämmar tillväxten. Det är ett skräckscenario för både ekonomen och biologen. Samtidigt finns även det positiva sambandet. Ju bättre tillväxt vi skapar, desto fler miljöåtgärder har vi råd med.

Fru talman! Man kan fråga sig om vi kan minska tillväxten i de verksamheter vi har i dag och lita till att framtida tillväxt är knuten till de miljötekniker som vi utvecklar. Det finns en förhärskande dogm i sammanhanget: Hårda utsläppskrav leder till både minskade utsläpp och en konkurrenskraftig ekonomi. Kanske är det så. Kanske är det inte så. Kanske är det så för vissa företag och inte för andra, vilket kommer att ändra företagsstrukturen.

Som alltid är det viktigt att inte slå fast det man bara anar. Utsläppsrestriktioner kan driva fram ny teknik och ökad konkurrenskraft, men det är inte säkert. Satsningar kan skapa en fungerande cirkulär ekonomi som genererar resurser, men det är inte säkert. Döda dogmerna, säger jag. Var nyfiken, ifrågasättande och ödmjuk! Var beredd att ändra riktning! Lägg inte alla ägg i samma korg! Låt våra existerande verksamheter fortsätta fungera, och sätt inte krokben för dem!

Fru talman! När det gäller åtgärder för miljön finns en övertro på de stora lösningarna. Det är lockande att tro att stora problem kräver stora lösningar, men min erfarenhet är att det finns mycket effektivitet att vinna på att lägga lösningarna så nära problemet som möjligt, särskilt i situationer där det nästan är omöjligt att påverka det stora problemet. Man måste förstå problemet i detalj och åtgärda det som felar. Det finns alltid mer än ett sätt att lösa problem om man undersöker problemets detaljer.

Det finns många solskensexempel på det. Jägareförbundet har mer eller mindre räddat fjällgäsen genom att tänka kreativt. Det uppstod problem med fjällgåsens flyttningssvår. Då lade man fjällgåsägg i reden hos andra gäss, som hade en annan flyttningssvår. Därigenom fick man fjällgässen att ändra sin flyttningssvår och kunde på så vis rädda fjällgässen.

I det senaste numret av WWF:s tidning finns flera solskensexempel. Det handlar till exempel om grönfläckig padda och inte minst om fjällräv, som nu har tiofaldigat sina populationer och därmed förmodligen kommer att räddas, tack vare stödutfodring och bekämpning av rödräv. Det är ett gott exempel på hur man kan bedriva viktig naturvård med bössan.

Fokusgruppen för Jägareförbundet och forskning om mårddhund är ett annat sådant perfekt exempel, där man med nya metoder har löst ett stort problem.

Naturligtvis är också almsjukan ett solskensexempel. En invasiv, främmande art – en skadegörare i form av en svamp – långt bortifrån gör att våra inhemska almarter hotas av utrotning. Men tack vare Sverigedemokraterna har arbetet med en lösning påbörjats. Det handlar om att ge resistens mot almsjukan och därmed rädda lundalmen, skogsalmen och ett femtiotal arter knutna till dem.

I detta sammanhang är det intressant att forskarna bakom Living Planet Index, ett index knutet till konventionen om biologisk mångfald, säger att deras nya dataanalys ändrar synen på hur hotade världens djurpopulationer är och leder till att man behöver ändra åtgärdsstrategierna. De förordar prioriteringar och riktade insatser för att öka effektiviteten i bevarandearbetet. De låter som sverigedemokrater, kan jag tycka. Bakgrunden är att den breda trend när det gäller minskande djurpopulationer som de tidigare publicerat ser annorlunda ut vid en andra studie, där de ökat upplösningen. De drog slutsatsen att endast 3 procent av djurpopulationerna minskar, och det finns stor regional variation.

Man måste alltså reformera miljöpolitiken för att lyckas och för att skapa så lite målkonfliktssmärta som möjligt. Det är bara om man tror att det inte kostar något för andra människor som man kan tillåta sig att välja breda, ineffektiva lösningar.

Vi har alla ett ansvar. Företagarens ansvar ser ut på ett sätt och medborgarens ser ut på ett annat sätt. Det ansvar vi politiker har är att förvalta folkets pengar väl och att välja effektiva metoder som leder till resultat och till minsta möjliga negativa effekter, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Miljöpolitiken måste alltså förnyas. Det kan ske om vi kryper upp ur våra skyttegravar.

Miljöeffektivitet är centralt i Sverigedemokraternas miljöpolitik. Det handlar om att leta efter billiga lösningar och lösningar som får så få negativa konsekvenser som möjligt för näringar och människor. Det handlar också om att väga värden mot varandra och våga inse att det ibland betyder att man inte når hela vägen fram, om alternativet är stora effekter på näringar och människor. Det handlar också om att lära sig förstå miljöproblemen och leta efter konkreta, riktade åtgärder som löser ett nyckelproblem. (Applåder)

Anf. 94 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Eklöf för anförandet!

Under snart en hel mandatperiod har Sverigedemokraterna och regeringen avsatt för lite resurser för skötseln av vår svenska natur. Spåren av denna nedmontering syns tydligt i vårt vackra land. Vindskydd som stormar har vält ligger kvar utan att åtgärdas. Skyltar som har varit gömda under snön och som blivit överkörda och gått sönder åtgärdas inte. Det är slut på ved vid rastplatser, och papperskorgar är överfulla. Samtidigt minskar också anslagen till arbetet mot invasiva främmande arter, trots att spridningen utgör ett växande hot mot våra ekosystem.

Detta handlar inte bara om naturvård i snäv mening. Det handlar också om vårt gemensamma kulturarv och om människors möjligheter till friluftsliv i hela landet. Ändå väljer Sverigedemokraterna och regeringen att prioritera ned dessa frågor. Inte ens i år, när regeringen själv talar om ett reformutrymme på omkring 80 miljarder, är man beredd att avsätta tillräckliga resurser för att stärka naturvården.

Hur försvarar Sverigedemokraterna denna bortprioritering av svensk natur? Och hur menar ledamoten Eklöf att detta går ihop med Sverigedemokraternas egen retorik om att värna den svenska naturen och det svenska kulturarvet?

(Applåder)

Anf. 95 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för frågorna!

Anslaget för skötsel av natur, 1:3, ligger på 1,8 miljarder. Det är väldigt mycket pengar. Det är 62 procent mer än Socialdemokraterna och de rödgröna lade så sent som 2020. Även om det säkert finns överbud från den rödgröna sidan i dag, jämfört med dessa 1,8 miljarder, är det alltså jättemycket pengar. Till detta kommer särskilda satsningar på vandringsleder, både i år och i fjol.

När det gäller den andra frågan, om invasiva arter, ser det inte heller ut som Socialdemokraterna beskriver det. Vi har i årets budget satsningar

både på landlevande arter – visserligen bara 5 miljoner, men nästa år blir det 30 miljoner – och på vattenlevande arter, där lägger vi 20 extra miljoner i år; det kommer att bli 30 miljoner så småningom. Vi har också sedan tidigare en vårandringsbudget med en liten satsning på bekämpning av stenmård.

Sedan har vi den stora satsningen mot invasiva arter i skogen, som Socialdemokraterna inte tar upp. Det handlar om att bekämpa almsjukan, som sprider sig och orsakar de kanske största problemen av alla invasiva arter i vårt land. Där har vi ett program på gång och håller på att lösa problemet. Socialdemokraterna röstade nej till det förslaget, och jag undrar varför. Jag tror att Malin Larsson kanske kan svara på det. Jag tror nämligen att det var Malin Larsson som med emfas motarbetade förslaget om att satsa på bekämpning av almsjukan under förra mandatperioden. Varför är Socialdemokraterna emot att bekämpa almsjukan genom att öka resistensen hos almarna?

Anf. 96 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att ledamoten inte svarar på mina frågor. Jag ställer frågor till ledamoten, och han frågar tillbaka. Innan dess är det en hel del siffertrixande i stället för att stå upp för den politik man faktiskt för. Man har minskat anslagen under hela den här mandatperioden. Man nollade – tog bort pengarna för arbetet mot invasiva arter helt. Noll kronor lade man 2023. Att man sedan för tillbaka pengar och kallar det satsningar tycker jag inte är en seriös politik.

Med den här SD-ledda regeringen finns det inga pengar för att rusta och underhålla våra mycket uppskattade leder och naturreservat eller för det arbete som krävs när det gäller invasiva arter. Konsekvenserna av den politik som Sverigedemokraterna för tillsammans med regeringen märks av runt om i hela landet – det får vi rapporter om hela tiden. Vandringsleder har fått förfalla. Vindskydd blåser ned och blir liggande. Viktiga lokala naturvårdsprojekt har fått minskade resurser.

Är det detta som Sverigedemokraterna och ledamoten Staffan Eklöf kallar för miljöeffektivitet, som ledamoten lyfte i hela sitt anförande?
(Applåder)

Anf. 97 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt med de här överorden. Socialdemokraterna lägger bara lite mer pengar på invasiva arter och skötsel av natur – väldigt lite. Det handlar om enstaka procentenheter.

Dessutom är det låtsaspengar. Socialdemokraterna säger sig vilja ha kvar ett bistånd på 1 procent men lägger i sin budget inte mer än att det kanske når upp till 0,75 procent – något i den stilen i alla fall. Om vi inte hade vunnit valet utan Socialdemokraterna hade fått fortsätta styra hade det legat på 1 procent. Då hade de här pengarna inte alls funnits i Socialdemokraternas budget. Man låtsas en sak, och så har man en budget för något annat. Det är verkligen ett spel för gallerierna.

Trots detta lyckas man inte finansiera sina förslag i den här budgeten. När det gäller att ta bort karensdagarna vill man lägga hela den summan på näringslivet; det kan vara upp till 40 miljarder per år. Trots att man gör på detta ohederliga sätt har man inte mer än några spottstyver över att lägga ytterligare på det här området. Det är faktiskt häpnadsväckande.

Anf. 98 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Tack till Staffan Eklöf för anförandet! Det är intressant att höra hur Eklöf beskriver och talar varmt om miljöfrågan och framför allt om almarna och även nämner främmande invasiva arter.

Jag skulle vilja säga att Sverigedemokraterna egentligen inte har någon vidare miljöpolitik. Det är sällan er röst hörs i miljödebatten i diskussioner om biologisk mångfald, om våra ekosystem eller om naturvård. I era tidigare budgetar saknas det satsningar på miljöfrågan och miljöområdet.

Jag roade mig med att söka på er hemsida. Jag började med ”invasiva främmande arter” men fick ingen träff. Jag sökte lite bredare på ”biologisk mångfald”. Noll träffar. Jag tänkte att ”miljö” är brett. Två träffar. Den ena träffen handlade såklart om jakt och vapen, och den andra träffen var kritiken mot Centerpartiets miljöpolitik.

Min fråga till ledamoten är därför: Bryr sig Sverigedemokraterna och Eklöf egentligen om främmande invasiva arter och våra ekosystem över huvud taget?

Anf. 99 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Svaret är ja. Men jag ska utveckla det lite grann: Ja, vi bryr oss om biologisk mångfald och alla arter.

Men om man ska höra någonting måste man lyssna. Jag tror att det är det som brister hos Centerpartiet. Man har inte lyssnat ordentligt på oss sverigedemokrater, inte ens på anförandet jag höll nu.

Det gick ut på att man mycket väl kan ha lägre budgetar men få mer resultat om man inte gör stora penseldrag, satsar enorma pengar och gör stora reservatsavsättningar som kostar enorma pengar – till exempel naturrestaureringsförordningens avsättningar, som beräknas kosta 175 miljarder kronor. Om man inte gör sådana tokiga grejer har man pengar över till att göra effektiva, riktade grejer.

Vi är resultatutvecklade, och vi har den klart bästa miljöpolitiken av alla partier.

Anf. 100 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Jag lyssnade, ska jag tala om för ledamoten. Jag lyssnade på er syn på miljöeffektivitet och billiga lösningar, och jag hörde att ni vill undvika målkonflikter med näringarna.

Jag skulle vilja säga att resonemanget till viss del är hårresande. Näringarna tänker jag är inom skog och jord, och där skulle jag vilja säga att klimatförändringarna kryper in på skinnet. Skogsägaren ser att granbarkborrarna tar över granplanterarna. Lantbrukaren ser att antalet pollinrare minskar, exempelvis i rapsfälten, och att avkastningen och skördarna minskar.

Jag skulle vilja säga att man måste hålla två tankar i huvudet här, för en grön tillväxt där klimat- och miljöåtgärder är en del är viktig för Sveriges konkurrenskraft. Man måste kunna tänka dubbelt här. Man måste satsa på miljön för att få en svensk livsmedelsproduktion och för att vi ska kunna ha jakt och fiske över huvud taget, annars kommer vi inte att ha kvar våra ekosystem.

Ledamoten pratar om att vi ska döda dogmerna. Jag skulle egentligen säga att ledamoten säger att vi ska döda våra ekosystem, för jag vill vidhåll-

la att Sverigedemokraterna inte prioriterar miljöfrågan över huvud taget.

Vi har alla ett ansvar, säger ledamoten. Ja, det har vi. Vi har alla ett ansvar för framtiden och för våra barn, och vi måste förstå miljöproblemen.

Jag upprepar min fråga mer specificerat: Är ert resonemang om miljöeffektivitet någon satsning på miljön över huvud taget?

Anf. 101 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Då undrar jag: Centerns satsningar på klimatet, hur stor påverkan har de på det globala klimatet? Ingen, 0,0.

Gör vi satsningar? Bryr vi oss? Ja, givetvis. Vi har ju bara med projektet i betänkandet som jag har här räddat runt 50 arter. Det är inte lite jämfört med hur många arter som har dött ut sedan 1800 blankt: 200 stycken. Hade vi inte gjort det här hade det blivit 250 stycken. Det är resultat. Det är att bry sig om. Det är också att bry sig om skogsbruket, för vi har räddat två, nej, tre träarter för framtiden med det här projektet. Det är både lundalmen och skogsalmen men också asken, för asken finns också med i det här räddningspaketet.

Jag tog i anförandet upp flera exempel på effektiv miljöpolitik. Ett av dem kan jag ta upp igen här: restaurering av betesmarker och slåttermarker. När man gör det på ett sådant sätt att lantbrukaren tjänar på det och kan öka sitt bete och sin djurproduktion slår man två flugor i en smäll. Det har vi också gjort.

Vi driver på för att det ska bli frivilligt för skogsägaren att återplantera skog i närheten av jordbruksmark, vilket skulle göra att man får ett mjukt bryn som är väldigt effektivt för att producera biologisk mångfald. Det skulle också producera viltbete och kanske minska viltbetesskadorna i skogen, plus att biotopen helt naturligt kommer att ha en utsträckning i rummet som erbjuder en väldigt god spridningsväg för biologisk mångfald i landskapet – med flera fördelar som jag inte hinner med nu.

Anf. 102 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det inte är tillåtet att hänvisa till rekvisita i kammaren. Det är bara det talade ordet som gäller, så man får beskriva med ord i stället.

Anf. 103 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för anförandet, där det betonades hur viktigt det är med en effektiv miljöpolitik! Som miljöpartist håller jag med om detta.

Det jag inte kan hålla med om är resultatet, för jag ser hur kostsamt hattandet när det gäller bekämpandet av invasiva arter har blivit. En av de första åtgärderna som den här regeringen vidtog var ju att nolla budgeten för detta. Tidigare fanns det finansiering på 50 miljoner kronor per år under 2022, 2023 och 2024.

Det här är en sådan fråga som jag inte riktigt kan förstå varför vi ens håller på och diskuterar. Vi är väl ändå eniga om att vi måste hjälpa till? Samhället behöver hjälp, stöd, finansiering och resurser för att mota bort de arter som både hotar ekosystemen och riskerar att bli en väldig kostnad som drabbar samhället, som drabbar producenter och som också kan drabba husägare och villaägare.

När man hattar runt och rycker i sådana här satsningar tappar man väldigt mycket tid eftersom de här växterna och de här arterna får ett så stort försprång. Det mest miljöeffektiva och ekonomiskt effektiva vi kan göra är att försöka jobba förebyggande och inte nolla de här budgetarna.

Min fråga är hur ledamoten ser på ryckigheten i detta. Är han för att ha en permanent lösning i stället för att lägga budgetar där den här finansieringen blir väldigt ryckig?

Anf. 104 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rebecka Le Moine för frågorna, som jag uppfattade som ärligt menade.

Först måste jag faktiskt hålla med – varför diskuterar vi det här med invasiva arter och den här nollningen? Det hände ju för flera år sedan. Men visst, vi kan diskutera det, för det var ett problem. Och det är ett problem när det blir hattigt; det håller jag helt med om.

Att det inte blev några pengar för just landlevande invasiva arter det året för länge sedan hade att göra med att Naturvårdsverket själva fick prioritera pengarna. De fick en nedskärning och skulle prioritera, och då skar de ned arbetet på invasiva arter. Det var en felprioritering, anser jag. Miljöpartiet brukar tycka att Naturvårdsverket har rätt. Kanske tycker man inte det i det här fallet; det vore faktiskt rätt bra.

Det här med invasiva arter är ett väldigt viktigt område, men det har varit senfärdigt hanterat av alla partier.

Jag minns mandatperioden 2014–2018, då jag var verksam på kommunal nivå. Då tog vi upp invasiva arter. Första gången blev vi kallade rasister för att vi tog upp det ärendet och det ämnet, vilket var helt absurt och befängt.

Inför den andra gången vi skulle ta upp detta hade jag förberett mig och skulle debattera med Miljöpartiet på lokal nivå. Jag hade gjort samma övning som Stina Larsson tidigare sa att hon hade gjort inför den här debatten. Jag hade tittat i Miljöpartiets program och letat efter orden invasiva arter. Det fanns inte med 2014 – även Miljöpartiet var alltså väldigt sena på bollen.

Nu gäller det att vi i stället för att tjabbla med varandra samarbetar och ser till att det blir ordentliga resurser för att bekämpa invasiva arter.

Det är häpnadsväckande att Miljöpartiet röstade nej när det gäller almsjukan.

Anf. 105 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker kanske inte att detta var långt tillbaka. Det var ju den första åtgärden som gjordes, och vi vet ju från politiken att det absolut har att göra med hur man prioriterar i budgeten. Men om man tycker att det var långt tillbaka är det lite långsökt att hänvisa tillbaka till 2014 i samma typ av argumentation.

Vi kan titta tillbaka bara lite grann. Regeringen gick ut och sa att man skulle storsatsa, och Havs- och vattenmyndigheten förväntade sig kanske 50 miljoner och hade äskat det, men de fick sedan 10 miljoner. Detta hände nyligen. Man har alltså i den här satsningen de facto skurit ned med 80 procent.

Det här gäller ett område där vi verkligen borde kunna vara enade och ge långsiktiga spelregler så att våra myndigheter kan göra ett effektivt jobb och det blir en effektiv miljöpolitik.

På det spåret har jag en fråga till ledamoten. Han för en nationalistisk politik men ser samtidigt till att vi snart inte har någon ur- och naturskog kvar i Sverige – något som kanske är nationalsymbolen för svensk natur. Skogsstyrelsen har i sin rapport larmat och sagt att om vi inte gör någonting kommer vi inom 25 år inte att ha några naturskogar kvar utanför de skyddade områdena. Om vi väl har huggit ned de här naturskogarna är det omöjligt att få tillbaka dem.

Det krävs inte mycket för att förstå att det är mer effektivt att skydda det som redan finns än att lägga pengar på att försöka återskapa det. Man får väldigt mycket mer naturvård för pengarna genom att skydda de sista ur- och naturskogar som finns i Sverige än att sedan jobba med konstgjord andning och försöka hålla liv i ett väldigt raserat och söndertrasat ekosystem.

Vad tänker ledamoten om Skogsstyrelsens larmrapport, utifrån ledamotens inställning att vi ska föra en effektiv miljöpolitik?

Anf. 106 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Först vill jag säga något om invasiva arter. Efter att vi lät Naturvårdsverket prioritera själva har vi öronmärkt resurserna. Det lärde vi oss av det som hände. Sverigedemokraterna vill ha mer medel till bekämpning av invasiva arter.

När det gäller frågan om urskog finns det extremt lite sådan, enligt begreppets ursprungliga mening, och det mesta är skyddat. Det kan möjligen finnas en del urskog kvar i fjällmiljö, alltså fjällnära skog. Å andra sidan är urskog den allra mest skyddade naturtypen, och de arter som lever i dessa skogar har det största skyddet i svensk natur. Det är snarare så att södra Sverige behöver mer skyddad areal än just det fjällnära området.

Det gäller att använda medlen på ett hushållande och klokt sätt, eftersom vi har begränsade medel. Det kostar mycket, och man begränsar näringarna och andra människors möjligheter att verka och leva i olika delar av Sverige.

Anf. 107 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi Miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU13, som handlar om skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 9.

Naturvårdens uppgift är att skydda och förvalta värdefulla områden och arter samt att möta människans behov av att nyttja naturen och allt som naturen ger. Utifrån det är betänkandet brett och handlar om både miljöövervakning, områdesskydd, artskydd och invasiva främmande arter. Det handlar också om att skydda och restaurera livsmiljöer och om hantering av föroreningar.

Vi socialdemokrater är mycket oroade över de konsekvenser som regeringens beslut gällande nedskärningar i miljöbudgeten fått för naturvården och vårt svenska friluftsliv. Det är inte bara den biologiska mångfalden som hotas av regeringens beslut, utan även vårt rika och välutvecklade friluftsliv och kulturarv har försämrats avsevärt.

Fru talman! Den biologiska mångfalden minskar i allt snabbare takt, och det är en utveckling som borde oro oss alla. Biologisk mångfald handlar inte bara om naturen i sig. Det är också en förutsättning för fungerande ekosystem, rent vatten, livsmedelsproduktion och vår förmåga att möta klimatförändringarna.

Ett av de växande hoten mot den biologiska mångfalden är spridningen av invasiva främmande arter. Invasiva arter kan orsaka mycket stora skador på ekosystem, jordbruk, skogsbruk och infrastruktur. De kan också påverka människors hälsa. När en invasiv art väl har etablerat sig blir den dessutom betydligt svårare och dyrare att bekämpa. Det är därför helt avgörande att arbetet sker tidigt, konsekvent och långsiktigt.

Mot den bakgrunden är det i grunden positivt att regeringen nu lägger fram lagstiftning som syftar till att begränsa spridningen av invasiva främmande arter. Regelverket behövs, men lagstiftning räcker inte om den inte följs av tillräckliga resurser och ett uthålligt arbete i praktiken. Här finns ett stort problem.

Sverigedemokraterna och regeringen har samtidigt genomfört omfattande nedskärningar i anslagen för att bekämpa invasiva främmande arter. År 2023 togs anslaget för bekämpning av invasiva främmande arter på land bort. Budgeten gick från 55 miljoner kronor 2022 till noll kronor året därpå. Forskningen pekar på att detta har bidragit till den ökade spridning vi nu ser.

Vi socialdemokrater vill i stället se ytterligare krafttag i arbetet mot invasiva främmande arter både på land och i vatten. I vår kommittémotion föreslår vi att arbetet ska stärkas och att myndigheter ska få bättre möjligheter att snabbt identifiera och i ett tidigt skede hantera nya invasiva arter. Det är betydligt billigare och mer effektivt att stoppa spridningen tidigt än att försöka bekämpa arter när de redan har fått stor spridning.

Vi är också tveksamma till regeringens förslag om att begränsa straffansvaret vid otillåten införsel av invasiva främmande arter till fall där uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Redan i dag är det sällsynt att lagföring sker, och flera remissinstanser har därför påpekat att även oaktsamhetsbrott av normalgraden bör omfattas. Vi menar att både aktsamhetskravet och straffskalan bör ses över för att säkerställa att lagstiftningen på ett effektivt sätt bidrar till att förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Fru talman! Det här illustrerar också ett större problem i regeringens miljöpolitik, nämligen de omfattande nedskärningarna. Även om regeringen lägger fram lagförslag tar man samtidigt bort de resurser som krävs för att de ska fungera i praktiken.

Under den här mandatperioden har miljöbudgeten minskat kraftigt. Skötseln av värdefull natur har försämrats, och naturreservat, vandringsleder och lokala naturvårdsprojekt har fått mindre resurser. Riksrevisionen larmade under 2024 om att skötseln av våra mest värdefulla naturområden är eftersatt, och det är mycket allvarligt.

Naturvård handlar inte bara om att skydda arter och miljöer. Det handlar också om friluftsliv, regional utveckling och jobb i hela landet. Därför föreslår vi socialdemokrater att anslaget för skötsel av värdefull natur ska förstärkas med 100 miljoner kronor jämfört med regeringens nivåer.

Vi vill också stärka skyddet av värdefull skog. Regeringen har under mandatperioden kraftigt minskat ersättningen till skogsägare vid formellt

skydd av skog med nästan 70 procent. Det riskerar att bromsa arbetet med att bevara viktiga skogsmiljöer. Därför vill vi höja anslaget med 300 miljoner kronor mer än regeringen.

Fru talman! Nedskränningarna får konkreta konsekvenser i olika delar av landet. Ett tydligt exempel är kalkningen av försurade sjöar och vattendrag. Nu riskerar decennier av framgångsrikt naturvårdsarbete att gå förlorat till följd av regeringens nedskränningar.

Hemma i Västernorrland kalkas över hundra sjöar och många vattendrag varje år för att motverka försurning. Särskilt skyddsvärda vattendrag som Anundsjöån är helt beroende av kalkning. Det är ett arbete som har pågått sedan 1980-talet och som skyddar några av landets viktigaste bestånd av flodpärlmussla. Om kalkningen minskar riskerar dessa arter att slås ut.

Fru talman! Vi ser samma mönster inom flera områden: Kommuner och länsstyrelser larmar om minskade resurser till klimatanpassning, och arbetet med naturvård, invasiva arter och kalkning pressas tillbaka. Samtidigt har regeringen haft råd med omfattande skattesänkningar för dem med de högsta inkomsterna. Politik handlar om prioriteringar, och den här nedskräningspolitiken är både ineffektiv och kortsiktig. När regeringen och Sverigedemokraterna inte satsar på naturvård i dag blir problemen både dyrare och svårare att hantera i morgon.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill se en politik som tar hoten mot den biologiska mångfalden på allvar. Bekämpningen av invasiva främmande arter måste stärkas, naturvården måste få de resurser som krävs och våra mest värdefulla naturområden måste förvaltas långsiktigt och ansvarsfullt. Det handlar om ansvar, om rättvisa och om vilket samhälle vi vill lämna efter oss.

(Applåder)

Anf. 108 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Malin Larsson för anförandet.

Jag vill prata lite grann om naturrestaureringsförordningen, som ju på olika sätt är central för naturvårdsarbetet. Den fick inte majoritet i rådet. Därför bearbetade ordförandeskapet och EU-kommissionen Österrikes miljöminister för att få henne att ändra sig, vilket hon till sist gjorde och därmed gick emot sin egen regering. Naturrestaureringsförordningen gick sedan igenom i rådet. Detta betyder att naturrestaureringsförordningen kan vara den förordning med minst demokratisk legitimitet i EU:s historia.

Socialdemokraterna röstade för förordningen i både EU-parlamentet och riksdagen, och Tidöpartierna röstade emot. I Sverige vill regeringen att förordningen ska genomföras på minsta möjliga nivå. Regeringen vill att referensarealen av naturtyper sätts till det som gällde vid EU-inträdet, på samma sätt som i andra EU-länder. Naturvårdsverket har nu för tredje gången levererat en mycket mer ambitiös plan för restaurering.

Vi sverigedemokrater vill riva upp förordningen. Om det inte går ska en minimiimplementering göras, med minsta möjliga negativa effekt på näringar och människor. Jag undrar: Vill Socialdemokraterna ha 1995 års referensarealer och minimiimplementering, eller vill man, precis som Vänsterpartiet uttryckligen önskar i underlaget för den här debatten, gå på Naturvårdsverkets förslag? Vilken sida står Socialdemokraterna på? Det är viktigt att veta det.

Anf. 109 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Nu vet jag inte om naturrestaureringsförordningen ingår i dagens debatt, men jag kan säga att Socialdemokraterna står på Socialdemokraternas sida, som alltid i politiken. Vi står på vår egen sida och för vår egen politik.

När det gäller naturrestaureringen är det självklart att vi ska ta hand om vår natur. Det handlar om att den ska hålla långsiktigt och, precis som jag sa i slutet av mitt anförande, om vad vi vill lämna efter oss till våra efterkommande. Det gäller att vi sköter om och tar hand om vår natur. Var det sedan landar och vad det handlar om beror ju på vad som är bäst för Sverige och utifrån våra svenska förhållanden. Det är det som är viktigt för oss socialdemokrater.

Anf. 110 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag hörde att Malin Larsson pratade om att vi måste ta hand om naturen, men jag hörde ingenting om de negativa konsekvenserna för näringar och människor. Det är det som är orsaken till att vi och de andra Tidöpartierna vill ha en minimiimplementering och 1995 som referensår.

Skogsstyrelsen beräknar att den långtgående implementeringen av förordningen kommer att resultera i att 1,6 miljoner hektar produktiv skogsmark undantas från brukande. Det motsvarar enligt skogsutredningen ett bortfall på 8 miljoner kubikmeter virke per år. Ett sådant råvarubortfall i den redan pressade svenska skogsindustrin skulle hota 11 000 arbeten i svensk skogsnäring – för att inte tala om miljardförlusterna för företag, staten, bygder och människor.

Om olyckan är framme och det blir en rödgrön regering kommer Vänsterpartiet – säger man – att verka för att vi ska utgå från förindustriell nivå när det gäller naturrestaureringsförordningen. Naturvårdsverkets förslag till plan ligger också i den riktningen. Om Socialdemokraterna inte aktivt bestämmer sig för att det är 1995 som ska gälla som referensår kommer vi alltså att se de här effekterna.

Det är 11 000 jobb som kommer att försvinna, och en massafabrik kommer säkerligen också att läggas ned. Kommer det att bli Obbola i Umeå? Kommer det att bli Ortviken i Sundsvall? Kommer det att bli Domsjö eller Husum i Örnsköldsvik? Kommer det att bli Ställdalen eller Hallstavik? Något av dessa områden kommer att drabbas av nedläggning av sin massaindustri, och totalt sett 11 000 människor kommer att förlora arbetet. Socialdemokraterna måste svara på hur man vill agera i den frågan.

Anf. 111 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för följdfrågorna. Det var ganska många delar, och jag ska ta det där med skogen. Det är nämligen en fråga som ligger mig och Socialdemokraterna varmt om hjärtat – framför allt jobben kopplat till skogen.

Ledamoten Staffan Eklöf målar upp ett scenario där jobb ska försvinna i skogsbruket och skogsbranschen. Det är ju tyvärr någonting vi ser redan i dag, på grund av att SD-regeringen har varit väldigt senfärdig med att hantera artskyddsfrågan. Nu har det snart gått fyra år av den här mandatperioden, och nu börjar förslagen komma upp på bordet – men jobben har

redan börjat försvinna. Vi ser många varsel och många som förlorar sina jobb. Vi får inte tillräckligt med virke till våra industrier.

I stället för att prata om Socialdemokraterna och vad vi kommer att göra i framtiden kan man alltså titta på vad ni har gjort nu och hur det påverkar jobben i skogen, Staffan Eklöf.
(Applåder)

Anf. 112 LARS JOHANSSON (M):

Fru talman! Ekosystem är känsliga och bygger på lång evolutionär samverkan. En främmande, alltså invasiv, art kan utgöra ett hot mot både ekosystem och den biologiska mångfalden. En invasiv art kan ta över livsmiljöer och tränga undan inhemska arter. Den kan sprida sjukdomar, förändra ekosystem i grunden och orsaka stora ekonomiska kostnader.

Därför lägger både Sverige och EU stor vikt vid tidig upptäckt, övervakning och förebyggande arbete. Propositionen som vi behandlar i dag handlar om ändringar i miljöbalken och den så kallade inregränslagen. Regeringen föreslår att den som för in en invasiv främmande art till Sverige från ett annat EU-land ska kunna dömas till ansvar för det. Det tycker vi moderater är bra, och vi står därför bakom regeringens förslag.

Fru talman! Dagens betänkande berör också en stor mängd motioner från allmänna motionstiden med koppling till naturvård. Jag vill uppehålla mig vid ett par ämnesområden som berörs i några av motionerna.

Vi moderater vill att fler ska kunna bo nära vatten. Vi vill också att äganderätten och rådigheten för den enskilda fastighetsägaren ökar. Den moderatledda regeringen tog därför initiativ till ett första steg med lättnader i strandskyddet, som började gälla den 1 juli förra året. Lättnaderna innebär att det generella strandskyddet avskaffats för sjöar mindre än en hektar samt för vattendrag smalare än två meter. Likaså har strandskyddet för vatten anlagda efter den 30 juni 1975 avskaffats.

Vi moderater vill dock gå vidare med ytterligare lättnader. Som det är i dag får till exempel den som äger en bit mark vid en sjö inte ens hålla undan gräset vid strandkanten och sätta upp en bänk för att kunna sitta där och njuta av utsikten, för det vore ett brott mot strandskyddsbestämmelserna. Detta är en helt orimlig ordning, och därför är det bra att regeringen har tillsatt en utredning om ytterligare lättnader i strandskyddet. Utredningen ska vara klar vid det kommande halvårsskiftet.

Vi moderater vill att den enskilda fastighetsägaren och kommunerna får ett större inflytande över strandskyddet. Kommunerna har den lokala förankringen och kan bäst avgöra var det eventuellt kan vara befogat med strandskydd. Det är inte en sak för länsstyrelse eller domstol att avgöra. Det måste bli lättare att bygga strandnära, framför allt i glesbygd.

Fru talman! När det gäller skydd av natur vill vi moderater fokusera på det mest skyddsvärda. I dag finns det 65 000 kvadratkilometer formellt skyddad mark i Sverige. Det motsvarar ungefär 15 procent av landytan. Skydden är av olika karaktär, allt från naturreservat till frivilliga avsättningar som landets skogsbrukare har gjort för att bevara höga natur- eller kulturvärden.

Det allra mesta naturskyddet i dag går ut på att skydda skogsmark från mänsklig påverkan genom att förbjuda den verksamhet som pågår där. Samtidigt är den biologiska mångfalden mest hotad i miljöer som har bru-

kats men där brukningen har upphört, till exempel på betesmarker som har växt igen efter att djurhållningen upphört.

Att tidigare jordbruksmark tilläts växa igen är ett stort hot mot ett rikt djur- och växtliv. Vi moderater tycker därför att man behöver skifta fokus från skydd av skog till värnande av mångfalden i odlingslandskapet. Vi tycker också att det är en god ordning att man ska kunna ompröva ett formellt skydd av mark.

Man måste komma ihåg att naturen inte är statisk. Naturen utvecklas och förändras ständigt, med eller utan mänsklig påverkan. Om de värden som utgjorde grunden för ett beslut om skydd inte längre finns kvar ska skyddet av marken kunna upphävas, och marken ska då kunna återgå till att vara exempelvis produktionsskog.

Fru talman! För 50 år sedan hade skogsvårdslagen i Sverige ett enda syfte: att maximera virkesproduktionen. Miljömålen var underställda produktionsmålen. I den då gällande skogsvårdslagen fanns en bestämmelse om att avverka lågproducerande skog. Bestämmelsen fanns i 5 kap. 3 §, och de lågproducerande skogarna kallas därför populärt 5:3-skogar. Det kunde till exempel handla om klena lövbestånd eller skog på blöta marker.

Skogsägarna ålades av myndigheterna att avverka, gärna dika ut och helst plantera med gran. På den tiden utgick det till och med statliga bidrag för dikning. Det är för övrigt samma diken som man i dag kan få bidrag för att proppa igen.

Ofta hade de skogar som avverkades vad vi i dag skulle benämna som mycket höga naturvärden. Här och var i landet fanns det dock skogsägare med egna uppfattningar, som trotsade myndigheterna och såg andra värden i sin skog. De 5:3-skogar som överlevde myndigheternas härjningar är i många fall de skogar som i dag har allra högst naturvärden – ofta så höga att myndigheterna nu fråntar markägarna bestämmanderätten över skogarna med motiveringen att skötsel av skogar med så höga naturvärden inte kan anförtros åt någon enskild utan är en angelägenhet för staten.

Om det var ett misstag att tvinga skogsägare att avverka 5:3-skogar för 50 år sedan anser jag att det på samma sätt är ett misstag när man nu i stor utsträckning fråntar markägare bestämmanderätten över deras skog med hänvisning till stora naturvärden. Min erfarenhet säger mig att staten inte alltid vet bäst. De nuvarande reglerna om skydd av skog är nämligen kontraproduktiva.

Det händer ofta att en skogsägare som har bestånd där det håller på att skapas mycket höga naturvärden skyndar sig att avverka av rädsla för att myndigheterna annars ska frånta honom eller henne bestämmanderätten över skogen, därtill utan ekonomisk ersättning. Det är därför ledsamt att konstatera att det bland de motioner som behandlas i dagens betänkande finns flera där det föreslås ökad myndighetskontroll och inskränkning av äganderätten för skogsägare som har skogar med höga naturvärden.

Vi moderater vill i stället se en lagstiftning som garanterar att den som låter sin skog bli extra gammal ändå får hugga ned den i ett senare skede eller att den som skapar höga naturvärden på sin mark får full frihet att bestämma över dem.

Om vi ger skogsägarna större frihet att bruka sin skog kommer vi att få se större mångfald. Alla skogsägare har sitt eget sätt att sköta sin skog. Ofta hörs kritik från miljörorelsen om att våra skogar är granplantager.

Vad man ofta glömmer är att de här skogarna är ett resultat av en medveten politik, beslutad i denna kammare.

Politiker tror sig ofta veta bäst. Personligen tror jag att den enskilda skogsägaren vet vad som är bäst för hans eller hennes skog.

Med de orden, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 113 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Johnsson för anförandet. Han och jag är överens i många delar när det gäller den svenska skogen, som är fantastisk.

I talarstolen hörde vi fina ord om vikten av biologisk mångfald och fungerande ekosystem, bland annat i det svenska odlingslandskapet. När man tittar på regeringens budgetprioriteringar ser man dock en helt annan bild. Ett tydligt exempel är arbetet mot invasiva främmande arter. Spridningen av dessa arter riskerar att få mycket allvarliga konsekvenser för våra ekosystem, för jord- och skogsbruket och för den biologiska mångfalden. Trots det valde regeringen att helt ta bort anslaget för bekämpning av invasiva främmande arter på land under 2023. Forskningen pekar på att just det förlorade året har bidragit till den ökade spridning som vi nu ser.

Det handlar alltså inte bara om en nedskärning i budgeten utan också om förlorad tid, vilket gör problemen svårare och dyrare att hantera längre fram.

Min fråga till ledamoten blir därför ganska enkel: Vilka konkreta resultat menar ledamoten har förbättrats till följd av dessa nedskärningar?

Anf. 114 LARS JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Larsson för frågan.

Det är helt korrekt att anslaget skars ned 2023. Detta var egentligen en följd av att anslagen för 2021 och 2022 var tidsbegränsade; det var alltså inga så kallade långa pengar i den tidigare budgeten. Man återgick till normalnivån efter valet 2022.

Efter den kritik som kom gjorde man en ny satsning med 50 miljoner kronor inför 2024. För att arbetet skulle bli mer träffsäkert tog regeringen fram en nationell förteckning över 40 prioriterade arter innan man gjorde den här satsningen. Detta skulle vara ett arbete med fokus på vad man skulle jobba mot. Utan en tydlig inriktning för vad som är prioriterat finns det ju ingen poäng med ett ökat anslag. Det är så regeringen har resonerat.

Anf. 115 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Johnsson, för svaret!

Anslaget gick från 55 miljoner till 0 kronor och sedan till 50 miljoner. Resultatet ser vi nu, precis som jag nämnde, och det är inte något glädjande resultat. Forskningen pekar på att det har bidragit till ökad spridning eftersom man har tappat tid i detta viktiga arbete.

Jag vill passa på att ställa en väldigt aktuell fråga till ledamoten. Ny forskning från SLU och Stockholms universitet visar att örningen i Ljungan mår riktigt dåligt. Ljungan rinner förbi mitt hus hemma i Medelpad och ut i Bottenviken. Fiskarna kan inte vandra som de ska eftersom vattenkraften stoppar dem, och då riskerar hela bestånd att försvinna. Det handlar inte bara om örningen utan om många arter. Det handlar om våra levande älvar,

levande strömekosystem, naturen och det som många människor lever nära och bryr sig väldigt mycket om.

Samtidigt vill regeringen nu ändra miljöbalken för att kunna lägga miljökraven på lägsta möjliga nivå enligt EU-rätten, så att kraven på miljön kan bli lägre. I Ljungan planeras inga fiskvägar, trots att forskningen visar att sådana behövs. Jag vet att ledamotens moderata kollegor själva har varit på besök vid Ljungan.

Min fråga är därför: Varför sänker Moderaterna och övriga partier i regeringen kraven i stället för att göra det som faktiskt behövs för att rädda våra fiskar och älvar och få tillbaka levande strömekosystem?
(Applåder)

Anf. 116 LARS JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den kompletterande frågan.

När det gäller öringen i Ljungan ska jag villigt erkänna att jag inte har någon närmare koll på hur det är med beståndet. Däremot kan jag konstatera att eventuella problem med vandringsvägarna inte är någonting som man kan lasta den här regeringen för. Då har problemen nog uppstått tidigare.

Låt mig gå tillbaka till de invasiva arterna. Regeringen har fokuserat på det förebyggande arbetet. Man har tagit initiativ till att skärpa straffbestämmelserna, bland annat det vi diskuterar här i dag. Man har också gett Tullverket ökade befogenheter. Ekonomiskt är det effektivare att förhindra att invasiva arter kommer in och etablerar sig än att bekämpa dem när de väl har etablerat sig. Därför har man ändrat fokus lite grann i arbetet.

Anf. 117 REBECCA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Det finns grovt sett två stora hot mot Sveriges biologiska mångfald. Det ena är igenväxning, och det andra är avverkning.

För att få bukt med igenväxningen behövs en variationsrikedom i våra landskap. Vi behöver få tillbaka bete och slätter, alltså en störning som möjliggör för många hotade arter i Sverige att få finnas även i framtiden. Här finns en lagstiftning på EU-nivå, restaureringslagen, som regeringen har motsatt sig och lagt mycket politisk kraft på att förhindra. Detta går varken ihop med det som anförs eller med regeringens ideologiska hemvist.

Att naturen ska återfå den prakt och skönhet som rådde på våra mor- och farföräldrars tid är något jag tror att många svenskar drömmer om. Vår artrikedom går att rädda, men då krävs aktiva åtgärder. Det kommer att krävas blod, svett och tårar, men jag tror att många är villiga att ta i för att rädda de arter som många menar definierar svensk natur.

Hur ställer sig ledamoten till att restaurera natur och motverka igenväxning av våra öppna landskap?

Anf. 118 LARS JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag ser positivt på att motverka igenväxning, men jag är inte säker på att EU:s naturrestaureringsförordning är bästa sättet. Det bästa sättet är att få fler betande mular, vilket regeringen har tagit upp i sin livsmedelsstrategi. Man har också infört en speciell ersättning till lantbrukare på 1 000 kronor per ko för att de ska hålla mjölkkor, och man tittar

även på möjligheten att göra detsamma för dikor. Fler betande djur är vad som behövs för att det ska se ut som det gjorde tidigare.

Jag bor själv på landet. När jag växte upp fanns det ett mejeri och 50 mjölkbönder i församlingen, men i dag finns varken mejeri eller mjölkproducenter. Utvecklingen har skett över tid, och det är ledsamt att se betesmarker växa igen.

Anf. 119 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vi delar sorgen över de igenvuxna landskapen.

Det behövs ett större politiskt grepp för att hindra en utveckling där små producenter och små gårdar behöver läggas ned för att det inte är ekonomiskt lönsamt och bärkraftigt att driva dem på grund av den konkurrens de utsätts för.

Det andra stora hotet mot den biologiska mångfalden i Sverige är avverkningen av våra sista naturskogar. Det här är ett helt annat ekosystem. Urskogar är inte något som människor kan skapa, utan det kan bara tiden och naturen göra.

I vissa ekosystem behövs människan för att upprätthålla hävd, men när det gäller urskogar, naturskogar och kontinuitetsskogar, som vi har väldigt få av, behöver tiden vara den stora och viktiga ingrediensen för att liv och biologisk mångfald ska kunna utvecklas. Drygt 60 procent av den svenska skogen är yngre än 60 år, det vill säga planterad och människoskapad. Vad vi behöver göra, som också är det mest ekonomiskt effektiva, är att se till att de sista urskogarna, naturskogarna och kontinuitetsskogarna skyddas. Det är mycket mer effektivt än att senare försöka återskapa något. Vi pratar faktiskt om tusenåriga ekosystem.

Hur ser ledamoten på detta? Är regeringen beredd att vidta åtgärder och omvärdera sin skogspolitik och faktiskt freda områden?

Det låter som att det bara handlar om att förbjuda människor att avverka. Men, fru talman, många markägare står på kö och vill skydda sin skog, men det finns för lite pengar i budgeten.

Anf. 120 LARS JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den kompletterande frågan.

När det gäller budgeten är det riktigt att vi har skurit ned på anslaget för att skydda skog. Vi tycker inte att man ska ha så mycket mer skyddad skog utan att det ska vara markägarens sak att avgöra det. Det är rätt logiskt och ett utfall av vår politik att vi har gått den vägen.

Jag delar inte riktigt ledamotens negativa syn på skogens utveckling i Sverige. Jämfört med 1990-talet har vi i dag tre gånger så mycket död ved i skogen, fyra gånger så många grova lövträd, nästan dubbelt så mycket gammal skog och 50 procent fler lövträd. Jag tycker att utvecklingen går åt rätt håll och delar inte ledamotens uppfattning.

(Applåder)

Anf. 121 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Tillståndet för den biologiska mångfalden i världen är kritiskt. Forskare har konstaterat att förlusten av arter och ekosystem är ett lika stort hot som klimatkrisen. Av jordens cirka 8 miljoner växt- och djurarter riskerar nästan 1 miljon att utrotas. Vi är nu inne i det sjätte massutdöendet. Tidigare massutdöenden har orsakats av meteoritnedslag och

geologiska processer. Den här gången är det mänsklig verksamhet som är orsaken till utrotningen.

Även här i Sverige går utvecklingen åt fel håll. Andelen rödlistade arter ökar. De största hoten mot djur och växter i Sverige är skogsavverkning och igenväxning av det öppna landskapets hagar och ängar.

År 2022 enades världens länder om ett globalt ramverk för att stoppa artutrotningen. Enligt ramverket ska förlusten av biologisk mångfald stoppas och vändas till 2030, och 30 procent av jordens yta ska skyddas till samma år. Vi ska också återställa 30 procent av de skadade ekosystemen. Det är glädjande att ambitiösa mål finns på plats, men de kommer inte att nås utan ansträngning.

Sverige klarade inte att leva upp till något av de mål som sattes upp till 2020 inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Inte heller nås något av de nationella miljömålen med direkt koppling till den biologiska mångfalden. Det är ett klart underbetyg för ett rikt välfärdsland som Sverige. Det är tyvärr också ett kvitto på att miljöhänsyn fortsatt underställs kortsiktiga vinstintressen.

För att bryta trenden krävs nya styrmedel och ett förbättrat regelverk för att jord- och skogsbruk, fiske och andra verksamheter ska bedrivas hållbart inom naturens gränser. Det krävs också att vi skyddar områden med höga naturvärden från exploatering.

Hur svarar då regeringen på detta allvarliga läge? Under mandatperioden har man gjort brutala nedskärningar på naturvärden. Resurser till skydd och skötsel av värdefull natur har kapats sedan regeringen tillträdde. Pengar till miljöövervakning har dragits in, och strandskyddet har monterats ned. På EU-nivå lobbade svenska ministrar till och med gentemot andra länder för att stoppa viktig lagstiftning om restaurering av natur, och i Sverige finns fortfarande inget mål om att skydda 30 procent av naturen.

Den så kallade strategi och handlingsplan för biologisk mångfald som regeringen har lagt fram är helt otillräcklig för att nå både de svenska miljömålen och de globala målen. Lyssnar man på de senaste årens debatter om biologisk mångfald i den här kammaren handlar högerpartiernas inlägg i anmärkningsvärt stor utsträckning om hur de vill döda fler vilda djur snarare än om hur vi ska lösa krisen för den biologiska mångfalden. Det är galenskap, för det här är en kris som i allra högsta grad drabbar oss själva.

Den brittiska underrättelsetjänsten har slagit larm om att flera viktiga ekosystem riskerar att kollapsa redan under 2030-talet, alltså om bara några få år. Eftersom vi är beroende av dessa ekosystem för vår tillgång till mat och vatten är det här ett akut säkerhetshot. Ju mer mångfalden i naturen minskar, desto mer ökar sårbarheten inom jordbruk och skogsbruk för torka, översvämningar och stormar. Ju fler arter som dör ut, desto mer minskar möjligheten att i naturen hitta botemedel mot sjukdomar och tekniska lösningar på framtidens utmaningar.

De länder som enligt den brittiska larmrapporten kommer att klara sig bäst är de som investerar i skydd och restaurering av ekosystem. Allting talar alltså för att göra kraftfulla insatser här och nu för att undvika katastrofala konsekvenser. Men den svenska regeringen har i stället gjort sitt bästa för att slippa vidta åtgärder och försöker slingra sig undan kraven.

Fru talman! För att möta krisen för biologisk mångfald och leva upp till våra åtaganden krävs en omställning av hela samhället. Av samma skäl som Sverige har ett klimatpolitiskt ramverk för att möta klimatkrisen anser Vänsterpartiet att det behövs ett naturpolitiskt ramverk för att möta naturkrisen.

Ramverket bör på samma sätt som det klimatpolitiska ramverket omfatta lagstiftning, målsättningar och ett naturpolitiskt råd. Varje regering ska vid en ny mandatperiods början ta fram en naturpolitisk handlingsplan som redogör för vilka åtgärder som ska vidtas för att nå målen. På samma sätt som Klimatpolitiska rådet ska det naturpolitiska rådet utvärdera regeringens arbete.

Vi i Vänsterpartiet vill också att det införs ett nytt etappmål i miljömålssystemet om att 30 procent av naturen ska skyddas, att alla skyddade områden ska förvaltas så att de inte förlorar de naturvärden de syftar till att bevara och att mer natur ska restaureras.

Många subventioner inom exempelvis jordbruk, skogsbruk och fiske bidrar i dag till ökad exploatering av resurser som skadar livsmiljöer för många arter. Sverige har i internationella avtal lovat att agera mot det här. Vänsterpartiet vill se en handlingsplan för hur subventioner som är skadliga för biologisk mångfald ska fasas ut och hur hållbara alternativ i stället kan stödjas.

Fru talman! Skogen utgör livsmiljö för en stor del av den biologiska mångfalden i Sverige och är hem för många hotade arter. Dagens intensiva skogsbruk påverkar många arter negativt. I stället för levande skogar med träd av alla åldrar, en blandning av trädartar och död ved består våra skogar i dag till stor del av planteringar med likåldriga granar eller tallar som avverkas långt innan de når sin maximala livslängd. Våra skogar brukas för att ge så hög ekonomisk avkastning som möjligt, och vi har ett skogsbruk som ensidigt prioriterar produktion på den biologiska mångfaldens bekostnad.

Miljömålsberedningen har uppskattat att det finns ungefär 1,5 miljoner hektar urskog och naturskog som inte är skyddade i Sverige. Det här är de mest värdefulla skogarna i hela Europa. En ny rapport från Skogsstyrelsen visar att avverkningsgraden av de här skogarna är fyra gånger högre i dag än när regeringen tillträdde. Om vi inte gör någonting kan alla oskyddade urskogar och naturskogar vara borta om 25 år, och de kan aldrig ersättas. Det här unika, gemensamma naturarvet riskerar alltså att bli till papper för att regeringen inte vill skydda ens de mest värdefulla skogarna.

I dag saknas kunskap om var i Sverige skogarna med de högsta naturvärdena finns. Därmed riskerar de att avverkas. Därför menar vi att en nationell inventering av skog med höga naturvärden måste genomföras för att kartlägga kvarvarande ur- och naturskogar och andra skogar med höga naturvärden i syfte att de skyddas, restaureras eller förvaltas för att gynna den biologiska mångfalden.

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att när man väl tar till skarpa miljöåtgärder ger det resultat. På flera platser vid kusterna ser man positiva effekter av att utsläpp av fosfor och kväve har åtgärdats genom bättre rening. Havsörnen var på 1970-talet nästan utrotad, men i dag har den kommit tillbaka. Förbud mot miljögifter har varit en mycket viktig faktor för denna framgång. Det visar att politiska beslut gör skillnad.

Fru talman! Det behövs givetvis åtgärder inom en lång rad områden för att vända den negativa trenden för naturen och den biologiska mångfalden utöver dem jag har tagit upp här i dag. Vi behöver ett jordbruk som i mycket större utsträckning främjar artrikedomen, där våtmarker bevaras och där djuren får gå ute. Vi måste även begränsa användningen av miljögifter i jordbruket. Den fysiska planeringen måste också ta större miljöhänsyn.

Avslutningsvis vill jag återknyta till det jag sa i inledningen. Vi befinner oss i det sjätte massutdöendet. Artutrotningen tillsammans med den globala upphettningen och de föroreningar mänskligheten släpper ut samverkar i en planetär trippelkris. Ingen kommer att lämnas oberörd av dess konsekvenser.

Eftersom det är vi människor som har försatt oss i den här allvarliga situationen är det bara vi som kan och måste lösa den. Därför behövs politiskt ledarskap. Vi ska fortsätta att bruka jord, skog och hav, men vi måste göra det på ett hållbart sätt. Ytterst är det naturens bärkraft som måste sätta gränserna för vad vi kan göra. Jag yrkar bifall till reservation 5.

(Applåder)

I detta anförande instämde Rebecka Le Moine (MP).

Anf. 122 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack till Andrea Andersson Tay för ett flammande tal till försvar för naturen och den biologiska mångfalden!

Jag har ingen orsak att betvivla de ärliga intentionerna att bevara biologisk mångfald. Det är bra, och en sådan intention har också vi. Men till skillnad från Vänsterpartiet är det i vår ideologi viktigt att väga av saker. Det gäller att väga värden mot varandra och se vilka negativa konsekvenser som det ena handlandet som följer ett värde har för andra värden.

När det gäller det vi diskuterar i dag ser vi verkligen negativa konsekvenser på andra områden. Vid den tidigare ordväxlingen med representanten för Socialdemokraterna här tog jag upp att om man när det gäller naturrestaureringsförordningen väljer referensen förindustriell tid i stället för året 1995 innebär det sannolikt att 11 000 jobb faller bort. Det vill Vänsterpartiet uttryckligen göra. Det kan vi läsa av handlingarna.

Men det stannar inte där. Enligt handlingarna vill Vänsterpartiet också avsätta 30 procent av naturen för skydd. Det blir ännu mindre virke som kan tas ur skogarna. Sedan tycker man att man ska ha hyggesfritt, och då blir det ännu mindre virke. Det blir mycket färre jobb i skogen.

Jag är uppvuxen i områden som skulle drabbas. Jag vet att många av dem som skulle drabbas och förlora sina jobb sympatiserar med Vänsterpartiet. Bryr sig Vänsterpartiet inte alls om att många av deras väljare längs Norrlandskusten kommer att förlora sina jobb?

Anf. 123 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik:

Fru talman! Staffan Eklöf talade om att väga olika värden mot varandra. Jag håller med om att det är viktigt. Jag skulle vilja framhålla vilka negativa konsekvenser det skulle bli om vi inte lyckas stoppa naturkrisen.

Jag nämnde i mitt anförande rapporten från den brittiska underrättelse-tjänsten. Den visar på en risk att stora och viktiga ekosystem på global nivå riskerar att börja kollapsa redan under 2030-talet och vilket enormt hot det är mot världens försörjning av mat och vatten.

Det rör sig om konsekvenser som inte alls går att överblicka och som är svåra att sätta ett ekonomiskt värde på. Vi kan ju inte leva utan de här sakerna. Det här oroar mig verkligen, för det är något som bara inte får hända. Då måste vi agera för att stoppa naturkrisen och artutrotningen.

Jag lyssnar på vad forskare säger krävs för att vi ska vända utvecklingen. Vi har landat i de förslag som Staffan Eklöf refererar till. Det vi vill göra är att utgå från vad vetenskapen säger krävs för att skydda, bevara och restaurera den biologiska mångfalden – ingenting annat. Detta är vi överens om med forskare inom området och svenska myndigheter.

Jag vill också påminna om att när det gäller målet om att skydda 30 procent av naturen är det någonting som Sverige har ställt sig bakom på global nivå. Den svenska klimat- och miljöministern var med, och hon vill själv framhålla att hon var med och förhandlade fram avtalet. Då tycker jag att det är väldigt märkligt att vi inte skulle följa upp det i Sverige och agera likadant på hemmaplan.

Anf. 124 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack till Andrea Andersson Tay för svaret!

Nu fick vi höra att man lyssnar på forskare och att man följer vetenskapen. Men det har aldrig någonsin varit så att alla forskare har varit eniga. Det har aldrig någonsin varit så att man kan peka och säga: Det där är vetenskapen.

Det ligger i forskningens och vetenskapens natur att man har olika meningar, olika teorier och olika teser som man bryter mot varandra. Det kommer hela tiden upp oenigheter.

Man kan lyssna på de forskare som skapade Living Planet Index. Jag tog i ett tidigare anförande upp att deras analys var en av de analyser som låg till grund för teorierna om den stora artutrotningen.

När de gjorde en förnyad analys med högre upplösning, med fler datapunkter, såg de att problemet var mycket mindre än vad de hade trott. Det var väldigt stort för vissa artgrupper och vissa regioner. Sverige var inte en av de regionerna. Det var bland annat Sydostasien, minns jag. Det fanns fler regioner, men det är den enda region som jag kommer ihåg. Men Sverige var inte ett problematiskt land. I Sverige är det mycket bättre bestämt.

Problemet ligger hos andra länder. Hur förmår man andra länder att ändra sin politik om man vill stoppa artutrotningen, som det kallas?

Jag noterar att jag inte hörde något om alla arbetare längs Norrlandskusten som förlorar sina jobb. Jag sluter mig därför till att det är en förlust som Vänsterpartiet är berett att ta uppemot 50 000 arbetare i Norrland förlorar sina arbeten. Är det så, Vänsterpartiet?

Anf. 125 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik:

Fru talman! Det finns jättemånga nya jobb som skulle kunna skapas om vi satsade mer på naturrestaurering och på att bruka skog och mark på ett annat sätt, så de hotsscenarier som Staffan Eklöf målar upp ger jag inte särskilt mycket för.

Vi i Vänsterpartiet lyssnar på den breda vetenskapen, medan Sverigedemokraterna i stället plockar ut enskilda studier eller forskare som passar deras egen argumentation.

Om det vore så att problemen var mindre än vad vi tror skulle ingen vara gladare än jag. Men tyvärr är det inte så verkligheten ser ut, och då måste vi lyssna på vetenskapen och göra det som krävs för att skydda, bevara och restaurera biologisk mångfald. Det är det vår politik syftar till.

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

Anf. 126 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Dagens debatt handlar både om en proposition och om ett motionsbetänkande, och jag kommer att börja med att prata om den proposition som kommer att antas lite senare vid voteringen i dag – kanske!

Propositionen syftar till att stärka Sveriges arbete mot invasiva främmande arter, alltså arter som sprids utanför sitt naturliga utbredningsområde och orsakar skador på biologisk mångfald, ekonomi eller människors hälsa.

Bakgrunden är att nuvarande regelverk bedöms ha brister i effektivitet, tydlighet och efterlevnad. Huvudorsaken är dock att invasiva främmande arter i dag är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Inom vissa lokaler är de det största hotet.

Huvudförslagen i propositionen handlar om skärpta förbud och tydligare ansvar. Förbudet mot att importera, sälja, odla, transportera och släppa ut invasiva arter förtydligas. Ansvaret för olika aktörer klargörs än bättre.

Det handlar om utökade möjligheter till ingripanden. Myndigheter får starkare befogenheter att besluta om åtgärder, till exempel bekämpning eller borttagning av arter, och möjlighet att agera snabbare i tidiga skeden av spridning.

Fler arter kan även omfattas nationellt. Sverige får större möjlighet att lista och reglera arter nationellt, inte bara dem som finns på EU:s lista.

Vi noterar att sanktionssystemet skärps. Det blir högre sanktionsavgifter och tydligare straffbestämmelser vid överträdelser. Syftet är förstås att öka efterlevnaden. Fler måste följa lagarna.

Det handlar också om ökad skyldighet att vidta åtgärder. Markägare och andra kan i större utsträckning bli skyldiga att bekämpa eller hantera invasiva främmande arter på sin mark.

Slutligen, fru talman, handlar det om förtydligad tillsyn. Roller mellan myndigheter förtydligas för att det ska bli en effektivare tillsyn.

Propositionen innebär alltså i praktiken ett mer offensivt och handlingsinriktat regelverk, där staten får bättre verktyg att stoppa spridning av invasiva arter samtidigt som kraven på enskilda aktörer skärps.

Jag yrkar bifall till propositionen och kan samtidigt yrka avslag på reservationerna, även om jag inte är klar med mitt anförande.

Jag kom in lite sent i kammaren, fru talman. Jag ska iväg på en resa för riksdagen till FN och har suttit med på en genomgång inför detta. Jag har därför inte fått med mig början av debatten, men utifrån det jag har hört efter det att jag kom in i kammaren kan jag notera att vi lever i skilda världar. Det råder ingen tvekan om det utifrån hur vi hanterar frågorna och dessutom utifrån hur vi ser på dem.

Jag skulle vilja bemöta en del av reservationerna, bland annat en som handlar om restaurering av natur. Precis som vi hörde tidigare råder det

ganska stor oenighet inte bara i den här kammaren utan även på EU-nivå. Det här var faktiskt en lagreglering som inte skulle ha gått igenom om alla länder hade följt de mandat som de hade med sig från sina regeringar. Men Österrikes miljöminister valde att inte följa sitt mandat, och förslaget gick därmed igenom.

För Sveriges del innebär detta, om vi ska köra på den föreslagna implementeringen, en kostnad på 20 miljarder per år fram till 2032. Vem ska stå för den notan? Och vad ska vi restaurera till? Vill vi ha svenskproducerad mat?

I dagens läge, då vi pratar väldigt mycket om beredskap och att öka den svenska beredskapen och bli mer självförsörjande i Sverige, behöver vi verkligen inte lägga ned fullt fungerande åkermark. Då ska vi i stället producera mer mat. Det här förslaget går rakt emot detta. Det riskerar att ta mark ur produktion, att minska konkurrenskraften och att öka osäkerheten och därmed försämra Sveriges livsmedelsförsörjning och skogsindustri. En minskad produktion i Sverige, fru talman, riskerar att öka klimatpåverkan globalt – inte minska den. Detta blir rakt kontraproduktivt.

När jag läser reservationen om restaurering av natur märker jag återigen att vi lever i skilda världar, som jag sa.

Allemansrätten är en annan del som lyfts. Det är en fantastisk rättighet som vi har i Sverige och en rättighet som vi ska vara rädda om och vårda. Men, fru talman, då måste vi se till, precis som det står i reservationen, att vi fortsätter att få ut kunskap.

Vi noterar också hur allemansrätten utnyttjas. Allemansrätten ska inte utnyttjas; den ska nyttjas och brukas. Men vi ser tyvärr hur den utnyttjas, och det är ett betydligt större hot än annat mot allemansrätten.

Jag noterade att ni var inne på artskyddet just när jag kom in i kammaren. Jag är glad att vi har tagit stora steg framåt i detta. Vi kan nu få ett artskydd som fungerar, och inte minst kan vi få ut ersättning till dem som på olika sätt måste hantera detta när det finns arter som är så skyddsvärda att skog måste skyddas. Vi måste få ett artskydd som fungerar i praktiken, och vi måste få ett artskydd där man som markägare ändå har någon form av rättighet. Jag är glad att vi nu kommer dit och får en rättssäkerhet värd namnet.

Vi debatterade rovdjur i förra veckan. Det finns en reservation även här om detta. Man ska lyssna på forskningen, har det sagts. Först och främst: Forskning är inte vetenskap. Forskning är olika forskare som kommer fram till olika saker. Sedan får man se var de bredaste sammanhangen finns och vilka det är som troligtvis har rätt, eftersom vi har forskning som pekar åt olika håll.

Om vi ska lyssna på vad en majoritet av forskarna säger blir det dock väldigt tydligt att de siffror som man rör sig med i Vänsterpartiets reservation kring varg inte stämmer med vad forskarna säger.

Slutligen, fru talman, handlar det om strandskyddet. Jag noterar att det är ömsom vin, ömsom vatten när det gäller detta. Om vi ska få hela Sverige att fungera måste landsbygden fungera. Utan landsbygden stannar resten av Sverige, för det är landsbygden som ser till att resten av Sverige får mat och dessutom virke och allt annat som vi behöver från skogen.

Fru talman! Då måste vi även ha folk som bor ute på landsbygden. Här är strandskyddet och reformeringen av det en viktig del för att vi ska få

fler att vilja bosätta sig på landsbygden. Det är det vi behöver för att landsbygden på lång sikt ska överleva.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 127 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Ottosson för anförandet!

En fråga som jag vill ta upp är kalkningen. Många runt om i landet är djupt bekymrade över nedskärningarna i kalkningen av försurade sjöar och vattendrag. Det gäller inte minst i Värmland, ledamotens egen valkrets. Där har många lokala företrädare, även kristdemokrater, varit tydliga med sin oro över de konsekvenser som detta får.

När ledamoten fick en fråga om detta från min kollega i en tidigare debatt blev svaret att det här inte är något som prioriteras i Regeringskansliet och att ledamoten därför inte kunde svara på hur nedskärningarna har kommit till.

Men Kristdemokraterna sitter ju i regeringen. Partiet har dessutom ansvar för det departement där många av de här frågorna hanteras. Trots det verkar ledamoten och hans parti inte vilja ta något ansvar. Samtidigt ser kommuner, länsstyrelser och lokala företrädare varje dag hur konsekvenserna av nedskärningarna blir alltmer konkreta i deras vardag.

Är ledamotens och regeringens besked att kommunerna helt enkelt får hantera konsekvenserna av nedskärningarna själva? Eller är Kristdemokraterna beredda att ta ansvar för att stärka resurserna till det viktiga arbetet med kalkningen?

Anf. 128 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis som Malin Larsson var inne på hade jag ett replikskifte om detta för inte så länge sedan. Dock är jag inte riktigt enig med ledamoten i synen på vad jag sa i det replikskiftet. Att jag skulle ha uttryckt mig på det viset att detta inte skulle prioriteras har jag väldigt svårt att tro. I så fall får Malin Larsson ta fram transkriberingen av det anförandet och visa mig.

Det jag dock vet att jag lyfte i det replikskiftet var att vi har ytterligare en utmaning i Värmland som handlar om Gåsgruvan, en av de största gruvorna i Sverige, där vi bryter kalk att använda till kalkning. Där har miljöregler satt stopp så att vi inte kan fortsätta bryta. Det handlar om det lakvatten som släpps ut, som har en uranhalt som gör att vi i nuläget inte kan fortsätta att bryta.

Det märkliga i kråksången, fru talman, är att man kan gå till vilken kiosk eller butik som helst, köpa en flaska bubbelvatten och dricka den. Det vattnet har högre uranhalt än det lakvatten som rinner ut från Gåsgruvan. Det är helt okej att dricka, men att fortsätta att bryta kalk där är inte okej. Det tycker jag är märkligt.

Ja, Malin Larsson, jag är absolut bekymrad över konsekvenserna – ingen tvekan om det! Vi ser ju hur oerhört viktigt detta är. Det är ett arbete som har varit långsiktigt, och jag hoppas att det fortsätter. Jag och vi är väldigt tydliga med vad som gäller: Vi måste fortsätta det långsiktiga arbetet så att vi inte tappar den bollen.

Jag trycker på så mycket jag kan. Sedan är det, precis som Malin Larsson vet, på andra sidan vattnet som man slutligen tar beslutet. Men jag gör i alla fall vad jag kan för att man på Regeringskansliet ska ta rätt beslut i frågan.

Anf. 129 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill lyfta också en annan viktig fråga. Den rör artskyddet, som också ledamoten var inne på i sitt anförande.

Regeringen skickade nyligen – jag tror att det var i förra veckan – ett pressmeddelande om ändringen gällande översättningen. Vi vet att artskyddet länge har ställt till det för våra skogsägare. Äntligen, efter snart fyra år, börjar det hända saker här, och det är efterlängtat.

Ändringen sker med anledning av en rättelse i den svenska språkversionen av EU:s fågeldirektiv. Syftet är att det svenska regelverket inte ska vara mer långtgående än vad EU-rätten kräver, skriver man.

Av pressmeddelandet framgår att ändringen ska innebära en anpassning till fågeldirektivets rättade lydelse. Det saknas dock en närmare förklaring av hur ändringen är avsedd att påverka den praktiska tillämpningen och även av hur tillsynsmyndigheter och domstolar förväntas tolka bestämmelserna framöver. Då riskerar ju ändringen att bidra till en fortsatt osäkerhet där markägare, myndigheter och andra återigen hänvisas till domstolsprövning för att få klarhet i rättsläget.

Därför vill jag fråga ledamoten hur han ser på risken att avsaknaden av förordningsmotiv, som det heter, till ändringen i artskyddsförordningen leder till en fortsatt rättsosäkerhet och behov av domstolsprövning i stället för att skapa den tydlighet och förutsägbarhet som vi faktiskt behöver.

Anf. 130 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska svara kort: Det är bra att Malin Larsson ser de bra saker regeringen gör på området för att förbättra artskyddet, eller snarare förbättra för skogsägare så att de får ett artskydd som fungerar och vi får en rättssäkerhet värd namnet.

Det var två prioriteringar. Den första var att göra ändringen snabbt. Den andra var att komma med motivtext. Det ena utesluter inte det andra. Förändringen är gjord – det var steg ett. Steg två kommer, och det handlar om motivtexten – precis det som Malin Larsson efterlyser. Också det är alltså på väg.

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

UbU9 Lärare och elever

Punkt 2 (Behörighet m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (C)

Votering:

274 för utskottet

23 för res. 2

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 16 MP, 10 L, 3 -

För res. 2: 21 C, 2 -

Avstod: 1 S

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Gunilla Carlsson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Kompetens inom vissa områden)

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Votering:

282 för utskottet

17 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 21 C, 17 KD, 16 MP, 10 L, 3 -

För res. 4: 15 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 5 (Elevhälsan)

1. utskottet
2. res. 6 (MP)

Votering:

262 för utskottet

16 för res. 6

21 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 5 -

För res. 6: 16 MP

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 7 (Elever med olika förutsättningar)

1. utskottet

2. res. 7 (S)

Votering:

182 för utskottet

96 för res. 7

21 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 16 MP, 10 L, 2 -

För res. 7: 93 S, 3 -

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU16 Riksrevisionens rapport om systemet för lärarlegitimation

Punkt 1 (Undantag från krav på legitimation)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, C, MP)

Votering:

151 för utskottet

148 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 1: 93 S, 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 2 (Anmälningsskrav och registerkontroller)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

151 för utskottet

148 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 2: 93 S, 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 3 (Disciplinpåföljder)

1. utskottet
2. res. 3 (S, V, C, MP)

Votering:

151 för utskottet

148 för res. 3

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 3: 93 S, 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 4 (Insatser för fler behöriga lärare)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V, C, MP)

Votering:

151 för utskottet

148 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 4: 93 S, 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU16 FN i svensk utrikespolitik

Punkt 1 (FN i svensk utrikespolitik)

1. utskottet
2. res. 1 (S)
3. res. 2 (C)
4. res. 3 (MP)

Förberedande votering 1:

22 för res. 2

16 för res. 3

260 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Helena Gellerman (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

94 för res. 1

21 för res. 2

184 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
163 för utskottet
94 för res. 1
42 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 62 SD, 60 M, 12 V, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 1: 93 S, 1 -
Avstod: 21 C, 3 V, 16 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L
Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstätt från att rösta.

Punkt 2 (Kvinnor, fred och säkerhet)

1. utskottet
2. res. 6 (V)
Votering:
151 för utskottet
17 för res. 6
131 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 6: 15 V, 2 -
Avstod: 93 S, 21 C, 16 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Cirkulär och giftfri ekonomi

Punkt 4 (Företagens förutsättningar för att bidra till en cirkulär ekonomi)

1. utskottet
2. res. 6 (S)
Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Övergripande åtgärder för att öka den cirkulära materialanvändningen)

1. utskottet
2. res. 8 (MP)
Votering:
281 för utskottet
18 för res. 8
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 21 C, 15 V, 17 KD, 10 L, 3 -
För res. 8: 16 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 7 (Cirkulär hantering av textilier)

1. utskottet
2. res. 12 (C)

Votering:

166 för utskottet
21 för res. 12
112 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 12: 21 C
Avstod: 93 S, 16 MP, 3 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 21 (PFAS)

1. utskottet
2. res. 27 (V)
3. res. 29 (MP)

Förberedande votering:

15 för res. 27
18 för res. 29
266 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 29.

Huvudvotering:

152 för utskottet
16 för res. 29
131 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 1 V, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 29: 14 MP, 2 -
Avstod: 93 S, 21 C, 14 V, 2 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Leila Ali Elmi och Daniel Helldén (båda MP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU14 En ny lag om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars

FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Punkt 4 (Statistik över hushållens tillgångar och skulder)

1. utskottet

2. res. 7 (S)

Votering:

203 för utskottet

96 för res. 7

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 21 C, 15 V, 17 KD, 16 MP, 10 L, 2 -

För res. 7: 93 S, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 6 (Tillgång till grundläggande banktjänster)

1. utskottet

2. res. 11 (C)

Votering:

151 för utskottet

21 för res. 11

127 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 11: 21 C

Avstod: 93 S, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 10 (Pennytvätt samt bank- och betalningsbedrägerier)

1. utskottet

2. res. 20 (V)

Votering:

150 för utskottet

15 för res. 20

133 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 20: 15 V

Avstod: 93 S, 21 C, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Kommunala frågor

Punkt 1 (Det kommunalekonomiska utjämningsystemet)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

167 för utskottet

21 för res. 2

111 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 16 MP, 10 L, 2 -

För res. 2: 21 C

Avstod: 93 S, 15 V, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 2 (Kommunsektorns långsiktiga finansiering)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

151 för utskottet

95 för res. 3

53 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 3: 93 S, 1 C, 1 -

Avstod: 20 C, 15 V, 16 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Catarina Deremar (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter)

1. utskottet

2. res. 9 (S, MP)

3. res. 10 (V)

Förberedande votering:

111 för res. 9

17 för res. 10

171 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

171 för utskottet

110 för res. 9

18 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2025/26:92

18 mars

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 9: 93 S, 16 MP, 1 -

Avstod: 1 C, 15 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Ulrika Heie (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU14 Näringspolitik

Punkt 1 (Allmänt om företagsfrämjande)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

Votering:

151 för utskottet

21 för res. 3

127 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 3: 21 C

Avstod: 93 S, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 2 (Åtgärder mot oseriösa företag)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

260 för utskottet

18 för res. 5

21 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 60 M, 17 KD, 16 MP, 10 L, 3 -

För res. 5: 1 S, 15 V, 2 -

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Blåvitt Elofsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Företagens kapitalförsörjning)

1. utskottet
2. res. 10 (S)

Votering:

172 för utskottet
94 för res. 10
33 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 21 C, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 10: 93 S, 1 -
Avstod: 15 V, 16 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 7 (Vissa övriga näringsgrenar och branscher)

1. utskottet
2. res. 22 (MP)

Votering:

151 för utskottet
16 för res. 22
132 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 22: 16 MP
Avstod: 93 S, 21 C, 15 V, 3 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU16 Mineralpolitik

Punkt 2 (Kritiska metaller och mineral)

1. utskottet
2. res. 3 (V, C)

Votering:

243 för utskottet
36 för res. 3
19 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -
För res. 3: 21 C, 15 V
Avstod: 16 MP, 3 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Aron Emilsson (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Ersättning, avgifter och återföring)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

244 för utskottet

17 för res. 8

37 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 3 -

För res. 8: 15 V, 2 -

Avstod: 21 C, 16 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Anna Vikström (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Kommunalt veto mot uranbrytning)

1. utskottet

2. res. 15 (S, V, C, MP)

Votering:

150 för utskottet

149 för res. 15

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 1 -

För res. 15: 93 S, 21 C, 15 V, 16 MP, 4 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 8 (Alunskiffer)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 16 (V, C, MP)

Votering:

244 för utskottet

55 för res. 16

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 16: 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 17 (S)

Votering:

151 för utskottet

94 för res. 17

54 avstod

50 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 1 C, 17 KD, 10 L, 1 -

För res. 17: 93 S, 1 -

Avstod: 20 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU27 Säkerhetsförvaring – en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

259 för utskottet

21 för res. 1

18 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 1: 21 C

Avstod: 16 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L, 1 -

Punkt 2 (Vissa frågor om lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

280 för utskottet

17 för res. 3

2 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 15 V, 17 KD, 10 L, 3 -
För res. 3: 1 C, 16 MP
Avstod: 2 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU10 Totalförsvaret

Punkt 1 (Totalförsvaret)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)
Votering:
186 för utskottet
16 för res. 2
97 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 21 C, 15 V, 17 KD, 10 L, 1 -
För res. 2: 16 MP
Avstod: 93 S, 4 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 3 (Sveriges territorium och territoriell integritet)

1. utskottet
2. res. 5 (S)
Votering:
179 för utskottet
94 för res. 5
24 avstod
52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 14 V, 17 KD, 15 MP, 10 L, 1 -
För res. 5: 92 S, 1 C, 1 -
Avstod: 20 C, 1 MP, 3 -
Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 8 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Ilona Szatmári Waldau (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Helldén (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Försörjningstrygghet och beredskapslager)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

Votering:

166 för utskottet

21 för res. 15

112 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 15: 21 C

Avstod: 93 S, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 8 (Försvarsindustri och regeringens försvarsindustristrategi)

1. utskottet

2. res. 17 (S)

Votering:

165 för utskottet

94 för res. 17

40 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 1 -

För res. 17: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 14 (Att ge och ta emot militärt stöd)

1. utskottet

2. res. 32 (V)

Votering:

150 för utskottet

17 för res. 32

132 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 1 -

För res. 32: 15 V, 2 -

Avstod: 93 S, 21 C, 16 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 16 (Vindkraft)

1. utskottet
2. res. 38 (MP)

Votering:

245 för utskottet

16 för res. 38

38 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 60 M, 1 V, 17 KD, 10 L, 3 -

För res. 38: 16 MP

Avstod: 1 S, 21 C, 14 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Markus Selin (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 21 (Direktinvesteringar)

1. utskottet
2. res. 43 (S)

Votering:

202 för utskottet

94 för res. 43

2 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 15 V, 17 KD, 16 MP, 10 L, 2 -

För res. 43: 93 S, 1 -

Avstod: 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Christian Lindefjärd (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Nya regler för arbetskraftsinvandring

Punkt 1 (Ett nytt lönekrav för arbetstillstånd)

1. utskottet
2. res. 1 (V, C, MP)

Votering:

244 för utskottet

55 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 1: 21 C, 15 V, 16 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 7 (Arbetsmarknadsprövning)

1. utskottet

2. res. 5 (S, V)

Votering:

187 för utskottet

111 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 16 MP, 10 L, 2 -

För res. 5: 93 S, 15 V, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 8 (Utformningen av lönekravet och undantagen från kravet)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

Votering:

187 för utskottet

94 för res. 6

18 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 21 C, 15 V, 17 KD, 10 L, 2 -

För res. 6: 93 S, 1 -

Avstod: 16 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Punkt 13 (Regleringen av arbetskraftsinvandringen)

1. utskottet

2. res. 12 (C, MP)

Votering:

260 för utskottet

37 för res. 12

2 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 15 V, 17 KD, 10 L, 3 -

För res. 12: 21 C, 16 MP

Avstod: 2 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 7 V, 2 KD, 2 MP, 6 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 131 STINA LARSSON (C):

Fru talman! ”Töm, tvätta, torka” – det är vad man i sommar kommer att kunna läsa på bryggor och kajer runt om längs Ölands kust. Det är länsstyrelsen som nu uppmanar alla inom båtlivet och fiskenäringen och andra som har aktiviteter i våra hav och vattendrag att just tömma, tvätta och torka sina redskap. Det kan handla om SUP:ar eller båtar – på både in- och utsidan – och det handlar om att begränsa spridningen av främmande invasiva arter.

För det är just detta som händer: Växter och djur följer med våra prylar när vi rör oss mellan olika vattendrag, från en kust eller sjö till en annan. Oftast brukar detta inte vara något problem, för djuren dör när de kommer till nya vatten. Men med klimatförändringarna och stigande temperaturer påverkas våra ekosystem, och det finns risk för att vår normala flora och fauna blir utkonkurrerad av växter och djur som kommer någon annanstans ifrån.

Vanligtvis brukar vi prata om invasiva främmande växter. Längre har lupiner, björnlöka och parkslide funnits med på listan över växter som ska bort. Men de senaste åren har det blivit allt fler arter som upptäckts i Sverige. En annan sådan är plattmasken. Plattmasken kommer via plantskolor och finns under krukor och i jorden när vi ska planera nytt i våra trädgårdar. Det är riktigt besvärligt, och vi har ett gemensamt ansvar att verkligen se till att den inte sprider sig i naturen. För är de väl etablerade är det mycket svårare att bli av med dem. De konkurrerar ut alla våra vanliga dagmaskar.

När främmande, invasiva växter sprider sig i större naturområden, som kanske förvaltas av länsstyrelsen, känner man ofta till det, och det finns utarbetade rutiner för hur man ska hantera det. Det finns skötselplaner så att det ska gå att hålla nere spridningen. Lite mer besvärligt kan det vara om exempelvis det kanadensiska gullriset sprider sig mellan villaträdgårdar. Alla kanske inte vet vad det är för växt, och de kanske inte ens vill ta bort den. Den är ju en fin planta i rabatten. Då behövs gemensamma regler och kunskap.

Fru talman! Därför välkomnar jag och Centerpartiet regeringens nya förslag som vi i morgon ska besluta om. Det är bra. Äntligen, skulle jag vilja säga. Vi har tjatat om detta länge.

Det behövs en tydlig förteckning över vilka arter det gäller och bättre möjligheter till uppföljning för att få bort dem i naturen. Detta är ju också krav från EU, så här är jag glad för att EU-lagstiftningen tvingar oss och regeringen att bli tydligare. Tullen kommer också att få större befogenheter att begränsa införseln av växter och djur som inte hör hemma här, vilket är bra.

Men, fru talman, detta räcker inte. Som bekant kommer inte exempelvis livet i våra hav via Öresundsbron. En vanlig spridningsväg är i stället genom barlastvatten. När ett fartyg saknar last fyller det sina tankar med havsvatten för att få stabilitet. I detta vatten finns många små organismer, till exempel plankton, larver, bakterier och små djur. När fartyget sedan anländer till en annan hamn släpps vattnet ofta ut igen. Då kan organismerna följa med och hamna i ett nytt havsområde där de normalt inte finns.

En annan spridningsväg är genom påväxt på fartygens skrov. Alger, musslor och andra organismer kan fästa sig på fartygets utsida. När fartyget seglar mellan olika hamnar följer dessa arter med och kan lossna eller föröka sig i nya miljöer.

Om de arter som sprids på detta sätt saknar naturliga fiender i det nya området kan de snabbt öka i antal. Då kan de konkurrera ut inhemska arter, förändra ekosystemen och ibland även orsaka ekonomiska problem för till exempel fiske eller vattenanläggningar.

Därför finns i dag internationella regler för hur fartyg ska hantera ballastvatten och hur skrov ska rengöras, för att minska risken att invasiva arter sprids mellan haven.

Men, fru talman, de befintliga reglerna räcker inte. Marina miljöer är sårbara, och arter som sprids via havet kan få stora konsekvenser för ekosystemen längs kusterna och i Östersjön. När främmande arter etablerar sig i havet kan de konkurrera ut inhemska arter, förändra livsmiljöer och påverka hela näringskedjor. Det behövs ett starkt förebyggande arbete för att minska risken att sådana arter förs in i svenska havsområden.

Bekämpningen av invasiva arter i marina miljöer är ofta svår och kostsam när arterna väl har etablerat sig. Därför anser Centerpartiet att fokus i större utsträckning bör ligga på tidig upptäckt och förebyggande åtgärder. Det kan till exempel handla om bättre övervakning av kust- och havsområden, tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter och mer samarbete mellan länder runt samma hav.

Som centerpartist vill jag också lyfta fram de lokala aktörerna, till exempel kustkommuner, fiskare och markägare. De påverkas ofta direkt när främmande invasiva arter sprids i havet eller på land.

När nya arter etablerar sig kan de förändra hela ekosystemet. Det kan i sin tur påverka fiskbestånd, vattenkvalitet och andra naturvärden hos enskilda markägare. Därför tycker jag att staten behöver ta ett större ansvar och ge bättre stöd och resurser till dem som i praktiken arbetar med att upptäcka och hantera dessa arter på land och längs våra kust- och havsområden.

Sammanfattningsvis: Jag tycker att regeringens förslag om skärpta regler är ett steg i rätt riktning, men jag anser att arbetet mot de här arterna behöver intensifieras och vara mer omfattande.

Jag vill sammanfatta möjligheterna till förbättringar – det handlar framför allt om tre områden.

För det första handlar det om en tydligare uppföljning av regelverket. Här vill jag betona att problemet med de här arterna är växande och svårhanterat. Vi anser därför att det bör göras en uppföljning av hur det skärpta regelverket fungerar för att man ska kunna bedöma om ytterligare åtgärder behövs över tid.

För det andra behöver vi ge mer stöd till Tullverket. I Tullverkets remissvar påpekas tydligt behovet av att analysera hur andra myndigheter kan bistå vid kontroller. Vi måste sätta igång med ett sådant arbete direkt för att reglerna ska få önskad effekt. Här finns det också ett behov av breda samarbeten.

För det tredje behöver vi skydda havsmiljön. Jag och Centerpartiet pekar ut spridningen via sjötransporter, exempelvis genom påväxt på fartygsskroven, som ett särskilt svårkontrollerat område. Jag föreslår att det ska ses över hur regelverket kan utvecklas för att ge ett starkare och mer före-

byggande skydd mot spridning av invasiva främmande arter i havsmiljön. Det finns också ett behov av att jobba med detta genom ett EU-samarbete.

Av de här tre anledningarna yrkar jag bifall till reservation 1. För mig och Centerpartiet handlar det om att vi tillsammans måste förstå allvaret med invasiva främmande arter och hur de påverkar våra ekosystem och att vi gemensamt måste prioritera tidiga insatser innan dessa arter hinner orsaka stora problem.

Fru talman! Åter till bryggan på Öland. Kom ihåg att tömma, tvätta och torka när båtlivet äntligen drar igång om ett par månader!

(Applåder)

Anf. 132 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Det är ett brett betänkande vi debatterar i dag. Jag tänkte göra ett par nedslag.

Jag börjar med den proposition som behandlas i betänkandet. Den gäller invasiva främmande arter – en väldigt viktig miljöfråga.

Vi föreslår nu ändringar i syfte att stärka regelverket kring de invasiva främmande arterna. Enligt förslaget kan den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet för in en invasiv främmande art i Sverige från ett annat EU-land, i strid med nationellt förbud mot införsel, dömas till böter eller fängelse i högst två år. Vi föreslår också att man ska vara skyldig att anmäla arten till Tullverket. Tullverket ges också ökade befogenheter. Det är bra. Vi behöver göra mer för att förhindra spridningen av arter som inte hör hemma i den svenska faunan.

Under mandatperioden har regeringen intensifierat arbetet med att förhindra att nya oönskade arter etablerar sig här. Vi har stärkt koordineringen av nationella insatser och vägledningar, och vi har ökat de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och genomfört en del kommunikationsinsatser för att öka allmänhetens kännedom om detta. Det är bra, för det är ute i verkligheten de här arterna finns. Det är där de kan upptäckas, inte här i kammaren.

Vi har gjort insatser för att bekämpa såväl landlevande som vattenlevande invasiva främmande arter. Det är – för att avsluta denna del av mitt anförande, fru talman – så att vi har skiftat fokus från kartläggning till bekämpning. Det är faktiskt det som gör skillnad på riktigt.

Fru talman! I betänkandet framgår det att Miljöpartiet är mycket missnöjt med de förändringar av strandskyddet som vi har genomfört under mandatperioden. Vi har tagit bort det allmänna strandskyddet för små sjöar och vattendrag. De lättnader vi gjorde var inte särskilt stora, men de var väldigt viktiga. Mer behöver göras. Detta ser man nu över i Strandskyddsutredningen, som pågår för fullt.

Vi behöver ett mer ändamålsenligt, differentierat och lokalt anpassat strandskydd. Det är en viktig del i den frihetsreform som den här regeringen arbetar med för landsbygden. Nuvarande strandskyddslagstiftning är faktiskt inget annat än orimlig. Den är en grav inskränkning av ägande- och brukanderätten, och den lägger en våt filt över utvecklingen av den svenska landsbygden.

Det här betyder inte att vi inte tycker att det mest skyddsvärda ska skyddas, för det ska det. Och allmänhetens tillgång till naturen ska tryggas. Men den nivå som strandskyddet ligger på nu är faktiskt helt orimlig. Vi slaktar faktiskt äganderätten på strandskyddets altare.

Vi behöver mer av en liberal borgerlig miljöpolitik som värnar både miljö och äganderätt. Det är ingen utopi, för det är faktiskt så att man vårdar det man äger och förvaltar.

Jag ska gå vidare till nästa område. Naturrestaureringen har varit uppe här i dag. För att vara tydlig: Sverige ska leva upp till sina internationella åtaganden. Samtidigt kan vi inte, ska vi inte och kommer vi inte att fortsätta med den helt orimliga överimplementeringshysteri som vänstersidan förespråkar. Den är inte rimlig. Den är inte önskvärd, och den är direkt skadlig för svensk konkurrenskraft. Viktigast av allt: Orimliga byråkratiska regelverk med orimliga följdverkningar gynnar inte miljön. Det vi i stället måste göra är att fortsätta med den frihetsreform som den här regeringen är mitt uppe i.

En viktig pusselbit i detta presenterades i går när delar av skogsutredningen gick vidare till Lagrådet. En proposition om ersättning för artskyddsinskränkningar är på gång. Den kommer snart att presenteras. Det ser vi alla fram emot; det är jag säker på. Som sagt: Orimliga regelverk med orimliga konsekvenser för dem som förvaltar skogen och jorden gynnar ingen, allra minst miljön.

Låt mig vara tydlig: Den gröna socialismen hör hemma i papperskorpen.

Vi för en politik som grundar sig på en av våra viktigaste rättsprinciper, nämligen äganderätten.

Avslutningsvis, fru talman! Sverige behöver en liberal borgerlig regering av många skäl, inte minst för att vi en gång för alla ska kunna göra upp med den gröna socialistiska miljöpolitiken.

(Applåder)

Anf. 133 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för inlägget!

En del av talartiden ägnades åt att berätta vad Miljöpartiet tycker om strandskyddet. Det är absolut så att Miljöpartiet värnar och kommer att fortsätta att kämpa för ett starkt strandskydd. Det är ett av de viktigaste skydd vi har för den viktiga svenska naturen. Just zonen mellan vatten och land är också en viktig plats för väldigt många arter.

Det talas om det här som en frihetsreform. Men vad det egentligen innebär är en inskränkning av allemansrätten, som har ett väldigt starkt stöd hos svenska folket. Det pratas också om att man absolut är villig att skydda det mest skyddsvärda. Men det har vi inte kunnat se spåren av i något politikområde, vare sig när det gäller skogspolitiken eller när det gäller strandskyddet.

Det man gör är att man drar en gräns som är helt orimlig, som är baserad på två meter och en hektar. Det är inte att med precision gå in och se vad det finns för dispenser för att verkligen se till att – som det motiveras med, i alla fall – gynna landsbygden. Det finns absolut möjlighet att laborera och se till att det finns ett ändamålsenligt skydd som också möjliggör för landsbygden att utvecklas. Men när man drar en sådan här grov gräns baserad på storlek och hektar – 1 hektar, 2 meter – tar man inte hänsyn till landsbygdens behov. Man tar heller inte hänsyn till vad folket vill ha – vi har ju en allemansrätt i Sverige. Man tar heller inte hänsyn till de väldigt höga naturvärden som många gånger överlappar med de här sjöarna och vattendragen.

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

När det talas om en frihetsreform undrar jag därför vems frihet Liberalerna egentligen säger sig värna – svenska folkets eller friheten för några få som kommer att spekulera för bostäder?

Anf. 134 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för många viktiga frågor som jag tror tydliggör skillnaden i synen på frågan! Jag får se om jag hinner svara på den begränsade tid jag har.

Först vill jag säga att det inte finns någon direkt korrelation mellan allemansrätten och strandskyddet. Att man förändrar strandskyddet påverkar faktiskt inte allemansrätten. Människor kommer även i fortsättningen att ha samma rätt som nu att ge sig ut i skog och mark och vistas i naturen. Det kommer såklart att bli lättare att bygga strandnära om vi ändrar strandskyddet, men det räcker ju med att titta på en karta för att se att det finns otroligt många vattendrag och sjöar i Sverige. Det är inte så att det kommer att bli någon brist på strandområden att besöka.

Det är snarare så att de inskränkningar som sker på grund av strandskyddet är helt oproportionerliga, orimliga sådana som inte går att motivera. Om jag tar en promenad två kilometer rakt ut i skogen därhemma kan jag stå mellan fem sjöar där det tidigare, innan vi in somras ändrade reglerna, var strandskydd. Där finns inga hus, ingenting. Det är helt orimligt att det ska finnas strandskydd på en sådan plats, för behovet finns inte. Skydd ska det finnas behov av, annars ska det inte finnas något skydd.

Ökade möjligheter att bygga en brygga eller utveckla naturturism stärker faktiskt också människors möjligheter att ta sig ut i naturen.

Anf. 135 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Tidigare har det ju gått att söka dispens för att utveckla landsbygden och den viktiga ekoturismen. Nu kommer vi allt oftare att mötas av skyltar om privat område så att man känner sig ovälkommen i den svenska naturen. Det kommer att kännas som om man klampar in på någons privata tomt.

Det här är ingenting som vi i Miljöpartiet välkomnar. Det är ingenting som stärker allemansrätten, utan det är en reform som gör det möjligt för ett fåtal att köpa upp de absolut mest attraktiva områdena.

När det kommer till begrepp som ”grön socialism” som ledamoten tar upp undrar jag vad det är i Sveriges skogsvårdslag som andas grön socialism. Vad är det man har lagt fram som man menar råder bot på detta? Är det att man kortar tiden mellan avverkningsanmälan och avverkning från sex veckor till tre veckor?

Fru talman! Jag menar att hela skogsvårdslagen hade behövt göras om. Hela skogspolitiken i Sverige är en katastrof. Skogsvårdslagen kunde vi för min del gärna skrota till stora delar eftersom den detaljreglerar och med politisk klåfingrighet tvingar skogsägare att producera fram kubikmeter på ett visst sätt. Jag tycker inte att vi ska lägga oss i det, fru talman. Jag tycker att det är upp till markägaren att bestämma det själv.

Det vi däremot behöver gemensamma, tydliga och enkla spelregler kring är miljön. Vi har ju knappt några miljökrav som det ser ut i dagens skogspolitik, så jag förstår inte vad det är för grön socialism ledamoten menar att man nu skär bort. Allt vi kan se på presskonferensen är ju att man lägger till regler i ett redan krångligt regelverk.

Anf. 136 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack till Rebecka Le Moine!

Jag fortsätter att svara på den kanske viktigaste frågan som ledamoten ställde i sin första replik: Vad är det svenska folket vill ha, och vems frihet är det jag talar om?

Det som svenska folket vill och det som Liberalerna och regeringen garanterar är att vi står upp för ett starkt egendomsskydd. Den enskildes rätt att förvalta och bruka sin fastighet är en grundläggande mänsklig rättighet, och äganderätten måste vara vägledande. Om inskränkningar görs måste de vara proportionerliga, och där finns ett stort arbete att göra.

Vems frihet är det då vi försvarar? Vi försvarar den enskildes frihet, och som liberal sätter jag alltid individen framför kollektivet.

Allemansrätten är såklart en jätteviktig kollektiv rättighet. Den försvarar vi också, men inte till vilket pris som helst och i vilka fall som helst. Allemansrätten inskränks inte heller av att man reviderar strandskyddsregelverket. Vi kan faktiskt ha både en jätteviktig, uppskattad och stark allemansrätt samtidigt som vi har ett starkt egendomsskydd. Det finns inget motstridigt i det. Men just nu finns det en grav obalans i svensk politik och svenska regler, och den obalansen gör vi nu vad vi kan för att få ordning på.

Anf. 137 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I tidigare inlägg från liberaler hör vi att äganderätten står väldigt högt i kurs. Man sätter inte kollektivet framför individen.

Därför hoppas jag att samma princip gäller individ och riskkapitalbolag. Jag hoppas att regeringen, som nu har fått hela Vättern och Norra Kärr på sitt bord, kommer att stå upp för äganderätten för de tusentals berörda som har varit oroliga i uppemot 17 år över om de kan investera i sin gård – kanske är det lika bra att bara sälja allt och flytta någon annanstans? Ska ett kanadensiskt företag övertrumfa deras framtida möjlighet att bedriva sin verksamhet?

Fru talman! Jag tycker att vi ska stå upp för äganderätten och vara proportionerliga i detta. Jag tycker att vi ska värna äganderätten och dessa personers framtid. Deras äganderätt ska prioriteras framför utländska företag.

Fru talman! För två generationer sedan såg Sverige annorlunda ut. Då fanns det liv i vår natur och en artrikedom som vi inte ser i dag. Det fanns en frihet i att kunna fiska och äta sin egenfångade fisk och att skörda just de frön som människan tillsammans med naturen har format under lång tid. Det fanns en direktkontakt med naturen, och naturen sågs som ett extra skafferi.

Men landskapen har förändrats. Minnena börjar blekna. Såg inte skogen annorlunda ut när jag var liten? Nappade det inte bättre när vi fiskade? Fanns det inte fler smågårdar?

Fru talman! I generationer har vi människor brukat landskapet och samtidigt varit en del av det. Men under de senaste decennierna har balansen rubbats. Under en livstid har Sveriges natur, som den svenska folksjälen är så oerhört stolt över, förändrats och degraderats. Möjligheten att plocka bär i skogen är något som många tar för givet, men blåbären trivs inte i dagens täta planterade skogar. Sedan 1950 har blåbärsförekomsten minskat med 50 procent. Ålen som man förr åt i överflöd är nu akut

utrotningshotad. Ängsblommor hotas av igenväxning. Den vackra blåkråkan är klassad som nationellt utrotad i Sverige.

Men, fru talman, det finns hopp. Livet vill leva. Vi behöver samla kraft för att inte bara skydda naturen utan också steg för steg reparera den. Det handlar om att slå ängar, släppa bete på marker, släppa fram strömmande vattendrag och släppa fram vildheten och skönheten i Sveriges natur.

Fru talman! Vi behöver restaurera och laga naturen. Lyckligtvis finns det lagstiftning som säger att till 2030 ska 20 procent av land- och havsområden restaureras. Städer ska bli grönare. Det handlar om både landsbygd och biologisk mångfald och att få dem att blomstra samtidigt. Nio av tio svenskar välkomnar detta, men regeringen har satt sig på tvären. Först har man urvattnat förslaget steg för steg, och sedan har man röstat nej till alltihop. Man har gjort det med hänvisning till konsekvenser för skogsindustrin. Men vad ger bäst ekonomi och stolthet, egentligen? Är det att ett fåtal stora företag ska exportera pappersmassa, eller är det möjligheten för fler att bygga egna hus från svenskt skogsbruk?

Fru talman! I stället för att ta chansen har regeringen låtit skogsindustrins önskemål diktera villkoren för implementeringen. Regeringen har beordrat myndigheter att utnyttja alla kryphål som finns och lägga sig på EU:s miniminivå.

Frågan om kostnad är relevant. Det är viktigt att markägare får stöd, ersättning och förutsättningar för att bidra. Det är ett tack för det jobb de gör. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv är detta en väldigt bra investering. För varje krona som investeras i natur och naturrestaurering får man mellan 8 och 38 kronor tillbaka i samhällsnytta i form av renare vatten, minskade översvämningar, pollinering, klimatanpassning och bättre hälsa. Men ju längre vi skjuter upp det här, desto dyrare kommer investeringen att bli.

Fru talman! Bävrarna i Sverige utrotades på 1800-talet, men för drygt 100 år sedan gjorde de comeback. I dag kan vi också se lövgroda i träden och havsörn i skyn tack vare att det har visats handlingskraft i rättan tid och att vi har bestämt oss för att värna de arter som kan ses i Sverige i dag. Det här är konkreta exempel på vad just restaurering kan leda till. Med det vill jag yrka bifall till reservation 7.

Jag vill också säga några ord om skogen. Tillståndet för den biologiska mångfalden i Sverige är kritiskt. Det är inte en åsikt utan en samlad bedömning från Skogsstyrelsen, baserad på forskning. Totalt har minst 66 levande arter försvunnit helt från den svenska naturen. Deras livsmiljöer, de gamla skogarna, fortsätter att försvinna.

År 2022 avverkades 6 000 hektar av de mest skyddsvärda skogarna i Sverige. Nu är vi uppe i 26 000 hektar. Om detta höga avverkningstryck fortsätter utan förändring kommer all naturskog i Sverige utanför de skyddade områdena att vara borta inom 25 år. Vi pratar alltså inte om flera generationer framöver, utan om 25 år. Vi kan fortsätta på den inslagna vägen – regeringen har aviserat att de vill göra det och därmed accelerera utvecklingen – eller så kan vi ta det här på allvar.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om lodjuren, som är en viktig del av naturvården i Sverige. Det är med stor sorg som jag kan konstatera att vi kommer att mista 11 procent av lodjursstammen i Sverige. Lodjur är fridlysta. Det är en rödlistad art. Den klassas som hotad och löper risk att dö ut. Ändå ska det skjutas 153 lodjur i Sverige. Det är inte en jakt

som är till för att dämpa konflikter med dem som håller tamboskap. I de fallen finns det skydds jakt. Det skulle jag säga är en icke-fråga. Vi är alla överens om att skydds jakt behövs.

En opinionsundersökning från SLU visar att 80 procent av svenska folket gillar att det finns lodjur i Sverige. Ibland motiveras jakten med att den skulle kunna minska den illegala jakten, men studier har visat att en legal jakt tvärtom kan öka den illegala jakten.

Herr talman! De 153 lodjur som ska skjutas skjuts för sin päls och sitt kranium. De skjuts för att det är kul. Det är en ren nöjes- och troféjakt.

Herr talman! Vi har berört flera olika lagar redan: jaktlag, minerallag, skogsvårdslag, EU-kvoter för fiske med mera. Det är hög tid att ta ett samlat grepp och föra en samlad politik för att vända de här trenderna. Vi behöver ett naturpolitiskt ramverk och tydliga nationella mål för skydd och restaurering av naturen i linje med Kunming–Montreal-avtalet. Vi behöver vetenskapligt baserade referensvärden och en uppföljning som säkerställer att politiken faktiskt ger resultat och är effektiv miljöpolitik.

Herr talman! Jag vill också nämna någonting om säkerhet. Jag vet att många partier i Sveriges riksdag med lätthet ignorerar vetenskapliga artiklar och larmrapporter från myndigheter. Men säkerheten är någonting som berör oss alla, oavsett vilket politikområde vi jobbar med.

Herr talman! Det är värt att understryka att Storbritanniens underrättelsetjänst har belyst och pekat ut miljön som central för säkerhet och beredskap. Det är ganska logiskt. Det handlar ju om elförsörjning, vatten, transporter, livsmedelsförsörjning och digital infrastruktur. Om en klimatrelaterad störning sker i ett system kan det snabbt sprida sig till andra. Det kan påverka sjukvård och betalningssystem. Det är alltså viktigt att ta den här frågan på allvar även för helt andra politikområdens skull.

Anf. 138 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, Rebecka Le Moine, för ett engagerat anförande! Det var ett anförande som fick mig att reflektera lite. Jag vill därför ställa några frågor.

Ledamoten talar sig varm för hur svensk landsbygd såg ut för två generationer sedan och hur skogsbruket såg ut för femtio generationer sedan. Min familj har levt på samma plats och brukat samma mark i tio generationer. För två generationer sedan levde min far med sina syskon och sina föräldrar i ett litet torp på landsbygden i Mullhyttan där jag bor. Fram till han faktiskt var ganska gammal levde de med kallvatten inne. De hade ingen tvättmaskin, inga moderniteter och mörka ladugårdar med ett par kor och några hästar och höns.

Är det till skogsbruket som det såg ut för 50 år sedan som ledamoten vill tillbaka? Då utfärdade staten dekret om att hormoslyrbehandla skogen. Är det det Miljöpartiet vill se i en modern skogslagstiftning? Är det de första åren av det moderna skogsbruket, när man hade enorma kalhyggen, som Miljöpartiet vill tillbaka till? Är inte dagens skogsbruk med två motstående mål att föredra?

Anf. 139 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det enkla svaret är nej, vi vill inte gå tillbaka till någonting. Uppmaningar om att bespruta med hormoslyr är ju fullständigt vansinne, trots att skogsindustrin hävdade att man

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

kunde göra det. Man kunde till och med dricka det i tv för att visa hur ofarligt och kanske till och med nyttigt det var – och senare kanske drabbas av cancer.

I Miljöpartiet blickar vi framåt. Vi tar till oss kunskap och larmrapporter. Vi tar till oss det markägare säger som vill någonting annat än att sälja sin skog billigt för att den ska bli papper. Vi vill ta vara på den stolthet och det entreprenörskap som finns på landsbygden och inte låta skogsindustrin diktera villkoren.

Det finns nämligen ett entreprenörskap som inte kommer till uttryck i dag och som inte verkar kunna reflekteras av de flesta partier här. Man står väldigt ensidigt på skogsindustrins sida. Det är därför vi behöver tänka långsiktigt och restaurera det som är skadat i dag. Oavsett vilka ekosystem det gäller finns mycket att vinna på det. Om vi pratar effektiv miljöpolitik är det mest effektiva att inte hugga ned de sista ur-, natur- och kontinuitets-skogar som finns i Sverige.

Hormoslyr var något väldigt dumt. Dagens kamp står vid kalhyggerna. Frågan är om Liberalerna tänker ändra sin syn på det. Eller tänker man klamra sig fast vid att kalhyggen är bra för miljön? På samma sätt propagerade man ju envist för att hormoslyr var bra för miljö och hälsa.

Anf. 140 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Vi har helt klart olika syn på var dagens kamp i skogspolitiken utspelar sig eller vad den utspelar sig kring. Jag skulle säga att den största kampen utspelar sig kring äganderätten. Ledamoten ställer de retoriska frågorna: Varför gör ni inte som markägarna vill? Varför låter ni inte markägarna göra som de vill?

Det är just det vi jobbar för att få till. Man ska få större rådighet så att staten inte ska komma och inskränka skogsbruket baserat på oproportionerliga bedömningar. Man ska inte få artskyddsinskränkningar utan att få ersättning. Det kommer snart förslag som tillrättalägger detta.

När det gäller artskyddet är det inte bara viktigt att ha med sig vikten av ersättning om man får en inskränkning, utan också att färre fall leder till en faktisk inskränkning så att vi skyddar det som är absolut mest skyddsvärt. När man lyssnar på Miljöpartiet låter det ofta som att man löser problemen med artskyddsinskränkningarna så länge kassakistan saknar botten. Det är ju inte detta det hela handlar om.

Primärt handlar det om att se till att det blir färre inskränkningar i brukandet. Det är först då vi återupprättar en stark ägande- och brukanderätt. (Applåder)

Anf. 141 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Då tolkar jag det som att Liberalerna kommer att sätta hårt mot hårt i fråga om Vättern och etableringen av en gruva där. Om man värnar äganderätten måste det betyda att man går på den sida där det finns tusentals markägare som inte vill ha en gruvetablering och som inte vill ha ett dagbrott på sina gårdar. Det skulle vara ett väldigt bra besked, för då står man verkligen upp för äganderätten. Annars blir det bara tomma ord.

Det blir också väldigt svårt att ta ledamoten på allvar när hon säger att markägare ska få ersättning om man konstant och vid varje givet tillfälle sänker ersättningen i budgeten. Det går inte ihop. Ju mindre pengar som finns i statens budget som ska gå till att ersätta markägare, desto större

nonchalans visar man inför alla de markägare som har räckt upp handen och väntat i flera år på att få ersättning för den skog som de har valt att få skydda. Det här går inte ihop.

Man kan inte säga att man värnar äganderätten och i nästa andetag säga att man ska sänka ersättningen till de personer som inget annat vill än att få ersättning för den skog som ska skyddas.

Det är att dumförklara en stor del av de svenska skogsägarna genom att säga: Det ni väljer att göra med er skog – att skydda – tycker inte Liberalerna om. Ni ska sälja er skog till så lågt pris som möjligt till den hungriga pappersindustrin.

Det tycker jag, herr talman, är ett förhållningssätt som vi från politikens sida ska hålla oss långt borta ifrån. Vi ska se till att det finns pengar att ersätta de markägare som inget annat vill än att skydda sin skog och förväntar sig en ersättning för det. De behöver kunna lita på att staten och regeringen inte drar undan mattan för dem.

Anf. 142 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! För ungefär 30 år sedan bodde jag fortfarande hemma. Dagen före julafton hörde jag att det skrek ute på åkern. Det hade börjat bli mörkt. Jag gick för att titta i badrumsfönstret för att se ut på åkern. Jag såg att det var någonting där men kunde inte se vad det var. På julaftonsmorgonen gick jag ut och tittade. Då låg det ett dött rådjur ute på åkern. Det syntes tydligt av spåren i snön vem det var som hade dödat rådjuret; det var ett lodjur.

Det gick sedan precis tre veckor. Det var en söndagsmorgon. Jag låg väl och sov aldeles för länge. Jag bodde som sagt fortfarande hemma. Mamma kom upp och väckte mig och tyckte att jag ska smyga ned till badrumsfönster för att titta. Det gjorde jag. Det var en strålande vinterdag. Bredvid rådjuret satt ett lodjur och åt. Vi har ju lärt oss att lodjur inte äter kadaver, men det gjorde i alla fall det här.

Det var fantastiskt att få se lodjuret den här fina vinterdagen. Till slut gick det och satte sig lite högre upp på åkern. Det satt där i solen och njöt länge. Efter en halvtimme tänkte jag att jag inte kunde stå där längre. Nu fick det vara hur mycket lodjur det vill. Jag gick.

Det är ett fantastiskt djur, herr talman. Men oavsett det måste vi ändå hålla oss till fakta i debatten. Det var därför jag begärde ordet.

Enligt den senaste inventeringen har vi 1 400 lodjur i Sverige. Vi har en gynnsam bevarandestatus på 870. Det innebär att vi har nästan dubbelt så många lodjur som vi måste ha för att leva upp till gynnsam bevarandestatus. Vidare finns MVP, minsta livskraftiga bestånd. Beroende på hur man räknar ligger det på mellan 200 och 700. I det räknas även den norska stammen in. Vi ligger alltså långt över gränsen.

De 153 lodjur som var tänkta att få skjutas hade inte äventyrat stammen. Varför framför Miljöpartiet den här lögnen gång på gång när det inte är sant?

(Applåder)

Anf. 143 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Jag måste få rätta ledamoten. Vi har inte sagt eller påstått att lodjursstammen ligger under gynnsam bevarandestatus, så som gynnsam bevarandestatus är satt i dag med dagens referensvärde.

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

Det finns ingenting som jag har sagt i mitt anförande som inte stämmer. Ledamoten är välkommen att kontrollera alla uppgifter som finns.

Gynnsam bevarandestatus är *ett* begrepp. Vi har också den svenska rödlistan. Där är lodjuret rödlistat och klassat som sårbart. Det var det som jag framförde i mitt anförande.

Herr talman! Låt oss höja oss lite och blicka bortom gynnsam bevarandestatus och rödlistekriterier. Vi i Miljöpartiet menar att troféjakt, där man skjuter djur bara för nöjes skull, inte är moraliskt och etiskt försvarbart. Vi tycker att det är exakt lika illa och vidrigt att skjuta lodjur i Sverige som vi menar att det är att skjuta lejon eller tigrar någon annanstans. Lodjuret är Europas motsvarighet till Asiens tigrar och Afrikas lejon.

Det handlar som sagt inte om skydds jakt, som är en helt annan diskussion. Det handlar inte om att försöka mota bort illegal jakt, för i så fall är det en väldigt dålig strategi. Det handlar inte om att skapa acceptans, eftersom 80 procent av svenska folket tycker om att vi har lodjur i Sverige. Det handlar heller inte om en jakt där man tar vara på köttet. Utan det är en jakt där samtliga lodjur som skjuts i Sverige flås för att man ska ta vara på den vackra pälsen. Det är en troféjakt. Vi accepterar inte troféjakt på hotade djur vare sig i Sverige eller någon annanstans.

Anf. 144 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Senast i morse fick jag ett meddelande ifrån en sameby i Västerbotten. Det var en förtvivlad renägare. Är det någon som i alla lägen verkligen brukar hålla samerna under armarna är det Miljöpartiet. Renägaren var förtvivlad på grund av den massaker i renflocken som lodjuren ligger bakom. De hade ansökt om skydds jakt men inte fått det på grund av långa handläggningstider och höga beviskrav.

Det absolut bästa förebyggande arbetet är att ha en licensjakt för att ha en lägre men ändå hållbar stam.

Att det bara handlar om nöjesjakt – säg det till de sameer som gång på gång ser lodjur gå in i renflockarna och ta renar! Säg det till de fårbönder som gång på gång har angrepp i sina hagar, där lodjur kommer och tar fåren! Fråga dem om det handlar om nöjesjakt när man vill hålla nere stammen!

Rebecka Le Moine säger, herr talman, att det handlar om troféjakt. Självfallet tar du vara på det du kan ta vara på från viltet. Det är en jaktlig tradition. Jag ser inte ens det problemet.

Något vi ska vara väldigt tydliga med och som vi ser i andra länder, vilket Rebecka Le Moine har varit inne på, är att möjligheten att köpa laglig jakt bidrar till finansieringen så att man klarar att hålla stammarna nere och att hålla undan tjuvjägare. Man har nämligen sett att den lagliga jakten ger mycket mer pengar än tjuvjakten. Den hjälper alltså i stället för att stjälpa – återigen precis i motsats till det som Rebecka Le Moine står här i talarstolen och säger.

Anf. 145 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Vad gäller de fall som inträffar gång på gång, som ledamoten nämner i sitt anförande, finns skydds jakten som verktyg. Många av de lodjur som nu ska skjutas – 11 procent av lodjursstammen – har troligtvis aldrig ens varit i närheten av det som ledamoten beskriver. Väldigt många lodjur som ska skjutas under den här troféjakten finns i södra Sve-

rige, där det är väldigt svårt, kanske till och med för ledamoten själv, att försvara lodjursjakten. Man kommer inte undan; det handlar inte om färagare.

Ta Östergötland – åtta lodjur ska skjutas. Hur många får har rivits av lodjur det senaste året? Tre stycken. Jakten går inte att motivera genom att säga att den sker för färagarnas skull.

Det skulle också vara klädsamt om ledamoten och hans parti kunde löpa linan ut. Vill man ha licensjakt som en förebyggande åtgärd står detta i direkt strid med EU:s art- och habitatdirektiv. Då får man göra det till en kabinetsfråga och driva en svexit. Det skulle vara mer ärligt att göra det uttalat än att försöka hitta de här kryphålen, som inte ens är lagliga.

Licensjakt får bara tillämpas som en absolut sista åtgärd. Det är väldigt tydligt i EU:s vägledning för just art- och habitatdirektivet och licensjakt. Man kan alltså inte använda det som en förebyggande åtgärd. Även om man har det som ett önsketänk står det i strid med de naturlagar som vi har att förhålla oss till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

§ 14 Hund under kontroll

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU15
Hund under kontroll (prop. 2025/26:57)
föredrogs.

Anf. 146 CHRIS DAHLQVIST (SD):

Herr talman! I dag ska vi diskutera och debattera en fråga som ligger många av oss varmt om hjärtat – inte bara många i den här salen utan många svenskar: våra fyrbenta vänner. Hundar berikar våra liv och ger oss glädje på olika sätt.

Med detta stora nöje följer dock också ett väldigt stort ansvar: att hålla våra hundar under kontroll. Att ha sin hund under kontroll handlar inte bara om att följa lagen även om det är en viktig aspekt. Det handlar också om att visa respekt för vår omgivning och säkerställa att våra hundar är säkra och därmed mår bra.

Herr talman! Det finns många fördelar med att ha sin hund under kontroll. För det första ökar säkerheten. En hund som inte lyder kan hamna i eller utsätta andra för farliga situationer. De farliga situationerna har varit otaliga, och hundattacker, som har drabbat många, kan leda till väldigt allvarliga skador. Allra mest oroväckande är att många barn har blivit attackerade av hundar, alltför ofta kamphundar, och därmed har fått utstå ett enormt lidande till följd av sina skador.

Herr talman! Syftet är därför att minska skadorna orsakade av hundar genom att ge länsstyrelser och polis utökade befogenheter, inklusive möjligheten att omhänderta hundar och, i de fall där det är nödvändigt, besluta om avlivning. Länsstyrelsen kan till exempel besluta om att en individ som uppenbart brister eller tidigare har brustit i sin tillsyn och inte klarar att hantera en hund ska beläggas med ett förbud att ha djur.

Prot. 2025/26:92
18 mars

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

Hund under kontroll

I de fall där det krävs ger vi länsstyrelserna ökade befogenheter genom att bland annat ge dem möjlighet att utöva tillsyn enligt tillsynslagen, få tillträde till bostäder och andra utrymmen för tillsyn och besluta om omedelbart omhändertagande i större utsträckning än nuvarande lagstiftning medger.

Tillsammans med detta föreslås också en möjlighet för Polismyndigheten att besluta om avlivning av djur som omhändertagits enligt djurskyddslagen.

Detta kommer sammantaget att bidra till en förbättrad djurvälstånd och färre missköta djur i Sverige. Missköta hundar kan i förlängningen kan vara en fara för allmänheten och i synnerhet våra barn.

SD tar tillsammans med Tidöregeringen ansvar. Låt oss alla ta ansvar och se till att våra hundar är under kontroll. SD ställer sig bakom förslaget i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 147 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Herr talman! Det är nog ingen av oss som har missat de senaste årens rapporter om aggressiva hundar och det ökade antalet hundangrepp – i vissa fall med dödlig utgång, vilket är fullständigt oacceptabelt. Man ska kunna gå till jobbet, skolan eller affären, och barn ska kunna vara ute och leka, utan oro för attacker. Som hundägare ska man också kunna gå en promenad utan att riskera att en annan hund går till angrepp.

Men problemen stannar inte där. En annan oroande utveckling är att hundar i allt större utsträckning används för att skapa rädsla och markera makt. I flera granskningar har vi kunnat se hur farliga hundar rör sig mellan personer i kriminella miljöer, fungerar som statussymboler och bidrar till att förstärka en hotbild. Vi vet också att det i många fall finns en tydlig koppling mellan aggressiva hundar och personer med brottslig bakgrund. Det betyder inte att alla hundar och hundägare är ett problem, men vi måste våga prata om hur hundar i vissa sammanhang används på fel sätt och vilka konsekvenser det kan få för tryggheten i samhället. Vi socialdemokrater har varit väldigt tydliga: En hund ska aldrig kunna användas som ett vapen.

Herr talman! En hund som biter en människa kan göra det av flera olika skäl. Den kan känna sig trängd, vilja försvara sig själv eller en resurs eller försöka skapa avstånd i en pressad situation. I vissa fall handlar det också om egenskaper som har förstärkts genom avel.

I djurskyddsförordningen framgår det tydligt att det är förbjudet att in- neha eller avla fram hundar med extremt stor kamplust. Problemet är alltså inte att det saknas regler utan att reglerna inte alltid fungerar i praktiken. Därför är det avgörande att aveln kontrolleras så att den faktiskt är förenlig med djurskyddslagstiftningen och så att oseriösa uppfödare upptäcks och beläggs med förbud.

Herr talman! En annan viktig del i att förebygga hundangrepp är att aggressiva hundar med extremt stor kamplust omhändertas i tid. Det är mot den bakgrunden som vi debatterar betänkandet *Hund under kontroll* här i kväll. Vi socialdemokrater delar regeringens uppfattning att tillsynen behöver fungera bättre och att ansvarsfördelningen mellan polis och länsstyrelse behöver förtydligas. Vi ser också ett behov av kraftfullare verktyg för att kunna agera skyndsamt i fall där hundar orsakar eller riskerar att orsaka skada.

Därför ställer vi oss bakom förslagen i propositionen. Det är rimliga förändringar som vi menar kan bidra till effektivare tillsyn, snabbare beslut, minskat djurlidande och större trygghet för människor.

Men skärpt lagstiftning är inte alltid tillräckligt. Vi måste också se till myndigheterna som ansvarar för tillsynen ges rimliga förutsättningar att lyckas med sitt uppdrag.

Herr talman! Vi socialdemokrater har därför i vårt särskilda yttrande valt att lyfta fram vikten av att noga följa hur förändringarna påverkar länsstyrelsernas arbete och djurskyddsinspektörernas arbetsmiljö.

Vi vet att tillsynsverksamheten ofta innebär en hög arbetsbelastning och många utsatta situationer, där det förekommer hot och hat och påtryckningar mot anställda.

Med det här förslaget utökas dessutom djurskyddsinspektörernas befogenheter så att de även kan genomföra hembesök hos hundägare, vilket kan innebära betydande risker. Det gäller inte minst eftersom vi ser en tydlig koppling mellan aggressiva hundar och kriminalitet.

Därför vill vi särskilt betona vikten av att Polismyndigheten bistår med handräckning vid risk för konflikt för att upprätthålla en trygg och säker arbetsmiljö för djurskyddsinspektörerna.

Herr talman! I dagens debatt behandlar vi också frågan om smuggling av hundar. Jag tror att vi är många här inne som delar bilden av att hunden är människans bästa vän och inte något smuggelgods. Många får nog en klump i magen när de ser bilder på smutsiga, magra valpar i trånga burar som stoppats vid gränsen.

Trots det omsätter den illegala handeln med hundar stora summor pengar varje år och är i många fall kopplad till organiserad brottslighet. Att köpa en smuggelhund riskerar därför att inte bara bidra till djurlidande utan också till annan grov brottslighet.

Därför är det viktigt att den som planerar att köpa hund gör noggranna efterforskningar och kontrollerar uppfödaren ordentligt. Man ska ta reda på varifrån hunden kommer, begära att få träffa valpen tillsammans med tiken och säkerställa att dokumentationen är korrekt.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att det har blivit svårare för framtida hundägare att avgöra vad som är seriöst och inte, eftersom smugglarna använder alltmer sofistikerade metoder.

Valpar säljs i ordnade lokaler och annonseras på internetsidor med formuleringar som chipmärkt, vaccinerad och uppvuxen i hemmiljö. Det ger ett sken av trygghet, trots att hunden i själva verket kan vara insmugglad.

Herr talman! Att den här typen av verksamhet har blivit svårare att upptäcka kan få stora konsekvenser. Förutom att hundarna riskerar att föra med sig sjukdomar in i Sverige, såsom rabies, innebär smuglingen också ett systematiskt djurplågeri.

Det handlar om trånga transporter, långa resor, brist på mat och vatten och tikan som paras gång på gång i så kallade valpfabriker. Den här typen av hantering ökar dessutom risken för beteendestörningar, vilket i förlängningen också kan få konsekvenser för människors säkerhet.

Herr talman! Den illegala hunduppfödningen och smuglingen har blivit en viktig inkomstkälla för kriminella nätverk. Det handlar om mångmiljonbelopp som går rakt ned i deras fickor.

Det här kan vi såklart inte blunda för. Vi måste skapa ordning och reda på hundmarknaden så att människor kan känna sig trygga när de köper ett husdjur.

Vi socialdemokrater har bland annat föreslagit att veterinärer ska kunna slå larm redan vid misstanke om smuggling, att berörda myndigheter ska kunna dela information mellan varandra på ett enklare sätt, att tillsynen av hundaveln stärks och att straffen skärps.

Herr talman! Med det sagt vill jag avsluta med att yrka bifall till reservation 4 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 148 LARS JOHNSON (M):

Herr talman! I Sverige finns det uppskattningsvis mer än en miljon hundar. Det stora antalet avspeglar hundens popularitet som sällskapsdjur, jaktkompis eller arbetskamrat, eller en kombination av detta.

De allra flesta hundar blir väl omhändertagna. Tyvärr händer det dock att myndigheter måste ingripa för att hundar far illa. Det är också relativt vanligt att aggressiva så kallade kamphundar skadar människor eller andra hundar. Tyvärr är det en tendens som ökar.

till att hundar uppträder aggressivt kan ofta härledas till ägaren. Hunden har tränats felaktigt, den har vanskötts, man har avlat på aggressiva egenskaper eller så saknar ägaren tillräcklig kunskap för att ta om hand sin hund.

Regeringen har därför gjort en översyn av regelverket om tillsyn och omhändertagande av hundar. Det är det dagens proposition handlar om.

När en hund uppträder aggressivt mot människor eller andra hundar eller när djur far illa är det viktigt att myndigheterna kan ingripa och att de har tillräckligt bra stöd i lagen för att kunna agera resolut.

Regeringen har identifierat några brister i lagen om tillsyn av hundar och katter, den så kallade tillsynslagen. Den föreslår därför att riksdagen beslutar om bland annat följande förändringar i denna lag.

Länsstyrelsen ska få rätt att omedelbart omhänderta en hund som påträffas hos någon som har hundförbud. I dag saknas lagstöd för detta enligt tillsynslagen.

Länsstyrelsen ska också ha rätt att få tillträde till områden och olika sorters lokaler som har samband med hundhållning för att besiktiga hund och göra undersökningar, eller för att kontrollera att ett hundförbud följs.

Länsstyrelsen ska ha rätt att ta del av handlingar från den som är föremål för tillsyn. Personen i fråga ska också vara skyldig att lämna de upplysningar som länsstyrelsen behöver för sin tillsyn.

Länsstyrelsen ska ges rätt att besluta om föreläggande enligt tillsynslagen och att förena det med vite.

Slutligen ska länsstyrelsen kunna begära hjälp från polisen för att verkställa beslut och utöva sin tillsyn.

När det gäller förändringar i djurskyddslagen föreslår regeringen att både polis och länsstyrelse ska få rätt att omedelbart besluta om att omhänderta djur som hålls i strid med djurförbud. I dag är det bara polisen som har den möjligheten.

De föreslagna lagändringarna ger myndigheterna ett ökat mandat att agera när någon håller till exempel kamphundar som utgör fara för människor eller andra hundar.

De ger också myndigheterna ökade möjligheter att agera när djur far illa på grund av att djurägare brister i sin djurhållning.

Det är välkomna ändringar som vi moderater ställer oss bakom. Myndigheterna måste finnas till för att hjälpa och lindra lidande när människor inte klarar av sitt djurägande.

Förhoppningsvis kan vi med dessa lagändringar hjälpa utsatta djur som annars inte skulle ha fått hjälp.

Med de orden, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 149 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet *Hund under kontroll*. Regeringens lagförslag innebär bland annat möjlighet för länsstyrelsen att utöva tillsyn enligt tillsynslagen, få tillträde till bostäder och andra utrymmen för tillsynen och besluta om omedelbara omhändertaganden i större utsträckning.

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att problematiken med hundar som ställer till skada är mångfasetterad och behöver beaktas från olika håll samtidigt. Vi instämmer med Svenska Kennelklubben, som menar att det främst är två grupper som behöver bearbetas. Den ena är de olämpliga hundägarna. Den andra är de olämpliga hunduppfödarna.

Herr talman! Det är bra att länsstyrelserna nu får bättre befogenheter att agera i ärenden. Men vi håller inte med om att förslagen inte innebär kostnadsökningar för länsstyrelserna. Vi får här medhåll av ett flertal remissinstanser.

Länsstyrelserna är redan hårt belastade och har ofta inte tillräckligt med resurser att genomföra de nödvändiga kontroller som de behöver göra enligt djurskyddslagen.

Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 1, som handlar om att regeringen måste säkerställa tillräckligt med resurser till länsstyrelserna för att kunna genomföra det som föreslås i lagstiftningen.

(Applåder)

Anf. 150 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I dag talar vi om betänkandet *Hund under kontroll*. Att äga en hund är för många en stor källa till glädje, trygghet och sällskap. De allra flesta hundägare sköter sina hundar exemplariskt, men det finns tyvärr undantag.

Allt oftare rapporteras det om incidenter där hundar orsakar skador både på människor och på andra djur. Hundar springer lösa i parker, på lekplatser eller i bostadsområden utan tillsyn. Incidenterna kan vara mycket allvarliga med hundar som skrämmer eller i värsta fall går till anfall med förödande resultat.

Även den snällaste hund kan reagera oförutsägbart i en stressad situation. Det är därför avgörande att ägare har full kontroll över sina djur, oavsett miljö.

Herr talman! Lagförslaget innebär att ansvaret skärps för hundägaren. Den som inte kan kontrollera sin hund ska inte heller ha hund. Det innebär också att hundägaren är ansvarig för skador hunden orsakar, oavsett om

ägaren är vårdslös eller inte. Förslaget handlar inte om att begränsa hundägare i onödan utan om att skapa en tryggare samexistens.

Herr talman! Lagförslaget innebär också större befogenheter för olika myndigheter. Länsstyrelsen får exempelvis mer makt att kontrollera hundägare och ingripa och möjlighet att gå in i bostäder för tillsyn. Det kommer också att bli lättare att besluta om omedelbart omhändertagande av hundar. Polisen kan också i vissa fall besluta om avlivning av omhändertagna djur.

Herr talman! Ett stort och allvarligt bekymmer är den stora hundsmugglingen till Sverige. Det handlar om hundar som föds upp på ett fruktansvärt sätt, och eftersom det är stora pengar i denna handel göder den de kriminella ligorna enormt mycket. Smuggelhundar riskerar också att föra in allvarliga sjukdomar, exempelvis rabies. En del har gjorts för att förhindra hundsmugglingen, men mer måste till.

Herr talman! Regeringen tillsatte därför under hösten 2025 en utredning med uppdraget att analysera och lämna förslag på åtgärder mot illegal införsel av sällskapsdjur. Utredaren ska se över behovet av och förutsättningarna för att införa en skyldighet för veterinärer att anmäla misstanke om illegal införsel av djur. I uppdraget ingår också att analysera behovet av författningsändringar som säkerställer att Tullverket har de befogenheter som krävs för en effektiv kontroll av införsel av djur från andra EU-länder. Slutligen ska utredaren överväga om det finns andra åtgärder som kan förbättra möjligheterna för berörda myndigheter att hindra organiserad smuggling av sällskapsdjur.

Den här utredningen är mycket viktig. Vi är många som ser fram emot att den blir klar den 31 mars i år.

(Applåder)

Anf. 151 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! De senaste åren har vi sett flera allvarliga hundattacker. En som jag minns särskilt väl skedde i en grannby i Robertsfors kommun.

Denna kvinna hade en så kallad kamphund. Den hade bitit barnbarn och nafsat efter andra och var verkligen labil. Kvinnan sa till djurskyddsenheten på länsstyrelsen att hunden befann sig i Norge och att den inte var i hennes ägo, fast den var det. I och med att länsstyrelsens djurskyddsenhet många gånger är ganska högt belastad med tillsynsjobb kom ingen och såg efter hur det stod till med den här saken. Tyvärr slutade det med att hunden såg till att kvinnan förlorade sitt liv.

Det här är bara en av många allvarliga hundattacker, som jag nämnde i början. De här händelserna skapar oro och rädsla. En del leder kanske inte till det värsta, som döden, men till svåra skador. Det här är ingen abstrakt fråga. Det handlar om människors trygghet i vardagen och om skyddet för andra djur. Centerpartiet välkomnar därför att regeringen nu agerar.

Herr talman! I debatten hör vi ofta, precis som Magnus Oscarsson var inne på, krav på att förbjuda vissa hundraser. Det kan låta handlingskraftigt, men det är fel väg att gå. Problemet sitter inte i rasen, utan problemet sitter i beteendet och i ägarens ansvar.

Vi har inte beslutat om ett rasförbud här, men det har ändå förts upp i olika debatter. Jag vet också att man i vissa andra länder har infört det. Men det är en trubbig åtgärd, för ett rasförbud är lätt att kringgå genom blandrasavel. Vad som kanske är ännu värre är att det riskerar att skapa en falsk trygghet där vi tror att problemen är lösta fast de inte är det.

Ska vi komma åt problemen på riktigt måste vi våga fokusera på vad som faktiskt gör skillnad: att rätt hundar stoppas i tid och att oansvariga ägare hålls ansvariga.

Här tas det i och med propositionen viktiga steg i rätt riktning. Genom att länsstyrelserna och polisen får skarpare verktyg och bättre möjligheter till tillsyn, tillträde och faktiskt också omedelbara omhändertaganden för den här typen av fall flyttas fokus från ras till ansvar och från etikett till beteende. Det är en mer träffsäker politik, och därför ställer sig Centerpartiet bakom propositionens inriktning.

Men, herr talman, det finns ett avgörande problem som vi inte får blunda för. Flera remissinstanser, inte minst länsstyrelserna själva, varnar för konsekvenserna. Länsstyrelserna får nu ta ett större ansvar, och de får ta över kostnader, men de får inte nödvändigtvis mer resurser.

Redan i dag kämpar många länsstyrelser med att hinna med sitt uppdrag, och målen för djurskyddskontrollerna nås inte fullt ut för att resurserna är för ansträngda. Vad händer då när uppdraget växer men inte finansieringen? Jo, då tvingas man prioritera. Det är här risken blir tydlig, för vad ska då prioriteras bort? Det vore olyckligt om arbetet med att förebygga hundattacker skulle leda till att djurskyddet för andra djur försämras. Vi kan inte stärka en del genom att försvaga en annan.

Herr talman! Om propositionen ska bli bra krävs det att regeringen tar ansvar hela vägen, och jag hoppas att man kanske lyssnar på det örat till slut. Det räcker inte med nya befogenheter, utan det krävs också rätt förutsättningar.

Budskapet är – som ni förstår eftersom jag har upprepat det flera gånger – att när länsstyrelsernas ansvar ökar måste resurserna följa med.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 152 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Jag inleder med att yrka bifall till propositionen så att jag har det gjort.

Ja, att ha hund är fantastiskt! Det är livskvalitet på riktigt för väldigt många människor. De allra flesta hundägare tar verkligen hand om sina djur på ett bra sätt. Men det finns samtidigt ägare som faktiskt inte gör det och som inte klarar av det stora ansvaret. Det finns också enskilda hundar som är problematiska.

Vi lägger nu fram förslag som innebär att man ska kunna göra något åt hundar som är problematiska, och vi ser därmed också till att ge länsstyrelsen och polisen utökade befogenheter.

(Applåder)

Anf. 153 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Jag tycker att den inriktning som nu finns att ta ställning till är positiv. Det finns dock några saker som vi från Miljöpartiet hade velat se ännu tydligare.

Redan nu står det i djurskyddslagen att man inte ska avla på extrem kamplust. Det som detta faller på, som det ofta gör när det kommer till djur, är implementeringen. Därför är det väldigt bra att länsstyrelserna nu får bättre möjlighet att genomföra kontroller och följa, helt enkelt implementera, skrivelser i djurskyddslagen.

Det vi gärna hade sett är att man också hade säkrat upp resurserna kring detta. Ju fler uppgifter som läggs på länsstyrelsernas bord, desto svårare blir det för dem. Det blir en prioriteringsfråga, och där riskerar ofta djurfrågor att hamna långt ned. Det hade därför varit väldigt bra om man här också hade kunnat tillföra resurser.

Vad gäller åtgärder som omplacering tycker vi från Miljöpartiet att det hade varit bra om man hade kunnat förtydliga att personer som själva har djur- och hundförbud inte får vara delaktiga i att omplacera djuren eller att själva göra det.

Vad gäller bestämmelser och beslut om avlivning vill vi gärna betrakta det som den absolut sista utvägen. Där menar vi att man hade kunnat förtydliga vad man menar med ”andra särskilda skäl” som grund för avlivning och omhändertagande.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 154 SARA-LENA BJÄLKÖ (-):

Herr talman! I dag behandlar vi propositionen *Hund under kontroll* – ett viktigt ärende, inte bara för tryggheten i våra samhällen utan också för synen på ansvar, gemenskap och respekt för både människor och djur.

Jag börjar, herr talman, med att yrka bifall till liggande förslag.

Hunden är för många människor en självklar del av familjen. Den ger sällskap, trygghet och glädje. I hela vårt land finns engagerade och ansvarsfulla hundägare som varje dag visar omsorg om sina djur och hänsyn till sin omgivning.

Det är viktigt att börja där, herr talman. Den stora majoriteten hundägare i Sverige sköter nämligen sitt ansvar. De tränar sina hundar, håller dem kopplade där det behövs och ser till att de inte utgör en fara för andra. Det räcker dock att ett fåtal inte tar sitt ansvar för att konsekvenserna ska bli mycket allvarliga.

Propositionen innehåller viktiga steg för att stärka kontrollen över hundar som utgör en risk. Det handlar bland annat om tydligare möjligheter att ingripa mot farliga hundar och deras ägare.

När en hund går till attack drabbas människor. Barn kan bli skadade, och andra djur kan skadas och dödas. Tryggheten i våra bostadsområden och parker urholkas.

Vi har också sett hur hundar i vissa fall används som hot eller maktmedel i kriminella miljöer. Det är en utveckling, herr talman, som vi måste ta på största allvar.

Tidigare har tillsynen över hundhållningen varit splittrad och i vissa delar otydlig, med begränsade möjligheter för länsstyrelserna att agera effektivt. Med regeringens förslag tydliggörs ansvaret samtidigt som länsstyrelserna får bättre verktyg, som rätt till tillträde och rätt att begära uppgifter, vilket möjliggör snabbare och mer kraftfulla ingripanden för att öka säkerheten i samhället.

Som kristdemokrater utgår vi från en grundläggande princip: Frihet förutsätter ansvar. Friheten att ha hund måste alltid gå hand i hand med ansvaret att hålla hunden under kontroll. Det är därför rimligt att samhället har verktyg för att agera när hundhållningen brister. Myndigheter måste kunna ingripa när det finns risk för att människor eller djur skadas. Den som gång på gång missköter sitt ansvar ska också möta tydliga konsekvenser.

Men, herr talman, det är lika viktigt att lagstiftningen är träffsäker och proportionerlig. Vi ska rikta åtgärderna mot problemen, inte mot alla de hundägare som gör rätt. Det vore både orättvist och ineffektivt att lägga ytterligare bördor på människor som redan tar sitt ansvar.

Den kristdemokratiska utgångspunkten är enkel: Samhället ska vara både tryggt och rimligt. Barn ska kunna leka i parker utan rädsla. Äldre ska kunna promenera utan att känna oro när de möter en hund. Ja, oavsett ålder, herr talman, ska man kunna möta en hund och känna sig trygg. Samtidigt ska seriösa hundägare kunna fortsätta leva ett aktivt liv med sina djur utan att mötas av misstänksamhet eller onödiga reglering.

Synen på djur säger också något om synen på ansvar i ett samhälle. Att en hund tränas till aggressivitet eller hålls av någon som saknar förmåga att ta ansvar är inte bara ett problem, det är också ett djurskyddsproblem. Att hålla hund handlar därför inte bara om kontroll. Det handlar om ansvar, respekt och gott omdöme.

Herr talman! När dessa värden finns på plats fungerar samspelet mellan människor, djur och samhälle väl. När de saknas måste samhället kunna agera. Ett gott samhälle bygger på tillit, ansvar och gemenskap.

Vi kristdemokrater vill ha ett samhälle där människor känner trygghet i vardagen, där djur behandlas väl och där ansvarstagande uppmuntras, inte urholkas. Genom att säkerställa att hundar hålls under kontroll bidrar vi till just detta: ett tryggare, mer sammanhållet Sverige.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

§ 15 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning, m.m.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU6
Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning, m.m. (skr. 2025/26:72)
föredrogs.

Anf. 155 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Vi debatterar nu Riksrevisionens granskning av Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning.

Moderaterna tror på varje människas förmåga. Alla människor ska få känna att de har en plats där de kan vara med och bidra. Det är grunden i vår arbetslinje. I Sverige ska det vara viktigare vart du är på väg än varifrån du kommer.

Riksrevisionens granskning av hur arbetsmarknadspolitiken fungerar för personer med funktionsnedsättning säger oss att vi har en bit kvar till att nå det målet. Sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga uppgår till 46 procent. I övriga befolkningen är motsvarande siffra 80 procent. Arbetslösheten i gruppen är 21 procent, att jämföra med 8 procent för övriga. Mer än var tredje långtidsarbetslös i Sverige har en funktionsnedsättning. Därför ställer vi också om arbetsmarknadspolitiken.

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens stöd
till personer med funk-
tionsnedsättning, m.m.*

Herr talman! Riksrevisionen pekar ut några centrala problem, och låt mig vara ärlig om allvaret i vart och ett av dem. Det handlar om att identifiera dem som har en funktionsnedsättning. För var tionde person inskriven på Arbetsförmedlingen tar processen mer än tre år. I flera fall identifieras aldrig funktionsnedsättningen. Det är naturligtvis omöjligt att ge rätt stöd till någon vars behov man inte ens känner till. Arbetsförmedlingen behöver handläggare med rätt kompetens, som kan hålla fler fysiska möten och har mod att göra de bedömningar som krävs. Det är också tydligt att den omorganisation som genomfördes under den förra regeringen har bidragit till att väntetiderna har ökat.

Herr talman! Moderaternas svar är en återupprättad arbetslinje och en politik som aktiverar, ger rätt stöd och öppnar dörrar till den ordinarie arbetsmarknaden. I Sverige finns runt 700 000 människor med någon form av funktionsnedsättning. Bland dem med nedsatt arbetsförmåga finns en stor outnyttjad potential. Det är inte rimligt att samhället blundar för den. Målet måste vara att fler ska lämna lönestöd och Samhall för en tjänst på den ordinarie arbetsmarknaden.

Mycket arbete pågår redan nu. Sedan 2022 har Arbetsförmedlingen ett särskilt uppdrag att minska långtidsarbetslösheten. Ett sammanhållet matchningsstöd byggs ut med förkortad kartläggning, kontinuerligt stöd från en eller en liten grupp av arbetsförmedlare och ett aktivt arbetsgivararbete. Medelsiffran för deltagande i stödet 2025 var 7 587 personer per månad. Det är en kraftig ökning från 1 762 personer per månad under 2024.

Tillgången till SIUS, särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd, har ökat sedan 2023 för både kvinnor och män. Det är en insats som riktar sig direkt till personer med en funktionsnedsättning. Där emot når Arbetsförmedlingen ännu inte sina egna mål, varför mer arbete krävs.

I regleringsbrevet har regeringen gett Arbetsförmedlingen ett fortsatt uppdrag, nämligen att väsentligt korta den tid det tar att identifiera och registrera funktionsnedsättningar med särskild prioritet för dem som har stått utan arbete i mer än två år.

Det finns också ett nytt mål, nämligen att antalet deltagare i insatser inklusive lönebidrag ska öka. Arbetsförmedlingen har dessutom fått i uppdrag att genomföra riktade informationsinsatser mot arbetsgivare för att öka kännedomen om de stöd som finns tillgängliga vid och under en anställning.

Folkhögskolorna förtjänar ett alldeles eget omnämnande. Hela 44 procent av deltagarna i den allmänna kursen 2024 hade en funktionsnedsättning. Det är alltså en av de viktigaste utbildningsvägarna för den här gruppen. I budgetpropositionen för 2026 satsar vi på det särskilda utbildningsstödet, och vi föreslår ett nytt riktat bidrag till folkhögskolorna för att stärka deras kapacitet att möta deltagare med varierade stödbehov och för att motverka att utbildningar avvecklas.

Regeringen har också tillsatt en Samhallutredning, som i mars 2025 lämnade sitt betänkande. Utredningen visar att behovet av skyddat arbete är stort och sannolikt kommer att växa. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet. Därtill genomför också IFAU ett projekt om arbetssökandes upplevelser av funktionshinderskodning och insatser som lönebidrag och skyddat arbete. Det är precis den typen av kunskapsuppbygg-

nad som Riksrevisionen efterfrågar och som är nödvändig för att politiken ska styras mot faktiska resultat.

Herr talman! Riksrevisionen betonar att regeringen måste styra Arbetsförmedlingen långsiktigt och resultatorienterat. Det är en slutsats vi delar fullt ut. Det räcker inte att sätta upp mål, utan det måste också finnas uppföljning, konsekvenser och en organisation som faktiskt levererar. Riksrevisionen rekommenderar att förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ses över i sin helhet. Syftet är att säkerställa att villkoren för insatserna faktiskt bidrar till att programmets mål uppfylls. Utskottet delar den bedömningen.

Vi ser också allvarigt på att bedömningarna av funktionsnedsättningar görs på olika sätt beroende på var i landet man bor. Var du råkar bo ska inte avgöra vilket stöd du får. Det är en rättvisefråga.

Sverige ska bli rikare och tryggare. Det krävs att fler är i arbete, och det kräver att de som behöver stöd för att komma dit faktiskt får det med en arbetsförmedling som identifierar behov tidigt, ger sammanhållet och individanpassat stöd och arbetar aktivt med arbetsgivare. Det kräver ett ändamålsenligt regelverk, och det kräver en politik som inte nöjer sig med att förvalta det befintliga utan som aktivt driver på för att fler ska kunna delta på arbetsmarknaden efter just sin förmåga.

Arbetet är inte klart, men riktningen är rätt. Vi är beredda att vidta ytterligare åtgärder om så behövs.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 156 JONATHAN SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Saila Quicklund för hennes anförande. Hon lyfter på ett förtjänstfullt sätt upp de problem som finns på arbetsmarknaden för människor med funktionsnedsättning, och hon säger själv att det är angelägna frågor att hantera.

När man läser i det betänkande som Saila Quicklund står bakom står det bland annat att man sympatiserar till fullo med oppositionspartiernas uppfattning om att det behövs insatser på området. Det är en bra insikt, och jag instämmer givetvis i den insikten.

Däremot säger Saila Quicklund tillsammans med de övriga regeringspartierna och Sverigedemokraterna också i betänkandet att man inte gör samma bedömning när det kommer till behovet av omedelbara åtgärder. Jag vill därför ta tillfället i akt i kväll och fråga Saila Quicklund: Om det inte är omedelbara åtgärder som krävs för att ge människor med funktionsnedsättning en dräglig tillvaro, vad är det för åtgärder som krävs? Är det långsamma åtgärder? Är det inga åtgärder alls? Vilka åtgärder kan vi förvänta oss?

Anf. 157 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonathan Svensson för repliken.

Det kan tyckas lite märkligt ändå. Jag spårar en viss otålighet hos Socialdemokraterna över att det här inte går tillräckligt snabbt. Låt oss komma ihåg att Riksrevisionens rapporteringstid, den period man har sett över, är 2013–2024, alltså till största delen under den S-styrda regeringen. Det är klart förvånande om vetskapen har funnits. Och det har den! Jag har stått på Jonathan Svenssons sida och haft samma åsikter om den förra regeringen och känt otåligheten. Socialdemokraterna kräver här och nu att

arbetet ska gå snabbare, medan man under åtta år inte utförde det som kanske borde ha gjorts under den tiden.

Vi vet att kritiken har varit stark mot att Arbetsförmedlingen inte sköter arbetsmarknadspolitiken för funktionsnedsatta effektivt. Var tionde person har fått vänta över tre år för att få en kodning. Det är tre år av väntan utan insatser. Vi vet alla vad det betyder fysiskt och psykologiskt för människor. Avsatta medel har inte heller använts, och Arbetsförmedlingen har skickat tillbaka miljardbelopp. Så var det även under Socialdemokraternas tid.

Nu är Socialdemokraterna otåliga. Varför kunde inte Socialdemokraterna justera det som man nu efterfrågar i opposition?

Anf. 158 JONATHAN SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Det är nu ungefär sex månader kvar till nästa riksdagsval. Vi är i slutet av mandatperioden. Det är Saila Quicklunds parti tillsammans med ett antal andra partier som har styrt landet under de senaste åren.

Precis som jag nämnde tidigare skriver Saila Quicklund tillsammans med utskottets majoritet i betänkandet att hon inte ser ett behov av omedelbara åtgärder.

Man kan ha åsikter om vilka åtgärder som ska genomföras. Det är fullt förståeligt. Det hör till politikens natur. Men när man får en sådan rapport som på många sätt är tydlig borde man våga vidta omedelbara åtgärder och inte vänta. Givetvis ska alla beredningsprocesser ha sin tid, men insatserna borde ändå vara omedelbara.

Jag tycker att det är tråkigt att Moderaterna, resten av regeringen och Sverigedemokraterna inte har högre ambitioner på området. Faktum är att regeringen och Sverigedemokraterna under den här mandatperioden återkommande har gjort det svårare för Arbetsförmedlingen att klara av sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

Inte under något av åren har man varit i närheten av att kompensera Arbetsförmedlingen till den nivå som de själva önskat. Mycket av de insatser och tillskott som gjorts för Arbetsförmedlingen har dessutom handlat om exempelvis ökad kontroll av arbetssökande. Det är inte nödvändigtvis något som alltid stöttar personer med funktionsnedsättning. Tillskotten har i praktiken också ätit upp av inflationsrelaterade kostnader.

Jag vill återigen fråga ledamoten vilka åtgärder det är som regeringen och Sverigedemokraterna anser inte behöver genomföras omedelbart.
(Applåder)

Anf. 159 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Tack för repliken, Jonathan Svensson!

Återigen: Det är fascinerande att Jonathan Svensson och Socialdemokraterna är otåliga. De hade faktiskt åtta år på sig att åtgärda de här sakerna.

Regeringen har på tre och ett halvt år gjort mer än den socialdemokratiska regeringen gjorde på åtta år. Vi har bytt styrelse och generaldirektör. Vi har också gett funktionsnedsatta personer som önskar starta företag extra stöd. SIUS-insatserna har ökat väsentligt. Det har satts in tolkstöd och fördjupad kartläggning, individuellt stöd och kontinuerlig handledning. Man har ökat från 1 700 till 7 500. Det händer saker, även om vi inte är nöjda. Det är den här regeringen som har tagit tag i just de sakerna.

I regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen har vi också varit tydliga med att man måste korta väntetiderna vad gäller kodning och så vidare.

Folkhögskolorna, där 44 procent av eleverna på den allmänna kursen är just funktionsnedsatta, får ett extra stöd. Folkhögskolan är jätteviktig för att de ska kunna vidareutbildas.

Samhallutredningen bereds och kommer snart med konkreta åtgärder. Och IFAU kartlägger, utvärderar och följer upp i stort sett alla områden, som skyddat arbete och lönebidrag. Och vi har en uppföljningsstrategi som sträcker sig till 2031.

Vad gjorde Socialdemokraterna under sina åtta år? Vi har gjort detta på tre och ett halvt år. Vi är inte nöjda, men det sker saker tack vare den här regeringen. Den passivitet som den här gruppen kände av under er regeringstid får aldrig komma tillbaka.

Anf. 160 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Det är ganska osmakligt av ledamoten att hänvisa till tidigare år och tidigare regeringar när vi här och nu har en regering som med hjälp av Sverigedemokraterna har försatt personer med funktionsnedsättningar i långtidsarbetslöshet. Och det blir bara värre.

Jag tycker att vi ska prata om vad det är som går fel här och nu på den svenska arbetsmarknaden. Vad är det som gör att man i den här gruppen inte får ett arbete och därmed inte en inkomst för att kunna leva, inte bara överleva?

Ledamoten hänvisade till hur viktiga folkhögskolorna är. Men den här regeringen och Sverigedemokraterna har gjort så att över 90 procent av folkhögskolorna tvingats dra ned på verksamheten. Regeringen och Sverigedemokraterna har delat ut nedskärningsbudgetar i omgångar, och vi ser därför stängda kurser och att antalet lärartjänster har minskat.

Lönebidraget har legat på samma nivå sedan 2020. Maxbeloppet är 20 000 kronor. Då har företag inte råd att anställa, och de går i konkurs.

Rätt till tolk, hjälpmedel, färdtjänst och ledsagning har totalt fallerat under den här regeringens och Sverigedemokraternas styre. Människor med funktionsnedsättningar har inte ens möjlighet att ta sig till och från jobbet, eftersom de inte får färdtjänst, inte får ledsagning och inte får tolk för att kunna kommunicera med kollegor. De slussas därmed bort från intervjuerna. De kommer inte ens till en intervju eftersom företagen inte kan erbjuda tolk. Det kostar för mycket.

Sedan har vi också effektiviseringen och nedskärningen av Arbetsförmedlingen.

Vilket ansvar vill ledamoten ta för hur det ser ut på arbetsmarknaden för den här gruppen?

Anf. 161 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Det var mångfasetterat och mycket, Nadja Awad. Arbetsmarknadsutskottets frågor blandas med färdtjänst, hjälpmedel och så vidare. Det blir en röra. Men låt mig ändå kommentera.

Självklart ökar arbetslösheten alltid med ungefär 2 procent under en lågkonjunktur. Det som är märkligt är att vi under den förra regeringen hade en nästan lika stor arbetslöshet, i högkonjunktur. Det ska noteras att man utförsäkrade ungefär 200 personer per dag. Jag mötte de personerna i min förra profession. Hade du en enkel knäskada och var sjukskriven i ett

år blev du sjukpensionär. Det friserade arbetslöshetssiffrorna. Många gömdes och glömdes av den socialdemokratiska regeringen.

Vi har en lågkonjunktur som påverkar. Vi har en strukturell lågkonjunktur och en konjunkturell lågkonjunktur. De här personerna – de som är över 55 år, de som har en funktionsnedsättning och de som är utrikes födda – ryms i den strukturella arbetslösheten. Det är här de långtidsarbetslösa finns. De påverkas inte så mycket av konjunkturen. De fanns där även under Socialdemokraternas tid. De andra, på den konjunkturella sidan, får snabbare arbete. Men just de funktionsnedsatta finns här.

Vi har lagt extra stöd till folkhögskolan, och vi har tillsatt tolkstöd. Nadja Awad kanske inte lyssnade på mitt anförande där jag berättade vad regeringen har gjort på den sidan.

När det gäller att lönebidraget inte har höjts sedan 2017 ändrade inte heller den socialdemokratiska regeringen på det. Det har stått fast. Nu ska vi göra en översyn, och det är bra.

Anf. 162 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Ledamoten skyller å ena sidan på tidigare regeringar och å andra sidan på en lågkonjunktur. Utförsäkringen av personer med funktionsnedsättningar spär man också på och försätter dem i en oerhörd fattigdom genom att också urholka a-kassan och göra det svårare att få försörjningsstöd. Man gör den här gruppen ännu fattigare. Hur är det att ta ansvar för den här gruppen? De får ju inte bättre livsvillkor med den borgerliga regeringens politik.

Det stämmer inte att den här regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna har gett mer pengar till folkhögskolorna. Det är därför vi ser nedskärningar. Över 90 procent av folkhögskolorna har tvingats dra ned på verksamheten.

Lönebidraget har inte höjts. Och det är den viktigaste insatsen, enligt Arbetsförmedlingen, för att säkerställa att företag kan anställa personer med funktionsnedsättning.

När det gäller rätt till tolk hörde jag vad ledamoten hade att säga. Tolk-tjänstutredningen, som har legat och dammat på Regeringskansliets bord i över tre år, skulle säkerställa att företag har råd att anställa och ha tolk på arbetsplatsen. Den skulle göra så att personer som är döva och som har dövblindhet skulle kunna komma i arbete. Regeringen är nu inne på sin tredje arbetsmarknadsminister. Ändå händer ingenting. Vi får kanske till och med en fjärde arbetsmarknadsminister efter söndagens krishantering i Liberalerna.

Anf. 163 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Nadja Awad sitter inte i arbetsmarknadsutskottet. Därför kräver eller förväntar jag mig inte heller att hon ska ha koll på alla siffror. Men varslen minskar. Vi får rapporteringar varje månad om att det går i rätt riktning. Det finns framtidstro bland företagen, och det skapar jobb. Tillväxten förväntas öka. Sysselsättningsgraden ligger snart i topp i Europa. Arbetslösheten sjunker för sjätte månaden i rad. Vi är inte nöjda med de siffror som finns nu, men det går åt rätt håll med regeringens insatser. Ändå är vi i en lågkonjunktur.

Vi minns väl hur det var när vi klev in i regeringsställning med en inflation på 10 procent. Det finns otroliga utmaningar. Självklart skyller

man inte på en lågkonjunktur, men det är klart att det har betydelse för arbetslösheten. Ändå går vi i rätt riktning med de här insatserna. Vi har höjt a-kassan för de första 100 dagarna och gjort så att fler kan vara delaktiga och komma in i den. Vi har minskat fusket, som också varit utbrett. A-kassan är bättre, men det finns en arbetslinje med ett tydligare krav på att man ska komma i arbete. Därför måste vi ha fungerande system, med en fungerande arbetsförmedling, matchning, handledning, stöd och så vidare. Det kommer många bra saker; vi är på väg.

Här syns också skiljelinjerna mellan å ena sidan Vänsterpartiet och å andra sidan Moderaterna och regeringen. Vi tror på arbetslinjen. Vi ser möjligheter i alla människor. Tro mig: Alla människor kan med rätt stöd och rätt hjälpmedel vara delaktiga i samhällsgemenskapen. Det vet jag från min profession. Vi tror på människor. Här skiljer vi oss åt. Det är arbetslinjen som står mot bidragslinjen.

Anf. 164 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. I detta betänkande har vi i Sverigedemokraterna ett särskilt yttrande som beskriver vårt ställningstagande.

Personer som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de har en anställning ska inte först behöva slås ut från arbetsmarknaden för att sedan få rätt till rehabilitering och stöd. I dag hänvisas i stor utsträckning till arbetsgivarens rehabiliterande åtgärder. Detta är inte optimalt, eftersom det krävs specialistkunskaper för att hitta fungerande lösningar. I dag ageerar Försäkringskassan först när personen blivit sjukskriven.

Sverigedemokraterna har under mandatperioden haft många förslag om arbetsmarknadspolitiska insatser och program. En stor del av förslagen har handlat om åtgärder för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, en grupp som har det särskilt svårt att etablera sig fast på arbetsmarknaden. Målet med vår arbetsmarknadspolitik är tydligt, herr talman. Statens insatser ska leda till att individen får en reguljär anställning, och alla ska ha rätt till ett jobb och kunna jobba efter sin egen förmåga.

I kommittémotion 2025/26:3877 föreslog vi sverigedemokrater att en höjning av taket i lönebidragen och möjligheten att införa en indexering utreds. Vår uppfattning är att en höjning av lönebidragen skulle möjliggöra för fler branscher och yrken att delta i systemet och att en indexering skulle göra att bidragen följer arbetskostnadsutvecklingen.

Herr talman! Vi har i detta ärende valt att inte reservera oss till förmån för förslaget eftersom utskottets förslag om en översyn av förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är ett steg i rätt riktning. Vi kommer dock, herr talman, att fortsätta arbetet med att driva en effektiv och hållbar arbetsmarknadspolitik, och vi kommer i framtida politiska samarbeten att lyfta frågan om taknivå och indexering av lönebidragen. Vi har således inte släppt den här frågan. Vi driver den väldigt aktivt i de forum där vi ska driva den, och vi kommer att återkomma till den flera gånger i andra sammanhang.

Herr talman! För Sverigedemokraterna har frågor kopplade till funktionshinder alltid varit viktiga, och det här arbetet kommer att prioriteras även i framtiden. Det gäller även dialogen med och stödet till funktionshindersrörelsen, som bedriver ett enormt arbete. Jag träffar ofta personer

från olika delar av den rörelsen. Många gånger klagar de på oss, men många gånger är de nöjda för att vi lyfter frågor som man begravt i ganska många år innan.

Det handlar också om att till exempel ge statliga Samhall rätt förutsättningar. Även där bör man göra en översyn i framtiden gällande lönebidragen, så att även de indexerar och följer löneutvecklingen. På så sätt slipper man en massa dyra extrabudgetar och gör det lättare för bolaget att följa löneutvecklingen på svensk arbetsmarknad. Ökar lönerna med 3 procent ska även lönebidragen öka med 3 procent.

Detta är frågor som Sverigedemokraterna driver aktivt i de forum där de ska drivas. Som jag sa innan är detta ett arbete vi kommer att prioritera väldigt tydligt i framtida budgetförhandlingar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Chris Dahlgvist och Staffan Eklöf (båda SD).

Anf. 165 JONATHAN SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hade nog egentligen inte tänkt begära replik på Magnus Persson, men jag blev lite fundersam när han sa att man ska driva frågan om taket i lönebidraget i ett annat sammanhang och i ett annat forum. I vilket forum ska man då driva den, om inte i Sveriges högsta beslutande församling, Sveriges riksdag, och i ett regeringssamarbete? Det var en ytterst kort fråga till Magnus Persson.

Anf. 166 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jonathan Svensson ska få ett ytterst kort svar. Vi budgetförhandlar inte i replikskiften i Sveriges riksdag, utan det gör vi med de partier vi samarbetar med inom Tidösamarbetet. Det är i de förhandlingarna som vi hanterar budgetrelaterade frågor.

Anf. 167 JONATHAN SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Mig veterligen väckte Sverigedemokraterna med anledning av regeringens skrivelse en följdmotion om bland annat en höjning av lönebidragstaket. Man föreslår en utredning, så det är inte kostnadsdrivande. Sverigedemokraterna yrkar nu avslag på den följdmotionen i och med att man ställer sig bakom utskottets ställningstagande. Jag ställer mig därför fortfarande lite frågande. Varför yrkar SD avslag på sin egen motion när dess förslag inte är budgetpåverkande? Och i vilka sammanhang ska man föra de här diskussionerna?

(Applåder)

Anf. 168 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag ska inte hålla någon ekonomisk lektion, men indexering av ett lönetak är väl budgetdrivande om något. Det tror jag att ledamoten har full förståelse för. När det gäller svaret från majoriteten tycker jag att man landade ganska bra i den här skrivelsen.

(Applåder)

Anf. 169 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis notera att det inte är någon ledamot från arbetsmarknadsministrarnas parti anmäld till debatten i dag. Jag tycker att det är beklagligt att man kapitulerat i den frågan redan nu.

Jag vill börja med att säga något självklart. Alla människor som kan arbeta ska också arbeta. Alla människor har också rätt att få arbeta och försörja sig efter egen förmåga. Ett arbete handlar dock inte bara om en inkomst för att betala månadens hyra. Det handlar också om det vardagliga – att få gå till jobbet, träffa sina kollegor och känna stolthet över att bidra till sin egen försörjning. Det handlar även om frihet, om delaktighet och om känslan av att bidra till vårt gemensamma samhälle.

Men för många människor med funktionsnedsättning är resan till ett arbete ofta på tok för lång och på tok för krånglig. Det beror inte på brist på vilja, utan det beror på att stödet från samhället är bristande och på att vår arbetsmarknad är utformad på ett sätt som inte fungerar för stora grupper människor.

En nyckelaktör för detta stöd är just Arbetsförmedlingen, som får anses vara statens expertmyndighet i de här frågorna. Därför tycker vi att det är välkommet och viktigt att Riksrevisionen har granskat Arbetsförmedlingens insatser för den grupp som vi nu diskuterar. Det är också denna granskning som ligger till grund för den debatt arbetsmarknadsutskottet har i dag i kammaren. Tyvärr kan Riksrevisionen i sin ingående granskning av myndigheten konstatera att det finns stora brister som behöver hanteras.

Den övergripande bedömning som Riksrevisionen gör är att genomförandet av arbetsmarknadspolitiken för den här gruppen inte är effektiv nog. Man lyfter fram att det tar för lång tid för Arbetsförmedlingen att identifiera funktionsnedsättningar hos människor som är inskrivna hos myndigheten. Förmågan att identifiera funktionsnedsättningar har dessutom försämrats över tid, vilket är extra beklagligt, då det finns ett tydligt samband mellan att få sin funktionsnedsättning identifierad och att faktiskt komma vidare i arbete eller studier.

Vidare visar Riksrevisionens granskning att Arbetsförmedlingen har brister när det kommer till att tillhandahålla stöd och insatser inom rimlig tid utifrån de förutsättningar som varje individ har. Så många som hälften av alla som fått sin funktionsnedsättning identifierad efter 2020 saknar helt en aktivitet eller insats efter två år som inskrivna.

Riksrevisionen beskriver hur människor med funktionsnedsättning är en grupp som ofta är i behov av extra stöd från Arbetsförmedlingen i sitt arbetssökande. Möjligheten till detta stöd försämras kraftigt när antalet handläggare per ärende ökar, när de arbetssökande själva förväntas bidra alltmer i sina egna ärenden och när människor har stora svårigheter att komma i kontakt med myndigheten på ett tillfredsställande sätt.

Ytterligare en svårighet som lyfts fram i granskningen är Arbetsförmedlingens arbete med sina arbetsgivarkontakter. Det är kontakter som förs med arbetsgivare, bland annat i syfte att öppna dörren för exempelvis en lönebidragsanställning. Riksrevisionen menar att detta inte har prioriterats tillräckligt på myndigheten. Man lyfter många berättelser från myndigheten och pekar på att det på tok för låga förvaltningsanslaget har lett till att detta arbete har prioriterats ned på grund av att det helt enkelt inte finns nog med personal för ändamålet.

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens stöd
till personer med funk-
tionsnedsättning, m.m.*

Det finns också rapporter om flera arbetsförmedlare som lyfter fram att det så kallade taket i lönebidraget är en hindrande faktor som bidrar till att begränsa antalet arbetsgivare som vågar anställa någon med lönebidrag. I dag ligger taket på 20 000 kronor i månaden. Det är en siffra som inte har höjts sedan den senaste S-regeringen.

Sammantaget kan Riksrevisionens granskning sägas peka på stora brister när det kommer till genomförandet av arbetsmarknadspolitiken för den här gruppen. Bristerna finns både i myndighetens arbete och i regeringens styrning av myndigheten mot de tilltänkta målen.

Herr talman! Vi socialdemokrater tror att en annan värld och en annan arbetsmarknadspolitik är möjlig – en arbetsmarknadspolitik där människor får de verktyg och det stöd de behöver för att kunna ta och behålla ett arbete, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Det är en arbetsmarknadspolitik där även människor med funktionsnedsättning ges samma möjligheter att delta i arbetslivet, helt enkelt för att deras erfarenheter och deras kunskaper också behöver tas till vara på arbetsmarknaden.

Vi vill se till att detta blir verklighet genom ett mer individanpassat stöd till den här gruppen människor. För att klara detta behöver Arbetsförmedlingen ha de resurser som faktiskt krävs för att inte minst anställa olika former av specialister och ha en tillfredsställande lokal närvaro.

Målet måste vara att varje individ får det stöd som man är i behov av och de insatser som krävs för att komma vidare i arbete eller utbildning, utan att falla mellan stolarna. Tyvärr har regeringen under den här mandatperioden underfinansierat Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag. Det har lett till att Arbetsförmedlingen inte har klarat av att använda de pengar som man tilldelats och årligen måste lämna tillbaka miljarder.

Vi socialdemokrater har gång på gång, i skuggbudget efter skuggbudget, lagt mer pengar på Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag och den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det har vi gjort bland annat i syfte att stärka arbetet med den grupp som vi diskuterar här i dag, genom exempelvis mer personal och kortare kötid till olika stödinsatser. Tyvärr har inte Tidöpartierna gjort samma prioritering av statskassans resurser som vi.

På den här punkten skulle jag därför vilja yrka bifall till vår reservation nummer 1. Men jag skulle också vilja lyfta fram den andra punkten i betänkandet.

Herr talman! I Riksrevisionens granskning riktade man en skarp rekommendation till regeringen att se över den förordning som har varit uppe här tidigare under debatten. Jag talar om den förordning som avser särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Förordningen reglerar en lång rad olika saker – olika former av stödinsatser från Arbetsförmedlingen, vem som kan ta del av stödet och hur stödet ska se ut – och den reglerar också det så kallade taket i lönebidraget.

När vi socialdemokrater tog emot regeringens skrivelse med anledning av riksrevisionsrapporten noterade vi ganska snabbt att vi inte riktigt upplevde att regeringen svarade upp mot rekommendationen. Således motionerade vi om att man skulle göra en översyn i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Detta blev helt enkelt basen för våra reservationer i det här betänkandet.

Herr talman! Nu är det dock på gång att hända något förhållandevis spännande. Utskottets majoritet, alltså regeringen och Sverigedemokraterna, kom nämligen att rikta ett förhållandevis skarpt tillkännagivande till sina egna regeringspartier. Det är inte supervanligt. Det sker, men det är inte varje dag regeringspartierna själva tar initiativ till det.

Det tillkännagivande som utskottsmajoriteten ska göra är i praktiken näst intill synonymt med den följd motion som vi socialdemokrater väckte på området, samtidigt som Sverigedemokraterna och regeringen föreslår att man delvis ska bifalla vår följd motion. Utöver detta föreslår SD avslag på sin egen följd motion.

Herr talman! Exakt vad som händer bakom kulisserna i Tidögänget tänker jag inte spekulera om. Det får stå för dem. Men jag kan ändå konstatera att det är väldigt roligt att få gehör för bra socialdemokratisk politik, en politik som dessutom förhoppningsvis ska leda till att fler människor med funktionsnedsättning får en dräglig sysselsättning att gå till.

Även om vi har fått ganska mycket gehör i utskottets ställningstagande är vi givetvis inte hundraprocentigt nöjda. Det finns delar där vi anser att man hade kunnat vara lite, lite skarpare. Det handlar om ifall man inom ramen för översynen ska ta hänsyn till taket i lönebidraget. Därför skulle jag också vilja yrka bifall till oppositionens gemensamma reservation nummer 5.

(Applåder)

Anf. 170 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Statsminister Ulf Kristersson kommer att förlora sitt jobb efter valet den 13 september. Det vet han om. Men jag tvivlar på att han är orolig över att inte få ett nytt jobb. Svenskt Näringsliv välkomnar säkert in honom i värmen. Ulf Kristersson verkar också vara världens bästa kompis som sysslar med kompisrekryteringar, och en tjänst ger ju oftast en gentjänst. Alltså sitter han och hans rika kompisar ganska lugnt i båten när det stormar i landet, nu när vi befinner oss i den värsta arbetslösheten på länge, där en halv miljon människor är arbetslösa. Detta är den här regeringen och Sverigedemokraterna ansvariga för.

En grupp som är överrepresenterad bland de arbetslösa är personer med funktionsnedsättning. De upplever att Ulf Kristersson och Tidöregeringen har övergett dem totalt. Det låter som en väldigt dålig arbetslinje från regeringens håll.

Maria Kullmar från Halmstad har varit långtidsarbetslös, och Arbetsförmedlingen har misslyckats flera gånger med att ge insatser anpassade efter hennes autismdiagnos. Men äntligen fick hon sin första anställning vid 39 års ålder, som verksamhetsledare på ett kafé, tack vare det statliga lönebidraget. Nu riskerar dock arbetsplatser som Marias att gå i konkurs och försvinna på grund av att regeringen och Sverigedemokraterna inte höjer lönebidraget. Det har inte höjts på fem år. Maria riskerar därmed att hamna i långtidsarbetslöshet igen, och småföretag riskerar att gå i konkurs.

Småbarnsmamman Eva Fridh, 46 år, är arbetslös, nästan blind och praktiserar på kontor för att få aktivitetsstöd. Trots lång arbetslivserfarenhet är det svårt för henne att få jobb. Hon tror att det beror på diskriminering, för hon får fler frågor om sin funktionsnedsättning än om sin kompetens. Hon säger: Jag går runt med en klump i magen för att min ekonomi är på gränsen.

En tredjedel av alla mellan 16 och 65 år med en funktionsnedsättning har upplevt diskriminering i arbetslivet. De väljs bort i rekryteringsprocessen på grund av funkofobiska föreställningar om deras funktionsnedsättning, eller så ger inte chefen dem arbetsuppgifter som motsvarar kompetensen eller den lön de förtjänar. Utrikesfödda med funktionsnedsättning löper ytterligare risk för diskriminering.

”Du borde ha skrivit att du är blind. Då hade du aldrig behövt komma hit.” Med de orden möttes 30-åriga Sandra Ristic när hon sökte jobb som administratör. Trots att Sandra förklarade att det finns hjälpmedel och att hon har erfarenhet av liknande jobb tvingades hon lämna intervjun nästan innan den börjat.

Synskadades Riksförbund arbetar dels för att synskadade ska få rätt till hjälpmedel, som talprogram i datorn, dels för att försöka ändra attityden hos arbetsgivaren. Men man har en lång uppförsbacke där, konstaterar man.

I tre år har Eva Björklund sökt jobb som redovisningskonsult, men gång på gång har hon fått nej. Förklaringen hon fått från arbetsgivare är att hon är döv: Hur ska du kunna prata i telefon? Hur ska du kunna prata med kollegor? Arbetsgivare har bara sett att det skulle finnas problem, inte lösningar.

En lösning skulle kunna vara att Arbetsförmedlingen får ansvar för tolkstöd i arbetslivet och kan lämna bidrag för kostnader för tolk åt döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som behöver tolkstöd i sitt arbete. Det förslaget finns i en utredning som tyvärr legat och samlat damm på Regeringskansliet i över tre år medan allt fler döva tappat hoppet och slagits ut i arbetslöshet.

Jag tänker också på deras rätt till färdtjänst och ledsagning för att de ska kunna ta sig till och från jobbet – det skär man totalt ned på runt om i landet.

Herr talman! Riksrevisionen konstaterar att Arbetsförmedlingen inte identifierar personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga tillräckligt snabbt – och i vissa fall gör man det inte alls. Det finns stora skillnader mellan grupper. Vissa får vänta väldigt länge på att få sin funktionsnedsättning identifierad, ibland mer än tre år. Det gäller särskilt personer som är äldre än 25 år och personer födda utanför Sverige men också personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt eller begränsad rörelseförmåga. De hinner bli långtidsarbetslösa innan funktionsnedsättningen blir identifierad.

Riksrevisionen konstaterar också att Arbetsförmedlingen brister i att tillhandahålla stöd och insatser i rimlig tid och utifrån den enskildes förutsättningar. Man konstaterar att många arbetssökande saknar insats eller aktivitet två år efter inskrivning, vilket påverkar deras jobbchanser negativt.

Arbetsförmedlingens effektiviseringar av verksamheten genom ett ärendebaserat arbetssätt, självservice på distans och digitala möten som förstahandsval och nedmontering av lokalkontor, personal och kompetens har inte fallit väl ut i arbetet med målgruppen. Arbetssökande upplever därmed att de bollas runt, och det skapar dubbelarbete för förmedlarna.

Det är också för långa väntetider när det gäller medicinska utredningar och underlag från hälso- och sjukvården. I grunden beror dock flertalet brister på att myndighetens arbetssätt och processer till stor del utgår från en förväntan om att arbetssökande förmår driva sina ärenden på egen hand.

Det skapar problem, eftersom många i målgruppen har svårt att leva upp till denna förväntan. Det kan till exempel handla om utmaningar kopplade till att ta till sig information, att skicka in korrekta underlag eller att i övrigt hålla kontakt med Arbetsförmedlingen.

Som har nämnts i debatten förbrukar inte Arbetsförmedlingen de budgeterade anslagen för lönebidrag och Samhall. Det ökar inte antalet anställda med lönebidrag och antalet människor med andra subventionerade anställningar. Dessutom minskar lönebidragen över tid samtidigt som Arbetsförmedlingen säger att personalneddragningar har bidragit till färre lönebidragsbeslut, eftersom det är personalintensivt att handlägga de ärendena.

Avslutningsvis: Riksrevisionen bedömer att regeringen inte styrt tillräckligt väl för att fler personer med funktionsnedsättning ska komma i arbete, och man har kommit med en rad olika rekommendationer till regeringen och Arbetsförmedlingen.

Det är alltså regeringens urusla styrning av Arbetsförmedlingen som gör att de här människorna inte får de insatser och stöd som de behöver för att kunna erhålla ett arbete och en inkomst och ha råd att leva, inte bara överleva. Trots det fortsätter regeringen och Sverigedemokraterna att attackera arbetslösa genom att sänka deras a-kassa och försvåra för dem att få försörjningsstöd. Dessutom attackerar de invandrare som är arbetslösa genom att utmåla dem som lata, som ovilliga att lära sig svenska och som att de endast vill leva på bidrag. Det är en absolut vidrig människosyn som vi i Vänsterpartiet tar starkt avstånd från.

Jag yrkar bifall till reservation 3 av Vänsterpartiet.

Anf. 171 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Att inte ha ett arbete att gå till varje dag är för många människor mer än en ekonomisk utmaning. Det är en förlust av sammanhang, en känsla av att inte höra till, en känsla av att inte få bidra och – i värsta fall – en känsla av att vara en belastning. Samtidigt vet vi att de ekonomiska konsekvenserna är stora. Ett långt avstånd till arbetsmarknaden påverkar inte bara vardagen här och nu utan också den framtida pensionen. Det påverkar hela livsresan.

Herr talman! Jag är övertygad om att alla människor kan bidra på arbetsmarknaden om de får göra det utifrån sina egna förutsättningar och till 100 procent av sin förmåga. Men det kräver att vi har ett system som ser individen. Vissa personer har behov av särskilda anställningar. Andra behöver arbetshjälpmedel, handledning eller mer tid för att utföra arbetsuppgifter. I många fall krävs det ett nära och fungerande samarbete mellan den som söker ett arbete, den som finns till för att stödja och den framtida arbetsgivaren. Här finns det brister i dag.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har under en lång tid haft svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än många andra grupper, och tyvärr har inte utvecklingen gått tillräckligt snabbt åt rätt håll.

Herr talman! Riksrevisionen pekar tydligt på att politiken inte är tillräckligt effektiv när det gäller att få fler i denna grupp i arbete. Man lyfter bland annat att det tar för lång tid innan rätt stöd sätts in och att den enskilde ofta behöver ha kontakt med många olika aktörer och dessutom själv behöver driva sitt ärende framåt. Detta är inte rimligt.

Riksrevisionen menar också att styrningen behöver bli mer långsiktig och resultatriktad. Vi behöver bättre kunskap, fler analyser och tydligare uppföljning för att se vilka insatser som faktiskt fungerar. Inte minst måste samverkan mellan Arbetsförmedlingen, kommunerna och Försäkringskassan stärkas.

Vidare pekar man på behovet av likvärdiga bedömningar, mer individanpassat stöd och fler fysiska möten. Och det behövs ett strukturerat arbete gentemot arbetsgivare.

Herr talman! Regeringen lyfter i sitt svar att man har tillfört Arbetsförmedlingen resurser, att man arbetar vidare med frågor kring Samhall och att man gett uppdrag om information och utbildning.

Det här är viktiga delar, men det räcker inte hela vägen. Därför välkomnar jag och Centerpartiet att utskottet har markerat att regeringen inte fullt ut svarar på Riksrevisionens rekommendationer, särskilt när det gäller behovet av att se över regelverket för att säkerställa att de insatser som finns verkligen är ändamålsenliga.

Det är positivt att utskottet är enigt om att den här översynen behövs för att skapa mer långsiktighet och förutsägbara villkor för arbetsgivarna. Men, herr talman, det räcker som sagt inte. Det finns i dag inte en majoritet för att se över nivåerna i lönestödet. Det är skälet till att Centerpartiet står bakom reservation 5 och yrkar bifall till den. Centerpartiet menar nämligen att detta är en del av helheten.

Herr talman! Vi behöver också bli bättre på att förstå vad framgång faktiskt är. I dag mäter vi i huvudsak arbetslöshet i siffror. Men verkligheten är mer komplex än så. Hur mäter vi att en person har tagit steg närmare arbetsmarknaden? Hur synliggör vi förflyttningar, utveckling och ökad arbetsförmåga? Det här är svåra frågor, men det är nödvändiga frågor. Utan den kunskapen riskerar vi att missa det som egentligen är politikens kärna: att skapa verklig förändring i människors liv.

Herr talman! Fler människor måste få uppleva det som många av oss tar för givet: gemenskapen på en arbetsplats, kollegor att dela vardagen med och en känsla av att bidra.

Det här är inte enbart en arbetsmarknadsfråga. Det är en fråga om värdighet, delaktighet och framtidstro. Där har vi faktiskt fortfarande ett stort arbete att göra.

Anf. 172 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Herr talman! För Kristdemokraterna är arbete mer än en lön. Det är en väg in i gemenskap, till att få känna sig efterfrågad och till att få en egen försörjning. Det ger varje människa bekräftelse och värdighet. Ett samhälle där människor har ett arbete att gå till blir ett samhälle där fler känner att de bidrar och behövs.

Samtidigt vet vi att svensk arbetsmarknad står inför betydande utmaningar. Arbetslösheten är fortsatt hög i vissa grupper, inte minst bland kvinnor med invandrarbakgrund, människor med funktionsnedsättning och unga. Alltför många människor fastnar i ett långvarigt utanförskap. Det är varken värdigt för individen eller hållbart för samhället.

Herr talman! Regeringens fokus ligger tydligt på att stärka arbetslinjen, förbättra matchningen och göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Något som jag sagt här i talarstolen flera gånger tidigare och kommer

att fortsätta säga är att vi borde fokusera mycket mer på att ge människor möjlighet att jobba 100 procent av sin förmåga.

Herr talman! Kristdemokratisk politik vilar på två grundpelare: ansvar och solidaritet. Vi säger ja till ett samhälle där vi hjälper den som behöver stöd, men vi säger också ja till att ställa krav. Det är inte värdigt att människor lämnas i bidragsberoende år efter år. Det är inte solidaritet att sänka förväntningarna på människor. Det handlar om att se varje människas potential och skapa förutsättningar för att den ska tas till vara.

Därför är det också viktigt att insatserna blir mer träffsäkra. Utbildning, yrkesinriktade insatser och ett nära samarbete med arbetsgivare är avgörande för att människor ska kunna ta steget in på arbetsmarknaden. Här har civilsamhället och näringslivet tillsammans med staten en viktig roll att spela, och det är något vi kristdemokrater länge har lyft fram.

Ett sådant exempel är när Arbetsförmedlingen samarbetar med arbetsgivare för att skapa vägar in i arbete. Rent konkret vill jag lyfta det projekt som Arbetsförmedlingen driver tillsammans med Icahandlare. Projektet har fått namnet Påfart Ica, och där får personer som länge har stått utanför arbetsmarknaden utbildning, handledning och praktik i butik med målet att det ska leda till riktiga jobb. Sedan starten i mars 2025 har 99 personer av 177 fått arbete, alltså ungefär hälften. Målet är att skapa 1 000 nya praktikplatser som i sin tur ska leda till anställning. Initiativet fokuserar på långtidsarbetslösa och syftar till att ge en väg in i dagligvaruhandeln.

Detta visar hur samverkan mellan Arbetsförmedlingen och privata aktörer kan ge resultat som stärker människors värdighet genom arbete – ett perspektiv som ligger helt i linje med kristdemokratisk politik.

Herr talman! Genom Påfart Ica visar vi att det går att kombinera stöd med krav – människor får chans till jobb, inte bara bidrag. Det är precis sådan politik som ger både trygghet och värdighet.

Herr talman! Låt mig sluta precis som jag inledde mitt anförande: För Kristdemokraterna är arbete mer än en lön. Det är en väg in i gemenskap, till att få känna sig efterfrågad och till att få en egen försörjning. Det ger varje människa bekräftelse och värdighet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

§ 16 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 17 mars

2025/26:391 Avskaffandet av transportmålet till 2030

av *Aida Birinxhiku* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister
Johan Britz (L)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 mars

2025/26:607 Halveringen av nattågstrafiken till Norrbotten

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:608 Ändring i artskyddsförordningen

av *Malin Larsson* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister
Johan Britz (L)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 mars

2025/26:591 Demontering av vägbelysning på landsbygden

av *Kalle Olsson* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:597 Fortsatt trafikplikt för Höga Kusten Airport

av *Peter Hedberg* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.53.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 29 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 8 anf. 59 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 107 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 137 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 19–20 mars	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 Säkerhetsförvaring – en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd	3
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU27	3
Anf. 1 PETER LÖBERG (S)	3
Anf. 2 RICKARD NORDIN (C)	4
Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD).....	5
Anf. 4 ULRIKA WESTERLUND (MP)	7
Anf. 5 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	9
Anf. 6 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	9
Anf. 7 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	10
Anf. 8 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	10
Anf. 9 LUDVIG CEIMERTZ (M).....	11
Anf. 10 GUDRUN NORDBORG (V).....	13
Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	15
Anf. 12 MARTIN MELIN (L)	17
Anf. 13 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	18
Anf. 14 MARTIN MELIN (L) replik	18
Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	18
Anf. 16 MARTIN MELIN (L) replik	19
(Beslut fattades under § 12.).....	19
§ 7 Totalförsvar.....	19
Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU10.....	19
Anf. 17 BJÖRN SÖDER (SD)	19
Anf. 18 PETER HULTQVIST (S)	21
Anf. 19 JÖRGEN BERGLUND (M).....	23
Anf. 20 PETER HULTQVIST (S) replik	25
Anf. 21 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	26
Anf. 22 PETER HULTQVIST (S) replik	26
Anf. 23 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	27
Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V).....	27
Anf. 25 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	30
Anf. 26 HÅKAN SVENNELING (V) replik	30
Anf. 27 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	31
Anf. 28 HÅKAN SVENNELING (V) replik	32
Anf. 29 YUSUF AYDIN (KD).....	32
Anf. 30 MIKAEL LARSSON (C).....	34
Anf. 31 GULAN AVCI (L).....	36
Anf. 32 ULF HOLM (MP)	37
(Beslut fattades under § 12.).....	39
§ 8 Nya regler för arbetskraftsinvandring.....	40
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU12	40

Anf. 33	VIKTOR WÄRNICK (M)	40
Anf. 34	TONY HADDOU (V) replik	42
Anf. 35	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	42
Anf. 36	TONY HADDOU (V) replik	43
Anf. 37	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	44
Anf. 38	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	44
Anf. 39	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	45
Anf. 40	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	45
Anf. 41	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	46
Anf. 42	OLA MÖLLER (S)	47
Anf. 43	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	48
Anf. 44	OLA MÖLLER (S) replik	49
Anf. 45	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	49
Anf. 46	OLA MÖLLER (S) replik	50
Anf. 47	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	50
Anf. 48	OLA MÖLLER (S) replik	51
Anf. 49	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	51
Anf. 50	OLA MÖLLER (S) replik	52
Anf. 51	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	52
Anf. 52	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	55
Anf. 53	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	56
Anf. 54	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	56
Anf. 55	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	56
Anf. 56	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	57
Anf. 57	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	57
Anf. 58	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	58
Anf. 59	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	58
Anf. 60	TONY HADDOU (V)	59
Anf. 61	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	60
Anf. 62	TONY HADDOU (V) replik	61
Anf. 63	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	61
Anf. 64	TONY HADDOU (V) replik	62
Anf. 65	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	62
Anf. 66	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	64
Anf. 67	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	65
Anf. 68	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	66
Anf. 69	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	66
Anf. 70	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	67
Anf. 71	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	67
Anf. 72	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	68
Anf. 73	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	68
Anf. 74	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	69
Anf. 75	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	71
Anf. 76	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	71
Anf. 77	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	72
Anf. 78	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	72
Anf. 79	ANNIKA HIRVONEN (MP)	73
Anf. 80	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	75
Anf. 81	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	75
Anf. 82	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	76
Anf. 83	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	76

Anf. 84 FREDRIK MALM (L)	77
Anf. 85 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	78
Anf. 86 FREDRIK MALM (L) replik	78
Anf. 87 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	78
Anf. 88 FREDRIK MALM (L) replik	79
Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	80
Anf. 90 FREDRIK MALM (L) replik	80
Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	80
Anf. 92 FREDRIK MALM (L) replik	81
(Beslut fattades under § 12.).....	81

§ 9 Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter

och naturvård	82
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU13	82
Anf. 93 STAFFAN EKLÖF (SD).....	82
Anf. 94 MALIN LARSSON (S) replik.....	85
Anf. 95 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	85
Anf. 96 MALIN LARSSON (S) replik.....	86
Anf. 97 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	86
Anf. 98 STINA LARSSON (C) replik	87
Anf. 99 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	87
Anf. 100 STINA LARSSON (C) replik	87
Anf. 101 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	88
Anf. 102 ANDRE VICE TALMANNEN.....	88
Anf. 103 REBECKA LE MOINE (MP) replik.....	88
Anf. 104 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	89
Anf. 105 REBECKA LE MOINE (MP) replik.....	89
Anf. 106 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	90
Anf. 107 MALIN LARSSON (S).....	90
Anf. 108 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	92
Anf. 109 MALIN LARSSON (S) replik.....	93
Anf. 110 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	93
Anf. 111 MALIN LARSSON (S) replik.....	93
Anf. 112 LARS JOHNSSON (M)	94
Anf. 113 MALIN LARSSON (S) replik.....	96
Anf. 114 LARS JOHNSSON (M) replik.....	96
Anf. 115 MALIN LARSSON (S) replik.....	96
Anf. 116 LARS JOHNSSON (M) replik.....	97
Anf. 117 REBECKA LE MOINE (MP) replik.....	97
Anf. 118 LARS JOHNSSON (M) replik.....	97
Anf. 119 REBECKA LE MOINE (MP) replik.....	98
Anf. 120 LARS JOHNSSON (M) replik.....	98
Anf. 121 ANDREA ANDERSSON TAY (V).....	98
Anf. 122 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	101
Anf. 123 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik	101
Anf. 124 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	102
Anf. 125 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik	102
Anf. 126 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	103
Anf. 127 MALIN LARSSON (S) replik.....	105
Anf. 128 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	105
Anf. 129 MALIN LARSSON (S) replik.....	106
Anf. 130 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	106

(forts. § 13).....	106
Ajournering.....	106
Återupptaget sammanträde.....	106
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 mars	107
UbU9 Lärare och elever	107
UbU16 Riksrevisionens rapport om systemet för lärarlegitimation	108
UU16 FN i svensk utrikespolitik.....	109
MJU12 Cirkulär och giftfri ekonomi.....	110
MJU14 En ny lag om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter	111
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars	112
FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor.....	112
FiU26 Kommunala frågor	113
NU14 Näringspolitik.....	114
NU16 Mineralpolitik.....	115
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	117
JuU27 Säkerhetsförvaring – en ny tidsbestämd frihetsberövande påföljd.....	117
FöU10 Totalförsvaret	118
SfU12 Nya regler för arbetskraftsinvandring	120
§ 13 (forts. från § 9) Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård (forts. MJU13)	122
Anf. 131 STINA LARSSON (C)	122
Anf. 132 ELIN NILSSON (L).....	124
Anf. 133 REBECKA LE MOINE (MP) replik	125
Anf. 134 ELIN NILSSON (L) replik	126
Anf. 135 REBECKA LE MOINE (MP) replik	126
Anf. 136 ELIN NILSSON (L) replik	127
Anf. 137 REBECKA LE MOINE (MP).....	127
Anf. 138 ELIN NILSSON (L) replik	129
Anf. 139 REBECKA LE MOINE (MP) replik	129
Anf. 140 ELIN NILSSON (L) replik	130
Anf. 141 REBECKA LE MOINE (MP) replik	130
Anf. 142 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	131
Anf. 143 REBECKA LE MOINE (MP) replik	131
Anf. 144 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	132
Anf. 145 REBECKA LE MOINE (MP) replik	132
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	133
§ 14 Hund under kontroll	133
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU15	133
Anf. 146 CHRIS DAHLQVIST (SD)	133
Anf. 147 SOFIA SKÖNNBRINK (S).....	134
Anf. 148 LARS JOHNSSON (M).....	136
Anf. 149 KAJSA FREDHOLM (V).....	137
Anf. 150 MAGNUS OSCARSSON (KD)	137
Anf. 151 HELENA LINDAHL (C).....	138
Anf. 152 ELIN NILSSON (L).....	139
Anf. 153 REBECKA LE MOINE (MP).....	139

Anf. 154 SARA-LENA BJÄLKÖ (-)	140	Prot. 2025/26:92
(Beslut skulle fattas den 19 mars.).....	141	18 mars
§ 15 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd		
till personer med funktionsnedsättning, m.m.	141	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU6.....	141	
Anf. 155 SAILA QUICKLUND (M)	141	
Anf. 156 JONATHAN SVENSSON (S) replik	143	
Anf. 157 SAILA QUICKLUND (M) replik	143	
Anf. 158 JONATHAN SVENSSON (S) replik	144	
Anf. 159 SAILA QUICKLUND (M) replik	144	
Anf. 160 NADJA AWAD (V) replik.....	145	
Anf. 161 SAILA QUICKLUND (M) replik	145	
Anf. 162 NADJA AWAD (V) replik.....	146	
Anf. 163 SAILA QUICKLUND (M) replik	146	
Anf. 164 MAGNUS PERSSON (SD)	147	
Anf. 165 JONATHAN SVENSSON (S) replik	148	
Anf. 166 MAGNUS PERSSON (SD) replik	148	
Anf. 167 JONATHAN SVENSSON (S) replik	148	
Anf. 168 MAGNUS PERSSON (SD) replik	148	
Anf. 169 JONATHAN SVENSSON (S)	149	
Anf. 170 NADJA AWAD (V).....	151	
Anf. 171 MARTINA JOHANSSON (C).....	153	
Anf. 172 CAMILLA RINALDO MILLER (KD).....	154	
(Beslut skulle fattas den 19 mars.).....	155	
§ 16 Anmälan om interpellation	155	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	156	
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	156	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 18.53.....	156	